

PH 3351

.V5

1863

Copy 1

Class PH 3351
 .V5
Book 1 863

VIRÁG BENEDEK

POÉTAI MUNKÁI.

HARMADIK, TELJESB, KIADÁS

TOLDY FERENCZ

ALTAL.

PEST, 1863.

KIADJA HECKENAST GUSZTÁV.

PH 3351
V5
1863

Kezdek egykoron én, ki születtem tengeren innen,
Írni görög nyelven versecskét, s íme! Quirínus
Éjjél multa után, miúdon igaz álmakat alszunk,
Hozzám szóla: „Ki fát erdőre visz, esztelen ember,
És ki görög költők seregét sokasítani akarja“:
S eltiltott. *Hor. Sat. I. 10.*

122736
'08

ELŐSZÓ.

ÖRÖMMEL teljesítem Heckenast Gusztáv barátomnak a magam óhajtasát megelőzőtt saját óhajtasát, midőn Virág Benedek *Poétai Munkáit* is adom a „Magyar Nemzet Classicus Írói“ e gyűjteményében. Az olvasó, ki nemzeti életünk és költészetünk mai álláspontjából szokta a múlt korok kitünőbb szellemeit megítélni, nem fogja Virágot tehetségeihez és érdeméhez képest méltányolni; s a Helikonnak ma már kivívott magasságairól nem tekint vissza azon szédítő mélységbe, melyből a múltnak emberei, melyből annyiak felett VIRÁG BENEDEK, emelték ki az egykor földön csúszó magyar Músát. S igenis: Virág ódáira Berzsenyi, epistoláira és gúnyoros költeményeire Kazinczy, epigrammái s meséire Vitkovics, Szentmiklóssy és Czuczor rég homályt vetettek, úgy hogy Virág fénye szinte elhalaványodott mellettök: a nemzeties irány pedig már annyira éltető, sőt uralkodó eleme öszves irodalmunknak, hogy alig eszméljük immár, miképen mind ez egykor másképp lehetett! Pedig mennyire más volt a kor, melyben Virág fellépett és hatott, s mely hatalmas és elragadó volt ez az ő hatása! De ez iránt magát a kort kell megkérdeznünk. Mindenek felett Kazinczy, több tekintetben szebb szellem nálánál, a tisztelet és szeretet

kötelékei által volt hozzá fűzve, még pedig nem csak az „emberhez“, ki római érzületével és római erénnyel korán felül, hogy ne mondjam korán kívül, állt, hanem a „költőhöz is, kedveltjéhez az antik Músának, mely Virág előzői közül őszerinte is:

..... „egyre sem mosolygott
Még édesebb, még bájosabb kegyével,
(Mert a dagály nem fennség) mint Virágra.“

Kérdezzétek Csokonait az új tünemény iránt:

..... Te pedig, zengedező Virág!
A zöld Pannoniát s Dácia szüzeit
Új hangokra tanítgatod.

Hallom tárogatód tábori hangzatit,
Hallom Pest fala közt és Buda szírtjain;
Már a Karpatokat verdesik, s a Tisza
Síkján messze terülnek el.

Hallá Elysium berkeiben Horác
Szent árnyéka hazám bárdusa énekét,
És réz pyramisán, melyet emelt maga,
Néked fő helyet engede.

Látom lábod alatt a letiport Halált —

Berzsenyit, ki a báj felavattatását Kazinczytól, a fennségét Virágtól vette:

Eván! merre, hová ragadsz?
Mely szentelt ligetek boltjai fednek el?
Tíbur völgyei rejtnek-e?
Vagy Lesbos kiesült berkeit álmodom?
Pindár, Steichor isteni,
S Alcaeus magasabb lantjai zengnek itt?

Honnom Flaccusa, oh Virág,

Itt szegdelsz te dicső delphusi ágakat.

Itt kent fel Polyhymniád,

S eddig nem töretett hellai szirtokon

Nyitsz utat, koszorús vezér,

S a Vértest Helikon hangjai töltik el.

Példád élteti mellyemet.

Jer, jer, légy kalaúz pályafutásomon!

Fáklyád mennyei lángjai,

Mint Phárus lobogó oszlopa. fénylenek.

Jer, jer, karjaidon segéllj

Ösvényedre! akármerre vezérlsz, megyek.

Kérdezzétek Vörösmartyt, kinek első művei a Virág hatásának eltörölhetetlen jeleit viselik, s ki még 1821-ben tőle vette főleg nemzeti lelkesedését:

Míg te, Kelenföldnek koszorús zengője, dalokkal

A bús fellegetek hasogatva megosztod egünkön,

És tüzesen kellvén a nyugvó nemzeti lelket,

Ifjat, üdöst egviránt munkás életre siettetsz:

Ím éled, *gond-nyomta fejét válladra nyugasztva*

Káros csendbe merült nyelvünk szép anygala, éled,

S félve-nyiló szeme a fölbuzdúlt ifjakon áll meg,

Akik az érdemek útján élni sietnek utánad! . . .

s kik közt Vörösmarty a legnagyobb lett. Végre azon nemzeti iránynak, melyet Horvát István az ő nyomain hozott be történetvizsgálatunkba, első megpendítője s kifejezett képviselője VIRÁG BENEDEK volt „Magyar Századaiban“; első egyszersmind, ki költeményeiben, a nyomorúlt jelennek csüggesztő világába a magyar hősvilág kétségtelenül nagy és biztató emlékezeteit idézve fel, költészetünket új tartalommal és lélekkel termékenyítette meg, s közvetve classicaí műeposzunk

alapvetője lett. Így egész teljességében áll róla a nagy költő szép mondása :

. ki kora
Legjobbait gerjesztve emelé,
Minden koroknak élt!

Igen is: Virág költészetünk fejlődési láncolatában oly szem, melynek ismerete nélkül e fejlődés menetele csonka, érthetetlen : s classicusaink sorozatából, ha az maholnap szerves egészet képezzen, ki nem maradhat. — De az ő költeményei becse nem csak historiai, hanem költői is, s itt azon álláspontot kell megragadnunk, melyet más helyt jellemeztem, s ez úttal ismétlenem annál kevesbbé szükséges, mert azon írásom az e gyűjteményben szinte közlött „Magyar Századok“ előtt olvasható.

Virág először 1799-ben adta költeményeit, s e kötettel tetőzött. Ebben állottak legszebb ódái : azok melyeknek zengése betöltötte a két hazát — mint Csokonai, idézett soraiban, szépen emlékeztet; — s azok, melyek *mennyei lángjai* Berzsenyi előtt Phárusként fénylettek. Másodszori gyűjteménye 1822-ben ezek mellett hozta részét azoknak is, mik időközben, Virág nyolcz különféle tartalmú munkáskáiban, reszint lapokban is, elszórva láttak világot. De hiában keresnők mindkét gyűjteményben azon zsengéit, melyek őt mint kezdetben Bessenyei követőjét mutatják fel, hiában nem kevés újabbat, melyre az agg költő reszint maga sem emlékezett többé, reszint mellőzött, nehogy a kötet felettébb nevedekjék (ilyek voltak meséi); az egészben pedig oly kedélyes rendetlenség uralkodik, hogy irányai fonalát az is, ki részletesen van tájékozva Virág költői

pályájában, alig bírja kiérezni. Úgy hiszem tehát, hogy a jelen, harmadik, sokkal teljesb, és a fő formák, s mennyire lehetett kor szerint is rendezett, gyűjtemény nincs érdem nélkül, nem csak könnyítve, de egyenesen lehetővé téve a költő ismeretét, s biztosítva élvezhetését is. Nem teljes ugyan e kiadás sem az utolsó sorig : de jó lélekkel mondhatom, hogy amit fel nem vettem, nem csak jelentéktelen, hanem maga által is itt-ott poetikai példahelyekül közöltetett inkább, semmint költeményül. Egyébiránt, megválva az orthographiától, híven ragaszkodtam a szöveg betűjéhez úgy, hogy, ahol idővel holmit igazított, ha az első variánsok fejleményei korait jellemzék, inkább azokat tartottam meg. Így stúdium tekintetében is e kiadás teljes használhatóságot igényel. Saját *jegyzései* szinte teljesen össze vannak gyűjtve. Ezek hol élesben jelzik irányait, hol felvilágosítanak egyetmást. Itt-ott magam is hintettem be egy pár felvilágosító szót : nota perpetuáknak a kötet kiszabott terjedelme nem engedett helyt.

És így kettős köteleességet teljesítettem : egyet az irodalom irányában; egyet, a szeretet, a hála köteleességét, midőn az igazságtalanul elfeledett férfiút, kora ifjúságom atyai barátját, serkendező gyenge erőim első buzdítóját s vezérét irodalmunkba mintegy újra beiktattam.

Pest, június 4. 1863.

TOLDY FERENCZ.

TARTALOM.

	Lap
Kiadó Előszava	III
Ajánlás Reseta Jánosnak	XIII
Magyar Prosodia és Magyar Írás. Buda 1820.	
Előszózat. 1822.	3
Poétai Munkák, két könyv. Pest 1822.	

ÓDÁK. — ELSŐ KÖNYV.

17 . . — 1799.

	Lap		Lap
A Músákhoz	5	Baróti Szabó Dávidhoz, mikor 1791 Szabolcs örömnünnepére örven- dező verset énekelne .	22
Gróf Festetics György ő nagyságának	6	Gróf id. Ráday Gedeon emlékezete 1792 . . .	23
A győzedelmeskedő ma- gyar sereghez török háborúkor 1789	7	Eleknek	23
Chlőe	10	Változás	24
Ajándék	10	Sándor Leopold kir. hg. palatinus emlékezete 1795	25
Egy kis vigasztalás	11	Gr. Forgách Miklós em- lékezete 1795	26
Baróti Szabó Dávidhoz	11	Bosszúállás	27
Lámia	13	Egy jeles poétára	28
Egy hajóhoz	13	Csehynek	28
Orpheushoz	14	Lantomhoz	29
Biás	15	Az Örömhöz	30
Bátorítás	16	Egy deák ódára, mely a magyarokat fegyverre buzdította 1796	30
Nunkovics György emlé- kezete	16	Festetics László ifjú gróf- nak	31
Músámhoz	17	Fejér Györgynek	31
A kalitkába zárt madár- ról	18		
A Hírhez	19		
Gr. Széchenyi Ferencz ő exjának. 1791	20		
A királyhoz	21		

	Lap		Lap
Szabó Dávidra	32	Zephyrhez	40
A bölcsről	33	Bot Ádámnak	41
Batthyányi Ferencz ifjú gróf halálára 1797	33	A kényes szenvedőhez	41
Magyarország leirójához	34	A poéta és Músa	42
Anyos Pál emlékezete 1798	35	A versengő hazafiakhoz	42
Lydiára	36	Lámiám éneke	44
Intés	36	Lanassa Palmyrához	44
Takács Józsefhez	37	A Duna hídján 1799	45
Gr. Gvadányi József m. lovas generálisnak	38	Károly győzedelme Osz- teraknál 1799	45
Bydeskuti vitéz hazánk- fiának emlékezete	39	Csendesítés	46
Kiáltossinak	39	Csehynek 1799	47
Panasz a Músa ellen. Ta- kácshoz	40	A Szent	47
		Az Örömhez	48
		Lantomhoz	48
		A Músához	50

ÓDÁK. — MÁSODIK KÖNYV.

1799—1825.

Örömekek 1800 eszten- döre	51	Soterion Custosomnak	64
Békeség-óhajtás 1801. — Festetics László ifjú grófnak	53	Vajky Györgynek	64
Sándor Istvánnak	54	Pyrkerhez, midőn hazá- jába visszatére 1819	65
Anakreon barátja	55	Baróti Szabó Dávid ha- lálára 1819	66
Theophila éneke a Visz- tula partján 1801	56	Horvát Istvánhoz	66
Széphalom	56	A Músához	67
Dományi Márknak, mi- dőn a kegyes iskolabeli szerzet ötet provinciá- lisának választotta 1802	57	A Reménység	67
Tavaszkori	57	Dágonhoz	68
Vígasztaló	58	Kmethy Dánielhez	68
Auróra	60	Döbrenteihez	69
Kápolnai Paur Antalnak	60	Elköltözésekor gr. Teleki Lászlónak 1821	69
Ferenczi Jánosnak Bécsbe	61	Vitkoviés Mihálynak	70
A Barátságna	61	Róth Józsefnek	71
Újévi	62	Horvát Istvánnak	71
Gyka Emánuel Konstan- tinnak	62	Sztrokay Antalnak	72
Pyrkerhez 1816	63	Sztrokay Katalinnak 1821	72
		Intés	73
		Biztatás. Töredék	73
		Dömötör Pálnak	74
		A Zsoltárok közöl. X. CXXIV.	75

VEGYES KÖLTEMÉNYEK. — ELSŐ KÖNYV.

1789—1799.

	Lap		Lap
Vitézeinkhez	77	Jeruzsalem vígságra in-	
Vitéz gr. Nemes György		díttatik	89
dicsérete. 1789	77	Telemakus	89
Egy hajóhoz	78	Kalamárfi	97
A magyarokhoz. 1790	79	A törbe esett orosz lány-	
A székesfejérvári nemes-		ról és egérről	98
séghez, mikor a m. ko-		A táborból megtért ha-	
rona őrzésére menne		zafiakhoz. 1797	99
1790	80	Petrarca és Koplegyi	100
Szabó Dávid ódájára gr.		A Músa és poéta	102
Ráday Gedeon halálán	81	A poéta és Pontyi	103
Mulandóság	82	Ifjainkhoz 1799 (s utó-	
Jeremiás Keservei az el-		irat 1822)	105
pusztult Jeruzsalem			
városán	83		

VEGYES KÖLTEMÉNYEK. — MÁSODIK KÖNYV.

1800—1821.

Petrarca álma	106	Kaposmérői Mérey Sán-	
A kutya és farkas	107	dornak	123
Beszéllgetés	108	A Duna szigetéről	125
Történet. Horvát István-		A három Hunyadira	126
hoz	109	Hangzatok:	
Remény	110	1. Az elhervadt Phyl-	
Emlékeztető 889-dikre	111	lishez	126
Ádám és Éva. Egy kép		2. Ariadna panasza The-	
után	112	seusra	127
Orpheus és Eurydice	112	3. Músám intése	127
Rikótinak nászdal	114	4. A spártai anya	128
Pontyinak nászdal	116	5. Jámbor vitéz	129
A béke	119	Szép szó országos Du-	
Vajkyhoz	120	nánkhoz	129
Télen	120	Hunyadi Mátyás király-	
Karacs Ferenczhez	121	lyá választatik. Drámai	
Emlékeztető Delinger Já-		töredék	130
nosnak 1821	121		

EPISTOLÁK. — ELSŐ KÖNYV.

17.. — 1799.

	Lap		Lap
Hiemer Mihályhoz új esz-		Mészáros Józsefnek Válba	136
tendőkor	132	Pyber Benedeknek . . .	137
Tolnai Festetics László		Schediusnak	138
ifjú grófhoz	132	Festetics László ifjú gróf-	
Szabó Dávidhoz	134	nak	140
Batthyányi Imre ifjú		Tóth Farkas sopronyi di-	
grófnak	134	rectornak	141

EPISTOLÁK. — MÁSODIK KÖNYV.

1800 — 1822.

Kovács Sámuelnek . . .	142	Helmeczy Mihálynak . .	159
Pókateleki Kondé ³ József		Czinke Ferencznek. 1814	160
Benedeknek	142	Kazinczy Ferencznek . .	161
Szálláspataki Kenderesi		Helmeczyhez. 1814 . . .	161
Mihálynak	143	Horváth János rudinai	
Vajky György kanonok-		apátnak	162
nak	144	Ruszek Józsefnek	163
Perecsenyi Nagy László-		Primóczi Szentmiklóssy	
nak	145	Lajosnak	163
Vitkovics Mihálynak . .	145	Horvát Istvánnak, aján-	
Horvát Istvánnak . . .	146	lásul az „Eurydice“	
Szemere Pálnak	146	előtt 1814	164
Téli levél Kondéhoz. 1813	147	Vitkovics Jánoshoz. 1821	164
Gyerkényi Pyber Bene-		Mihálykovics Józsefnek .	165
dekhez, aki Virgilius		Vass László professor-	
Eklogáit és Aeneisét		nak	165
felsegítette	150	Ferenczy Jánosnak Aradra	166
Almási s Gödrei Sisko-		Reseta Jánosnak	166
vics Józsefnek	152	Ruszek Józsefnek	167
Helmeczy Mihálynak 1812	153	Simonyi Pálnagyprépost-	
Nemescsói Sztrokay An-		nak	167
talnak	154	Waltherr Lászlónak 1821	168
Kisfaludi Kisfaludy Sán-		Vuchetich Mátyásnak	
dornak	154	1821	169
Kondé József Benedek-		Wagner Sándornak, Má-	
nek, aki Rájniis Georgi-		tyás rajzolójának . . .	169
konát felsegítette . . .	155	Májer Józsefnek	170
Horvát Istvánnak . . .	157	Egyed Antalnak	171
Benyói Benyóvszky Pé-		Ilosvai Ilosvay Sámuel-	
ternek. 1814	158	nek	172

EPIGRAMMÁK ÉS GNÓMÁK.

1810—1821.

	Lap		Lap
Az anonymus Maecenás-		Poltron	178
nak 1—3. 1810	174	Gonoszdi	178
Édes Gergelynek. 1—3	174	Holmisi	178
Küriszhez	175	Salmai	178
Valakire	175	Vitkovics Mihályhoz, a	
Hunyadi Mátyásról	175	„Füredi Gondolatok“	
Thaisz Andrásnak 1—3.		írójához	178
1821	175	Laura	179
Kultsárhoz	176	Sándor	179
Barátságos kérdés Kazin-		Cupido	179
czyhoz	176	Szemere Pálhoz	179
Bártfay Lászlónak és Pon-		Resetához	179
grácz Jánosnak	176	Gyászkalapos	179
Tolnai gróf Festetics		Aranykereszt	179
Györgynek emlékezete	176	Bandali	179
Puchói Marczibányi Ist-		Fösvényre	180
ván emlékezete	176	Élni siess	180
Bessenyei Györgynekem-		Félreértés	180
lékezete	177	Aranycsillag	180
Zoilushoz	177	Mentség	180
Egy fohászkodóra 1821	177	Szántai	180
Gábor Ferencznek, budai		Vitkovics Mihályhoz	181
professornak	177	Szapura versirók	181
Zungi	177	Jeles mondások 1—80	181
Új találmány	178		

F A B U L Á K.

1817—1819.

	Lap
Reseta Jánosnak	189
Fabulák. 1—105	189

JEGYZÉSEK a szerzőtől (és a kiadótól)	231
---	-----

RESETA JÁNOSNAK,

WARTEMBERGI GR. WALDSTEIN URFIAK NEVELŐJÉNEK,

EGYKORI TANÍTVÁNYOMNAK.

ÉN is egy vagyok, ki lanton
Zengem Árpád nagy nevét,
És kit ő talám szerethet,
Mert megérti hangomat :
Tik, kiket híres borostyán
Illet, érdemes fiak,
Tik, kiket hall s régen olvas,
Áld is a magyar haza,
Nékem, a bátortalannak,
Adjatok helyt köztetek.
Ím! amaz kisedd madárka
Fenn szeretne bolygani,
De erője nincs, s az égre
Nem röpülhet szárnyain;
Egy bokorról más bokorra
Félve bujkál föld felé;
S mint magát aliglan a szem
Látja majd itt majd amott;

Úgy szavát aliglan a fül
Érzi; s hangnak ismeri:
Mégis a sas, s mely nagy állat!
A kicsinyt meg nem veti.

Jobban érzek már azulta,
Hogy meginte Álmosunk:
A setétes Éj felén túl
Volt, s reám álom jöve,
Oly üdőben, melyben ami
Megjelent, igaz s való.
Ekkor ő, mint rég Horácznak
Romulus, szólt énnekem:
„Meddig írsz még Trója puszta
Nemzetének hangjain?
A Bakonyba nem bolondság
Fát szekéren hordani?
Nincsenek sokan, kik úntig
Enniussal tartanak?
Légy hazádhoz, mint anyádhoz
Amivel bírsz, háladó.“
Ilyetén szép biztatásra
Teljesen felébredék,
S zengni nyelvén nemzetünknek
Kezde kobzom-verseket.
A derék város, királyink
Régi víg és gyász helye,

(Fájdalommal mondom) újult,
Szívem újult nékem is.
Elmenénk a kis Gajához,
S énekeltük csendesen:
„E világnak a reménység
Adhat, és ad életet.“
E szülőfölded folyóját
Így vidítám, Reseta,
S íme! boldogabb üdőben
Jár ma, járjon holnap is.
Még te akkor lengedeztél
Gyengeséged karjain,
Még, mi volna Pimpla, Pindus,
És ezekkel Helikon
Nem tudád; ismerted inkább
Romladékony Csókakőt...
Hajh! hová? hová ragadsz el,
Állhatatlan gondolat!
Mely sok, és nagy, és erős vár
E hazában kőhalom!
Nemzetünknek drága vére
Még piroslik többeken.

Végre én a régi fénynek
Itt találtam fel helyét,
Hol Lajost s Mátyást urallta
Trónusában a világ;

Itt Kelenföldnek hegyénél
Írtam ezt és többeket.
Élni fog neved nevemmel,
Jó tanítvány s Hazafi!
Mondhatod, ha veszne munkám
(Mert üdő mindent emészt):
Elveszendők közt van éltünk,
S halhatatlan nem lehet.

VIRÁG
POETAI MUNKÁI.

ELŐSZÓZAT.

1822.

Bennem is a sok közt versirkálásra nagy ösztönt
Gerjesztett a Músa, de nem mondotta, miféle
Tárgyat vennék fel, s bizonyos mértékre szorítnék.
Ezt még is (jut eszembe) nem egyszer súgta tanácsúl :
Versezeted legyen ártatlan, s fog tetszeni minden
Szívnek, mely a jót csak jó képében akarja
Érzeni, s mint magot a szántóföld venni magába.

Hát még, kérdeztem, műtevő legyek? Erre imilyen
Választ tőle vevék : Értelmes s tiszta beszéded,
Czifrázás nélkül, legyen : azt kijelentened illik
Oly hangon, melyhez magyarok füle szokva van; a fül
Kényes, igen kényes; de miért is kellene másra
Fordítnod, s idegen fülnek kedvére csavarnod
Nemzeti nyelvednek hangzását? Nincs-e azoktól
Sok korcs benne, kik atyjainak mondatni szeretnek?
A szépet minden szeplőtől gondosan őrizd.

Ekkor hallgata, egyszersmind rám néze merészen.
Nem sok üdő múltván végkép így szóla kilobbant
Szívéből : Írj, s azzal emeld a nemzeti lelket ;
Földre ne húzd, mert az nem földi. Dicsérni akarsz-e ?
Méltatlant ne dicsérj : hirdesd a régi dücsőült
S mostani embereket, kik példák jóra lehetnek.

ÓDÁK.

ELSŐ KÖNYV.

A MÚSÁKHOZ.

Hová ragadtok? mely ligetek s setét
Ernyőkbe visztek? mennyei lángotok
Új és szokatlan tűzbe hozta
Szívemet, oh Helikon leányi!

Itt e magános szent helyeken fogom
Magyar Minervát zengeni lantomon.
A halhatatlanság fiának
Érdemit itt fogom énekelni.

Tí, csendes erdők pusztá homályai!
Tí, kis folyóknak víg csevegései!
Mely kellemes, mely boldogító
Gondolatokra vezettek engem!

Mert a dicsőség Szúzei lakhelyet
Vertek magoknak bennetek. — Engedek
Szent íhlelésteknek, s örömmel
Engedek, oh Helikon leányi.

GRÓF FESTETICS GYÖRGY Ő NAGYSÁGÁNAK

Minerva példás gyámola, Festetics!
 Itt, hol Budának bércei fénylenek,
 Elzengi Músám tisztelendő
 Érdemidet magyar énekében.

Ne véld, hogy ezt a mostoha régiség
 Irígy fogával megtöri : fennmarad,
 És véle nagyságos nevednek
 Híre kihat maradékainkra.

Ama dicsőült Zrínyi, ki mennyei
 Lantjával első nyert koszorút, midőn
 Vitéz nagyatyjának dicséri
 Bajnoki tetteit, és halálát;

Avagy midőn bús versei kérlelik
 Kedvesse szívét, s gyenge panaszszai
 Az érczkeménységű leányzót,
 Szép Violát szerelemre kisztik :

Ama dicsőült Zrínyi megengedi,
 Hogy énekeljen Gyöngyösi, hogy neve
 Legyen, s borostyánt érdemeljen
 Hunnia szűzeitől fejére.

És íme harsány tárogatója zeng!
 S ott a dicsőség temploma feltűnik,
 Mint trója Amphion hatalmas
 Hangozatú citarája által.

Számodra tünt fel Mars fia, nagy Kemény!
 Menj bé, s letévén fegyveredet, Murány
 Várasszonyával bírd örömmel
 Fáradozásid örök jutalmát

Sírkokba dőltek sok jeles emberek
Nevekkel együtt; mert csak azok, kiket
Megtisztelt a virtust imádó
Músa dicső szava, nem halandók.

Oh! vajha lelkem, mint zajos Aufidus
Lantossa, túl a fellegek útjain
Jutván, az égig felvihetnéd
Érdemit a haza bölcs fiának!

Ki e magának bűnösen áldozó
Században a közjóra, irigykedést
Szerző dicsőséggel, ki tudja
Mérni s pazarlani szép vagyonját!

Egyet magasztalt Albula partjain
Hajdan virágzó Róma, kinek nemes
Sírját borostyánok kerítik,
S hamvai myrtusokat nevelnek.

De ím! megintvén jelt ada, s szóla is
Apollo : „Nem volt tenger az Albula :
Szedd bé vitorláit hajódnak :
Festeticsed Balatonja tenger.“

A GYŐZEDELMESEKEDŐ MAGYAR SEREGHEZ
TÖRÖK HÁBORÚKOR ¹⁾).

1789.

Nemes hazámnak drága vitézeit
Éneklek e kőoszlop alatt, kiket
Már régen éjszak, dél, enyészet,
S napkelet emleget, és csudálva

Magasztal. Oh nagy bajnokok! oh magyar
 Bellóna bátor magzati! Ázsiát
 Megrázta, s dőlőfélbe hozta
 Győzni tanult karotok. Dagályos

Vadsága retteg már, s menedékhelyet
 Alig találhat pusztá vidékein,
 Amerre csak hallhatja zörgő
 Fegyveretek ropogó csapását.

Tí, mint midőn a mennykövek a setét
 Felhők öléből hullanak, és halált
 Szórnak magokból szerte széllyel:
 Oly bizonyos sebeket csináltok.

A zordon éjszak fergeteges szele
 Mikor megindul, s a hegyek oldalán
 Álló mohos tölgyfákra csapván
 Dönt, tör ezer meg ezer csikorgás

Közt : képe, győző bajnokaink erős
 Szíveknek. Oh nagy Zrínyiek! oh dicső
 Nádasdiak! bátor Kemények!
 Hunyadiak! Turiak! borostyán-

Ágokkal ékes régi vitézeink!
 Ama dicsőség szent palotáiból.
 Tekintsetek vídám szemekkel
 Mostani hív onokáitokra.

Tekintsetek! kik boldog atyáitok,
 S a tí kiterjedt híreteket jeles
 Tetteikkel újítják, s tetézik;
 Többre nem is mehet a vitézség.

S te, elfelejtvén mostoha sorsodat,
 Töröld le bánatkönyveidet, haza!
 S egész dicsőségedre nézvén,
 Gyermekeidnek örülve tapsolj.

Nézd győzhetetlen Vécseydet! kevés
Sereggel a tenger törököt miként
Gátolja! míglen visszanyomja
Ránk siető veszedelmes árját.

Így táborunknak, mely kifogyott vala
Önnönmagából, lelket adott megint.
Meddig dicsekszik büszkeséged,
Róma! Horátius érdemével?

Ott Fábri, úgy jön, mint amaz égi nyíl,
Amelynek ellent nem lehet állani.
Amerre csap, bús harsogással
Dől vadon erdeje Moldavának!

Nézd, nézd bajúszos székelivel Nemest
A vér piacczán annyi pogány között!
Ah, sokszor elbúsúlt vitézek,
Mennyi jutalmakat érdemeltek!

Mi harsog úgy Foksán mezein? csudáld,
Te nagy neveknek férge, Irígy! csudáld
Mint védi Mészáros, hazáját,
Láthatod e szomorú vidéken.

Ki fogja méltán festeni, vagy minő
Táblára kell felválni becses nevét
Örökre Képirónak? Oh csak
Ő maga tudja magát leírni!

Látom, vezérek fénye, Karajczai!
Mint űzi villámfeigyvered a komor
Éjt táborunkról: látom, oszlik
A magyar égre borúlt setétség.

De mind nevenként titeket, oh hazánk
Díszére termett férjfiak! énekem
Hogyhogy magasztalhat, kik által
Megtöretett az agyas pogányság?

Mint kell tövisről rózsavirágokat
Szaggatni, példás tetteitek, tanúk.
Elég! török zajt hallok! újra
Rajta tehát koszorús vitézek!

C H L Ó E.

Nem félsz, Chlóa! mikor gyenge szerelmeit
S ártatlan nevedet pengeti húrjain,
Flaccus, római Síren?
Félj, s fuss tőle hamar, hamar!

És ím! mint mikoron hallja, hogy a vadak
Ordítanak, megijed hirtelen a kis őz,
S félénk anyja megé fut:
Úgy tett Chlóa: futott, futott!

A J Á N D É K.

Drága sarkantyút, vagy arany keresztet,
Sőt arany gyapjat, fejedelmi czímert,
Jó barátimnak nagy örömmel adnék
Tiszteletekre.

Ilyetén tündér javakat szerencsém
Tőlem eltiltott : de te is valódi
Díszre vágysz, mely fennmarad, és dicsóít
Hamvad után is.

A magyar lantot szereted leginkább.
Halhatatlanság fia! jer, barátod
Kis magyar lantját neked adja, s vígan
Adja : fogadd el.

EGY KIS VÍGASZTALÁS.

A Szerencsével ne perelj barátom!
 Hogy reád nem néz, s mosolyog szünetlen;
 Nem hagy el senkit, noha messze lenni
 Látszatik olykor.

Csak reméllj, s víg légy. Igaz a Szerencse;
 Jár, forog, mint jó anya; tégedet ma
 Elkerült, holnap repeső örömmel
 Meg fog ölelni.

BARÓTI SZABÓ DÁVIDHOZ.

Allj meg, barátom! ²⁾ Pybered érdemes
 Árnyéka nem hí még: nem akar magyar
 Hazád s barátidnak keserves
 Bút, szomorú napokat szerezni.

Szüntesd megindúlt bánatod árszait,
 S maradj közöttünk, míg lehet; életünk,
 (Oh jaj! naponként látjuk) olyan,
 Mint az üveg, s fiatal virágszál.

Mikor kecsegtet fényivel, eltörik;
 Mikor szemünknek víg nevetésével
 Hízkelkedik, kezd fogyni; majdan
 Gyenge fejét lebocsátja, s elhal.

Hány ezret öl meg, s térszen idő előtt
 Sírjok homályos mélyibe a halál!
 Kik boldogíthatták hazájok,
 S számtalan emberek állapotját.

Ezért sohajtott bölcс Theophrastus is ³⁾.
 Méltó panaszszát helybe hagyom. Jerünk,
 Jerünk, hazánknak vesztéségit,
 Melpomeném! keseregjük együtt.

Oh századunknak díszei! tí kiket
 Oly sok halandó társaitok között
 Minap csudáltunk, bánatunknak
 Tárgyai vagytok az érdem által.

Nagy Orczy! ⁴⁾ Músák gyámola! nemzeti
 Nyelvünk szerelmes gondviselője! hol,
 Hol vagy? sohajt árvád utánad,
 S érezi, hogy kegyes atyja voltál!

A pusztaságnak fellegi közt magyar
 Egünkre szállván a szomorú halál,
 E tisztelendő, s ritka fényű
 Csillagot elragadá előlünk.

Igy tűnt el édes nemzete, s ősei
 Erkölcseiknek híve, Berényi is ⁵⁾.
 Boldog, ki nem láthatta bűnös
 Korcsosodásra jutott hazáját!

Hová ragadtál Nyitra vidékiről!
 Músám! mi bús zajt hallok ezen vitéz
 Földön? ki sírját látom? itt is,
 Fájdalom! egy hazafit siratnak!

Nádasdit! ⁶⁾ Oh zúgj Dráva! sirasd nemes
 Lelkű vitézünket, kiben a haza
 Nagy oszlopát eldőlve látja,
 S könyvezi hálaadó szemekkel.

Áldás reátok Hunnia magzati!
 Könyhullatásunk sírjaitok felett
 A tisztelettel s fájdalommal
 Egybecsatolt szeretet gyümölcse!

L Á M I A 7).

Szívháborító gondolatok! sebes
Szárnyakra kelvén, menjetek a zajos
Szelek borongó lakhelyébe,
A Balaton habozó tavába.

Én, aki Phoebus húgaival szoros
Frígyet köték, a csendes öröm s szelíd
Vígság barátságában élek;
Ez menedékhelyem a világban.

Oh Músa, szívem tárgya! ki kedvedet
A tiszta forrás csergedezésiben
Találod, és a gyenge harmat
Csöppjeiben kezedet föröszted!

Engem ha kedvelsz, jersze, virágokat
Szedj, s Lámiámnak köss koszorút : Te zengd
Aztán helyettem; mert kicsinded
Lantomat érdemi meghaladják!

EGY HAJÓHOZ.

Sok szélvészid után tégedet, oh hajó!
A tenger közepén járni fel és alá
Látlak : büszke vitorlád
Bátran nézi dagályait,

S nem tart kárhozatos háborodásitól.
Hogy csendes Zephyred szárnyai közt forogsz,
Napról napra reményed
Édessége nevelkedik.

Erdők ritka magas szála! viseljenek
 Gondot szüntelenül rád az egek! s veled
 Járván régi szerencséd,
 Kívánt révedet el ne vétsd.

Még is rettegek én. Nincsen az ég alatt
 Állandó dolog : a nap hamar elborúl :
 Jön egy fergeteg, amely
 Ránk bűt mennydörög és halált.

A tündér szigetek szirteit esmered;
 Parthoz tartsd magadat, mint lehet. Életed
 Táplál engem is: élek
 Míg élsz ; hogyha nem : elhalok.

ORPHEUSHOZ.

Oh Thráciának dísze, nagy Orpheus!
 Engedd, dicsérjem mennyei lantodat,
 Mely megszelídété haragját
 Poklok előtt fene Cerberusnak.

Megnyíltak aztán a keserű s setét
 Bánat helyének zárai ; sírt ama
 Kérlelhetetlen büszkeségű
 És komor arczatú tyrannus ;

Ama kegyetlen sírt : Te pedig kegyes
 Hölgyed nyakáról függve, magad kívül
 Voltál, s nem önthettél szerelmes
 Könyveket eldagadott szemedből.

És nem lehettél boldog! azonban él
 Lantod, s az égnek csillagi közt ragyog ;
 Mert a dicsőség halhatatlan
 Szűzeinek nevetet zenegte.

B I Á S.

„Oh vitéz! mond a haragos Szerencse,
 Általom győző ura vagy Priénnek,
 Általam pusztítsd, akarom, s rabold ki
 Minden aranyját.“

Amiket félénk sietéssel öszve
 Kaphatott a nép buta része, nyakra
 Főre hurczolván iszonyú jajok közt
 Vitte magával.

„Hasztalan rémít dörögő hatalmad;
 Mond Biás; minden vagyonom velem van:
 Véd paizsával sisakos Minervám.“
 S ballaga bátran.

B Á T O R Í T Á S.

Tu ne cede malis.
 Virg.

Oh szent Igazság! aki hatalmadat,
 S megtisztelendő fényedet e csalárd
 Világ előtt elrejtve tartván,
 Számptalan üldözetek között vagy:

Jer, jer! födözd fel mennyei képedet
 A pártütőknek, kik koronás fejed
 Ellen kikelvén, ostromolják
 Trónusodat buta fegyverekkel;

S megszégyenülván szíved előtt, dühös
 Bűnének átkát fogja kesergeni
 A fényes erkölcs mord irígye,
 A fenekedni szokott gonoszság. —

A nagyra termett, bátor az ég szakad,
 S bús csattogással mennykövi hullanak,
 A nagyra termett istenének
 Féli s imádja dicső hatalmát.

Ama borostyánágokat, érdemes
 Lantodnak ékes czímerit, a kaján
 Heába búbáolja; zölden
 Fognak azok fejedén maradni.

NUNKOVICS GYÖRGY EMLÉKEZETE ^o).

Dignum laude virum Musa vetat mori,
 Coelo Musa beat.

Horat.

Kit a kesergő hír panaszos szava,
 Amerre földünk nyújtja határjait,
 Holtnak kiáltott, kit valóban
 Minden igaz magyarok sirattak :

Él még hazánknak nagy fia, Nunkovics,
 Él nemzetünknek czímere, gyámola
 Nyelvünknek, egy fő dísze, fényes
 Csillaga bús egeinknek, él még!

Heába tapsolsz rettenetes halál!
 Kik érdemekkel nyertek örök nevet :
 Kik nem magok hasznoknak éltek,
 Büszke hatalmad alá nem esnek.

Sem győzedelmes cyprusod ágai
 Gyászos homálylyal sírjaikat soha
 Bé nem borítják; a dicsőség
 Mennyei fénye lebeg felették.

De mely szokatlan láng csap alá szemem
Héjára? Boldog lelkek örömhelye!

Már benned országol dicsőült
Nunkovicsunk, s lefelé tekintget.

Itt látja, mint dől lakhelyek a világ
Tündér piacczán fennyen uralkodó
Nagyoknak is, kikben halandó
Társaik isteneikre néznek.

Pálczájok, amely több ezerek felett
Villog, s ha szükség, megtöri a kemény
Nyakú gonoszságot, kezekből
Egy rövid óra alatt kifordúl.

Márványra festett pompa, kevély nevek!
Fényes hiúság képi, nagy oszlopok!
A semmiség bús éjtszakája
Csalfa világtokat elborítja!

MÚSÁMHOZ.

Mit gyötröd szomorú szívemet, oh igen
Durczás Músa? miért távozol el, mikor
Szemlélsz nyúlni kicsinded
Lantomhoz? mi bajod? felelj.

Vétettem? szabadon mondd ki hibáimat;
Kész jobbítani magát, aki megismeri
Vétkét; sőt bizonyos már,
Hogy jobb, mintsem előbb vala.

Múlván a sivatag tél, puha szárnyakon
A csendes Zephyrek visszahozák megint
Mindnyájunk örömére
A vígságnevelő tavaszt.

Ugrál nyája körül Títyrus, és paraszt
 Sípján víg dalokat billeget : Istene,
 Pán meg nem veti, bátor
 Kis mézet s tejet áldozott.

A szántó, mihelyest kél az arany hajú
 Hajnal, tulkaival metszeti gyöppeit,
 Nótáit füttyerészhív
 Örvend; mert vele van Ceres.

Bátran járja vadász a ligetek setét
 Mélyét, s a felemelt bérceket; útjain
 Vigasztalja Diánna.
 Senkit sem hagy el istene.

Ah! ily boldog akar lenni, ki tégedet
 Tisztel, Músa! ki már laurusokat rakott
 Oltárodra! — Reménylek;
 A láng szépen emelkedik.

A KALITKÁBA ZÁRT MADÁRRÓL.

Szabad teremtmény, kis madár!
 Mely kéz — kegyetlen kéz — fogott el!
 Tudom : sohajtasz sorsodon,
 S várod naponként a szerencsét,
 Még alszik a hajnal, s te már
 Vered kalitkád szárnyaiddal.
 Oh mondd ki nékem, kis madár!
 Örülsz-e, vagy nem, álmaidnak?
 Ha hallja gazdád éneked,
 Gondolja : hálálod kölessét.
 Nem vélem én azt, s nem hiszem;
 Te átkokat zenegsz fejére.
 Ha látja, hogy bé van fejed
 Szárnyadba dugva, s csendesen vagy :

Azt mondja : már megfáradott,
 S elnyúgodott az én madárkám.
 Nem! nem! te bús óráidat
 Bánkodva számlálod magadban.
 S hogy jobb reményed nem lehet,
 Utálod a napnak világát.
 Ha vagy veréb hozzád repül,
 S akar kicsípni étkeidből,
 S te addig állasz ellene,
 Míg messze tőled el nem üződ ;
 A gazda rátok néz, nevet,
 S örül az ártatlan csatának;
 Nem tudja, hogy barátja vagy
 Annak, kit elversz a vészélytől.
 Ha csipkeded rostélyidat,
 Vagy ujjait tréfás uradnak;
 Azt véli, hogy játszol vele,
 S hogy elfelejtetted, mi voltál.
 Én azt hiszem, hogy mérgedet
 Szívére kívánod kiöntni. —
 Ki mást nyomorgat büntelen,
 Ah! életet hogy érdemelhet?

A H Í R H E Z.

Mérész Enceladus húga, kit e világ
 Most szid, most megölel, majd szabadon nevet,
 Majd titkon kesereg : jersze, repülj felénk,
 S vígan szállj falainkra le;

S mondd : Verd el szomorú felleget, te hív
 Költő, honnyod igaz gyermeke! búskodó
 Kérésedre hajolt a kegyes ég : örülj,
 Zengd a boldogok énekét.

Én, mint mennykövezé Jupiter a szegény
 Tellusnak fiai; mint ragadá el a
 Szép ifjút, s mi csalárd móddal ereszkedék
 A rézvárba be, hirdetem.

Elmondom, mi csekély vétke miatt, tizen-
 Négy magzatjainak látta halálokat
 Érzékeny Niobé, még maga is kemény
 Kővé válna keserviben.

Majdan számba veszem, hány ezer emberek
 Veszték Trója körül egy gonosz asszonyért :
 S mint hulltak Priamus könyvei Hektora
 Hült testére, kikürtölöm.

Azt sem hallgatom el, mely csuda képiben
 Tűnt fel Róma ⁹⁾, midőn pártott ütött fia,
 Caesár, a Rubikon partjainál dühös
 Bosszújában agyarkodott.“

Ah, mely rettenetes dolgokat adsz elő!
 Szűnj meg már! magam is lantomat elteszem;
 Tán e gyászba borúlt éjem után kegyesb
 Napfény fog mosolyogni rám.

GR. SZÉCHENYI FERENCZ Ö EXCJÁNAK.

1791.

A csalárd szívű gonosz emberekbe
 Öntsenek méltó remegést, ha útra
 Mennek, a varjak, s huhogást süvöltő
 Éjjeli baglyok.

Tégedet, tisztelt fia s halhatatlan
 Dísze honnyunknak! vezet, és vezessen
 Nápolyig, s hozzon kebelünkbe vissza
 Ráfael angyal.

Menj szerencsésen! koronás királyod
S nemzeted szívét viszed egy királyi
Ritka felségnek, ki örömnapunkat
Látta, nevelte.

A KIRÁLYHOZ.

Harczol Filepnek rettenetes fia.
Amerre villámfegyvere mennydörög,
A félelemnek s a halálnak
Jajszava gyászos ügyét kesergi.

Ím néki hódúlt Ázsia! félve néz
A győzhetetlen képire, reszkedő
Kezekkel öntvén a kevélynek
Lábaihoz kizsarolt aranyját.

Így a magában bízakodó makacs
Párthus kifárad végre csatáiban,
S adót visz önként szívdobogva
Róma vitéz, de szelíd urának.

Sokszor dicsőség és öröm a nemes
Győző hatalmát félni; gyönyörködik
A föld Titusban, s Róma őtet
Sok jeles érdemiért imádja.

Felülhaladtad mind ezeket, kegyes
Királyom! ím a hálaadó magyar,
A rettenetlenség vitézi,
Szíveket áldozatul ajánlják!

Nem félelemből áldozik e sereg:
A ritka virtust tiszteli, mely maga,
Erőltetés nélkül, szerezhet
Több birodalmakat egy királynak.

BARÓTI SZABÓ DÁVIDHOZ

MIKOR 1791. ESZT. T. N. SZABOLCS VÁRMEGYE ÖRÖMÜNNEPÉRE
ÖRVENDEZŐ VERSET ÉNEKELNE.

Hallám, barátom! tárogatód szavát,
Szent harsogását, melyet ama vitéz
Szabolcs dicsőséggel virágzó
Vérei tiszteletére fűjtál.

Mely tűzbe hoztad szívemet, oh magyar
Hazánk szerencsés bárdusa! nemzetünk
Díszére termett Ossziánunk,
Mennyei hangozatú poétánk!

Megért korodnak napjaiban, mikor
Lankadni szoktunk, olyan az éneked,
Mint a dagadt felhő nyögése,
Mely mikoron kifakad, magából

Széllyel halálos mennyköveket lövell:
S így a puhúltság karjai közt magok'
Vesztekre nyugvóknak szemekből
Elveri a veszedelmes álmot.

Oh! sok vitézek s címeres érdemű
Nagy embereknek gyászt okozó gonosz
Álom! repülj el messze tőlünk,
S vissza se jőj soha nemzetünkre!

Most is pirúlunk sebhelyeink miatt,
Melyekre nézvén könyvbe borúl szemünk.
Mi haszna! Térj, Músám, magadba,
S köss koszorút szeretett Szabómnak!

GRÓF IDŐSB RÁDAY GEDEON EMLÉKEZETE

1792.

DÁVID BARÁTOMHOZ.

Méltán könyvezi Rádayt

Músád; tudja, ki volt, tudja sok érdemit.

Ah, Dávid! mikoron talál

Nyelvünk ilyen igaz, hív, szemes őrizőt?

Mert csak mink egyedül vagyunk,

Kiknek szüntelenül zenghetik ajkaik :

Óvd szép kincsedet; oh haza!

Amíg az kezeid közt vagyon, élsz te is.

Él, amit Lihozott vitéz

Európába ezer nagy veszedelmeken,

Szűkült honnya határiból

Eldődink koszorús fegyvere, fényneved.

Eldőlnek hamar, és igen

Lassan nőnek az ő látatos oszlopi!

Ah, Dávid! mikoron talál

Kincsünk ilyen igaz, hív, szemes őrizőt?

E L E K N E K.

Saepius ventis agitur ingens
Pinus.

Horat.

Látd ama hegynek tetején magasra

Nyúlt fenyőszálat? mi merőn, mi büszkén

Nézi a völgynek kebelében álló

Hangabokorkát!

Oh! alig szóltam : megakadt hajába

Éjszak ordító szele, s tépi, rázza.

Jer rugaszkodjunk, Elek! a kicsinded

Hangafa mellé.

VÁLTOZÁS ¹⁹⁾.

*Talia voce refert, curisque ingentibus aeger
Spem vultu simulat, premit altum corde dolorem.*

Virg.

Mit kételkedem? A Duna
Zúg s már visszafelé vette erőszakos
Útját : Pest-Buda! új csudát,
Egy új szörnyeteget látni siessetek!
Oh sok károd után puhább
Nemzet! büszke magyar! hát nem okoskodol?
Hát mind, amire oly nemes
Bátorsággal ügyelt volt minapon heves
Lelked, már oda van? vitéz
Scythák vére! mi csúf bőrbe' pipeskedel!
Most tetszik ki, mi volt tüzed :
Játék volt, s valamint füst, elenyészedett.
Méltóságod irigyei
Múlatták magokat, s gyermekidet, veled.

Oh hát nem lehetünk soha
Jobbúl? Veszszetek el mostoha fajzatok! —
Tí késő onokák, miként
Fogtok sírni, midőn e szomorú időt
Majdan visszatekintitek,
S a rátok kieredt rosszakat érzitek! —
Hív védőt, amaz a dicső
Kincs, melyet nem ezüst, sem nem arany szerez :
Félékeny puhaság között
Nem lelhet : sanyarú szívek, erős karok,
Bölcs ész, vérözőn és halál
Által szoktak ezen jóra törekszeni
A kétes viadal helyén :
Szintoly sokba kerül védeni birtokát.

Ah bús Melpomeném! mitől
Tartasz? mondd ki — talán jó foganatja lesz
Mostanság, mikor égdegel
Szomszéd Ukalegon — hogy magyar a magyar!

SÁNDOR LEOPOLD KIR. HERCZEG PALATINUS
EMLÉKEZETE.

1795.

Ah! mely homályos felleg alá jutott
Fényed megintlen, szép haza! mely setét
Éj vonta bé gyászfátyolával
Rád nevető szemeit napodnak!

Az kit szerettél, az ki reményedet
Táplálta, herczeg Sándorod elhagyott
Örökre : haj! hozzá hasonlót
Lelhet-e bánatos árvaságod?

Amin hazánknak sorsa forog : magyar
Törvény, szabadság, öltözet, és, való
Tanúja fennlétünknek, a nyelv,
Kellemetes vala, s szent előtte.

Fénylett egében herczegi tisztinek,
Melyből (bizonyosság a haza) éltető
Súgári, mind szálas toronyra,
Mind alacson kalyibára szálltak.

Ifjúi szíven élemedett s szelíd
Erkölc parancsolt : tudta, hogy ember ő,
És hogy halandó, kit csak a nagy,
S a feles érdeknek istenítnek.

Nagysága bátor bizodalom vala,
S egy oly reménység partja, hová magát
Ha vette a gyámoltalanság,
Mostoha fellegit elfelejté.

Már sírja széljén áll a ez a Titus ;
Már a halállal harczola : rajtatok,
Fájdalmas árvák, s bús szegények,
Szánakodott fejedelmi lelke.

Öntsd, öntsd ki, Músám, bánatod árjait,
 S e sok veszélyek közt forogott hazán
 Megilletődvén tiszta szíved,
 Sírj fel az ég kegyes istenéhez.

Én majd Budának bérceiről vitéz
 Árpád kesergő magzatának magasb
 Hangon kiáltom : Jobb szerencsénk
 Hajnala kezd pirosodni, bízunk!

GRÓF FORGÁCH MIKLÓS EMLÉKEZETE.

1795.

Már a dicsőség karjai közt örök
 Fénnyel ragyogván, földi dicséretet
 Nem vársz, nagy és bölcs őseidnek
 Dísze, nemesb onokája, Forgách!

Midőn lehányván testi ruházatit
 A tiszta lélek, visszarepül az ő
 Kegyes teremtőjéhez, aki
 Tudja kinekinek a jutalmát.

A boldog ország szent palotáiban,
 Nyer a sokat túrt virtus igaz nevet :
 Itt megvetést, mint ismeretlen,
 Szenved az emberi büszkeségtől.

Oh! csak te látod, menyei bölcsesség!
 Az embereknek szíveiket; te adsz
 Nékik megérett, hív tanácsot,
 S szent tüzet a jeles érdemekre!

Felkelnek aztán védeni a királyt,
 A köz szabadság, a haza gyámolát,
 Törvény szerént, s rettenthetetlen
 Lelkek előtt remeg a gonoszság:

Mely arcza nélkül szüntelen üldözi
Azt a nagy égből ingyen adott dicső
Kincset, s hogy elnyomhassa, minden
Ördögöket kicsal a pokolból.

BOSSZÚÁLLÁS.

Jer Músa, sügallj számtalan sok átkokat
Dávid fejére; jer hamar.
Haragszom; elfelejtve van hív tisztelőd
Önála: téged is, ha most
Bosszút nem állunk, nem sokára megkaczag:
Pedig teáltalad nagy ő.
Írj hát: „Mihelyt a virti földre jut, legott
A Grátiák támadjanak
Ellene, s kikapván hintájából, hogy sehol
Ne érje a selyemgyepet,
Vigyék el udvarába Pybernek: ne vess,
Oh! barna Zsitva, és örülj.
Hogy elmehessen jó korán, ígérni fog,
Tudom, sok ódát; hasztalan.
Mindszenthavának végiig, vendégtoló
Kását ne lásson asztalán.
Hát még? ha megszomjúzik, és bátorkeszit
Kezd inni (várj, majd észre jössz!)
Míg jobb szemét pillantja, változzék bora
Mézes Tokajnak cseppivé.
Midőn kifáradt, és az álom édesen
Elfogta bágyadt tagjait:
Gágogjanak, lármázzanak, süvöltsenek
A lúdak, a réczék, s egyéb
Tollas lakossi Pyber udvarának, úgy
Hogy Dávid azt — ne hallja meg.
Amely szobába lakni ment, azt a hurut,
A nyughatatlanság egész

Táborral ostromolja ; s mihelyest ő kilép,
 Ártatlanúl rohanja meg.“
 Elég, szerettem Músa, már elég : talán
 Számunkra most ír verseket.

EGY JELES POÉTÁRA.

*Pigros poetae
 Hora pedes fugitiva ridet.*

Mindég titokban tartod-e, s zár alatt,
 Barátom! elméd szép szüleményeit?
 Vagy már az éjnek szántad őket,
 S büntelenekre halált bocsátasz?

Ne légy kegyetlen, kérlek! ereszd hamar
 Szárnyokra : mit vársz? Ím az idő siet,
 S a tétovázó versezőre
 Visszanevet szaladása közben.

CSEHYNEK.

*Virtute decet, non sanguine niti.
 Claudianus.*

Nem, hogy Aranykertnek szüleménye vagy, oh! nem
 ez okból

Kedvelt meg téged, Csehy, Músám.
 Légyen címereden párducz, daru, tigris, oroszlyán,
 Nap, csillag, vagy pálmafa festve ;
 Üstökös eldődid szép tettiket áldom ezekben,
 S ritka dicsőségjeknek örülök.
 Szoknyás Sándornak, bármint hirdesse magáról,
 Nincsen tiszteletére hazája.
 Így, kit agyon sujtott Achilles mérges ököllel,
 Renyhe nemes fog örökre maradni.

Ez fitogatja vitéz párduczczát büszke paizzsán,
 S nyúl lappang félénk kebelében.
 Egynémely, sasnak tollával kérkedik, aki
 Sanda bagoly, vagy gyáva ökörszem.
 Nagynak tartjuk emezt, s majdmajd bámúlva csu-
 dáljuk;

Mert kicsinyeknek lenni magunkat
 Érezzük. Jer, nyissuk fel szemeinket az érdem
 Fényénél, s az igazra találunk.
 Aki magát más szárnyaival felemelteti, álljon
 Bár Kárpát tetejére, kicsiny lesz.
 Aki hazájával jót tett, s a völgynek ölében
 Ül, nagy az ülve is, és nemes ember! —
 Amint kezdetted pályádat, fusd ki; s Apollo
 Zöld koszorút fog tenni fejedre.

LANTOMHOZ.

Itt fogsz, szerettem lantom! ezen szelíd
 Nyárfának ágán függeni; a vidék
 Csendes körülöttünk, az égnek
 Színe kies, valamerre terjed.

Amíg Zephyrnek gyenge lehelleti
 Apolni fognak tégedet : addig én
 A gyepe dőlven e pataknak
 Partja felett magamat kinyugszom.

De mely setétes felleg emelkedik
 Egyszerre? mint zúg fergeteges szele!
 Keljünk fel. Ah! e nagy világban
 Minden öröm kicsiny, és enyésző!

AZ ÖRÖMHEZ.

Hová repültél nyájas Öröm? hová
 Rejtetted el víg képedet ily hamar?
 A tengereknek bújdokálsz-e
 Mély fenekén? te egek leánya!

Vagy a hegyeknek szirtei, s a vadon
 Erdők homályos fáí között kerengsz?
 Hol, hol kereshetlek? jelentsd ki;
 Mert te vagy élete életemnek.

Ah, túl repültél a levegőn, dicső
 Honnyodba! melynek szent mezején örök
 Tavasz virít, s játszik: ragadj fel!
 Vagy legalább mosolyogj le hozzám!

EGY DEÁK ÓDÁRA,

MELY A MAGYAROKAT FEGYVERRE BUZDÍTOTTA.

1796.

Fegyverre buzdúlt, s már siet a halál
 Elejbe bátor kardjaival dicső
 Árpád nemes magzatja harsány
 Tárogatód eleven szavára.

De hajh! zokogják Hunnia szüzei
 Kedvesseiknek messze halálokat,
 Kik „büszkeségből mentek ölni
 Embereket, s magokat fogyasztani.“

Tanácestalan nem! menj szaporán magyar!
 A köz szabadság, hit, haza, s a király
 Kér tőled országos segédet:
 Hát nem elég ok ez a halálra?

FESTETICS LÁSZLÓ IFJÚ GRÓFNAK.

Unum insatiabiliter parandum, prosperam
sui memoriam; nam contemptu famae,
contemni virtutes.

Tacitus.

Halljad, oh ifjú! te hazánk reménye,
Énekét buzgó szeretettel égő
Tiszta Músámnak; fiatal korodnak
Tetszhetik e szűz.

Zöld borostyánt tart felemelt kezében,
S kész neked, kedves Laczim! általadni:
Elhiszem könnyen, hogy aranyt is adnál
Érte, ha kérne.

Megbocsáss, mást vár: tudom, és javadra
Felfödözhetném; de magad találd ki;
Nem merem titkát akaratja nélkül
Közleni mással.

Ezt barátságból csakugyan kimondom:
„Egy tavasz, nyár, s ősz vagyunk életünkben,
Tél is egy; amely amazok hibáit
Könyvezi sokszor.

„Boldog, oh boldog! kire szép szemekkel
Néznek a tisztelt Helikon leányi!“
Így köszönt, s hozzád mosolyog Virágod
Lesbusi szüze.

FEJÉR GYÖRGYNEK.

Oh te, kit a Phoebus születésedkor maga szentelt
Papjának, oh kedves Gyurim!
Vedd le soká heverő citarádat, vedd le szegéről,
S pengesd, hogy élni tudjalak.

Amit az ég nyújtott, éljünk vele : szent adományát
 Ily háladoság tiszteli.
 Az, ki hazájának szolgál, felemelkedik, és az
 Irígy gonoszságon tipor.
 A buta lelkekkel nem tart ; hozzájok azonban
 Nagysága jó, s mértékletes.
 Míg ifjúságod mosolyog, míg biztat erővel :
 Járj a dicsőség útjain.
 Nem hoz ugyan sok ezüstöt, aranyt a Músa ; de hoz majd
 Porunknak is hírt, életet.

SZABÓ DÁVIDRÁ.

Hol vagy? mért hallgatsz? hát már kivetetted eszedből
 Fejedre mondott átkomat,
 S jámbusimat nevedet?

Fellobbant haragom kész ismét ellened : égek,
 Oh tenger! oh föld! mellyemen
 Kénköves Aetna tüzel.

Mérges Nessusnak mikoron szenvedte haragját,
 Korántsem égett oly nagyon
 Herkules Éta hegyén.

Az, lángját kívánta tüzének eloltani ; én nem.
 Oh bécsi lánczok! bájoló
 Fák, padak, és sisakok!

Oh te gyavító hely! ¹¹⁾ rátok kárhoztatom újra
 Szabót; ha megjobbúl : öröm:
 Verseket énekelek.

A BÖLCSRŐL.

A böles magában bízik; az ellene
Felkelt szerencsét, mint valamely kemény
Szirt a haboknak csapkodását,
Érzi, de férjfiasan megállja.

A Nap, mikor feljön, s köd emelkedik
Súgári ellen, fényszekerén nevet,
És megszokott útját kijárja :
A buta pára lehull, s enyészik.

Amaz kiszegzett célja felé siet;
Ha néki gátot vetnek irígyei,
Nagy lelke, csendessége mellett,
Érezi emberi hívatalját.

Bár sok veszélyek közt forog élete,
Azt tiszteletben tartani nem szünik.
Ha sorsa nem változhatatlan,
El meri várni dicső halálát.

Zengd győzedelmét mennyei lantodon,
Músám! s azoknak szíveiket, kiket
Kaján szemekkel tart az álnok
Czimbora, bátorodásra gerjeszd!

BATTYHÁNYI FERENCZ IFJÚ GRÓF HALÁLÁRA.

PESTEN 1797.

Nem sirat Músám, szeretett Ferenczem!
Tégedet, bátor, mikor a halállal
Szembe szállottál, fiatal korodra
Nézve kesergett;

S hogy te győzhetnél, az egekre vetvén
 Búskodó szívvel szemeit, könnyöggött;
 Vélte, hogy meghalsz, s valamint az árnyék
 Eltűnik, eltűnsz.

Most, kitisztulván szeme fellegéből,
 Látja, hogy még élsz, hogy örülsz szerencsés
 Változásodnak, soha nem halandó
 Mennyei polgár!

A dicsőségnek menedékhelyéből
 Nézed e tenger szomorú veszélyit,
 Melyeken forgunk; s ha lehetne, szánnád
 Kétes ügyünket.

Ah! te boldog vagy! s amaz égi háznak
 Pitvarát vidám öröm és mosolygás
 Őrizik; hozzá közelíteni sem mer
 A szomorúság.

M. ORSZÁG LEÍRÓJÁHOZ.

Zeng a dicsőség temploma, vígadoz
 A benne, boldog fényei közt, lakó
 Szent halhatatlanság, s borostyánt
 Osztozat a jeles érdemeknek.

Te is, szerencsés Vályi, örülj ezen!
 Ifjú korodnak gyenge virágait
 Hazádnak oltárán valódi
 Áldozatul neki bémutattad.

Sok gond s szünetlen fáradozás után
 Már útnak indúlt Lexikonod: tanú,
 Igaz tanú, hogy nemzetednek
 Haszna s dicső neve szíveden van.

Ez mind jutalmunk, mind pedig ösztönünk.
Majdan felőlünk józan ítéletet
Csak a jövődők hoznak, akik
Nem hunyorítanak érdeminkre.

A kék irígység, bátor akármí szép
Dolgot cselekszünk, meg nem elégedik :
A fényt homálynak, a világot
Éjnek alajtja veszett agyában.

Mit téssen a nagy lélek ? ama dicső
Időkre nézvén, ilyen alávaló
Késértetet megvet, s kijegyzett
Tárgya felé nemesen törekszik.

Bízában magában fel-felemelkedik
Az égiekhez mennyei szárnyain,
S túl a halandóság határin
Csendesén éli örök világát.

ÁNYOS PÁLNAK EMLÉKEZETE.

1798.

Hát téged látlak ? lelkemnek más fele, téged
Hazádnak áldott gyermeke !
Üdvözlég, te magyar Helikonnak dísze, dicsőült
Árnyék, barátság angyala !
Annyi sok évek után (oh mint kívántalak eddig !)
Barátodat megismered.
Amikor egy szörnyű csuda képiben ellened indúlt
Az éj kegyetlen asszonya :
Sem fiatal korodat nem nézvén, sem nemes elméd,
Dúlt fúlt halálos mérgiben.
Hogy dobogott mellem ! s oztán könyvekre fakadván
Mondtam : megölte társamat.

Akkori fájdalmát szívemnek (jól jut eszembe)
 Egy Músa így vigasztalá :
 Mit gyötröd magadat ? minek öntöd könyveid árját?
 El nem hal, úgymond, Anyosod.
 Ezt én nem hittem; mert a nagy fájdalom és bú
 Nem hajt szavára senkinek.
 Engedj meg, ha talán vétettem, kellemes árnyék!
 Most már örülök sorsodon.

LYDIA RA.

Lydia! monddsa, meddig
 Kínozkod sebhedt Sybarist, a szerelem tüzével?
 Híre, vagyonja fogyván,
 Csúf, örök csúf lesz, s nevetik már sokan állapotját.
 Szíve szelíd, de félénk,
 Bár oroszlányt tart, s mutogat czímere régisége.
 Atyja vitéz sisakján
 A nehéz vágást mikoron látja, poros fejének
 Szálai borzadoznak :
 Görbedett kardot sem akar, s párduczokat viselni.
 Énekelem nagy Árpád
 Vagy vitéz Mátyás koszorús bajnokait, nem érti.
 Fújom előtte, s buzgón
 Fújom ébresztvén, magyaros tárogatómra sem hajt.
 Sőt igen is megindúl;
 Ím! minap hogy hangja fülét érte, legott elilla.
 Így fut az őzfi, hallván
 A vadász kürtjét, s ligetes völgybe magát levonja.

I N T É S.

Diu nulla procella furit.

Szemlélted, hogy agyarkodott
 Egy-két óra előtt a haragos Duna?
 Mely szörnyű habokat vetett!
 S ím! egyszerre dühös zajja lecsendesült.

A bal sors, mikor ellened
 Ok nélkül morogó mennykövivel csatáz;
 Vígýázz, és magad emberül
 Tartóztatva, maradj csendesen. A kemény
 Szélvész tartani nem szokott.
 Így nem sokba kerül a viadal, s te győzsz!

TAKÁCS JÓZSEFHEZ.

Mit gondolsz, mikoron látod, hogy tépi fejről
 Músám haragjában haját?
 Vagy mikor a lantját nagy bosszonkodva kezébe
 Vévén, csigázza húrjait?
 S dül-fül, míg oztán keserű panaszokra fakadván
 Mindenfelé csap, s mennykövez.
 Résztént helybe hagyom tettét: de ne véljed azonban,
 Hogy őtet én buzdítgatom;
 Sőt, ha reá nem vígýáznék, elkapna, s magával
 Eggyütt veszélybe döntene.
 S hányan akadnának, kik ezen bal esetre legottan,
 „Jól van“ nevetve mondanák.
 Sokszor imígy szólok neki: Tudd kémélleni buzgó
 Indulatodnak nagy tüzét,
 És a többi. Nem él már Orpheus, aki csudákat
 Tett Thráciának dombjain.
 Ám amint hegedült, úgy ugrándoztak az erdők,
 A tigrisek, vizek, kövek.
 Gyenge leány mit akarsz? ki fülel szavaidra? jer inkább,
 Jer, másra fordítsd lantodat.
 Nézzed! amott sok száz verebek versengenek, egymást
 Kórság haraggal kergetik:
 Menj közelebb hamar, és ha legott le nem ülteted őket,
 Itt van poétádnak feje!

GRÓF GVADÁNYI JÓZSEF MAGYAR LOVAS
GENERÁLISNAK.

Oh! te magyar lelkű, koszorúk fia, drága Gvadányi!

Ki a dicsőség karjai közt lebegsz!

Vess honnyod sorsára kegyes szemet, és ügye mellé

Állván, erőtlén gyermekeit segítsd.

Nem kell országot pusztító kard ide, nem kell

Halált lövellő kénköves ércz, sem ón.

Fogj bátor tollat, s készen van fegyvered; aki

Morogva mérész ellene, vétkes az.

Nemde mikor Zoborunk Kárpát szikláiba lelket

Öntött, legottan mozgani kezdenek?

A nagy örömlángok minden részekre kicsaptak:

Mint Hekla forrott e haza mindenütt.

Ujjaikat sokan Árpád párduczczára kitették,

S nagy zaj között ez zeng vala: esküszünk!

Akiben érzékeny s jó szív volt, vígada, s méltán;

Mert a jövő jóra kinéz vala.

Boldogságunknak képzeltük napjait! és ím!

Mely kárba döntött egy kis időszakasz!

Látd, mi homályba borúlt az arany! mely gyenge viasz
lett

A vas keménység! hitted-e akkor ezt?

Nézzed eme szép körtvélyfát, mint ingadoz! oh mint

Csóválja kedves terhe alatt fejét!

Szánd meg! bélrészét a féreg rágja; ma-holnap

Kertésze véres könyveket önt reá. —

Oh, ti boldog anyák szüleményei! párduczoz Árpád

S a szép dicsőség társai! hívei!

Akik ezen földet sok véradiadalmatok által

Nyertétek, oh! ti szólotok, intetek:

„Vissza magyar! ha magyarnak akarsz tartatni:
dicsőült

Eldődeidnek nyomdokait kövesd;

Azt, amit bátor fegyver, s ész szerze: kitompúlt

Szív s kardok által védeni nem lehet.”

BYDESKUTI VITÉZ HAZÁNKFIÁNAK EMLÉKEZETE.

1799.

Téged, oh harcznak fia ! kit hazádért
Halni mond a hír idegen mezőben,
A dicsőségnek megoszolni félő
Szárnyai visznek.

Ébredett szíved vala háborúkor,
Mint az éjszakszél ; de szelíd időkben
A tavasz nyájas Zephyrussa csendesb
Nem lehet annál.

Pusztá halmodról ne törődj ; barátod
Lantja megtisztel, mivel érdemes vagy !
Ilyetén márványt nem akárki nyerhet
Tőle ; örülhetsz.

KIÁLTÓSSINAK.

Rákos lakossa !
Zengd, zengd régi dicsőségét e pusztá mezőnek,
Mely nemzetünknek czímeres oszlopit,
Mint Tiberis térsége vitézlő
Róma dicső fiait,
Hajdan fegyvereik fényében látta, csudálta.
Ha trombitáknak megriadásaik
Ellenség seregére kivitték,
Azt, mint forgó szél a port, ide és oda hányták.
Fújtak tárogatót, s futott
A félelem s halál előtttek. —
Rákos lakossa !
Zengd, zengd régi dicsőségét e pusztá mezőnek,
S ébreszd Hunnia gyermekit !
Oh ! ha vagy egy hazafit buzdít fájdalmas öröme,
Nyjerjen érzékeny citarád sok áldást !

PANASZ A MÚSA ELLEN.

TAKÁCSHOZ.

Hogy? hogy kezdjem el énekem?

S mondjam meg keserű sorsomat én neked?

Oh! a nagy Balaton mikor

Éjszak fergetegét szenvedí, s háborog:

Csak kis képe lehet bajos

Szívemnek. Minek a Músa, ha mord, s makacs?

Hah! mint dümmög, irigykedik!

Kárhoztatja negéd szíve tanácsomat.

Thersítesre mutat, mikor

Achillest akarom zengeni lantomon.

Zengém Spárta dicső nevét;

Mért nem zenged előbb, kérdi, Tarentomot?

Fogtam tárogatót, s magas

Kárpát bérceiről kezdtem az éneket:

Megránczolta szemöldökét,

S tőlem hirtelenül sípomat elkapá.

Így gátolja nemes tüzét

Lelkemnek, s szabados lángjait elveri.

ZEPHYRHEZ.

Te is sietsz elmenni, kegyes Zephyr!

Eredj! de mondjad, kérlek, ama kies

Virt énekessének ¹²⁾: „Virágod

Hervad az őszi hideg napokban.“

Vagy Pyberedtől, akinek ő is él

S hal; vagy tetőled vár örömet.“ Repülj!

Már egy fejtér báránka néked

Áldozatúl ki vagyon jegyezve.

BOT ÁDÁMNAK.

Hol vagy? Ifjúság! örömem tavaszsa!
 Hol vagy ellopván magad oldalamtól:
 Bús sohajtással könyörög barátod,
 S kérdezi, hol vagy?

Hív valék hozzád, tudod: éjtszakákat,
 S hányat, áldoztam neked; a csikorgó
 Tél derét, s hév nyár tüzeit teérted
 Tűrni szerettem.

Ah! felelj egyszer panaszos szavamra;
 Mert hiszen nem vagy te kemény fa, sem kő.
 Szólj virágom! szólj örömem tavaszsa,
 S bánatom enyhítsd.

„Hasztalan kívánsz! soha vissza hozzád
 Én . . nem . .“ itt könyves szemeit törölte,
 Homlokán bú ült: mit ítélsz, Bot! ilyen
 Válaszadásból?

A KÉNYES SZENVEDŐHEZ ¹³⁾.

Aequam memento rebus in arduis
 Servare mentem.

Horat.

Békételen szív! mit panaszolkodol? —
 A durva lánczok, s tömlöczök, a nemes
 És fényes erkölcsöt homályba
 Rejtik ugyan, de le nem gyalázzák.

Míg büntelen túrsz, fennmarad érdemed,
 S való örömmel tartja reményedet.
 „De a hazáért“ szép dicsőség;
 Csak ne fakadj alacson panaszra.

A POETA ÉS MÚSA.

P O E T A.

Oh Músa! mondj oly verseket,
 Melyek csudálást érdemelnek.
 Add, hogy füleljen a Duna,
 Adj, hogy megálljon énekemre;
 Vagy visszafordítván magát,
 Nagy zaj között folyjon fejéhez.
 Legyek hatalmas Orpheus,
 S ugráljon erdő, kő szavamra.
 Képzem: ha majd mind a Duna
 Fejéhez indul nagy-zajogva;
 Mind a kevély Gellérdhegye
 Egykét magyart jár potrohával:
 Sok megcsudál, és engemet
 Mint nagy poetát felmagasztal.

M Ú S A.

Minek csudáltatnád magad?
 Elég, ha meg fognak szeretni.

A VERSENGŐ HAZAFIAKHOZ.

Vos
 Seu calidus sanguis, seu rerum inscitia vexat
 Indomita cervice feros, ubicunque locorum
 Vivitis, indigni fraternum rumpere foedus.

H o r. L. I. E. 3.

Tí, egy anyának — a hazának — magzati!
 Szelíd Minerva tisztelői, fájdalom!
 Tí! mint a részeg vad ráczok kardra kikelvén
 Egymást vagdaltják; vagy mint mikor a neki bősziült
 Darvak szaggatják magokat botor ostobasággal:
 Egymásra törtök!
 A szent barátság lánczait
 Eltépvén, s szórván magatokról,
 Mint szilajok haragot lehelltek.
 Nincs soká tartó öröm életünkben;
 Most reánk pillant, s mosolyog szemünkbe,

Íme! még szólok, s kezemet feléje
Nyújtom, elillant.
S mikor fog ismét visszatérni?
A bú setétes fellegi közt magát
Meghúzva, el nem hagyja helyét, makacs,
Kérlelhetetlen, büszke, gyilkos.
Fegyvert ez ellen fogjatok,
Mint jó vitézek,
Harczoljatok.

Csendes nyugalom! menyei kincs! te vagy
E földön boldogságunk fő tárgya! ki fellelt
Tégedet, érzi, hogy él;
És noha szalmás
Szűk kalyibában,
Kis tüze mellett
Rágja kemény kenyerét,
Érzi, hogy édes
Élete néki.

Menj fel az égbe, s ama csudafényű testeket, a nagy
Természet nagy munkáit nézd rendre, s csudáljad:
Visszajövéen magadat kibeszélnéd,
De nem találván senkire,
Kezd örömöd búsulni magában.

De mely keserves szózat érdekel! Gonosz
Visszavonás, hah! rút fajzatja pokolnak! előntvén
Émátnak mezeit vérrel, jön, s kürtöli bűnös
Győzedelmének fiait, kik önnön
Honnyoknak szívébe döfödni
Merték fegyverök élet.
Dühös! kegyetlen fajzatok!
Ha már vitézi véretek kiontani
Elszántátok; elég okotok vala rontani népét,
Benneteket nevető Babilonnak,
S bosszút állani régen
Tévelygő Crassus lelkéért, s Róma nevéért.
Térj meződre vissza képtelen csuda,
S veszz el örökre!

LÁMIÁM ÉNEKE ¹⁴).

Ille te mecum locus, et beatæ
 Postulant arces : ibi tu calentem
 Debita sparges lacrima favillam
 Vatis amici.

H o r.

„A világ minden szugolyái közt, oh
 Széphalom ! nékem te nevetsz leginkább :
 Oh fogadj csendes kebeledbe, majdha
 Elfut az óráim.

Itten, ah ! itten dagadott szemekből
 Öntse hív Fannym tetemimre könnyvét;
 Énekét lassú zokogással itten
 Mondja barátom.“

LANASSA PALMYRÁHOZ.

Dulce mori miseris.
 Corn. Gal.

Szűnj meg, Palmyra, kedvesem !
 Vigasztalni, s tovább élni ne kényszeríts.
 Verd el csalfa reményedet,
 S nem fogsz hasztalanul féltetni engemet.
 Nékem már az öröm kihalt;
 Árnyéktól magamat nem csalogattatom.
 Kit mindég gyötör a kemény
 Sors, annak keserű nem lehet a halál.
 Jer hát ! jer hamar, és szakaszd
 Éltemnek fonalát éj örök asszonya !
 Oh, érzem közelíteni ! —
 Egy fájdalmam elolt számtalan ezreket.

A DUNA HIDJÁN.

1799. Oct. 2.

Szép reménységű csemeték, kis Imre,
S Vincze! ilyen nagy habokat nem érez
Völgyetek csendes vize, s nem borít el
Annyi hajókat.

„Ez borít“? sokszor, de ne féljete ti;
Legnagyobb torkú hala sem szerezhet,
Néktek ártalmat; veletek van őrző
Ráfael: úgy-e? —

„Ott magát egy lúd mosogatja, s nem fél“.
„Hát ha“ ... mond csaknem megijedve Imre.
„Nem tanult ő még soha félni“ erre
Vincze felelte.

KÁROLY GYŐZEDELME OSZTERAKNÁL.

Mart. 21. 1799.

Quis Martem tunica tectum adamantina
Digne scripserit?

Hor.

„Fegyverre Páris népe!“ kiált megint
A vad szabadság versenyos angyala,
S bűnös dicsőségjek helyére
Számptalanok dühösen rohannak.

Víg a gonoszság lelke, ha lelke van!
És a legázolt emberiség felett
Építeni mér, emlékezetre!
Templomot, oszlopokat magának.

Midőn nyerit a pajkos öröm, s magát
Hízlalja lármás mulatozásiban :

A dolgos és ártatlan inség
Sír, szomorú mezejére nézvén.

A telhetetlen szörnyeteg átkozott
Örvénye (tarts, tarts tőle magyar haza!)
Véres verítékjét befalta.

S meddig agyarkodik e gonoszság? —

Eldődeinktől ránk maradott dicső
Kincsünk, szabadság! a te neved szelíd,
Áldott! hatalmas karjaidnak
Mennyköve nemzeteket nem öldös!

Királyi székben vagy te, s uralkodol!
De nem kegyetlen fegyvered akkor is,
Midőn az álnokságot, aki
Trónusod ellen irígy, alázod.

Oh! a te zászlód szárnyai közt forog
Károly, vitézek fénye! te adsz neki
Rettenthetetlen szívet, és győz
Herczegi kedvesed Oszteraknál!

CSENDESÍTÉS.

Vad Thráciának durva lakossai
Iszszak az édes bornak edényiből
A mérget; aztán kardra kelvén
Vérzik, ölik dühödéssel egymást.

Tí, kiknek anyjok gyenge, szelíd tejet
Adott, mi okból kezditek e bolond
Lármát, kegyetlen pört? Elég már
A csata! csendesen üljetek le.

Józan daloknak víg fia, lantosom!
Zengd el szeretted Chlórísod énekét;
Zengd el hamar; már nem sokáig
Fog poharunkra nevetni a Hold.

Búcsúzik e szép éjjeli bújdosó
Tőlünk, s az égről gyors szekeren siet:
Tán érzi, hogy bús fellegekkel
Elkomorodva közelget a Nap.

CSEHYNEK.

Novemb. 23. 1799.

A bús anyáktól átok alá vetett
Zászlója Mársnak hí, Csehy, tégedet:
Ah! a halálok közt reménylesz
Életet, és diadalmi pályát?

Menj! légy szerencsés, oh haza gyermeke!
Szedj a dicsőség nagy mezein nemes
Fejedre zöldellő borostyánt!
Tán valahára megint öllelek!

Mivel barátod szíve veled vagyon:
Ha verni fog majd, tudjad: azért adám
Én azt tenéked, hogy csak érted
Verjen: örül, ha tebenned élhet!

A SZENT.

Mikép magasztal tégedet, isteni
Erő, dicsőség anyja! kis énekem?
Nagyságodat reszketve nézi
A legerősb s ragyogóbb magasság.

Előtted, ámbár homlokodon szelíd
 Tekintetednek kegyjele fénylik is ;
 Csak a reménység nyelve tudja,
 És meri megmagyarázni szívét.

Elég, ha völgyem rejtekes öbliből
 Mostan tehozzád felkeseregphetek.
 A háladoság zeng örömmel.
 Lelkem örülj ! közelít az óra.

AZ ÖRÖMHEZ.

Oh! csak tetőled függ, öröm!
 Boldog óránk.
 De, fájdalom! jősz, és megint
 Útnak indúlsz.
 Olyan kicsiny vagy, és rövid
 Mint ez ének.

LANTOMHOZ.

Oh! ha szép híred vala gondom eddig,
 S általam, kis lant, nevet érdemeltél :
 Jer, magyar dalt zengj ; magyar a te honnod,
 Nem Görögország.

Czifra bokrétát ne reméllj azonban :
 Nem magyar földön terem a borostyán ;
 Vagy, ha kél is már, sok időre nő fel
 Máí világban.

Amit embernek keze nyújt, veszendő :
 Halhatatlant vár s keres a valódi,
 A nemes virtus : maga ő magának
 Bére, jutalma.

Egy magas hegynek tetejére tette
 Templomát, melynek tele van tövissel
 Útja : környékét kifacsart verétek
 Tengere mossa.

Nagy nehézségű, repedett, lecsüggő
 Szirteit zúgó szelek ostromolják,
 S a tüzes villám ropogó haragja
 Döngeti, rázza.

Számtalan népek seregelnék öszve
 Tágas aljánál, kiket üdvözölvén
 Szent mosolygással, s neki bátorítván
 A Kegyes, így hí:

„Jöjjetek hozzám!“ Megijedve hallja
 E dicső szót a puhaság : pirúlva
 Ballag el, s szégyenhelye rejtekébe
 Visszalopódzik.

Megjelent, hogy csak valamit csudáljon :
 Láta, hogy nincsen piperéje ; látta,
 Hogy kezét, képét kisütötte, törte
 A dolog, a nap.

„Jöjjetek!“ hangosb szava a henyéllő
 Lomhaság szívét, (egek! — engedelmet!)
 Mint sebes mennykő, megütötte, s eldőlt
 A csuda állat.

„Jöjjetek!“ s ekkor vetekedve minden
 Nemzetekből a jelesebb vitézek,
 S a szelíd Pallas követői, méltó
 Bajnoki mentek.

A nagy Árpádot sok ezer sereggel,
 S Hunyadit láttam koronás fiával.
 Már jeget törtek ; mire várakoztok?
 Ifjak! utánnak!

A MÚSÁHOZ.

Ha, Músa, téged ifjaink,
Árpádnak édes magzati,
Megszeretnek; örvendj.

Ha Hunniának szüzei
Hallgatni fogják lantodat,
Boldog a te sorsod.

Nem kell tenéked Afrika,
Nem kell süvöltő tengere,
Népe, kincse, híre ;

Ne lásd te éjszak gyermekit,
Se tégedet ne tudjanak
Élni, s énekelni.

Az, aki büszke szárnyakon
Szeret repülni, járja el
Napkelet vidékit :

Annak, ki honnyát tiszteli,
Elég, ha polgártársai
Ismerik, s becsülik.

Eredj! reád vár a Duna
Sásos fejével, s a Tisza :
Kezdj magyar dalokra.

Majd Dáciának halmain,
Majd Száva s Dráva mentiben
Állj meg énekelve.

Míg e szigetben nyelved él;
Hazád is él! Oh rajta hát!
Kezdj magyar dalokra!

ÓDÁK.

MÁSODIK KÖNYV.

ÖRÖM ÉNEKEK.

1800. ESZTENDŐRE.

I.

Kél a szerencsés hajnal : örüljetek!
Arany hajának fürtjei fénylenek.
A hosszas éj sűrű homályát
Elveri győzedelemvilága.

Érzem : megindúlt, s szent örömök között
Hálálja boldog megjelenésedet
Szép istenasszony, nemzetünknek
Angyala, s tiszteletedre gerjeszt.

Vígadva vígadj, édes anyánk, haza!
Ints lantosidnak, s hunnusi hangokon
Zengik dicsőséged hatalmát,
Melylyel az ég kegyesen megáldott.

II.

Jer hamar! régen kiterült karokkal
Vár hazánk, József! kebelébe vissza,
Jer szerencsének fia, ritka kincsű
Herczegi Jáson!

És te, felséges szeretet leánya,
 Akinek szívét örömünk ajánlja,
 Légy Alexandránk, s olajággal ékes
 Békegalambunk!

Oh, dicső Mátyás palotája! hosszas
 Árvaságodnak szomorú ruháját
 Vesd le már; látod: közelít szerencséd
 Büszke reménye¹⁵⁾.

Nézz le pompádnak ragyogó egeről;
 Néked örvendez Buda Pest lakossa;
 S vélek együtt szent koronánk megyéi
 Néked örülnek.

Néked örvend a Tisza, Dráva, Száva,
 A magyar tenger, s havasok királya
 A magas Kárpát hegye: néked örvend
 Dácia sassa. —

Vidd el, oh jó Hír! nemes Ingriába,
 Hogy nemes mellyű szüleménye, bátor
 Messze ment, még sincs idegen világban
 Barbarusok közt.

Egy nagy, érzékeny haza szép ölébe
 Vette, amely kész, ha veszélye támad,
 Életét, minden javait vitézül
 Nékie szánni.

Mert kemény markú kezeit, s hatalmas
 Fegyverét a hív szeretet vezérli:
 Akiket megzeng hadi trombitája,
 Dőlnek előtte.

Szűnj meg, oh Músám! Ezeren kiáltják:
 „Éljetek boldog napokat! sokáig
 Éljetek, s kérünk, kegyesen vegyétek
 Áldozatunkat!“

III.

Músa! megszűnt már az örömkialtás.
 Kezdj reá ismét; de szoros kötésű
 Rendbe nem szükség magadat bezárni.
 Mint az országos Duna feldagadván
 Tágas árkából kiszalad, s mezőkön
 Réteken nyargal szanaszét : azonkép
 Zengj, szabadon zengj :
 Mondd örömödben :
 „Üdvözlégý! Üdvözlégý! oh császári kisasszony!
 Messze crszágnak gyönyörű leánya!
 Üdvözlégý! te nagy éjszokon
 Támadt, most magyar ég csillaga! fényedet
 Szép Hunniának szüzei hirdetik:
 Én pedig Rákos mezejének első,
 S csak ma kelt virágját
 Nyújtom ölednek.“

BÉKESÉG-ÓHAJTÁS.

1801.

Festetics László ifjú grófnak.

Keszthelyi Maecenás kedves fia, szittyai Árpád
 Hív onokái között nem utolsó, Festetics, íme!
 Amelyet több izromban már kért vala szíved.
 A szent békéről megküldöm az éneket : olvasd,
 S felnézvén koronás Mátyás várára : „Szerencsés
 Légy, mondd, s éretted buzgó fiaidra tekénts le!“

Pax optima rerum,
Quas homini novisse datum est: Pax una triumphis
Innumeris potior!

Szállj le felséges palotád egéből
Béke! mennyeknek koronás leánya!
Szállj le, s Európánk mezején jelenj meg
Már valahára!

A vadon Mársnak dühödött kezéből
Űsd ki dárdáját : raboló vitézit
Pusztá honnyoknak telekére vissza-
Menni parancsold.

Ily soká tartó viadal piacczán
A szeléd lelkek fene tigrisekké
Válnak, elszokván az igaz, s az érző
Emberi szívtől.

A dühösséggel keresett dicsőség
Veszsen el, Músám szabadon kiáltja :
A borostyánág, ha vereslik, undok
Czímer előtttem —

Szállj le! s vigasztald meg az árvaságot
Béke, mennyeknek koronás leánya!
Hajh! sok országok szava kér, jelenj meg
Már valahára.

SÁNDOR ISTVÁNNAK.

Sándor! Minervánk tiszteletes fia
S védője! néked zeng magyar énekem.
Oh, tolladat munkás kezedből,
S könyveidet, kis időre, tedd le!

Nem vagy te Bécsnek fényei közt magad
 Kényednek élő lágy Sybaríta : nem
 Tarthat keresményedre számot
 A puhaságba merült hiúság.

Emeld, emeld fel lelkedet, oh nemes
 Szívű! s kitörvén a sokaság közül,
 Az érdemeknek templomába
 Mennyei szárnyaidon repülj bé.

Vess a hamisság ellen erős paist,
 S megszegyenül. Rákos mezején ragyog
 Már oszlopod, melyet le nem ront
 Semmi kaján vad agyarkodása ¹⁶).

ANÁKREON BARÁTJA.

Akartam énekelni
 Vérengező hadakról :
 És már előmbe tűntek
 A nagy nevű vitézek.

Láttam, miként ragyogtak
 Aczéljaik kezekben :
 Mint vitte bús haragjok
 Az ütközet helyére.

Indúlatom tüzében
 Apollo rám mosolygván :
 „Nem zeng dühös csatákat
 Mond, a szelíd poeta.

Anákreon barátja
 Anákreont kövesse :
 Fecskét, kegyes galambot,
 Rózsákat énekeljen.

A zöld tavasz, virágos
Kertek, homályos ernyők,
Szőlőhegyek, zephyrkék
Zenegjenek körülé.

Ha néha szíve búsong :
Jó bort igyék, s magából
Anákreon barátja
Anákreont csinálhat.“

THEOPHILA ÉNEKE.

A VISZTULA PARTJÁN 1801.

Oh mely örömmel nyújtánék
Tenéked én bokrétát!
De, hajh! az éjszaknak szele
Dühödve fújt kertemre;
Elölte gyenge kellemet,
El a kegyetlen pára!
Most benne csak kóró terem,
S szívsebhető rút tövis.
A fergeteg rózsáimat
Megcsapta, hervasztotta.
Vigasztal az, hogy a remény
Virága még piroslik,
S a sorsnak ellenére is
Él, éltet e világon.

SZÉPHALOM.

Harmat s eső szálljon reád,
Régen szerettem Széphalom!
Hogy új csudát láthass, azaz :
Mézet csepegjen a füved,

Édes tokajit szőlőtöved ;
 Sőt ezt csepegje csak füved,
 S minden gyümölcsfád rendiben:
 Ezen, ha gazdád nem kap is,
 De a poetád néha kap.

DOMÁNYI MÁRKNAK,

MIDŐN A KEGYES ISKOLABÉLI SZERZET ÖTET PROVINCIALISÁNAK
 VÁLASZTOTTA 1802. SEPT. 26.

A habok majdmajd leverék hajónkat.
 Megtörött : építsd fel ; az ég tenéked
 Adta kormányát : ne legyen keserves
 Csúfja szeleknek !

Példa nélkül vagy kijegyezve, minden
 Példa nélkül vagy, szeretett Dományink !
 A dühös vészből szabadítsd ki, biztos
 Partra vezetvén.

Ritka Jamborság, jeles Ész, szelíd Szív !
 Tí, tudom, lesztek kalaúzok ebben.
 Szent az ügy : hátrálj, vagy epedj meg, álnok
 Ördög, Irigység !

TAVASZKORI.

A kemény télnek hava már eloszlott ;
 Visszatért a víg Zephyrus Dunánkra,
 S gyenge szárnyakkal röpös a hajósnak
 Tárt kebelében.

Nem szeret jászolt az ökör, sem a jó
 Gazda veszteglést, kisiet csikorgó
 Dér alól tisztult mezejére regvel,
 S szánt vet örömmel.

Cypris a Nymphák seregében örvend,
 S Grátiák tánczán, mosolyog, kacsongat,
 Amidőn holdunk gyönyörű világa
 Reszket az égről.

Mulciber jókor szemeit törölvén
 Felkel ágyából s kohol : a goromba
 Pörölyök lármás pufogása Lemnus
 Álmait úzi.

„Hozz szagos myrtust, kenetet hajamnak,
 „Hozz ma nyílt rózsát, hamar! E ligetnek
 „Csendes árnyékán örömnünknek éljünk,
 Amikor élünk.“

A halál szintúgy zörög a királynak
 Ajtaján, mint a nyomorúlt szegényén ;
 Itt parasztkunyhót tapod, ottan elhány
 Herczegi tornyot.

A veszendők közt kis üdőd folyásán
 Nagy reménységgel magadat ne biztasd :
 A halandóság fia halhatatlan
 Érdemek által.

Erre törj mint legnemesebb arányra :
 Költözésedkor ha siratnak édes
 Honnyosid, nem kis jele hogy sokáig,
 S hasznosan éltél.

VÍGASZTALÓ.

Csendre vágy, akit zajos Aegeumban
 Megkap a szélvész, mikoron borongó
 Felleg a holdat fődí, s a hajósok
 Csillaga eltűnt.

Csendre vágy a had dühe-szülte Thráce,
A tegezhordó deli s nyalka médus
Csendre vágy, melylyel sem arany nem ér fel,
Sem bibor és gyöngy.

A beteg szívnek nyomorú csatáit,
A magas házak födelin koválygó
Gondokat nem kincs veri, nem poroszló
Kergeti, széllel.

Boldog a kis sors, kinek asztaláról
Sóedény, mely rá maradott, fejrlik,
Kit-remény s undok nyereség, ha alszik,
Fel nem ijesztget.

Sokra mit czélzunk rövid életünkben?
Mit futunk másmás nap alá? Ki volt az,
Honnya hagytaival ki magát magában
Tudta kerülni?

A pokol bú s gond evez a hajóssal,
A lovag dandárt követi, sebesb mint
Szarvas, és felhőt rohanással űző
Fergeteges szél.

Légy ma víg, holnap mi leszen, ne vizsgáld,
Csendesen tûrd el, ha mi rossz szorongat.
Senki nem volt még igazán szerencsés,
S boldog egészen.

Hires Achilles mi hamartan elhalt!
A vajudt Tithon mi soká nyavalygott!
Majd talám, amit te hiába várnál,
Megnyerem én azt.

Száz sereg nyájad szaporít, körüléd
Göbolyók bögnék, paripák nyerítnek.
Tégedet bársony takar és kifestett
Véknya selyemnek :

Nem hazug Párcám ada kis majort, és
 Kis tehetséget dalolásra nékem.
 Már nem aggódok, mit itél felőlem
 A gonosz alnép.

A U R Ó R A.

Mely szép neved van mennyei harmatok
 Szüleje! Még is szebbek az érdemid.

Arany kocsidból intesz, és fut,
 Futva fut, a lator éj setéte.

Fény és kiesség jó veled : életet
 Adsz s vigaságot : tégedet e való
 Jóért az ártatlan madárcák
 Hálaadó szavaikkal áldnak.

Nem félik a körmös denevér fogát,
 S a vért eresztő vércse dühös szemét ;
 A fényre húnnyorgó bagolynak
 Rút huhogásain általestek.

De változások közt forog ami van ;
 Csak a teremtető szüntelen egy, s az ő
 Törvénye : állandót kivüle
 Más hatalom nem ad e világnak.

KÁPOLNAI PAUR ANTALNAK ¹⁷⁾.

Még meleg porban s hamuban valónak
 Könyveim, töstént te segédre jöttél,
 Hogy, kit a bal sors lecsapott, emelnéd
 Lábra s örömré.

Nem kötött hozzád szoros ismeretség,
Érdemem sem, hát mi, hanemha szíved.
Jó s nemes szíved maga volt vezéred
S ösztönöd erre.

Ami több, ilyen fiatal korodban,
Ért eszű csendes Xenophont mutattál.
Így ajándékunk, noha éjjel adjuk,
Fényes ajándék.

Bentleyd, sőt már az enyim, szerelmes
Antalom! nékem gyönyörű ajándék :
Amidőn eztet dalolám, magától
Mozgani kezdett.

FERENCZI JÁNOSNAK BÉCSBE.

Hát te min fáradsz imez ó falak közt,
Melyeket Mávors s paizsos Minerva,
A szelíd Músák örömére, bátran
S csendesen őriz?

Melyet elkezdte minap a hazáért,
Fusd ki pályádat. Nevet a kegyes szűz,
És dücsőséges koszorút lobogtat
Híve fejének.

A BARÁTSÁGNAK.

Tőlem, barátom, messze vagy,
Egy más világnak végiben!
Megfárad a szél, míg elér
Azon vidéknek rétire.
Egek, hová vittétek el!

Miért sohajtok? Menj te szív!
 Keresd fel azt, akit szeretsz.
 Túl a nagy ég határain
 Fáradhatatlan csak te jársz.
 Oh légy szerencsés! útadon.

Ú J É V I.

Nem meszsze tűzhelyemtől
 Ülvén, kezembe kaptam
 Kis lantomat, s tenéked,
 Barátom! énekeltem :
 Hiába fűlsz, komor tél!
 Vígán leszek ma : bort, bort !
 Amennyi cseppek, annyi
 Évek, de boldogabbak
 Mint ez, köszöntsenek ránk :
 Hazánkra, Dávidunkra,
 Szép Virtre, s a vidékre;
 Sőt minden ismerőkre,
 Kik aztat érzik, amit
 Mi érezünk s ohajtunk !

GYKA EMÁNUEL KONSTANTINNAK *).

„Majd kifáradván fene háborútkban,
 Kardomat nálad leteszem, barátom,
 S Bellatincz csendes kebelében együtt
 Csendesen élünk.“

E reménységben, paripára szökvén
 A vitéz ifjú kapitány, serényen
 Kezdte játékát hadak istenének,
 A csatapályán.

*) Csehy József haláláról, mely 1812. szept. 29. történt.

Mint setéségben ragyog és kifénylik
 A világosság jövetét előző
 Csillag: olyan volt Csehy, sok vitézek
 Lelke, vezére.

A szerencsétől, ki reá mosolyga
 Egynehány ízben (tudod ezt magától),
 Amidőn nem félt, alacson gonosz lön
 Gyilkosa néki.

Jó ügyért harczolt: s ez az, ami könnyít
 Búnkon: ő szentnek fia, s jobb világon,
 A nagy erkölcsnek menedékhelyében,
 Vette jutalmát.

A halandóság keze s ércze gyarló;
 Zengj dücsőséget neki énekedben,
 Músa! mert akit te szeretsz, csak annak
 Kedvez az ég is.

PYRKERHEZ.

1816. Máj. 10.

Mikor? mikor hagyod el azon szelíd mezőt,
 Azon virító völgyeket,
 Melyek furuglyád kellemes zengéseit
 Kevélyen úgy kettőztetik,
 Mint hajdan a Haemus szerencsés öblei
 Híres poetájok szavát.
 Pyrker! mikor késér be gyenge szárnyakon
 Édes hazádba víg Zephyr!
 Akkor barátod zeng, Zephyrnek és Neked,
 Örvendező új éneket.

SOTERION CUSTOSOMNAK. ¹⁸⁾

Ép s egészséges fejed, édes öröm;
 Oldalad sem fáj, noha nagy dühében
 Pontyi lábával kirugott, s letiprott
 Téged az útban.

Durva patkóját s saruját kiálltad,
 Mint erős lelkű, buta dörmögésit
 Kínaid közt is nevetéd; szerencsés
 Custosom, élsz még;

Élsz, s nekem hívem vagy; előre mind azt,
 Aki kastélyom küszöbét s kilincsét
 Éri, zörrenvén bejelentet : a rosszt
 Tőlem ijesztet;

A barátságos keresőt örömmel
 Vonszod és töltöd : sok ez! Aki szívből
 Erzi nagyságát igaz érdemednek,
 Érti s dicséri.

VAJKY GYÖRGYNEK.

Látod, barátom Vajky! a zordon telet,
 Látod, miként keménykedik.
 De még sem árt, hatalma nincs is ártani,
 Helikon szabad forrásinak;
 Rájok lehelhet dér s fagyöntő éjszakot,
 S vidámb örömmel buzganak.
 Aztán rohanhat még dühösben a szelíd
 Műsák virágos kertire :
 Elszégyenül; egy rózsza sem fog nékie
 Zsákmánya lenni ottogyon.
 Ilyen faj ez, melylyel neked, hazánkfia,
 Poesiám ¹⁹⁾ kedveskedik.

PYRKERHEZ.

MIDŐN HAZÁJÁBA VISSZATÉRE 1819.

Amit én minap tenéked
 Megjövendölék, Zephyr!
 Ím! veled s víg társaiddal
 Hunniába visszatért
 Az, kit a gonosz szerencse
 Bal kezére felfogott,
 S kit csak a remény vigasztalt
 A pógányság tengerén,
 Míg az ég kétes veszélyből
 Partra vinné; s vitte is ²⁰⁾.
 Éle boldogság ölében,
 Egy hiával, csendesén :
 A hazának szent szerelme
 Édesebb külföldeken ²¹⁾ :
 Gyakran a hív bújdosónak
 Gondot ad s bús éjecket ;
 Önmagát mint elhagyottat
 Fájdalommal könyvezi.
 Pandion szülötte ²²⁾ kedvét
 Bő rekeszben sem leli :
 Hús liget s homályos erdő
 Néki minden éneke.
 Ithakát nézd : kő s göröngy az,
 S rút szegénység lakhelye ;
 Még is abban élni halni
 Ége a vitéz görög.
 Halhatatlan, mond Kalypso,
 Lészs, ha nálam megmaradsz :
 Ily ajánlást is csekélynek
 Véle a nagy hazafi.
 Bátran indúlt, és vezére
 Lett hazája istene ,
 S ott, hol a napnak világát
 Látni kezdé, állá meg.

BARÓTI SZABÓ DÁVID HALÁLÁRA.

Nov. 1819.

Nem azért, oh Dávid, fáradozál,
 Hogy majd, ha halandó életedet
 Elvégezed, és a föld, köz anyánk,
 Kebelébe veszen, czifra nevekkal
 Kirakott márvány az utasnak eszt
 Fáraszsza, s ki s mely fényes voltál,
 Bársonyt viselél-e, vagy is tafotát,
 Büszkén mutogassa. Magasb, tisztább
 Vala szándékod, mely már koronáz,
 Mennyei polgár! Még is citaránk
 Méltán kesereg : mert jó hazafit
 Gyászol, kit jámborság, tudomány,
 Hasznos munkásság ismertet,
 Amilyen igen ritkán születik.
 Szem előtt nem vagy, de reád sok szív
 Néz. Bírjon csendes, szent nyugalom !

 HORVÁT ISTVÁNHOZ.

Jer! talám holnap befagyott Dunánknak
 Háta varjut visz, ki nehéz zajok közt
 Egy darab jégről leugorva másba
 Vesztire botlik.

Jer hamar, Horvát, csobolyóm reád vár;
 Még egész és ép. Jupiter maradjon
 Diphtherájával, s esetit világnak
 Írja, ha tetszik.

A MÚSÁHOZ.

Bút s aggodalmat szélnek eresztetni
Kiván barátod, Músa : hamar vigye,
S akár az éjszak tengerébe
Vesse, akár amaz Oceánba,

Mely nagy napunkat látja lenyugtakor.
Minek törődném rajta, Ibéria
Bátrabb-e, vagy mely népet indít,
S gyújt Bolivar, tüzes ütközetre.

Te, kit vidámít csendes öröm szelíd
Forrás fejénél, gyenge virágokat
Szedj Músa, s bokrétába kötvén
Kenderesimnek ajáld helyettem.

Mert csak te, kedves Pimplea, énekelsz
Az érdemekről mennyei hangokat ;
Zengd, zengd el új hárfádon ötet,
És veled édesid, a kilencz szüz.

A REMÉNYSÉG.

A bűnnel eltölt földet az istenek
Midőn megúnván, a nagy egek felé
Menének ; én, mond a Reménység,
Itt maradok veletek, halandók !

Így szóla, s ottan dörge Diespiter :
A gyáva bú, s a rest s buta félelem
Eltűntek ; a bátor szabadság,
Hősei közt lobogót emelt fel.

Mint hajdan egy szív s lélek erősei,
 Vítt Hunniának tábora, vítt; s neki,
 Majd cserfa, majd szőlő tövében,
 A haza lantosi zengedeznek.

DÁGONHOZ.

Oh Dágon! vigyen el hirtelen, és neked,
 Ott, hol Vesuvius fennyen emelkedik,
 Vagy hol kénköves Aetna
 Áll, adjon helyet a manó :

E két rettenetes hegy mikor égni kezd,
 S gyomrából dühösen háyni folyó tüzet,
 Vízkórságod azonnak
 Öltására haszont tehet.

Egy két korty, s mi csekély! (próba gyanánt esett)
 Éreztetted velem, mely hideg a jeges
 Tenger : megfagya vérem
 Rémült gondolatom szerént.

Tudnillik sok ezer les vagyon életünk
 Ellen : nincs ki magát annyi veszély között
 Őrizhesse; gyakorta,
 Amit jónak ítélisz is, árt ²³).

KMETHY DÁNIELHEZ.

Látd, mint fejrlik s domborodik magas
 Hótól Kelenhegy? Terhe alatt heves
 Gőzt izzad, és még is Dunánkknak
 Hasztalanúl melegíti hátát.

Nézz már szerencsés csillagot, és nekünk
 Jélentsd ki csődből, Dániel. Úgy legyen
 Tőled Saturnus messze; s kössön
 Uraniánk koszorút fejedre.

DÖBRENTÉIHEZ.

Vélhetnéd te, kinek szava
 Hangoztatta hegyes Dácia bérceit,
 S a Kárpát magasin lakó
 Kősziklák kebelét, mint valamely tüzes
 Gránát, gyújtogatá minap :
 Vélhetnéd, hogy ezen józan erőlködést
 Nem késérte bizony remény,
 S eltűntét örök éj nyomja, felejteti.
 De mást érezek én; kikel
 A jó földbe vetett jó mag az ő korán.
 Imhol! fát sokan ültetünk,
 Melyről csak maradék szed le gyümölcsöket
 Vagy zöldsége alá ledől,
 És áldást mireánk kedvesen énekel.
 Bölcs szándékod ugyan neked,
 Gábor, helyt adat a hazafiak között.
 Majd Cátónk, ha magyart dicsér
 Vendégségeiben, tégedet is nevez.

ELKÖLTÖZÉSEKOR GR. TELEKI LÁSZLÓNAK.

1821.

Elköltözésed nem vala bútalan,
 László, hazánknak hű fia, nemzeti
 Nyelvünknek elfáradhatatlan
 Gyámola! Nem vala költözésed

Kis társaidtól bútan. Érezék
 A veszteséget, s érzik egünk körén,
 Melyről lehulltak ritka fényű
 Csillagi csaknem egész sereggel ²⁴)!

Tudtál te bátor lenni, s azon nevet,
 Amelyre sok korcs néha bután pirúl,
 Viselni merted, s érdemessé
 Tenni reá magadat te tudtad.

Áldunk dicsőség nagy fia! honnyodat,
 Mint győzedelmes bajnoka, itt hagyád :
 Érette buzgón fáradoztál;
 Most koszorús nyugalom jutalmad.

VITKOVICS MIHÁLYNAK.

1821.

Mint a tavasznak kis füve, mely magát
 A durva dértől félti, ha rá tekint
 A nap, feléled, s kezd örülni
 Jobbadon élete életének :

Szintúgy Virágod verseidet (noha
 Nagy s mély siralmmal zengenek), éltető
 Napfény gyanánt szemléli s érzi :
 S tégedet e köszönettel áld meg ²⁵).

RÖTH JÓZSEFNEK.

Minek keresném, Röth, ki, ma láttad-e
 Először a napfényt, vagy akármikor;
 Kivánni jót mindég szabad volt,
 És Hygeát vigan üdvözölni.

E szentnek érted szívesen áldozik
 Jó ismerőd is, régi barátod is,
 Itt hol Dunánknak jobb karára
 Hajdan erős Budavára dőlt le.

Mit kárba nem hoz hosszas üdő ! Kiált
 Magasra felnőtt, s mély gyökerén kevély
 Gyertyánra : Megront győzedelmes
 Fegyverem, és kifeszít helyedből ;

Agg szikla ! melynek sem Boreás nem árt,
 Sem fellegekből jött rohanó özön,
 Majd a halandóság reád száll,
 S megtöri ami kemény tebenned.

De térj magadhoz, Músa, s ezen napot,
 Mint illik, ülljed csendes öröm között ;
 Még is, ha hajfürtödre lelhetsz,
 Tűzz violát vigadás jeléül.

HORVÁT ISTVÁNNAK.

Hátrál naponként a henye tél : ködös
 Setéte fogyton fogy ; közelít vidám
 Arczú tavasz, s biztat Dunánkra
 Árvai szálakat és fenyőket.

Es íme ! bátran járdogal itt-amott
 Sok talp, s teréhvel megrakodott hajó ;
 De mind ezeknek nincs utánok
 Semmi nyomok haladásaikban.

Ne így evezzünk mink, kiket e világ
 Megmérhetetlen tengere viddegel ;
 Horvát, utánunk, jer, siessünk
 Hagyni nyomot maradékainknak ²⁶).

SZTROKAY ANTALNAK.

Tisztelőid közt barátod
 Látogat ma tégedet :
 Versajándék van kezében,
 Mert egyéb s jobb kincse nincs ;
 Mert Apollo zöld borostyánt
 Ültetett számodra is,
 S mint reá méltó halandót
 Köz seregtől elfogott.

E tavaszt immár kalászos
 Nyár sietve kergeti ;
 Majd előző más, s ohajtom,
 Többet is érij, Antalom !
 Ép erőben, víg, serény légy,
 Mint ezen vers, úgy te is.

SZTROKAY KATALINNAK.

1821.

Fris tavasznak fris leánya,
 Láss te is sok szép napot.
 Téged a bú úgy kerüljön,
 Mint az ölyvet a galamb.
 S ha talám meglesne (mert tud
 Jární titkon s álnokúl) ;
 Légy orosz lány, azt kívánom,
 Győzd le, s tépd meg a gonoszt.
 E csatában nagy segítőd,
 Linka, hű Músád leszen.
 Mint fogunk örülni hárman !
 Én, te s kedves Antalunk.

I N T É S.

A veszendők közt kis üdöd folyásán
Nagy reménységgel magadat ne biztasd;
A halandóság fia halhatatlan
Érdemek által.

Erre törj mint legnemesebb arányra :
Költözéskor ha siratnak édes
Honnyosid, nem kis jele, hogy sokáig
S hasznosan éltél.

BIZTATÁS.

Töredék.

Majdan felőlünk józan ítéletet
Csak a jövődők hoznak ; akik
Nem hunyorítanak érdeminkre.

A kék irígység, bátor akármí szép
Dolgot cselekszünk, meg nem elégedik ;
A fényt homálynak s a világot
Éjnek alajtja veszett agyában.

Mit téssen a nagy lélek? amaz dücső
 Űdökre nézvén, ilyen alávaló
 Késértetet megvet, s kijegyzett
 Tárgya felé nemesen törekszik.

Bízzván magában fel-felemelkedik
Az égiekhez, kik neki társai,
S túl a halandóság határin
Csendesen éli örök világát.

DÖMÖTÖR PÁLNAK, BAJÁN.

Magyar Dömötöröm, téged egyszer láttalak
E vár, királyi vár, alatt,
Melyen ma is még fennvagyon véres nyoma
A vad pogánynak : nagy sebet
A jó hazafi emlékezetben tart soká,
S megkönyvez, ámbár hasztalan,
De illetén vigasztaló szert kér, szeret
A bús nyögésű fájdalom.
Nem csak muzulmán gázolá e szent helyet,
S düh-fegyverével döngeté;
Ah! a mi vérünk, a mi rokonunk, ellene
Szegezte dörgő mennykövit;
S talám, hogy azt rontotta irgalmatlanúl,
S abban hazáját, nemzetét,
Nyert egy napi ugart, egy kicsiny teleket, s kevés
Ezüstöt a boldogtalan!
Ekkoron egünkből már leestünk, s a nemes
Vér martalékká változott.
Bűnös dücsőségének áldozott, magát
Kockára vetvén s mindenét.
Hah! térj magadhoz Músa, s azt a nem görög
Dömötört, kit egyszer láthatánk,
Kis jambusokban gyenge hangon üdvözöld,
S tiszteld meg emberségesen.
Mondd, aki küldött téged, él, gondolkodik,
Ír majd sokat, majd nem sokat;
De jót akar s használatost, komortalant
S komort szed öszve és kever.
Elvélte nyilaz, és úgy sem ejt mérges sebet:
Nem vág kitompúlt pallosa:
Amely tüze vagyon, az nem éget, mert nekem,
Ha jól világít, mond, elég ²⁷).
Ezeket beszéld el, és hamar siess haza;
Rád vár, tudod, Petrósza ²⁾.

A ZSOLTÁROK KÖZÖL.

X.

Erős reményem nékem az úr : miért,
Mondjátok : Itten nincs teneked helyed,
Hegyekre költözzél madárként,
S rejtsd magadat valamely üregbe.

Ím! a gonoszság ellened esküdött;
Íját kezében tartja, s dühös nyilát
A jókra, bár lappangnak is, kész
El-kibocsátani a tegezből.

A fundamentom rontva vagyon bizony :
A lelki jóság embere mit tegyen?
De él az úr szent templomában,
Trónusa néki az ég, tud és lát

Mindent : kegyelmes; néz szeme a szegény
S az elnyomott emberre, s ügyén segít;
Ellenben a gonosz hatalmast
Elveti szíve szerint gyűlölvén.

Reája tört hint : kénkövet és tüzet
Ereszt s veszélyes rettenetet zuhint;
Mert ő igaz, s a jámboroknak
Gyámola s gondviselő barátja.

CXXIV.

Akik tebenned bíznak, uram, s neked
Hisznek, veszélyik közt is erősek, és,
Mint a Sion sziklája, mindég
Állhatatos helyeken maradnak.

E szent helyet, mint kőfalak, a körül-
Álló hegyek védelmezik : a kegyes
Isten hasonlóképen őrzi
Híveit e sahyarú világban ;

Az ál gonoszság vesszeje sem veri
Mindég ; az úr ezt néha megengedi,
Hogy bűnbe a jámbor ne essék,
És ne legyen szabadon gonoszszá.

Kik tiszta szívből tégedet áldanak,
S jótetteikkel nyertenek érdemet,
Uram, megáldod ; a hitetlen
Lelküeket haragod kiveszti.

Így a kitisztúlt Jéruzsalem vigad :
Szent békeség a jó lakosok között
Leszen, s örömhálát naponként
Ájtatosan neked énekelnek.

VEGYES KÖLTEMÉNYEK.

ELSŐ KÖNYV.

VITÉZEINKHEZ ²⁹⁾).

Tí, kiket a harcznak mezején szemlélek örömmel :
Tí, kikben még régi magyar vér, s félni tudatlan
Lélek van, honnyunk jelesebb védői, huszárok !
Tí vagytok, kiket Ozmánnak vad népe remegve
Néz; kik előtt megvonja magát a durva negédség.
Érzékeny lelkek ! míg Músám zengi vitézi
Lángotokat, harczhoz készüljete! Oh ! ha ijeszthet,
S rettenthet nevetek, mit nem fog tenni hatalmas
Karjaitokba szokott fegyvertek? — Rajta vitézek !

VITÉZ GR. NEMES GYÖRGY DICSÉRETE.

1789.

— — Perit omnis in illo
Nobilitas, cuius laus est in origine sola.
Ipse canendus eris.

L u c a n u s.

A jó hír, kit egek szülvén örömünkre,
Ide leküldöttek alacson földünkre :
Gróf Nemes György ! tudja már vitéz szívedet,
S világnak négy részén hordozza nevedet.
Harsogva jelenti miképen harczoltál,

A török táborban miként öltél s vágtaal.
Valamerre fordúlt fegyvered élével,
Gőzölgött mindenütt ellenség vérével.
Mintegy élet voltál halál közepében,
Halál Bellónának véres mezejében.
Huszonnégy érzette erejét karodnak,
Kiket feláldoztál nemes haragodnak.
Így bánt Menelaus Trója vitézivel,
Rendre vervén őket bosszúló törivel.
Így gázolt Achilles ellenség táborán,
Mikor harczra gyúladt Patroklos halálán!

Örülj, édes hazám! virradnak napjaid,
Melyekben fényedet újítják fiaid.
Kezd a régi magyar vér immár hevülni,
Melyet csaknem sírva néztünk hidegülni.
Hasztalan biztattak koporsó széléről
Üstökös atyáink, boldogok helyéről.
Megrontatott elménk puhaság ölében,
Nem ismért borostyánt dicsőség kertében.
A sok vitéztelen, vitéz őseiben
Kérkedett szüntelen, mint örökségiben.
Oh dicsőségtelen dicsőség! kész csúfság,
Mihelyt erre fakad a nemes ifjúság!
Az érdemek szülik a szép dicsőséget,
S azoktól is vesz ez igaz fényességet.
Egy kézből másikba nem száll örökségül;
Tiéd lesz, csak viseld magadat vitézül.
Van, kit kövess. Íme: Nemes György példája
Mutatja, mint lehetsz vitézség csudája.

EGY HAJÓHOZ.

Oh hajó! ezen új habok a tengerbe
Visszavisznek téged, s döntnek az örvénybe.
Oh, mit akarsz? Maradj veszteg a partodon,

Ám látod, hogy nem ül senki kormányodon.
Sebesült árboczfád Afrikus szárnyától
Csikorog, s lezúdul nem soká magától.
De vonókötel sincs, hogy mélyebb vizeken
Keresztülverdődhess kétes veszélyeken.
Oztán vitorláid sincsenek épségben,
S nem lehet reményed semmi istenségben.
Pontus erdejéből vett eredetedet
Hasztalan emlited rég' fényes nevedet.
A szemes s bölcs révész, habok dagályára
Ereszkedvén, nem néz cifra lapátjára.
Úgy bízzál magadban, hogy szelek csúfjává
Ne légy, szerencsének bús áldozatjává! —
Minap únalommal gyötrötted szívemet,
Most gonddal emészted! Fogadd intésemet:
Kerüld el e tenger tündér szigeteit,
Kész halált okozó iszonyú helyeit!

A MAGYAROKHOZ.

1790.

Mondám, hogy csak bízzunk az ég királyában
Ki igaz úr s atya dicső trónusában.
Nem siet ő, nem is felejt: országokat
Ő teremt, s ezeknek ő ad királyokat.
Ha oztán úgy tetszik neki: egy szavára
Mind ország, mind király jut vég romlására.
Néha az emberi gonoszság, kezeit
Unszolja, hogy szórja pusztító köveit;
De nagy kegyessége győzvén igazságát,
Nem hagyja veretni ember gyarlóságát. —
Magyarok! Árpádnak híres onokái,
István atyátoknak elbúsult árvái!
Nemes hazátoknak kékes éjjelében
Csillagokat látok ragyogni egében.
Ah! tán eloszlatják a bús fellegeket,
S nem könyveztetik már többé szemeteket!

A SZÉKESFEJÉRVÁRI NEMESSÉGHEZ

MIKOR A M. KORONA ŐRZÉSÉRE MENNE Apr. 14. 1790.

— — Fructus adest, iustissima caussa laborum.

Ovid.

Tudom már mit jelent rég' nemes ruhátok,
 Kalpagtok, övetek, szép sárga csizmátok.
 Tudom, hová mentek magyar zászlótokkal,
 Perényi Imrével főkapitánytokkal.
 Nemes hazafiak! áldom szíveteket.
 Mely régen óhajtlak én is már titeket!
 Tí élesztitek fel bágyadt ujjaimat,
 Hogy vígan pengessék szomorú lantomat,
 Ma! midőn hazátok anyai szavára
 Meghatódván mentek szent szolgálatjára.
 Eljött már az óra: hát csak induljatok,
 Nem volt Buda felé még méltóbb utatok.
 Ott van, mint tudjátok, Mátyás udvarában
 Egész Magyarország a szent koronában.
 Ott vagyon a törvény, ott a szép szabadság,
 Ott a nyelv s öltözet, a magyar boldogság.
 Ott vagyon királytok! ottan őseitek,
 Hűségnek példái, dicső eleitek
 Kik sírhalmokból is intenek titeket,
 Hogy nyitva tartsátok most szemeiteket,
 S hogy megemlékezvén nagy atyáitokra,
 ViseljeteK gondot édes hazátokra.
 Kezetekben vagyon ennek dicsősége,
 Mostani s jövőendő magyar üdvössége.

Hol kincs van, oda vágy a tolvaj ellenség,
 Vele az erőszak s a ravasz mesterség.
 Mikor arany almát Hespernek kertjében
 Keresett Hercules, bot vala kezében,
 Azt sujtván az őrző sárkány homlokára,
 Rá ment egyenesen a kívánt prédára
 Az arany gyapjat is Kolchis ligetéből
 Hogy Jáson ellopá Aeetásnak kezéből,

Éle Medeának álnok tanácsával,
 Ki sárkányt altata ördögös mákjával.
 Hát híres Trójának szomorú példája
 Mire emlékeztet, leomlott bástyája?
 Ezt is egy tolvajság őriző kincsétől
 Titkon fosztotta meg Pallásnak képétől.
 Ó álnok Ulysses, hercegi véredet
 Rútúl meggyaláztad, vitézi híredet.
 Laertes fiához nem illettálnokság,
 Fejedelmi vérhez ilyen alacsonság ³⁰).
 Királyok! ti vagytok földnek istenei.
 Rátok függesztettek halandók szemei:
 Tekintsetek alá fényes trónustokból,
 S tegyetek jót velek szent tárházatokból;
 Avagy, ha ti is csak agyagból vettétek
 Semmiség porából készített testetek;
 Oh! hát a többivel legyetek emberek,
 Ámbátor tisztelnek s imádnak ezerek ³¹).

De hová ragadod el, Músám, lelkemet
 Ne kiesztesd újlag könyvezni szememet. —
 Jer, Árpád fiait kísérvük Budára,
 Dicső koronánknak szentelt szállására,
 S kérjük ismét őket, hagy hazánk kincsére
 Vigyázzanak, s ebben a nemzet ügyére.
 Szent foglalatosság a haza dolgában
 Lenni, s fáradozni boldogításában.
 Oh jó hazafiak bizonyos helyetek
 Az égben, hol fel van jegyezve nevetek:
 Ottan — általkelvén e tenger habjain,
 Meg fogtok nyúgodni dicsőség karjain ³²).

SZABÓ DÁVID ÓDÁJÁRA GRÓF RÁDAY GEDEON
 HALÁLÁN ³³).

Íly szomorún hangzik barátom hárfája;
 Így sohajt megsebhedt szívéből Músája!
 Magyart sirat! — Márvány van annak mellyében,

Aki meg nem indul, ezt hallván, szívében. —
 Haj! édes hazánknek czímeres fiai
 Eltűnnek lassanként, mint ég csillagai!
 S lesznek-e — azt kérdem én is — kik ezeket
 Követvén, tegyenek oly szép érdemeket? —

Tí kik ifjúságtok első zsengejében
 Most vagytok, s kiknek friss vér buzog erében:
 Éltetek virágát arra fordítsátok,
 Hogy gyümölcsét vegye ma-holnap hazátok.
 Mely szép dolog! mikor emlékezetére
 Egy polgárnak, írják koporsó kövére:
 „Ennek ki itt nyugszik e sírnak mélyében,
 Ennek, ki itt sorvad romlandó részében
 A halhatatlanság, dicső koronáját
 Neki adja, mivel szerette hazáját.“ —

MULANDÓSÁG.

Barátom! az idő múlt, s azzal életünk
 Szüntelen fogy: jaj mely méltán könnyezhetünk!
 Nyújtja az öregség már támaszpálcáját,
 A mord halál pedig feni ránk kaszáját.
 Ki állhat ellene szörnyű hatalmának?
 Kit fel nem áldoz ő pokol nagy urának?
 Olybá tart egy királyt nagy palotájában,
 Mint egy parasztembert szalmás kunyhójában.
 Amazt szintúgy mint ezt Cháronnak kezére
 Bízza, nem tekintvén koronás fejére.
 Hasztalan rettegünk Márs mennyköveitől,
 Hasztalan a tenger kétes vizeitől;
 Hasztalan tartunk az ősnek hidegétől,
 Elevenségünket bágyasztó szelétől:
 Meg kell látnunk setét Kocytnak partjait,
 Mely bús zúgások közt forgatja hajkait.
 Meg kell látnunk ama gonosz asszonyokat,
 Kik szüntelen töltik az üres hordókat.

Sisyphust is, aki hasztalan munkával
 Küszködik mindenkor egy nagy kősziklával.
 El kelletik hagynod örökre házadat,
 És, akit most ölelsz, jó hitvestársadat.
 Szép fáid, melyeket rendesen ültettél,
 S gyönyörűségedre nagyra felneveltél,
 Elmaradnak tőled ma-holnap, s házadnál
 Cyprus állíttatik, szomorú sírodnál.
 Amitől oly igen kéméled torkodat,
 Más, eszesebb lévén, megiszsz a borodat,
 Azzal öntözgeti meg ebédszobáját,
 Midőn enni fogja gazdag vacsoráját.

JÉREMIÁS KESERVEI AZ ELPUSZTÚLT JÉRUZSALEM VÁROSÁN.

Látván Jéremiás, hogy ama fő nemzeti város,
 Jérusalem szörnyen ki vagyon forgatva helyéből;
 Hogy már gyászba borúlt minden pompája, hogy eltűnt
 Fénye, s dicsőséggel ragyogó felsége : megindúlt
 Szívében, s a templomnak töredékire dőlven,
 Sok zokogási között bús mellyét verve, szerelmes
 Honnyának szomorú vesztét így kezdte siratni :

ELSŐ KESERV.

Hát ily véletlen, s ily gyászos sorsra jutott-e
 E város, mely büszke fejét, mint földi királyné,
 Fenntartotta minap ; s amelynek imádta hatalmát
 Minden egyéb nemzet, diadalmit látta, csudálta,
 Melynek az ellenség megrémült néha nevére,
 Hát rablánczra vagyon már bátor népe szorítva?
 Régi szabadságát elvesztvén szolgai módra
 A dühös assyrius gőgös kényének adózik?
 Jaj! szép vára Sion kiürült egyszerre, kipusztúlt!

Elhagyatott! kínos sorsát jajgatja setétes
Éjjelein; nincsen, ki valóban szánja keservét,
Nincs, ki rokon kézzel letörölvén könyveit, oltsa
Égő szívének fájdalmas lángjait : ah nincs
Senki, kivel sírhasson is együtt. Mindenek íme
Megvetik! Akik előbb frigyársai voltak, elállván
Tőle, szerencsétlenségét gúnyolva kaczagják,
S így mérget hintnek vad örömmel szíve sebére.

Júdás, hogy szomorú rabságra ne jutna, hogy édes
Honnya dicsőségét méltatlan gyászba ne látná,
Elszaladott : idegen földön bújdosva kerüli
Mennykövi fegyvereit Káldornak. Hasztalan! ez már
Elfoglalt minden helyeket, s szűk utakat : öl, dúl
Tábora. Júdásnak nincs többé nyugta, reménye.

Oh Sion! oh nem rég mennyeknek mássa! királyi
Templomod, oltárid, felséges tornyaid, ékes
Oszlopid, a földön szanaszét leterülve hevernek.
Jaj s panaszok töltik szomorú utcaidat. Ah! nem
Láthatsz már ezután, ki tebenned régi szokásként
Áldozatot tegyen Istennek, s szent ünnepet ülljön.
Papjaidat gyászban látom keseregni, leányid
A ragyogó napfényt megkárhoztatva, halálos
Fájdalmok lözepett jajgatnak, s mellyöket ütven
Szaggatják hajokat : valamerre tekintek, előttem
A sok szörnyűség rémítő képei; minden
Néma, csak a nyomorúságnak szava hallatik : a bús
Inség nyög, s mind untalanul panaszokra fakad ki.

Tudnillik már most az igazság Istene méltó
Bosszút áll rajtad; régen letapodtad az ő szent
Törvényt, kegyes intését kinevetted; örültél
Undokságidnak : sőt napról napra tetézted,
A sok bűnre hanyatt-homlok, mint esztelen állat,
Szüntelenül vetemedvén. Hogy vesztedre jutottál,
Jeruzsalem! hogy az ellenség feldúlta temérdek
Kincseidet, hogy az al s fel rendet elűzte, hogy annyi
Kisdedeket dühösen kiragadt az anyáknak ölkéből,
És felmészárlott szemeik láttára kegyetlen
Kézzel : mind ezeket fertelmes bűnöd okozta!

MÁSODIK KESERV.

Hol van ama híres város szépsége? Sionnak
Hol van tündöklő két csillaga, két szeme? hol van
Rózsa pirosságát megelőző színe? hol, amit
Elbámúlva csudált az egész föld, s amit irígylett?
Ímé, királya, kevély fejedelmei, hetyke vitézi
Hitvány rabszolgák! kezeken láncz, durva bilincsek
Kényes lábaikon pengnek; mint űzi s loholja
Őket az ellenség! mint dőlnek emerre s amarra
Bágyadt tagjaikat húzván! Így rogy le ináról
A kos nyár közepén, mikor a nap rétre, mezőre
Forróságot ereszt, s minden füvet elsüt, eléget.

Ily nyomorúságban rossz tetteit ismeri, szánja
Elkövetett bűnét, forró könyvével akarja
A felségesnek szívét lágyítani, haragját
Engesztelni. Igen későn jön észre! heába
Hinti fejét gyászporral, hasztalan önti szeméből
Vérrel elegy könyvzáporait : boldogtalan! akkor
Kell vala sírni, mikor szent férfiak által előre
Hirdettette, hogy ő már készen tartja kezében
Súlyos mennyköveit, s majd-majd lebocsátja Sionra.
Volt még akkor idő megtérni, s imádni lehajtott
Fővel az ég, a föld nagy urát, rettegni hatalmát,
Meghálálni ezer jó tettit, drága kegyelmét.
Mert ő tette Siont nagygyá, ő szerze Sionnak
Kincset, erőt, fényes nevet; ő vala gyámola mindég.
Most, mikor a várost a tűz, a fegyver emészti,
S vérpatakok folyják utczáit; most, mikor a nép
Vérében fetreng, s nem lelhet semmi segédet
Hogy szabadúlhasson; mikor el van temploma hányva,
S annak imádandó porait csúfolja s tiporja
A dühös ellenség : mit használ sírni, zokogni?

A megbántódott Istennek szent keze régen
Megfenyegette, s az ég szörnyű dörgési felette
Több ízben zúgtak, fel akarván költeni vétkes
Álmából, de Sion nem gondola semmit ezekkel.

A haragos mennynek rettentő nyilai közt is,
 Oh, iszonyú vakság! bordélylyá tette tulajdon
 Házát, s a puhaság trágár kebelében aludni
 Mérészlett. Így, így vonszotta magára haragját
 A kegyes Istennek! ki szeretni tud, és akar, amíg
 A vétkek sokasága ki nem csavarítja kezéből
 A bűnt érdemeként megalázó mennyei vesszőt.

Pusztá hazájából idegen földekre kikelvén
 Nyugalmat keres, és örömet : de szaladnak előle
 E jók : megsértett félékeny lelke, gyalázat,
 Szégyen, bú, kétségbeesés késérik, ijesztik.
 Hogyha talán valakit szemközt lát jönni, legottan
 Visszacsavarja fejét, s szemeit betakarja kezével,
 Irtózást okozó sebeit szégyenli : fekélylyel
 Lábai megfertőztettek; rút teste mirígygyel
 Meg van rakva, halált fű poshadt mellye, kivetve
 A száraz földön nyomorog, jajgatja keserves
 Napjait éltének : nem látván régi barátit,
 Elpártolt rokonit, s fiait mellette; Nagy Isten!
 (Így zokog) ah! egyedül te segíthetsz engem ezentúl!
 Nézz sebeimre kegyes szemmel, nézz! s hogyha tenéked
 Tetszik, könnyítsd meg fájdalmas terhemet, amely
 A könyörületlen Bablyont kaczagásra fakasztja!

HARMADIK KESERV.

Jaj! már nem nyerhet zokogása bocsánatot! égő
 Szívének buzgó kérelmei mind elenyésznek
 A levegőn, s fel nem juthatnak az égnek urához.
 Aki sokat türt várt eddig, s nem akarta haragja
 Mennykövit a népnek feslettségére leszórni :
 Mostan igazságát nyilván kimutatja, s hatalmát.
 Íme, kevélységét Solymának földig alázta.
 Sok kincsét, melyet, vagy az ég jósága vezetvén
 Fegyvereit, győző erejével szerze; vagy elmés
 Munka, s királyoknak takarékos gondja rakásra
 Gyűjte sok esztendők által, kizsarolta dühödve
 A Káldor, vagy irigységből a tűzbe vetette,

Hogy megemésztődnek. Ez, ez annak haszna, gyümölcse,
Hogy megszegte hitét, s azokat, botor alkura lépven,
Társainak fogadá, s a szent templomba ereszté,
Akiket eltiltott házából, és kirekesztett
Szent oltáraitól, mint undok népet, az Isten.

Nem csak az ellenség vérengző fegyvere által
Bünteti elpártolt fiait Solymának az Isten.

Ah! kínosb eszköz szent tetszésének az éhség!

Íme, miként nyögnek bágyadtan az emberek! Ah! nem
Emberek! árnyékok borzasztó képei! csontból

Álló szörnyetegek! négy kézláb másznak az inség

Elpusztúlt mezein. Nincs aki segítse halálos

Kínjok közt; ha mit elrejthettek, melyre sem a tűz,

Sem pedig a dülök nem akadtak: drága ruhákat,

Bíbor köntösöket, gyémanttal, ezüsttel, arannyal

Bőven befoglalt csészéket, készek odadni

Egy falatért, amely megtartóztassa repülni

Készült lelkeiket. Hol, hol van régi szerelmed

Szent Isten! kedves Solymádhoz? nézz le Sionra,

Hallgasd meg szomorú panaszt, hallgasd meg utolsó

Inségére szorúlt nyomorútnak jajjait! Oh! én,

Így sír fel hozzád, oh én boldogtalan árva!

Régi szerencséből mi kegyetlen sorsra jutottam!

Oh! te, ki mellettem jársz és kélsz, addig is állj meg

Oh útas! kérlek, míglen sebeimre tekintvén

Láthasd, nálamnál ki legyen több kínra kitéve.

Engem az úr, mint szólott búsulása haragja

Napján, megszede mint szőlőt a gazda, s előbbi

Díszemet elfosztván pusztán hagyta. Nézzed: az égből

Rám küldötte tüzét, mely mellyemet általütötte;

Minden csontokat és ereket megtört, megemésztett.

Tudnillik, hogy ezen sanyarú vereségei hozzák

Helyre kevély eszemet, s szent engedelemre tanítsák.

Lábaimat, melyek gonosz ösvényekre szemérem

Nélkül hordoztak, nagy-erős békóba vasalta.

Hogy fájdalmaimat rám gerjedt lelke nevelje,

Énmagamat földhez szegezett, s kis időre sem enged

Megpihenést! ez még nem elég: kikereste haragja

Undok vétkeimet, s azokat mind öszvekötözvén
 Mint valamely terhes lánczat rá verte nyakamra.
 Ah! ez alatt romlott meg erőm, ez gyötri szünetlen
 Vénségem, mely sírja felett már várja halálát!

NEGYEDIK KESERV.

Mely iszonyú felleg támad fel az éjszaki sarkon!
 És mely rettenetes zúgással ereszti magából
 Ordító szeleit! Dávidnak háza, királyi
 Széke remegj! rémülj fényes palotája Sionnak!
 S tí falak, és híres bástyák, rettegjete! eljött
 Végső romlásatok nem várt órája! reátok
 A megbántódott Isten lebocsátja haragját.

Ah de mit emlegetek? Jaj! gyászos sorsa hazámnak!
 Folyjatok, oh szemeim, s vérkönyveket öntsetek! íme,
 Vétkes Jéruzsalem fel van forgatva fonákul!
 Kőfalait, s az egekbe merült nagy tornyait, ékes
 Szentegyházát, és kapuit kifeszítve helyekből
 Látom : az ég villámainak tüze most is emészti.
 Dávidnak pálczája, dicső koronája, kegyetlen
 Kézbe került : a nép felszentelt atyja, királyi
 Méltóságától megfosztattatva, bilincset
 Hurczol, s sokkal alábbra való egy gyermeki váznál.

Hah! mi homályba borúlt felséges napja Sionnak!
 Sírnak az élemedett öregek, s a földre szegezvén
 Sok könyvtől fáradt szemeik, keseregve porozzák
 Ősz fejeket gyászos hamuval : szép dísz Sionnak,
 A szűzek titkos siralommal könyvezik édes
 Honnyoknak szomorú veszedelmét, mostoha sorsát.
 Ezt siratom magam is, s bár könyveim árja haszonnal
 Folya hazám nyomorúlt esetén! Sion árva hazámnak
 Hajdani vára! kinek vagyon oly ércz szíve, ki téged,
 Mostani állapotod szemlélvén meg ne sirasson?

JÉRUZSALEM VÍGASÁGRA INDÍTTATIK.

(Baruk V. r.)

Könyveidet, bús Jéruzsalem! melyekben elázott
Orczádnak szépsége, töröld el végre! ruháját
A nyomorúságos bánatnak vesd le magadról.
Öltözzél fel ama pompának fényibe, melyet
Istentől forró szíved zokogásai nyertek!

Örvendj! zengd az örömhálát! rád adja palástját,
Mely az igazságnak mennybéli ruhája! fejedre
A tisztességnek süvegét kész tenni: tebenned
Fogja dicsőséges fényét kimutatni világnak.

Kelj fel! nézd, napkölte felől mint jönnek öledbe
Kedves gyermekeid! nézd, mint örvendenek édes-
Anyjoknak! készülj! s vídám kebeledbe fogadd bé.

TELEMAKUS.

Mély bánatba merült amaz ékes nymphea Kalypso,
Amikoron szigetét elhagyta hitetlen Ulysses.
Hogy nyomorúlt éltét nem végezhetette, sohajtott;
Mert el akart ő is, mint mások, halni, s enyészni.
Csak panaszok s jajszók zengtek szájában, örömmé
Vált örömét szomorú hanggal jajgatta magában.
Néha, hogy enyhüljön keserű bánatja, kisétált
A szigetet környülévő pázsintrá, hol a szép
S gyenge tavasz sokféle virágai szüntelen élnek,
És örömillatokat mosolyogva lehellnek az ájult
S sebhedt szívre, de bánatinak nagy fellegit el nem
Oszlathatta ezen gyönyörű hely kellemes éke.
Sőt emlékezvén, hogy Ulysses karjai hajdan
E helyeken kényén hordozták, vérzeni kezdett
Szíve, s keservének mély örvényébe hanyatlott.
A zuhogó tenger fövényes partjára kiállván
Sokszor, mint bálvány meg sem mozdúlva, csak omlott
Sűrű könyveinek fájdalmas zápora: s mintha
Most is Ulyssesnek látná távozni hajóját,

Habjait a haragos tengernek nézte. Azonban
Egy gályát látott, amely a tengeri vésztől
Öszvetörött, majd kormányát, majd padjait, árbocz-
Fáját, és szakadott kötelit szemlélte, miképen
Hányták a tenger hullámjai, s végre kiszórták
A szárazra. Ezen mikor elbámúlna, továbbá
Késvén, két embert távolról láta, kik úszva
A víz habjaival küszködnek minden erőből.
Egyik már nagy időt mutatott, a másik Ulyssest
Ábrázolta, pedig nem régen lépe virágzó
Korba, szelíd, bátor, minden járása s kelése
Egy koronás főhez méltó : jól tudta Kalypso
Mindjárt, hogy Telemák ez, az ő szeretője Ulysses
Bajnoki módra nevelt fia, nagy magzatja, de társán
Elbámúlt, s ki legyen meg nem foghatta, (mivelhogy
A kissebbek elől a legfőbb istenek, — amint
Itten is — elrejtnek némelyeket) a kivel együtt
Indúlt el fiatal Telemák bújdosni, Minerva
Volt az, Mentor képe alatt, és mennyei fényét
Elrejtette, ne, hogy ki legyen, megtudja Kalypso.

Ilyen gyászeseten, melyet meg kellene szánni,
Örvendett nagyon, és kaczagott a nympa magában :
Mert szigetébe hozá Telemákot, híres Ulysses
Magzatját. Mikor a vízből kiverőde, Kalypso
Mintha nem ismérné. Mi hozott ide? balgatag ifjú!
Ügymond, megtudjad, hogy az én szigetembe kiszállni
Nem szabad. É szókat haragosban mondta, hogy el ne
Árúlná örömét, mely, bár nem akarta, kiadta
Orczáján egyszerre magát. Oh! így felel erre
Megdöbbszent szívvel Telemák : oh! légy te halandó
Ember, vagy valamely istenség (én ugyan isten-
Asszonyt felséges képedben tisztelek) oh! egy
Olyant szánakodó szívvel végy, aki hogy édes-
Atyjának fellelje nyomát, hogy tudja meg annak
Hollétét, elszánta magát, sok ezernyi veszélyre.
Végre hajójával kőszikláidra vetődván
Míg a partra jutott, te magad, mint szenvedé, láttad.
Hallván e szavait szomorú Telemáknak az isten-

Asszony, szép szóval tudakozza, ki légyen az atyja,
 Kit feje vesztével keres? Édesatyámnak Ulysses
 A neve, mond Telemák : egy ő amaz érdemes és nagy
 Fők közt, kik Tróját megszállván, végre porába
 Döntötték : bátor szívét, sok bajnoki tettet,
 És nagy okosságát Görögország s Ázsia tudja.
 Most a tengereken, valamerre kiterjed azoknak
 Széle, hajókáz ő : bújdosván tévelyeg, és a
 Kőszirtek veszedelmi között hanyattatik. Oh jaj!
 Mint valamely tündér árnyék, fut előtte hazája.
 Penelope búsul velem együtt : semmi reményünk
 Nincs, hogy láthassuk többé : magam íme hasonló
 Szélvészek közepett forgok régolta, hogy egyszer
 Már kitanulhassam hollétét édesatyámnak.
 Ah! de talám (minden tetemim borzadnak!) Ulysses
 Csontjait a tenger tajtékzó habjai hanyják!
 Oh, könyörülj, kérlek, szigeted szent asszonya! szánd
 meg

A boldogtalanok sorsát, és, él-e, vagy elholt
 Édesatyám, ha tudod, mondd meg, s mit végze felőle
 A kegyes ég, ha szabad tudnom, magyarázd meg előt-
 tem.

Ékesszólását nem győzte csudálni Kalypso,
 Ámde kiváltképen szép ifjúsága szemébe
 Tűnvén, egy darabig nem szólt, csak nézte felindúlt
 Szívének nem várt bálványát; végre magához
 Tért, s e szókra fakadt : amit tudok édesatyádról,
 És történetiről, Telemák! kijelentem. Azonban
 Nincsen időm most arra, s tudom, hogy néked is annyi
 Sok nyomorúságok nagy bágyadtságot okozván,
 Nyúgodalomra vagyon szükséged. Jer velem együtt,
 Jer hát, mint kedves fiamat befogadlak örömmel
 Hajlékomba, te léssz minden vígsága magános
 Éltemnek, s én, hogyha neked fog tetszeni, hogyha
 Tenn hasznodra tudod bölcsen fordítani, legfőbb
 Boldogságod. Ezen megindult szíve, s követte
 Mindjárást Telemák lassú lépéssel az isten-
 Asszonyt, aki merőn állván a nymphaseregben,

Olyan volt, mint egy szép szálás cédrus az erdő
Apróbb fái között : eleven természeti színe,
Két szeminek rágyogó tüze, szép viselése, hajának
Mesterség nélkül gyönyörű rendekre szedése,
Elragadá szívét Telemáknak. Mentor azonban
A szemeit lefelé tartván hallgatva követte.

Elbámúlt Telemák, és álmélkodva csudálta,
Mely kies és gyönyörű barlang a nymppha lakása.
Ámbátor sem ezüst, sem arany nem látszana rajta,
Sem márvány, s czifrán készített oszlopok, írott,
Vagy faragott képek, mesterség ritka csudái.
A barlang bolthajtások módjára kivágva
Oly különös kézzel vala, hogy valamennyi szobái,
Melyek kellemetes rendekre valának elosztva,
A megválogatott kövecsek, s sokféle csigáknak
Bő nemitől, csuda, mint fénylettenek ! oldali környét
Szőlőtők ülték, s sűrű levelekkel egészen
Béárnyékozták, a nap hévsége Zephyrnek
Gyenge lehelletitől enyhült : több tiszta vizeknek
A zöld pázsit alól kedves fakadása, s folyása
Ferdőket készítettek : nem messze meg egy szép
Erdő volt leveles fákkal tele, melyek az évnek
Minden részeiben kifakadván újra virágjok
Illatozásukat hintették széllyel : ez erdő
Közt a nymphamező; közepén egy csermelye vidám
Csörgéssel folyván sietett elenyészni : körüle
Szüntelen a szárnyas seregek víg éneki zengtek.

Egy nem igen nehezen járó dombocska tövénél
Állott a barlang, melyből a tengeri szélvész,
A dagadott habokat, mikor a szirtekre vetődtek,
És meg visszafelé dőltek, láthatta Kalypso.
Úgy a vízbe szorúlt gazdag szigeteknek egekre
Felnyúlt hárs- és nyárfáit nézhette, de főkép
A távol fekvő hegyeket, mint bújnak ölébe
A nagy felhőknek, ha pedig közelebbre tekintett,
Tér mezejét (gyönyörű kertnek kell mondani) látta.

Lakhelye szépségét s kincsét Telemáknak elejbe
Adván, monda : mivel faradt vagy, vesd le magadról

Nedves köntösidet, s nyúgodjál; nem sok időre
Visszajövök hozzád : akkor fogsz hallani tőlem
Oly történeteket, melyek hallásira szíved
Érzékenységgel meg fog töltődni. Kalypso
Ezt mondván, rendelt egy nymphát, aki vezetné
Őt, s Mentort barlangjának bel részibe, melyet
Mint titkosb helyet úgy tartott mindenkor az isten-
Asszony. Az udvarló nymphák gyűjtottak azonban
Cédrusfát, melynek temjénes füstje kiterjedt
Kellemes illattal. Kész volt a köntös is immár.
Gyenge fejérségét mihelyest meglátta, s palástján
A varrott aranyat Telemák tündökleni, ifjú
Szívén a repeső öröm árja felette kiöntött.

Ezt nem szívelvén Mentor: hát ily hamar, úgy mond
Dorgáló hangon, nagy Ulysses gyermeke, s aki
Atyjának példás tettét elszánta követni,
Ily hamar és könnyen szívét meg hagyja csalatni?
Oh! vigyázz Telemák! szem előtt tartsd édesatyádnak
Annyi dicsőséges munkáit : tégedet álnok
Koczkájára kitett az irigy és csalfa szerencse.
Légy szemes, és magadért, mint illik, kelj ki vitézül!
Hidd el, az oly ifjú, kit az asszonyi czifra hiúság
Elragadott, alacson lelkű, s csúf sepreje férfi-
Rendünknek : ki magát meggyőzvé bajnoki módon
A gyönyörűséget letapodta, dicséretet és fő
Tiszteletet méltán várhat, mint érdemes ember.

Jó Mentornak ezen bölcs intésére sohajtván
Mellyéből Telemák ilyenkép szóla : vegyék el
Életemet tőlem, kívánom, az istenek inkább,
Mint meghódúljon szívem, s rablánczra szorúlva
A feslett puhaság idegen bálványit imádja.
Nem fog Ulyssesnek magzatja gyalázatos ember
Lenni : haszontalanul kedveskedik a buja Cypris.
Úgyde mi sok jókkal mind kettőnk tartozik a nagy
Égnek, hogy kitörénk a partra magunkat utólsó
Vészünkből : oztán, hogy ezen kegyes isteni asszonyt,
Aki szerencsétlen sorsunk örömeire lehessen,
Adta? — Barátságát Telemák, mond Mentor, ezerszer

Inkább féljed, mintsem ama köszálokat, ahol
 A haragos zivatar széllyelszaggatta hajódat.
 A jó erkölcsnek legterhesb harcza van akkor,
 Amikor a színlett gyönyörűség ostromit érzi.
 Ójad hát magadat mikoron hízelkedik, és ne
 Higgy ígéretinek : lest hány a csalfa Kalypso.
 Büszke az ifjúság ; bízik mindenha magában
 Bátor igen gyarló ; s könnyen hisz, nem tud előre
 Gondolkodni ; s azért sokszor nagy kárba hozódik.
 Méz-szavait főkép úgy vedd, mint szinte halálos
 Mérget : félj, kígyó lappang a rózsabokorban.

Így elkészítvén Telemákot Mentor az isten-
 Asszonyhoz mentek, ki reájok vára, s ebédhez
 Fogtak : az udvarlást a nymphák tiszta fejrben
 Tették : együgyű, de igen jó, s kellemes ízű
 Étkeket, amelyek madarak vagy ritka vadakból
 Nagy szorgalmatosan készültek, tettek elejkebe,
 A bort finom arany csészékből hörpölgették.
 Négy fiatal nymphák az alatt énekre fakadtak,
 És, mi szerencsétlen harczoltak az istenek ellen
 A buta Tellusnak dölfös szüleményei, zengték.
 Majd Semelét, s annak szeretőjét, majd Atalántát,
 S Hippomenest vették tárgyúl, míg végre kipusztúlt
 Trója vidékének szállván mezejére, Ulysses
 Tetteit, és nagy eszét kezdték mennyei hangon
 Zengeni : hogy Telemák megtisztelt atyja nevéről
 Hallott, felgerjedt, és a fájdalmas örömtől
 Elfogatott szívét többé nem bírta. Kalypso
 Ezt látván, intett nympháinak, akik azonnal
 A Centaurusok, és Lapiták viadalmira kezdtek.
 Oztán : mint szállott le pokolba nagy Orpheus, és mint
 Nyerte meg Eurydicét, s mint vált meg tőle, dalolták.
 Asztal után a nympa külön Telemákot imígyen
 Szólítá : Tudod azt, nagy Ulysses vére, minémű
 Hajlandósággal, mely szívvel légyek erántad.
 Én, az egek végzése szerint örök életet élek :
 A szigetembe pedig nem jön soha senki, hanemha
 Mérészsége miatt meg akar bűnhődni : veszélytek

Sem volt volna elég haragomnak mennykövi ellen
 Védeni benneteket, de szerettelek akkor is : ez hát
 Ami veszélyednek közepett' megtarta, s segédet
 Nyújtja, azon forró szeretet vala, melylyel igyekszem
 Mostan is életedet boldoggá tenni. Szerencséd,
 Amely rád mosolyog, Telemák, és kedves ölébe
 Kész bévenni, becsüld : kérlek, ne kövessed atyádnak
 Példáját ; megcsalta magát, megcsalta, s örökre !
 Egy vak kívánság nyomorúlttá tette ; hazáját,
 Hogy láthassa, kies szigetemből elszöke ³⁴), s íme !
 A zúdúlt tenger megbosszúllotta személyem
 Ily sértődését ; szemeim láttára hajóját
 A szelek elfogták, hányták, elvégre lesüllyedt
 A szörnyű örvény feneketlen mélyibe. Mit tégy
 Már most, e szomorú példából értsd meg. Atyádat
 Elvesztvén, mi reményt várhatsz ? Ithakára heába
 Vágysz. Legyen az, kedves Telemák ! örömdre, hogy
 olyan

Istenség fogadott bé hozzá, aki keserves
 Állapotodra tekint, és aki nagyobbra emelhet
 Téged, mint sem előbb voltál. — Oh ! (így felel égő
 Szívéből a bús Telemák) kegyes isteni asszony !
 Engedd, hogy szomorú sorsát keseregjem atyámnak :
 Jól tudod azt magad is hogy méltán könyvezek érte.
 Így, és nem máskép, enyhülhet bánatom : a te
 Kedves ajánlásod nagyságát így fogom észre
 Venni, s szerencsémét jól megfontolhatom oztán.
 Ezt hallván, nem mert mélyebben szólni Kalypso,
 Sőt, hogy Ulyssesnek sajnálja felette halálát
 Ő is, mint Telemák, szemeit könyvekre fakasztá.
 Hogy szívét jobban kitanulná, gyenge szavakkal
 Kérte, beszélné meg : mint jött szigetébe ; mi módon
 Történtek nem várt veszedelmei ? — Hosszas idő kell,
 Mond szomorún Telemák, hogy előszámláljam : azonban
 Mert akarod, legalább sommásan szólok azokról.
 Megtudván, hogy azon fejedelmek, s hercegek, akik
 Elpusztították Tróját, haza térnek, elejkbe
 Indultam, hogy megtudhatnám édesatyámnak

Hollétét; az anyám számas kérői ³⁵⁾ csudálták
 Útamat, és az okát kívánták érteni tőlem.
 Álnok szíveiket tudván, titkoltam előttek
 A dolgot szorgalmatosan, s így végre Pylosba
 Nestorhoz mentem, s onnan Spártába : királya
 Nagy szívességgel fogadott, de hogy élne-e, vagy nem,
 És hol volna atyám egyik sem tudta bizonynyal.
 Siciliába tehát igyekeztem evezni, mivelhogy
 Hírlelték, hogy atyám gályáját a szelek annak
 Partjaihoz vitték : e szándékomra nem állott
 Mentor, s hogy változtatnám meg, bölcsen ijesztett.
 Mert részint iszonyú cyklopsok, s emberi hússal
 Élők lakják azt, részint révpartjai rosszak.
 Aenéás is azon helyeken sok bajba hozódott.
 Monda tovább : az egész Görögország népére mérges
 Bosszút forralnak, de leginkább törnek Ulysses
 Magzatjára, s becses vérét lesik önteni Trója
 Kedvellői : tehát térj vissza hazádnak ölébe.
 Nem sok időre talán az atyád is elérkezik : ezt nem
 Ok nélkül mondom; kedvellik az istenek ötet.
 Hogyha pedig veszedelme ki van végezve, s hazáját
 Már ezután soha nem láthatja; te még is anyádért
 Térj Ithakába, s szegényt szabadítsd meg az ellene tó-
 dult

Ellenségektől : eszedet, tudományodat a rád
 Várazgó népnek terjeszszed elejbe : mutasd meg
 Nyilván, hogy fia vagy, s méltó, kire szálljon Ulysses
 Szép birodalmának nagy terhe, királyi hatalma.
 Ily üdvösséges szavait, bár meg ne vetette
 Volna makacsságom! Jó Mentor mindazonáltal
 Ifjúságomnak nem nézván vétkire, csendes
 És hív lélekkel követett, valamerre hajóztam.
 Sok veszedelmekkel kellett küszködnöm azolta,
 Melyek az ég végzése szerint történtek : az ifjú,
 Délczeg szívet ezek megtörvén jóra tanítják.... ³⁶⁾.

K A L A M Á R F I.

Élemedett ember lévén Kalamárfi, s akarván
 Őszbe borúlt idejét csendes békével elélni,
 Egy nemes ifjúnak feleségül adta leányát
 S pénzes ládáját : de szegényt a csalfa reménység
 Egynéhány nap alatt megjátszodtatta; reája
 Úntak az új párok : távoztak tőle; ha néha
 Véletlen szemközt jött, rá sem néztek. Azonban
 Szívében meg nem csökkent; elnyelte keserve
 Méltatlanságát. Végtére segédet az észről
 Kapván, mit gondolt, s mi legyen szándéka, kimondja
 Régi barátjának, s egyszersmind kéri, hogy adjon
 Egy jó zacskó pénzt két-három napra : barátja
 Ím! amennyit akarsz, végy, monda; vesz, és haza
 megyen.

Nem sok idő telvén, hallá, hogy vője, szobája
 Mellett jár és kél; az öreg köhög, és hamar ötven,
 Hatvan, száz ezeret számlál fennszóval, elöntvén
 A kerek asztalkán az arany pénzt. Vője legottan
 A szép hangra belép, s oh! mint örvendezek, úgymond,
 Édes atyám!... az öreg, büszkén mosolyodva ravaszdi
 Vője szavát elfogta. Ma vettem vissza, s kamatra
 Egy más embernek kiadom, mond, pénzemet ismét.
 Ezt hallván kiszalad, s hölgyének mondja : beh kábák
 Voltunk, kik hittük, hogy apádnak minden aranyja
 Nálunk van! Több pénze vagyon még hátra. Valóban?
 Kérdezi nagy szaporán a hetyke menyecske, s repüle
 Tüstént atyjához : nyájas szemet, édes enyelgést,
 Méz ajakat, s mit nem? visz elejbe, s lebukva köszönti.
 Furcsa ravaszságát a vén Kalamárfi hasonló
 Módon vette. Igen jókor jössz, monda, leányom.
 Pénzem iránt ím most akarok végezni utolszor,
 S a még hátra maradt sommát rád hagyni. — Szerencsés
 A te leányod, atyám! de miért titkoltad el eddig
 A dolgot tőlem? ki szerettelek, és ki szeretni
 Foglak hálaadó szívből mindenha. — Leányom!

Nem kell egyszeriben mindent kijelenteni másnak.
 Mostanság menj, és híj biztost, aki felírja
 Édesatyádnak ezen szándékát, s aki tanúja
 Légyen végakarátjának. — Szólíttatik, eljön
 A biztos, s az öreg tesz testámentomat. Ettől
 Fogva szegényt kezdték tisztelni, s becsülni : azonban
 Egy kis idő múlván Kalamárfi halálra betegszik,
 És pompás temetést nyer. Testámentoma végre
 Feltöretik; de mi volt abban, nem tudhatom; amint
 Látták a házas társak, kipirúla pofájok.

A TÖRBE ESETT OROSZLÁNYRÓL ÉS EGÉRRŐL.

Éj vala ; nem látszott sem hold, sem csillag az égen,
 Amikor egy kis egér szanaszét jár, futkos az erdőn,
 S ím bizonyos neszt hall : megijed, fülel a piczin állat.
 Várákozott... nincs semmi veszély rám nézve, magában
 Mondja, s megy útjában : hát hallja, s csudálva csu-
 dálja,

Mely szomorún ordít az orosz lány, aki, viselvén
 A hatalompálczát, erdőkre s mezőkre kiszéledt
 Állatokon nagy-fennyen uralkodik. Ennek esett-e
 Most baja ? így tünekedve soká nem merte segítni.
 Hogy vérszemre kapott, mit akarsz hát ? kérdezi tőle.
 A nagy vad : könyörülj kis egér, mond sírva ; ha meg-
 szánsz,

Amit kérsz s kívánsz, mind azt meg fogja kegyelmem
 Adni : ha meghallgatsz, s engedsz koldúlni kegyelmet ;
 Kérlek, hogy légy nékem ipam : mondotta, s legottan
 Válaszol erre : ipad lészek : te s leányod enyim vagy.
 Itt az egér megörült, a tört felrágta, szabaddá
 Tette veszélyéből az orosz lányt, s várta jutalmát.
 A kis egérasszony hallván a dolgot azonban
 Egy szennyes skarabéustól, megörüle, s magában
 Ritka szerencséjén mód nélkül vígada. Végre,
 A nagy férj, mikoron bélépne kisasszonya hozzá,

Amint erre meg arra forog mátkája, reája
Toppantott nem vévén észre, s megölte szegénykét.

*

*

*

Oh, hányan vágynak fényes házakba! kik oztán
Ily szomorú, sőt még szomorúbb esetekre találnek!
Hány szűzek, kik ezer vidám órákra s napokra
Vártanak, a bűtől meghervadt gyenge virágin
Ifjúságoknak sírnak, míg földbe tetetnek!

A TÁBORBÓL MEGTÉRT HAZAFIAKHOZ.

1797.

Párduczos Árpádnak lelkes maradéka, magyar nép!
Harsány tárogatód, melynek hangjára felindúlt
Érzékeny szíved, megszűnvén fűjni, vitézi
Tűzbe hozó haragod mérsékel, s férfi, de nyájasb
Szemmel nézz, amíg Músám elpengeti lantját!

Néktek, erős scythák kedves maradékai! kikben
A haza hív fiait nagy örömmel látja; kik élni
S halni királyotokért még tudtok, atyáitok áldott
Nyomdokikon járván, néktek zeng énekem. Oh te
Véres Rákosnak szomorú térsége! te Mársnak
Szent helye! melyre kegyes szemeket vet mostan is e
vár,

Amelyben hajdan nagy Mátyás udvara fénylett,
Oh te is egy kisség intő szavaimra figyelmezz!

A nemes és bátor lelkek, kik harczra születtek,
Fegyveriket, mikor a vérnek mezejére kiállnak,
Férfi vitézséggel szokták forgatni: ha megszűnt
A harcz, hív szem előtt tartják mindenha, s megőrzik
A lassan s titkon rágódó rozsdá fogától.

Bár olajágok alatt legyenek, vigyáznak előre,
Hátra; mi történhet forgatván gyakran eszekben.

Sok szomorú példák mondják: a csendes időnek
Édessége hamar puhaságot szül, s veszedelmet.

Így romlott meg ama nagy poenus is, aki negédes
Rómának több izromban megrázta hatalmát.
Amikoron Priamus megtúnyúlt udvara tánczol,
Tobzódik; mikoron fejedelmei, bajnoki vígan
Játszanak, és részint heverésznek elázva, s ledöntve
Serlegeik közepett; részint egymásra köszöntik
A nagy billikomot, bátran dőzsölnek, ijesztik
Szóval az ellenség seregét! felrakta vitézi
Népét Achilles Trójának büszke falára.

A törvényt a bűn letapodta; becsület, igazság
Számkivetésre szorúlt: az erőszak uralkodik; ily harez
Győzni tanult fiakat kíván. Bellóna kezében
Tartja bőrostyánját, s szólít: fegyverre vitézek!
Halljátok? Tí! oh! a merre foly a Duna, merre
A Tisza; merre zajos Drávának, merre csavargó
Szávának haragot tajtékzó hajjai zúgnak:
Tí! nagy atyáitokat követők! tí vérrel előntött
Útra s halálra szokott lelkek, hazabéli vitézek!
Nem lesztek jutalom nélkül, nem! kedves anyátok,
A Haza, — nagy, szent név! — köti már a ritka
dicsőség

Zöld bokrétáját fejetekre; hatalmatok által
Él, s élhet! legyetek hívek, mind nyájas időben,
Mind mikor a kétes hadnak zászlói lobognak.

PETRARCA ÉS KOPLEGYI.

Hát csak ugyan megházasodol, jó Koplegyi, s többé
Senki tanácsának nem akarsz helyt adni? valóban
Féltelek én téged, netalán megbánjad idővel.
Rá szántam magamat, s meg sem változtatom, amit
Feltettem. Ha szabad tudnom, terjeszszed előmbe
Díszzeit eljegyzett mátkádnak: regi barátod
Kér, ki szeret szívből, ki szerencsédet nem irigyli.
Elmondom, halljad: gazdag mátkára találtam.
Örvendek; ha megegyeztek, ha tenéked is annyi

Mindenek azt mondják hogy nincsen párja Pozsonyban,
 Pesten, Szekszárdon, Szalabérben, s Kassa vidékén. —
 Mostan nagy titkot mondottál. Pénze tenálad
 Van : szépsége talán és szíve ... valóban örülhetsz. —
 Hírlelik, a mátkám szép, csinos, tiszta, szemérmes. —
 „Hírlelik“ Oh te bohó! de azonban higgyük el : úgy is
 Gondok s félelmek fognak búsítani halálíg. —
 Nagy tudománya vagyon ; jó hárfás, énekes ; olvas,
 Ír verset : Márót recitálja, beszéli meséit
 Násónak : ki ne kívánná társának ez angyalt? —
 Hószínű hollót fogtál ! — Jól tudja betéve
 Márót ; — és így barlangját Dídónak is úgy-e? —
 Násónak gyönyörű Músája kecsegteti szívét. — [lyen?
 Társa Corinna tehát. Mondd meg most angyal-e? s mi-
 Mint a gyenge viasz hajló, mint gerlicze csendes.
 Mint a gyenge viasz mindenhez hajlik erőszak [de]
 Nélkül. — Már sokat is mondtam ; vizsgáld meg eszed-
 Ezt a mély örvényt. Ha akarsz jól oldani, jól köss.
 Még egy szót : Cyprusba ne menj ; nagy tengerek őrzik
 E szigetet, s veszedelmekkel vagyon útja kirakva.

A MÚSA ÉS POETA.

Már mi manó szállt meg, s kényszerget tégedet arra,
 Hogy Tacitust olvasd? valljon hallgatni tanulsz-e? —
 Azt teszem, ami nekem tetszik, s azt olvasom, ami...
 Ami... Bizony rendes! hát nem jut eszedbe, hogy egy
 nagy
 Városból egy kis leveled jött, s ellened annak
 Auctora, hogy régen hallgatsz, haragudva beszélget?
 „Urbem.. a principio Reges habuere“! haragszik.
 Engemet is, látom, kinevetsz ; pedig ami javadra
 Szolgál, azt akarom ; magyarán megmondom : ez által
 Vétasz a régi barátságnak törvényei ellen.
 Vét-e az, akire mí hat vagy hét hónapig immár
 Várokunk? menj el Sopronyba! s Balassa fülébe
 Sűgdezeket. — Necsevegj! nincs kedvem válaszádsra. —

Hát, mikor egy lepedőbe takart-nyaka-szegte, morogva-
 Morgó, (mert lá! bajsza helyen, s túl, jön ki bezárlott
 Szájából nagy erőszakkal szava hangja) betyárral
 Trécselsz, van kedved? hát nem jobb volna barátod
 Vigasztalni, s becses levelére felelni legottan?
 A vén macska nagyon mosdik: Vendégek.. az üllőn
 Lármáz a kakas, esső lesz, vagy... Menj el előlem. —
 Mért csapsz félre? miért nem akarsz az igazra hajolni?
 Bár titkold, magadat bűnösnek gondolod, érzed.
 Tégy eleget kötelességednek, s úgy lehet oztán
 A vígságban igaz részed. Nem mindenik, aki
 Nagy hahotát indít, s száját felrántja füléig
 A játék- s tánczházakban, nem mindenik érzi
 A belső örömet. Hidd el csak akarja mutatni.
 Így a pénzen vett örömök mint füst elenyésznek.
 Ércz bástyád legyen ez mindig: nem tudni magadban
 Olyast, ami miatt méltán kipirúljon az orcád. —
 Jól vagyon. Íme felénk közelít, mint látom, az éhes
 Rókai, a mindent kileső Kukubácsi, s Ravaszdi.
 Készülj, s leczkézd meg, kérlek; jobbúljanak ők is.

A POETA ÉS PONTYI.

A magyar ódákat s hat lábú verseket össze-
 Szedvén vizsgálám, hol, vagy min kellene tennem
 Jobbítást, és ím! bétoppán Pontyi szobámba.
 Jó napot! — Adjon az ég! — Mi dologban töltöd idődet?
 Kérdezi. — Vedd, olvasd ezeket. Veszi, s kezdi magában
 Olvasgatni: szemét, száját mozgatja, hunyorgat;
 S mint ki nagyon csípős burnóttal itatta meg orrát,
 Kétszer háromszor ptrüsszent; mint zuzmara hullott...
 Olvas, s torzomhorz bajszat súrolja, sodorja.
 Pontyi! miként tetszik munkám? — Cádentia nélkül
 A versek nékem nem szoktak tetszeni. A fül
 Csak rhythmust szeret. A hosszú *fül*, verset itél, *szül*.
 — Ezt már érzi fülem. — Még szebbeket adhatok en-
 nél. —

Adj hát, s nemzetedet másd átalan örömmel.
 Úgy, de sem a görögök, kik ezen tudományban az elsők,
 Sem pedig a böcs rómaiak, kik utának eredtek,
 Nem kedvellették a rhythmust. A szabad észnek
 Mért vetnél rab korlátot? hagyd menni, repülni,
 Mint akar. A fül sem szenvedheti : hidd el az *Attin*.
 S ezzel párosodott rá hangzó tengeri *delphin*
 Megsértette fülét az igaz költőnek, ez okból
 Felfortyant, s méltán szatirázott ellene ³⁷). Tudd meg.
 A nemes ízléssel készített rhythmusi munkát,
 Csak ne jövendőljön valamit szerzője bag. lyként,
 Kedvellem. — Nem rég szörnyű ropogókra találtam. —
 Hogy zengnek? — totyogott, szotyogott; két társai
 szint így

Pattognak: rotyogott, potyogott. — Megelégszel ezekkel?

— Oktalanúl kérdész; ilyen cádentia tetszik.
 Látinista vagyok, de azért a patria nyelven
 Írt szép hangozatú verset jól értem, itélem.
 Még gyermek voltam, mikoron bétéve tanultam
 Virgilius gyönyörű alagyáit. — Kezdi az elsőt :
 Arma, virumque cano, sine me liber ibis ad Urbem.
 Egy Űr, akinek én neve napján verseket adtam,
 (Mert ezt megszoktam) két bankót nyújta kezembe
 Két versért, melyen két nap, két éjtszaka rágtam
 Körmeimet. — Kérlek recitáld el Pontyi! — ³⁸) Miértne?
 Vivat! most mutatád meg, hogy nem tökkel ütötték
 Látinus fejedet; mert ily nyúl ritka bokorból [kúl?
 Ugrik: örülj! koszorúd kész már. Tud-e, mondsza deá-
 És mi jeles könyvháza vagyon pátronus uradnak? —
 Tud; mert háromszor legalább repetálta (magától
 Hallám ezt) a syntaxist : most szüntelen olvas.
 Tudja is ám minden könyv nélkül Toldi vitéznek
 Tetteit, Árgyírust, Kádárt, Markalfot, az Álom-
 Könyvet, s ami nagyobb, tud prófétálni, miolta
 A bak, oroszlány, rák, bika, hal, s a többi sibillás
 Állatokat nagy munkával magyarázni tanulta.
 Este, mikor jó kedve vagyon; de fonyóba' leginkább

Bölcs auditorait mulatja : kocsissa az „éltek“,
 „Haltak“ végezetet legtöbbször kapja fejére. [Én hát
 Mit hortyogsz? Te! talán alhatnál? — Alszom is. —
 Itt hagylak.. tán majd valahol rhythmusra találok.

I F J A I N K H O Z.

Ifjú polgárok! kik ezen haza boldog ölében
 A ragyogó napnak tényét láttátok először;
 Tí! kiket a nyers vér melegít, tí! kikben egészség,
 Elme, dicsőséges név kívánása hatalmas
 Inger felséges dolgokra : tekintsetek ébredt
 Szemmel hasznatokért játszó Músámra, s kitisztult
 Fülle halljátok szavait; mozdúljatok oztán
 Férfi serénységgel, kérlek: már rajtatok a sor!

E buzdító apostrophéval rekesztette be Virág, költeményei
 első (1799-ki) kiadását. A másodikban (1822.) a következő sorok-
 kat és jegyzést veti utána :

S íme! Músám szent szavára
 Nagy sereg fellobbana :
 Ég, buzog s fáradhatatlan
 A hazának áldozik.
 Rajta, jobb lelkek! Tinektek
 A Dücsőség integet
 Itt kies partján Dunánknak,
 S hí magához nyájasan.
 Tárt kezében zöld boróstyánt :
 Ez csak (úgy mond) ékesít;
 A jövőendő, melyre juttok,
 Kedvesim, megboldogít.

Többen vannak ilyenek a pesti főiskolában. Azok közül
 valók : *Munkácsy János, Bajza József, Schedel Ferencz József,*
Perczell Imre, Kovács Tamás, Róthkrepf Ferencz, Spech Ignác,
Máry Pál, Papp Ignác Imre, Rochel Imre, Nagy Antal, Srányi
János, Toperczer Ottó stb. A győriben : *Bezerédi Bezerédy Ger-*
gely stb.

VEGYES KÖLTEMÉNYEK.

MÁSODIK KÖNYV.

PETRARCA ÁLMA.

Egy myrtuserdőben valék
 Álmomban a minap.
 Nem messze tőlem Laura ült,
 S lantozta verseit :
 „Mikor? mikor jössz nyúgalom!
 Enyhíteni engemet?“
 Bánatja némává tévé
 Sokáig a kegyest.
 Amint magához tért, megint
 Imígy sohajtozott :
 „Ah! szűnj meg, édes fájdalom!
 Sebhetni szívemet.“
 Ezt kétszer éneklette ki —
 S elverte álmomat.

DAPHNIS KESERVE.

Hasztalanúl biztatsz már engem, csalfa reménység!
 Nem lehetek boldog : keserű lett nékem az élet!
 Tí, kikelet gyönyörű zöldellő rétei! tí, kis
 Kertemben sűrűn kifakadt sokféle virágok,
 S kellemes árnyékot tartó fák! adjatok annak

Tí örömet, kinek a szívét nem erőlteti a bú,
És kinek a szemeit nem vérezi könnyei árja!

Ah megfosztattam; szívemnek más fele, tőled,
Chlóa! kihervadtál kertem rózsája, s örökre!
Gondoltam: te fogod megvigasztalni magános
Bánatimat, ha mikor búsítnák nyugtomat. Édes
Képzések! hajh! mely keserű gyötrelmeket adtok!
S meddig kínoztok! Te, kies nap! látom aludni
Inted az elfáradt embert: nem nyughatom én el.
Menj! majdan ha kijárt útadról visszajövedesz,
Itt Daphnist vagy sírva fogod, vagy halva találni!

A KUTYA ÉS A FARKAS.

Egy majd az éhségtől kiszáradt oldalú
Farkas, felette nagy kövérségű kutyát
Előtalálván: „Jó napot, mondá, Philax.”
Én is hasonlót! — Látom, elhíztál s alig
Bírsz már magaddal; én pedig sovány vagyok,
Ámbár erővel felhaladlak tégedet. —
Te is lehetnél ily szerencsés. és kövér. —
Hogyan? — Ha szolgálnál, ha, mint én, érdemet
Tennél. — Minémű érdemet teszesz tehát? —
Vigyázok, és házát uramnak őrizem.
Ha vagy kicsiny zajt hallok is, nagy jelt adok,
Bűnösre, büntelenre morgom mérgemet. —
Valóban ez nem sok; de bezzeg sok nekem
Erdőn, mezőn fel és alá tekergeni,
Hideget, meleget szenvedni, s hányszor hasztalan! —
Élj hát eszeddel: a kemény élet helyett
Válaszsz puhábbat; hadd el a vadon, s üres
Ligeteket, és egy jó fedél alatt maradj
Kényedre: nemde látod énbennem való
Képét szerencsés állapotodnak? jer kövess! —
Menének, és ím! a Philaxnak megkopott
Nyakán az öszvetört kemény bőrt hirtelen

Meglátja; bámúl, s kérdi: Mit jelent? talán... —
 Semmit. — Ne titkold, kérlek, a dolgot, Philax!
 Megmondom; Én mérges vagyok, s azért egész
 Nap lánczra kötve tart uram, mint a rabot.
 Ilyenkor enged csak szabadságot. Ne szólj!
 Mind semmi; mert jó asztalom vagyon: velős
 Csontok, tudom, már várnak. — „És a láncz“ — Igen. —
 Maradj magadnak nemtelen szívű kutya! ³⁹).

B E S Z É L L G E T É S.

Csaknem rosszkor térsz most hozzám, Pontyi: ne vétsek. —

Nyilván bal feleden keltél ki, barátom, az ágyból.
 Rajtám is ez sokszor megesik, példának okáért:
 Nincsen jó kedvem, ha homályos napra kelek fel. —
 Hogy keltem hogy nem, már jut eszembe. Mi újság? —
 Sok, s ha sokat röviden hagysz mondani, mondok: Azolta
 Hogy nálad voltam, s legutolszor láttalak, itt-ott
 Szemfülesen járván hallottam rólad is. — Add ki. —
 Azt hogy grammatikus lettél, s tüskébe bokorba
 És mibe nem léptél szántsándékkal: mikor eztet
 Hallám. minthogy igen jó vénám volt, nosza! bátran
 Olyanokat mondtam, hogy most, ha fejemre szekerczét
 Villogtatnál is, nem merném mind kibeszélni. —
 Hát inkább amit tudsz is, hallgassad el áztat. —
 Azt nem hallgatom el, hogy munkáidban (akármilyen
 Okból történjék az meg), praefatio nincsen:
 Vagy, ha van is, bizony az nem hangzik régi szokásként.
 Nincsen „amicorum precibus, nincs sumtibus“ írva
 Benne: ha jóltéved van is, úgy tetszik, keveset szól sz
 Róla, dicséreteit hagyván a trójai lóban.
 Im, mások mi magas s ezifrázott szókkal imádják
 A pátrónusokat! fel-felvetik, és le-lerántják,
 Csaknem szűk nekik a föld s ég. Nagy hála! ha festik
 Számtalan érdemiket, festik sárgára, pirosra.

Ílyen ajánlatnak van szép neve, híre világban. —
 Pontyi, mi lelt téged, s mit akarsz efféle beszéddel? —
 Hát Dávus vagy-e? Nem szólok most régi regéket,
 Azt sem hallgatom el: Te elég sok verseket írtál,
 S még is azok közt nincs amaz undok Zoilus ellen
 Egy sor is, akit ugyan vagy megtép, vagy lepirongat
 Minden versfaragó, vagy kérlel is aki szemérmesb. —
 Már mondtam s mondom: mai nap nincs semmire ked-
 vem. —

Kár! mert én, mint a vízzel tölt spongyia, bőven
 Tudnék még teveled sok szépet közleni. — Máskor.

TÖRTÉNET.

HORVÁT ISTVÁNHOZ.

Minden dolgaidat tedd félre barátom ez úttal,
 S e kisded, de nagyon fontos levelemre figyelmezz.
 Én neked ami velem történt, örömet kibeszéllem.
 A történet imez: Nyugszom vala, s íme! ledőlván
 Zörrent a Custos ⁴⁰⁾. Kít eresztesz most ide? kérdém.
 Pontyi merő tűzben jó, s hangos verseit önti:
 „Vállaidat párducz, fejedet környékzi tiára;
 Persia bársonyosít nem ohajtom látni, sem a dús
 Dárius és nagy Alexander csuda dolgait írni
 Per memores fastos.“ Mint kezd nyargalni! magamban
 Mondám. Ő ismég: „rhodopeque et cetera graeca;
 A tüzes Aethnának meredek tetejére felültem,
 Amelytől gyúladt Músám versekre fakadván
 Mennyei hangzatokon kezdett énekleni, fenn, fenn.“
 Ílyen vénádat mind eddig nem tudom; Aethnán
 Nem botorúl jártál; ömlő lávája gyanánt foly
 Versed. Boldog vagy, ki nek annyira kedvez az Aethna:
 A Sashegyre sem állhatok én. — „Felemelkedik a nagy
 Ész, s a csillagokon jóval túl aetheri szárnyan
 Röpdös, s ötet csak kis ökörszem tudja nyomozni.
 S oh! ottan, ha borostyán termene, homloka nyerne

Zöld koszorút.“ — Kik fűznék azt meg? Pontyi! — „Ne
bolygass;

Inkább példámat, ha poetai hírre sovárgasz,
(Bár ez előtt régen cselekedted volna!) kövessed;
S magna sonaturum szádat tátsd nagyra, nagyobbra,
Fel, fel! bécsi-recensensünk oly messzire sulykát
Nem vetné bizony.“ — Úgy nem esik lágyára fejének. —
„Mit csavarod, más gondolatok közt, félre beszédem?
Nem magamért szólok, buzgok : hírednek örültem
Mindég; kívánnám jobb gondod lenne reája.
Minthogy hát mikoron nem akarsz szép szómra hajolni,
Ennekutána midőn ha talám megtrámad akárki
Tégedet, én valamint a stokfis hallgatok. Ezzel
Hátat fordítok, legutolszor. Tartsen egészség.“
Áment mondtam jó Pontyi szavára, s kikértem
Tőle barátságát ezután is. Hallgata, méne.
A Custost, mert megbotlott a lába, kirúgta;
Verseket is, ha fülem meg nem csalt, dörmöge. Imhol!
Ami velem történt röviden kibeszéltem előtted,
Horvát; szószaporítástól őrizkedik a bölc.

R E M É N Y.

Boldog, akivel reménye
Jár-kei e világ veszélyes
Tengerén.
Csendes az zajos habok közt,
S nézi mint megyen hajója
Biztosan.
Hányatik; de víg reménye
Győzedelmi biztatással
Zeng neki.
A dühös szelek hiába
Verdesik; kitör merészen,
S partot ér.

Nem nagy az, kit a szerencse
Megbír, és kifoszt magából
Hirtelen.
Engedelmes a nagy, és tud
Túrni, mert örök borostyánt
Vár feje.

EMLEKEZTETŐ 889-dikre.

Tarka párducz vállaidnak
Dísze, fő magyar s vezér!
Termeted nagy, mint Ügeknek,
Szépapádnak, termete.
Ilyetén jót lát terajta
Bőven a szem, s nyelv dicsér;
Többet érez és jelesbet
Benned a bölcs szív s az ész;
Népedet Te lelkesítet,
S még halál sem árt neki.
Merre inted, arra villog
Győzhetetlen fegyvere;
Szent előttte esküvése,
Melyet Álmossal kötött,
Szent előttte, mint az ontott
Vér s edény, amelybe folyt.
Jelre vár s tőled parancsra,
Jobbra, balra készen áll.
Ahová Téged szerencséd
Elviend, ott lesz veled.
Ezt nekem most Ung mezőjén,
Ég bizonyosság! esküszí ⁴¹).

ÁDÁM ÉS ÉVA.

Egy kép után Jankowich Miklós gyűjteményében.

„Jer hamar boldog tavasznak,
Oh jer, ártatlan leánya!
Nézd az égnek nagy csudáját,
A szelíd hajú Napot;

Jő; arany sugári festik
A magas felhők fejérit :
Mint lebegnek e folyóban,
S tiszta tükrén játszanak!

Mint fut a bús éj előtte
E vidékről! Mint piroslik
A szemérmes rózsabimbó!
Mostan érez életet.“

Szóla Ádám, Éva, a szűz,
Kedvesének szép szavára
Ébred; ül bal oldalához,
S nézi a kelő napot.

ORPHEUS ÉS EURYDICE.

Boldog aki e világnak
Rabja többé nem lehet,
S aki már ott van, hol a jó
Tiszta forrásból ered.
Hajdan elhalt kedvesének
Sírt halálán Orpheus;
Szíve fájdalmat segíté
Lantja is kiönteni;
Pengeté, s a nyers cserágak
Hajtogatták magokat;
A sebes folyók megálltak,
S osztozának bánatin.

Szarvas és tigris s oroszlány
 Most szelídség állati,
 Egy fa s lomb alá jövének
 Hálni, mint jó rokonok.
 Csendesült bús énekétől,
 S nyúlra nem csaholt agár.
 Ő azonban jobban ége;
 Lantja gyúlasztá sebét.
 Ily keserves állapotban,
 Más vigasztalást szegény
 Nem reméllvén, sok panaszszal
 A pokolra szálla le.
 Énekel s lantol, de csak bú
 Hangzik ajkán s húrjain,
 S az kívált, amit parancsol
 A hatalmas szerelem.
 S íme! mély csudálkozással
 Cerberus van küszobén:
 A düh elbámúl, s kezéből
 Hull kegyetlen ostora.
 Érez, és sír, és zokog jajt
 A keménység, a pokol.
 Ixion ⁴³⁾ fején keréknek
 Gyorsasága nem forog;
 Tantalus ⁴⁴⁾ felejt habokhoz
 Kapni; szomja nincs neki.
 Tityusnak ⁴⁵⁾ büntetője,
 A nagy és körmös madár,
 Hallgat Orpheusra, s máját
 A latornak nem eszi.
 A kis árnyékok birája
 Végre nyilván így beszéll :
 Énekednek bája győzött
 S áthatotta szívemet;
 Szánlak én is, és ügyedben
 Kész vagyok segíteni.
 Lásson Eurydicéd világot,
 És veled jó napokat.

Vidd ki, csak míglen pokolnak
 Túl határin nem leszesz,
 Rá szemet ne vess; ha vetnél,
 Elveszett Eurydicéd.
 Hajh, ki szab törvényt azoknak,
 Kik szeretnek kevesen!
 Csak te, nem más, tudsz magadnak
 Hozni törvényt, szerelem!
 Már közel volt a setétnek
 Szélihez, s majd-majd kiért,
 Hátra nézett a szerelmes,
 S ottan eltűnt kedvese.
 Így, sok ember e világon,
 Veszti kincsét, és magát ⁴⁶).

RIKÓTINAK NÁSZDAL.

Csitt legények! csitt leánykák!
 Míg dalom zeng köztetek;
 Míg Rikótit és Juditkát
 Lantomon magasztalom :
 E jeles párt öszveadta
 Hymen, a nász istene.

Tűzzetek nekem hajamba
 Csak bitang puszpánglevélt;
 Vőlegényé a borostyán,
 Myrtuság menyasszonyé.

Oh Juditka, oh szerencsés,
 Ilyetén nagy férjedért!
 Őt előbb, mint anyja látta,
 Bölcs Minerva, s a kegyes
 Mondta : Gyermecském enyim vagy,
 Lesz belőled fő tudós.

Majd üdövel, jobb korodban,
 Lesz Dudás Juditka nőd.
 A jövődő szent igaz lett:
 Volt az istenség szava.

Oh! hogy a beszékedi bércre
 Nem lehet most állanom;
 Mert magasról volna méltó
 Trombitálnom nagy nevét.

Kezde Músám, régi módra:
 Még ki sem nőtt zápfoga,
 És legott styrax, smilax, fax
 Volt fülében harmonya;
 De kivált tódott szopódott
 Verse, lelke, mindene:
 Egykoron hallott Mifalván
 Szólni egy nagy orgonát:
 Böge rajta, mint orosz lány,
 Reszkető vén kántora.
 Ezt Rikóti megszerette,
 S kérte: lenne mestere.
 Jer, ha kedved tartja, Mátyás,
 Monda: légy nekem fiam.
 Rád hagyom (más gyermekem nincs)
 Kincsemet, melylyel birok:
 A duettót s alle-grottot,
 És egyéb szerszámimat.

Boldog óra! felhaladta
 Nem sokára mesterét;
 Nagy csudákat tett; az alvót
 Felveré harsány szava.
 Erre próba egy jeles nap
 Volt s az ercsi olvasó,
 Melyet a beteg nyakára
 Aggat egyháznak fia.
 Verte jobban orgonáját,
 S megszakadt rá még hegy is,

S máig is folyton foly abból
 Föld alatt a tiszta víz.
 Ami több : Pormontban a kő-
 Bánya öszve s öszvedőlt,
 És Csepelnek Ráczevére
 Változott az ó neve.
 Innen írja sok tudóska :
 Insula de Ráczeve.

Hát ha lantot fog, s azon zeng,
 Milyen ő és mely csudás!
 Mert hatalmasb énekében.
 Mint amaz rácz Orpheus ;
 Kánya, vércse házfödéltől
 Távozik nagy-messzire,
 Róka, farkas fél akolhoz
 Jőni, nem lop, nem ragad.
 Így Juditka, bár egész nap,
 Gondtalan léssz, s alhatol.
 Oh szerencsés gazdaasszony,
 Iyetén nagy férjedért!

Már, legények, s fris leánykák,
 Zengjetez tik éneket,
 Míg ülön van, és azonról
 Míg le nem száll a kakas.

PONTYINAK NÁSZDAL.

Mondtam egykor, Pontyi, néked
 Majd, ha gólyád visszatér,
 És megént kürtödre fészket
 Rak tavasznak kezdetén;
 Jó napot mond a szerencse
 Néked is; várd el tehát.
 A fejér madár előjött,
 S füstfogódról nézdegél:

Lát örömfáklyát lobogni,
Lát, menyasszonyt teveled.

Eltaláltad a jövődöt,
Vátes, el; méltán örülsz.

Üsd bokádat öszve kétszer,
Én is egyszer, három az.

Oh, ki nyújtson oly hatalmas
Tetrachordont most nekem,

Milyen az, melylyel te, csak te,
Bánni tudsz ezer között!

Mert, ha bordót fogsz, Bakonynak
Érzi minden szeglete,

Érzi Vértes, érzi Somló,
Érzi Ság, még Ménes is.

Érzi, mondod? Ugrik erre
S arra törzsök, ág, levél,

Mátra ptrüsszent, Fáttra ptrüsszent,
Lajha lengyelt járdogál;

Potrohának terhe nyomja,
S már magyar szökésre rest;

Fogyni kezdett régi béle,
Rothadás van gyökerén.

Légyen úgy. Te fújd dudádat,
Míg ki nem dől oldala;

S néha víg torkod kiáltsa :
Élek én is, Örzsikém.

Ezt tenéked isten adta,
Ezt nevelte a haza.

Halhatatlan érdemednek
Szebb jutalma nem lehet.

Kedvesed jobb apja hajdan,
A borostyánok fia

Volt, Tinódi, kit ma is még
Emleget halas Tiszánk.

Sok hadat kizenge lantja,
Sok vitézt elhirdete.

Ö, amaz nagy bajnokunkkal,
Toldival járt, mint csuda,
Toldival kinél erősbet
Nem mutathat e világ.
Fegyverét ha látni vágnál,
Nézd Budán azt egy kapun.
A temérdek vas kezében
Lapda s könnyü tollu volt;
Néha játszott, és Budáról
A Dunán általveté;
Látod a kápolna mellett
Szerteszét a sok követ,
Egy királyi épületnek
Öszveomlott részeit;
Toldi tréfából azonra
Hajta gombot egykoron,
S ami állott, földre pottyant,
Fel sem is kel az soha;
Ily erővel hajta máskor
Egy toronyra Új-Budán,
S ímhol! a torony legottan
Léve csonka, s az maradt.

De Tinódi elme szárnyán,
Mint sas a híg levegőn,
Röpdösött, s nevelte hírét
Innen onnan a Dunán.
Régi hősként Hunniából
Más világra bújdosott,
Szárazon, vizen magának
Ment szerezni jó nevet.
Visszatért elvégre búval,
Mert üres volt tarsolya;
Abban áldá a szerencse,
Hogy tudott sok éneket;
Hogy dudája, annyi vész közt,
Nem felejté el szavát;

Hogy keserves hallgatókra
Élte fogytáig talált.
Örzsikére, kit ma, Pontyi,
Néked a sors engedett.
Hagyta lantját, mely kezedben
Még csudálatosb leszen.
Félre minden hentes, orvos,
Félre Mesmer mágnese;
Aki nem lehel, lehelhet,
Mert rekedt a tüdeje,
Érez, él, lehel, ha lantod
Hangja rája birbitel.

Volna kedvem még tovább is
Szólanom; de fáradok;
Téged is fél lábon álom
Vár, s alunni hívogat.
Légy szerencsés Örzsikéddel,
Pontyi, már jó éjtszakát.

A B É K E.

Jó a csendes üdő, melyben akár tengeren a hajós
Kalmár járjon, akár a Duna nagy mélyein el-kijut
Biztos partra kevés gonddal is. A béke is égi jó
Melyet, míg riadó tárogató s trombitaharsogás
Kerget, szüntelenül vár, vagy ohajt e csapodár világ;
Oztánon ha derült képpel előáll, s mosolyog neki,
A hálátlan öröm gyermeke rá ún hamar, elfajúl.
E büntől magadat, mely puha, rest, gyenge, dologtalan,
Őrizd; ront hazafit, ront katonát s hadviselő vezért.
Hajdan Pompejusod, Róma, imígy romla, s hanyatlani
Kezdél; mert kitanult és elesett aki vezethetett ⁴⁷).

V A J K Y H O Z.

Ámbár Boreás jeges szakállal
 Járjon, s lába alatt ropogjon a hó :
 Szíved, Vajky, meleg, derék tüzétől.
 Ezt én érzem a Kelenhegyénél,
 Melyről Uraniánk egekre nézell;
 Te a nagy Balaton kies vidékén
 Vagy, hát messze, de még is érzem én azt,
 Hogy, mint régi barátodat, szeretsz, mert
 Szíved, Vajky, meleg, derék tüzétől.

T É L E N.

Skázon! ha lábad bírhat e hideg télen,
 Csúszsz által a jeges Dunán,
 Pesten keresd fel rendre azokat, akikre
 Maga Hipponax haraghatik :
 Vitkovics epigrammáit öszve és öszve
 Szedd s dugd el : ötet így boszontsd.
 A régi diplomát, az illyrus népét,
 A drágalátos nagy levélt
 Sándor királytól, soha se lelje fel Horvát
 Pénzért is : ötet így boszontsd.
 Szemerét poetriája tánczra büntesse
 Három nap : ötet így boszontsd.
 Röthöt, Sztrokayt álmokban a nehéz kongó
 Zörgesse : őket így boszontsd.
 Kultsárnak ez confráterek között nincsen
 Semmi helye, büntetése sincs,
 Mert újdón új, s még, ami több, arany füstű
 Képpel köszönte képemet,
 Melyet ezen új évre nekik írtam és adtam ;
 S mely főtöréssel dolgozám !
 Végre Resetát áldd és kivand hogy élhessen,
 S jobb lába legyen mint neked.

KARACS FERENCZHEZ.

Te, nagy Dunánknak bal felén lakol, Karacs;
 Én jobb felén zsellérkedem.
 Csendes magányod s dolgos életed vagyon;
 Elégled amit ég adott.
 Nem kell Kitonics és Huszti, hogy kis por miatt
 Mással helyetted pört vigyen,
 És egy birótól más biróhoz szüntelen
 Járván keressen pártfogót.
 Réztábla s véső kell kivált, az, amiben
 Fáradsz hazánknak díszire.
 Már húsz tavasznál több, miulta láttalak,
 S ismerni téged kezdtelek.
 Fáradhatatlan hazafi, s állandó s erős
 A sorsnak ellenére is!
 Ha versem érczeddé lehetne, mely soká
 Élhetne, s mink is övele!

EMLÉKEZTETŐ DELINGER JÁNOSNAK,

érdi plebánosnak és esperesnek. 1821.

„Emlékezzünk régiekről“:
 Így tanít egy énekes,
 Aki Érdet látta s járta,
 Míg magyar volt, nem török.
 Íme! háromszáz tavaszt s nyárt,
 Kis hiával, hajt Dunánk,
 S ah! mi bús üdöt előnkbe
 Tüntet! ah gyász! ah haza!
 Mely kemény tél fojtogatta
 Ami benne fenmaradt!
 Az, ki érzéketlen erre,
 Nem mi vérünk sem nemünk;

Tigris az, vagy szikla, márvány,
 S mondhatatlan szörnyeteg;
 Ily csudának nem tud adni
 Elme s nyelv bizony nevet.

Akkor Érd szépen virágzott,
 Régi nemzetség nevéⁿ ⁴⁸⁾,
 Mely magából származottnak
 Hitte híres Attilát.
 Változott üdövel, és lőn
 Végre Sárkány fő ura.
 Nála szállást vett király is,
 És vidámúl nyughatott.
 Nem te, oh Lajos Mohácson
 Elveszendő áldozat!
 Tégedet bú s gond Budáról
 Érdre késért s vitt tovább.

Kedvem ellen jajpanaszra
 Kinszerít a Músa itt :
 Kerte tág volt Hunniának,
 De reá gond nem ügyelt.
 Kezde benne nagy reményre
 Nőni egy szép pálmafa,
 Melynek árnyékán ma-holnap
 Nyughatott gazdag, szegény ;
 A szilaj korcs kis korában
 Férgeket tövébe tett ;
 Amit (ártatlan) gyanítani
 Nem tudott, s elkornyadott.
 Földre, nem fel égre, hajtá
 Mind fejét mind ágait.
 Veszni tért, de nem magával,
 A puhán nőtt pálmafa.
 Oh goncsz kertész, te voltál
 Ily siralmas kár oka !
 Több panaszra (mert nagyon még
 Több panasz s jaj) nincs üdöm.

Jer Delinger, jer barátom,
 Érdiek hív pásztora!
 A királyt azon mezőre
 Csendesesen késérjük el,
 Melyen ő is, és hazánk is,
 Alkonyába szálla le :
 Ott reája, s mind azokra,
 Kikkel éle és hala,
 Mondjuk : „Áldás a nagy égből
 Harmatozzon rajtatok“:
 Nemzetünk példái lesztek
 Míg lesz egy jó hazafi,
 Kit dücsőség, mint nagy inger,
 Lelkesíteni tudni fog,
 S a hazáért férfi szívvel
 Élni s halni megtanít.

Ilyetén szent tisztelettel
 Hagyjuk el sírhalmokat.
 Térj te vissza Érdre; nyájad
 Várja már áldásodat.
 Én is e bánatmezőről
 Fájdalommal távozom,
 S a szegény Lajossal eldőlt
 Vár fokához ballagok,
 S otthon ülven szalmaszékről
 Lógotom le lábamat.

KAPOSMÉREI MÉREY SÁNDORNAK.

Néked is nagy régiséget
 Zeng ma Músám, Mérey;
 Aki serdülő korodban
 A hazának áldozál,
 Néki szép nyelvén nem egyszer
 Énekelvén verseket.

Mint örültem, mert Apollo,
 Hangzatinknak istene,
 Mondta: „tiszteld azt, ki így tud,
 S kész szerezni érdemet.“
 Ilyetén szózatra kő is
 Éled, és hall, és mozog,
 Hogy ne mink, szelíd agyagból
 Jóra termett állatok?

Látod e királyi várnak
 Délre néző ablakit,
 És azokból a Dunának
 Jobb karán a nagy hegyet,
 Melyen ül fényes ruhában
 Égi szűz, Uránia.
 E hegy az, melynél kelének
 Által egykor a Dunán
 Erre s arra a nagy Árpád,
 Bulcs, Zoárd, kürtös Lehel,
 Und, Botond, Retel, s Hubával
 Tulma, Horka, Kadusa,
 Bojta, Tursol, s aki Erdélyt
 Vitta s nyerte, Tuhutum.
 Ős, Velek, Szabolcs, s Előddel
 Tós, Edő, Szolok s Uszub,
 S többek akiket dicsér s áld
 Édesanyjok a haza.

Oh, dücsőséges vitézek!
 Hunniának atyjai!
 Mennyit érez itten a szív,
 Mennyit érezhet, ha jó!

Sándor! érzed, én is érzem,
 Érzi minden hazafi,
 S amit érzünk, azt kizengik
 Íme! Músám versei :
 A Kelenföld régisége
 Tiszteletre érdemes :

Tartsuk, írjuk, így böcsülvén,
Nagy hegyének is nevét ⁴⁹).
Emlekeztet nagyra, mert nagy,
És magasra biztató;
S érti őt a nagyra termett,
A magasság jó fia.
Törpe most, és törpe lészen,
Aki földön ül, hever.

A DUNA SZIGETÉRŐL.

Szép sziget! téged vízával
Nagy Dunánk körülölelt,
Mintha földedet szeretné,
És akarná védeni.
Mert az áldott volt, s magára
Sok szemet kecsegtetett;
Így jutott Árpád kezére,
Mint felírta krónikánk.
Ő adott nevet tenéked,
A magyarság fő ura,
Ő Csepelnek, egy jelesről,
Téged így neveztetett.
E neved (bár Ráczkevére
Már ma soktól, de miért,
Nem tudom, fordítva légyen),
Verseimben fennmarad,
Fennmarad, míglen Dunánk fog
Nézni téged, szép sziget! ⁵⁰).

Oh miért rontjuk magunk el,
Ami csak mienk lehet!
Vagy, ha mink gondot magunktól
Elfogunk, ki tart reánk?

A HÁROM HUNYADIRA.

János! Hazánk védangyala!
 Nem trónuson, de fő helyén,
 Mint a nap úgy fényeskedél,
 És nemzetünket éltetéd.
 Leáldozál nagy érdemű,
 Mert halni nem tud ég fia.

László! Atyád s édes hazád
 Kedves reménységű fia!
 Nyiló korodnak hajnalán
 Leölt irígység tégedet.
 Benned sokat vesztett hazánk,
 Mely még ma is sohajt, sirat.

Mátyás! Te bölcs s vitéz valál!
 Fénylett királyi bársonyod,
 S több századunknak vad bűnét
 Kezdette üzni, a homályt.
 Háláld meg ezt, magyar, neki.

HANGZATKÁK.

1. AZ ELHERVADT PHYLLISHEZ.

Oh Phyllis! nem igen gyakorta járnak
 Már a csintalan ifjak ablakodra,
 Víg dalt zengnek ugyan, de bánatodra :
 „Alszol Phyllis? aludj“. S magadra zárnak.

Eltűntét röhögik vidám sugárnak :
 Nem vágynak vetekedve bal karodra
 Mint hajdan, sem örömszülő borodra ;
 Rózsákról koszorút fejekre várnak.

Nékik zöld kikelet virága tetszik,
Melyet gyenge Zephyr szelíd kezével
Dajkált, s óva nevelt egek vizével.

A lombot, ha csörög s törik, lemetszik,
S hajtják Mulciber égető kohába.
Vagy szélről zajosan folyó Dunába.

2. ARIADNA PANASZA THESEUSRA.

Biztat, egyszersmind csal is, a reménység:
Mely sokat vártam, s mi kicsinyke bérem!
Jaj! talám itt fog kiomolni vérem;
Oly komor képet mutat a keménység!

Boldogabb akit te nevelsz, szegénység!
Íme, dús ország fejedelme, férjem,
Elhagyott árván, csapodár vezérem,
Itt, hol amit látsz, csuda képtelenség!

Nincsen ember, nincs barom e szigetben;
Földe, mint minden füve, fája vadság:
Élni mely kín ily fene helyzetben!

Több ez, ah! több mint sem akármilyen rabság!
Néked e hely kell, te lator gonoszság,
Theseus! Vessz el hamar ily ligetben!

3. MÚSÁM INTÉSE.

Akartám énekelni véres harczokat,
S vitézeket, kik nagy nevet s hírt nyertenek,
Midőn tövisről gyenge rózsát szedtenek,
S felbátoríták azzal a lajhárokat.

Áldám magamban villogó aczélokot,
Melyek szünetlen még előtttem fénylenek,
Szívemben új s új lángokat gerjesztenek;
Zengek tehát nagy tetteket s királyokat.

A Músa : „Csak hangzatka, mond, te éneked,
Kicsiny, szelíd, lágy, gyenge érzemény,
Nem hallik el világra, nem hoz hírt neked ;

Zengjen hadat, ki nyugtalan, ki vad s kemény,
Vagy akit ámit s elragadt a csalfa fény;
Tőlem, barátom, ez legyen szövétneked“.

4. A SPÁRTAI ANYA.

Polgáraink most hirlelik :
Spártára készül nagy sereg,
Ártalmasabb mint fergeteg,
S még is dühét nem kérlelik;

De mindenütt ez hallatik :
Kiben piros vér van s meleg,
Kiben szabad lélek piheg,
Ím! néki dücsre út nyilik.

Fiam! hazánknak szültelek,
E korra felneveltelek,
S hallád vigan beszédemet;

Példákkal ébresztgettelek,
E szent paizsra kértelek :
Vedd most, s vigasztald éltemet.

5. JÁMBOR VITÉZ.

A hazának szent szavára
Fogni fegyvert szép dücsőség;
Fényesen hat ily örökség,
Századok sok századára.

Hát velem jer a csatára,
Hol reánk vár a reménység;
Ez, vitéznek nagy segítség,
Kit nem is hagy el magára.

Majd az ellenség ijedve
Nézi bátor fegyverünket,
S elszalad magát feledve;

Mink be nem festvén kezünket,
S csendesítvén dühtüzünket,
Visszaballagunk örülve.

SZÉP SZÓ ORSZÁGOS DUNÁNKHOZ.

Sok gizgagt hozzánk hord hátad, jó Duna, nem kell;
Itt is elég gizgaz van : vigye hátad odább.
Szintúgy a holt törzsököket vigye; a mi gyümölcsös
Kertünk élőfát, bár neki sok van, ohajt.
Hozz hát élőfát, de terült lombokkal, alatta
Hogy hű munkásnak megpihenése legyen.
Hozz hát élőfát, de gyümölcsöst; ez sem elég még:
Hozz, de gyümölcse legyen jó s eledelre való.
Gizgaz, holt törzsök nem kell, mert itt is elég van:
Vedd hátadra, vigyed, s tenger anyádba temesd.
Úgy zengjen minden, ki reád néz, jó Duna, áldást,
Úgy fog Hunnia is zengni, ha visszakerülsz.

HUNYADI MÁTYÁS 1458. KIRÁLYLYÁ VÁLASZTATIK.

DRÁMAI TÖREDÉK.

A Rákos mezeje, köröskörül sátorok, fejeérre, vörösre festve. Kilátás a budai várra és Pest városának kerítéseire szolgál.

Gara. Ujlaki.

G. Micsoda szokatlan zaj s tolongás itten ez?
Hol ily temérdek népet öszve még soha
Nem láttam. U. Ezen akadsz-e fel? Hát nem tudod,
Mely nagy nap ez mind öszveségesen nekünk?
Ma válik el leszünk-e vagy nem boldogok.

G. De miért csak itt e békeség mezején? miért
Csak itt? holott rakva teli szemlélem Buda
S Pest várasának minden utczáit: pozsog,
Mint hangya, rajtok a sok ember. U. Vedd, uram
Azt észre, hogy most megszaporodott egynehány
Ezerrel a nép. G. Rendkívül való dolog.

U. Uram! nem olyan rendkívül való dolog,
Ha még reá emlekezel, amiről sokan,
Ezen napokban, suddogának, s ami több,
Nyilván beszéllgetének. G. Add tudtomra, mi az.

U. Az, hogy Szilágyi több ezért rendelt ide
Maga embereiből, kiknek ő parancsol, ő, [teszen
S nem más. G. S az igaz-e? U. Nagy bizonyágot
Csudálkozásod maga. Ma virradás előtt
Érkeztenek be trombita-harsogás között.

Nézd, mely kevélyen járnak ide s oda; mint hadi
Vezéreké, bátor s merész tekintetek!

Ott fekszenek az erdélyiek mind, itt pedig
A hősek és apródok — ott — G. Nem hiszem,
Lehetetlen! Az, hazánkra és törvényire
Támad, ki országos gyűlésen fegyveres
Kézzen jelenik. U. Ám ha neked úgy fog tetszeni,
Tudakozd magoktól, s megtudod hogy szent igaz,
És bizonyos, amit monda szám. G. Hej, férfiak!
Jösztetek ide csak egy szóra. . . . Mit kerestek itt?

Miféle járótok vagyon? Kat. Mink ide, uram,
Jöttünk gyűlésre. G. Mondtsza, ki parancsolt ide?

Más Kat. Uram, a haza nevében vagyunk itten.

G. Hogyan?

Ki az, ki benneteket ide parancsolt, hozott?

K. Szilágyi és Erzsébet M. K. A megboldogult
Hunyadit is, uram, szolgáltuk. Ővele sok csatán
Voltunk; azért Erzsébet úgy néz és szeret,
Mint fiait. Ő hozzánk bizodalommal vagyon. [dom.

G. Mi végre jöttetek ide? Első K. Azt én nem tu-

M. K. Csak volna ellenség előttünk itt, uram,
Bizonyára meglátnád. G. De hányan vagytok itt?

E. K. Tíz ezeren alföldről. M. K. Ugyan ennyi
fegyveres

Sereg van Erdélyből. G. Ha! hite-szegett gonosz
Dandár! Tehát orozva tí akartatok

A békeségben e helyen miellenünk

Támadni? Árulók! E. K. Uram, mi nem vagyunk

Tinektek ellenségetek, árulók. M. K. Velünk

Valamit parancsolsz-e? G. Nem; előlem menjetek;

Még látni sem akarlak... U. Nem igazat szoltam-e?

G. Oh ilyen igazat! átkozott igazat bizony!

De a magyar vér mosson előbb patakot, mos is

Mint Hunyadi vérből valaki legyen nekem

Királyom. U. E szót a te szádnak általa

Szóltotta szívem. Íme! kezet adok megént.

Őstől maradt igaz jusunkért véremet,

Életemet ajánlóm. Mit nekünk az ő gonosz

Erőszakok? Nincs olyan ellenség sohult,

Bár fegyverét e főre rántsa mérgesen,

S e szívre mérje igyenesen hegyen törét,

Ki gyáva rettegésbe hozza lelkemet.

Nem csak magam gondolkodom pedig így, hanem

Ezeren is ezt érzik hazánkfiái közül.

A haza szabadságát s igaz törvényeit,

Melyeket az álnok büszkeség eltörteni

Igyekezik, ontott vérrel és feláldozott

Élettel, úgy mint mink, örülnek védeni.

EPISTOLÁK.

ELSŐ KÖNYV.

HIEMER MIHÁLYHOZ.

ÚJ ESZTENDŐKOR.

Jer, kérjünk az egek nagy urától annyi segédet,
 Annyi erőt, hogy nyújthassuk hosszabbra hanyatló
 Napjait éltünknek szép érdemek által: ezekből
 Állnak az esztendők, nem számból. Aki henyélve
 Töltött a vétkes puhaságnak kényes ölében
 Nyolczvan s több nyarat el, sem jó atya, sem pedig édes
 Honnyának híven szolgáló gyermeke, s polgár
 Társainak nem lévén díszesb jóra vezérlő
 Példájok, s meghalt : kis üdőt élt, bátor ezüstös
 Fővel sírjának szállott fenekére le. Sőt csak
 Volt az, nem pedig élt köztünk, mint semmi gyümölcsöt
 Nem termő fa fenáll és él, mint látjuk, az erdő
 Fái között, hol végre kidől, s elenyészik örökre.

TOLNAI FESTETICS LÁSZLÓ IFJÚ GRÓFHOZ.

1798.

Festeticset, ki levél által megtisztele minket,
 Menj szaporán Músám, tiszteljed vissza nevemben.
 Sőt te magad tudván jó szívét gyenge korában,
 Részedről mindent tégy tiszteletére. Ha fogja
 Kérdeni, mit mivelek? mi dologban töltöm időmet?

S mint vagyok? e választ add: most ő többnyire nyugszik;
Mert nem igen régen forróhideg érte: azonban
A terhes nyavalyát orvosszerek által elűzte.
Egy borzas medicus neki megtiltotta, hogy otthon
A megholtakkal ne sokat múlasson, egyébként
A rossz visszakerül, s úgy meggyomrozza, hogy azt sem
Tudja, ha él-e; talán földvár-ra is elmehet. Ő hát
A medicus recipéje szerint akar élni; s mivelhogy
Ez, Görögországban termett igékkel ijeszté,
S a nyavalyát súlyosnak, igen súlyosnak ítélé;
Most sem Virgilius, sem Flaccus előtte (csudálom)
Nincs böcsben. Tegnap Juvenálist kezdte kezébe
Venni, de mindjárást levetette: mi okból,
Nem mondá: azután két cikkelyt de brevitate
Vitae fennszóval mondott el vén Senecából,
Akit bátyjának fogadott. Elvégre kísétált
A Dunahídhöz, hol jár, és kél szüntelen a sok
Ember, s hol csak azok, kiknek nincs pénzék, adóznak;
Mert szabad a vámtól minden majoris abollae.
Míg itt állá, zsidók jönnek lármázva, mekegve.
Mert a városnak bérelt szolgálai lopásért
Hajtották: nagy zaj támadt, Mózes követői
Mint a hangyaboly úgy forrtak. Várj egy kis időig:
Többen lesznek ezek, mint Árpád magzati; ritkán
Vesznek; szüntelenül szaporodnak. Őt órákor elment,
S íme szerencséjére kap egy új könyvet, örülve
Vette; magyar nyelven vagy-on írva, de Senki nevével,
A szép nem számára; beszélget Jetta hatalmas
Tündérasszonyról, valamint Uránia Törpe
Péterről: most hát ezt olvasgatja leginkább.
Mind ezeket, Músám, elmondván Festeticsednek
Jót kívánj, s hogy egészségét őrizze, javalljad.
Mert ez az embernek legdrágább kincse; ki ezzel
Bír, noha látja üres ládáját, még is örömmel
Él. Ha Takács tőled kérdezkedik: „A te barátod,
(Mondd neki) a kölcsönt kölcsön-nel szokta fizetni.“

SZABÓ DÁVIDHOZ.

Hát akarod, hogy már szálljak valahára magamba,
 S minthogy egészségem nyilván kívánja, vagy ennek
 Kedvéért is ama nagy hírű Bécsbe röpüljek?
 Szót fogadok; mivel ezt ígértem néked, egyébként
 Hogyhogy hagyhatnám kis időig is el Buda várát?
 Most főkép, mikoron szent bércei gyenge tavasszal
 A legegészségesb levegőt kényemnek ajánlják?

Lelkemet ébresztő tárgyakraól szóljak-e? Hányszor,
 Oh hányszor Gellérd ⁵¹⁾ szirtos tetejére felállván
 Nézem Rákosnak térségét, s látom atyáink
 Nagy seregét, látom villámló fegyverek élit;
 Látom az egybecsatolt szívű haza oszlopit, édes
 Honnyok sorsa fölött igazán tanakodni, királyok
 S drága szabadságok szent védelmére kikelni!

Hát ha dicső Mátyás pompás palotáira nézek?
 Mint újul s örvend lelkem; mert látom azokban
 Mennyei fényének méltóságába' Minervát,
 Aki homályából kisegíteni kezdte hazánkat.
 Oh Mátyás! Mátyás! fejedelmek tüköre! vajha,
 Árpád elritkult maradékai a te világod
 Súgárit jobban tudnák ismerni, böcsülni! ...
 Músa! hová csaptál? vidd hírül, hogy megyek. Aki
 Mennyei lantjával fákat, kőszálakat indít,
 Nem csuda hogy könnyen megmozdíthatta Virágot.

BATTHYÁNYI IMRE IFJÚ GRÓFNAK.

Néha magát tettetni nem árt. Szándékomat én is
 Músámtól, ki szünet nélkül súgdosta fülembé :
 „Írj Batthyányinak, írj“ megvontam akarva sokáig,
 Hogy kitanulhatnám, mit ítél még, Imre! felőled.
 Minden jót. Halljad. Mintegy haragudva : „Mit, úgy
 mond,

Munkádból kihagyod, kinek ösztönt kellene adnod?
Mert hiszen a Helikont te mutattad néki meg, a szent
Forrásnak vizeit te dicsérted először előtte.
S ő, mivel a természetnek jósaága segíté,
Egy kis idő telvén, szépen kezdette Minerva
Pályáján mutogatni magát. E ritka dolognak,
(Mert hányan vagynak, kik tudnak verseket írni,
Sőt olvasni?) igen megörültél. Hát, hogy idővel
Többre mehetne, nemes tüzeit gerjesztetni siettél.
Rajta! borostyán-ág lesz, mondád, Imre, jutalmad“.
Mind igaz ez, Músám! ...quod nunc differtur... ezernyi
Gondok ölik fejemet ...hagyj békét... Majd ha felállok
E nagy s agg hegynek tetejére, s lehányhatom őket,
Annyi sokat fogok írni, hogy elbámúlva tekintesz
Rám, s te magad ragadod ki kezemből tollamat. „En-e?“
Hát ki?... nagy Árpádnak tisztelt árnyéka! dicsőség
Fényeivel környúlvelt árnyék! nézz le hazádra!
Oh! ha megisméred még azt; ha sajátod az, örvendj!
„Látom : hálaadó szívvel nagy boldog atyátok
Szent árnyékához; de ha kedvelsz engemet, arról
Máskor zengj! őtet nem csak te becsülöd... alig vett
Leczkét a Músák könyvéből, mint tudod, Imréd,
Mindjárt toll nélkül is messze repüle : dicsérted,
Annyi sok ifjak közt, hogy túl mert menni hatalmas
Partján országló Tiberisnek, s a Tisza nyelvén
Verseket éneklett mint az, kit Mantua nemzett.
S mint örvendeztek nagy Hunnia régi vitézi
Ily onokájoknak hallván magyar énekít! Ettől,
Ettől várj örömet, mondták, szép haza! — fényes
Főt illet Phoebusnak arany koronája, s nemes vért.“
Itt a Músa megállapodott egyszerre, s előlem
Eltűnt. Jó szándékkal jó szíve megegyez.

MÉSZÁROS JÓZSEFNEK VÁLBA.

Mint vagy? azaz: mi dolog fáraszt? nem ütötted-e falhoz
Lantodat, oh nem rég érzékeny lantodat, édes
Jóskám! mely magyaros hangon kezdette Pozsonynak
Várából megörült fiait mulatni hazánknak.

Él-e? vagy.. Ah, távozz rossz gondolat! elhiszem, él
még;

Bár a völgyeteket néző cserfácska kiszáradt
Ágáról függjön. Zeneg is valahányszor az erdő
Szúzeivel játszó pajkos Zephyr általugorván
Könnyű szárnyával húrját megcsapja; vagy estve,
Amikor énekeit nyersen harsogja szerencsés
Torkából a zöld ligetekben fülmile, s a te
Lantodat a szép holdnak ezüst sугárai érik.

Oh! noha pásztora vagy nyájadnak, s terhei nyomják
Vállaidat nagy hívataloknak: jusson eszedbe
Hogy te is a Músák által nyerhetted az elme
Lángjait, a szívnek nemesebb érzéseit. Indulj!
A haza hí: példád majd a félelmet elűzván
Bátorságot hoz számos lelkekbe, kik eddig,
Egy nyelvért, melynek nincs már országa s királya,
Élteknek jelesebb részét s sok pénzeket adták.
Régi gyalázatját, melyet rá fogtak az álnok
Vagy buta emberké, menjünk letörölni, lemosni.
Tudhatd: mestereink törzsökkel, szalmakalappal ⁵²⁾
S több más csúfsággal büntették édes anyánknak
Nyelvét mibennünk: és így mindenha homályban
Kellett felséges fényének lenni. Szerencsénk
Együtt járt vele. Nincs-e okunk hát védeni, s érte
Víni? mienk ez az egy: immár nyolcz századot éltünk;
Mert élt. Józsi! siess őáltala életet élni!

PYBER BENEDEKNEK.

Míg Zephyr, a postám, járt, kelt, s a virti mezőkről
 Thrácia völgyeinek bétérven mélyibe szállást
 Vett, hidegемmel elég harcзom vala! fegyverem, éhség
 Szomjúság, tűrés, egy jókora millye golyóbis,
 Rákszem volt, s főtt víz izzasztó bodzavirágból.
 A kétes csatahely székem jobbára, vagy ágyam.
 Sokszor erőszakkal támadt meg; néha meg álnok
 Lessel akart csak távolról késértve legyőzni.
 Míg így küszködtem, két ízben járta ki útját
 A hold szarvait újítván. Hogy végre szerencsém
 Győzelemkoszorút nyújtott, megörűlve vitézi
 Bátorságomnak kezdette kiáltani Músám :
 „Énekelem héróst“ — mikor ellenségem elillott,
 „Röggellött az idő“ mert jól „emlőkezem“, ámbár
 A gyakor ütközetek s vígyázatok által az elmém,
 A fejem elfáradt. Hidd el, borzadva tekintek
 Vissza bajos viadalmimnak mezejére, s csudálom
 A dolgot, mint az, ki veszélyen forga sokáig.
 Végre kiverdődven a csendes partra segítség
 Nélkül, a szörnyű veszedelmeket érzi magában.

Oh Pyber! kérlek, fordítsd hasznodra barátod
 Kárát : oh! ne kövesd példáját! Tiltsd el az érést
 Váró dinnyéket házadtól, tiltsd el örökre!
 Ím! egy-két falatért mit nem tűrt a te druszádnak
 Élete! gondatlan kóstolta csak, és nem az első
 Étél előtt jég közt fagygyá vált dinnyedarabkát;
 Mert ilyen nyavalyás ízlésre nagyúri gyomornak
 Megtűzesült éhsége szokott. Ha tanácsomat önként
 Elfogadod, feles áldások házadra, magadra!
 Ellenben ha reá nem hallgatsz; Zsitva hajódnak,
 Amikor úszni akar, mint márvány, meg ne hajoljon.
 Gondold : mint fognak czinczogni, nevetni, röhögni
 A szomszéd Duna kék Nymphái, s az erdei szűzek
 A pati szállásban! mikoron te haszontalan erre,
 Arra, emerre, amarra szepelkedel : édes örömmel

Látnád azt, ki kötött (megbájolt) fádra „köröszöt”
 Hányna, reá olvasna, — s talán . . mert sok falumester,
 Hallván a terhes felhő morgását, ijedve
 Kapja nagyatyjának rongyos, szű-ette, titokban
 Tartott szent könyvét, s addig mormolja magában
 Míg a tengereken túl nincs a fergeteges jég.
 Ezt te ne várd; hanem a józan Músára, ki kedvell,
 Hallgatván, cselekedd azt, amire nógat először,
 Másodszor, harmadszor is. Oh juttassad eszedbe
 Maecénást, ki barátjának lantjára megindult
 S a foghagymának még árnyékára se nézett.
 És mi kevés szóból állott intése! deákul,
 Mint tudod, opponat.. extrema.. s íme! Horáczt
 Maecénás, mint hívét öszve- meg öszveölelte.

SCHEDIUSNAK.

Tegnap (igazságot szólok) sokféle, de hasznos
 Dolgok, mint valamely sűrű raj, tűntek eszembe.
 Egy a többi között úgy megbájolta s magához
 Húzta fejemnek egész erejét, hogy róla tenéked,
 Oh Pallás kedvelte, Lajos! szükséges is írnom;
 Józan ítéletedet kívánván. Nemde legelső
 A bagoly éjjel? kedve szerint országol : előtte
 A madarak magokat megvonják. Ő, noha nem fél,
 Nagy csendességgel röpdös : mikor édesen alszik
 A tollas nép, s álmai közt csevegésre fakadván,
 Társainak látott örömit kiki kezdi beszélni,
 Rajtok üt, és őket mint éjlator öldösi, tépi.

Nem csak az erdőknek megfészelt gyáva lakóit
 Hajtja fel álmokból, hanem a városra felosztott
 Népnek is a szívét szomorú huhogása gyakorta
 Megdöbbsenti; de mind ezekért még fenn lehet a böles,
 Régí világ által neki nyújtott tisztelet, én ezt
 Önként megvallom : de ha most is rossznak alajtják
 A házok tetején járását, és hogy az élők

Számából valakit kihuhol : ki ne merje gyalázni?

Egy történetet is röviden feljegyzek. Az elmúlt Századnak közepén egy nagy bagoly éjjeli szállást Tartott egy bizonyos ház kéményében. Urára, Mert jelesebb esze volt az egész községnek eszénél, Azt költék, hogy az ördöggel van, s régi boszorkány. A buta csürhe reá vallott, mert látta nem egyszer Amikoron kiröpült éjjel. Mentette szegényke Ártatlanságát, de hiába; fejére halálos Végzést lármáztak nagy eszű bírái, s kiveszték. Hamva után az ökördi sereg vígyáza, ha valljon Jár-e boszorkányok, vagy nem. Járt; öszvefutottak Hát félelmekben : pásztor, nótárius, eskütt- Emberek, a népnek kalaúzai! Hamva bagolynak Képiben, így mondák, jár most, és minket ijesztget. Hogy sok imádsággal nem győzték védeni kínos Életeket, nagy messzéről végtére hozattak Két száz tallérért egy puškást, aki szerencsés Csővel az éj madarát meglőtte, s közikbe vetette. Ím! mi gonosz csillagzat alatt kezdette világunk E madarat tisztelni, s mi nem jól adta Minerva Oltárának! Ezen méltatlan régi szokásnak, Ámbár mély gyökeret vert, mondjunk ellene, s tőle Álljunk el. — Te Minerva! kinek szolgálni dicsőség Egy szabad országban : hagyj hozzád lépni, ijesztő Képű Gorgonodat lebocsátván egy kis időre; S e magyar áldozatot kegyesen vedd! Oh! ha nagy

Árpád

Véreinek javokat szereted; ha vitézi tüzekből Méltóknak látod boldog koszorúdra; könyörgünk, Engedjed, hogy ama búsult éj, s durva setétség Rettentő madarát vethessük félre, s helyébe A darut, érdeminek nézvén fényére, tehessük.

Így gondolkodom én, Lajos! a daru, mint tudod, éjjel Nappal vígyázó; fennjár az egekbe, s megérzi A záport, a fergeteget, s kijelenti előre. Egymás ellen ezen madarak (mert hol vagyon a föld Hátán szüntelen egyesség) csak néha dühödnek.

Többnyire nagy szeretet van köztök. Védik erőtlen Társaikat, s a még nem járt kelt ifjakat őrzik, Oktatják nem félni, hanem vagy halni, vagy élni. A nemes udvarokon, ha darut látsz, oh magyar ifjú! Tudd ezután az okát, és tiszteld véle Minervát.

FESTETICS LÁSZLÓ IFJÚ GRÓFNAK.

Már két izromban, noha jól vigyázva hajóztam,
Engemet a Balaton, Magyarország s édes atyádnak
Tengere késértett, s el akart sülyeszteni. Egyszer,
A révnél mindjárt úgy megszaggatta hajómat,
Hogy partékámnak jobb része kihullana, s veszne.
A fogasok, legalább egy télen, véle megérik.
Másszor : már közepén túl voltam, semmi veszélytől
Nem tartván, mikor ím! egy nagy kőszirthez ütődtem.
Megdöbbsentem ugyan, de ki nem hült vérem azonban.
„Nil desperandum, o fortes, pejoraque passi!“
Lantos bátyámmal mondám, s a zurzavar elmúlt.
Látd-e; Laczim! mi hamar gáncsot tud vetni, s leverhet
Lábunkról az irígy, és csalfa szerencse! Ha mindég
Kényes karjai közt hordozna, mi lenne belőlünk? —
Távozzál, alacson lelkű sybaríta fejéhez
Illő gondolat! a Balaton fenekére merülj le!
Úgy van : hirtelenül nem várt baj csapja gyakorta
Sorsunkat; teljes bátorság nincsen ez élet
Napjaiban; kicsinyek s nagyok eldőlhetnek, ezernyi
Példákból tudjuk; jer most, nézzünk le reájok.
Aki, midőn elesett, nagy volt, nagy az esve is : az, kit
Minden kis szellő fennyen hordozva lebegtet,
A sokaság völgyére siet, mint nemtelen árnyék.
Végre; hogy e levelem használjon, s légyen előtted
Amin rágódjál; ím ezt adom : élni, nem enni.
Hasznos leczke; tudod, kiket enni, nem élni tanítanak,
Mely nagy gyomrok nő lassanként nekik; akármely
Országot megemésztnének, mint Scylla, Charybdis.

Kortyokat a Balaton nem tudná kétszer elütni!
Egy szájos korsót száz könyvnél többre böcsülnek.
Ejtsd történetből a földre : megadtad az árát. —
Aki Minervának képét csak nézi; nem érti.

TÓTH FARKAS SOPRONYI DIRECTORNAK.

E kis válaszomat Farkas, szívbéli barátom!
Most tőlem nagy adósságnak lerovása gyanánt vedd.
Egyszersmind kérlek : ládád fenekére tekints le,
S hozd ki soká heverő nevemet napfényre. Ne gondold
Mintha bizony szánt szándékkal mulattam el eddig,
A fizetést, s napját kikoholt vígságaim által
Elmellőztettem. Sok, sok gondokba merülve
Voltam. Mert az adósságnak nagy súlya van; a pénz
Nagy szüksége nagyobb, és több szükségeket indít.
Gyarma, barátja előtt panaszát így adta ki nem rég :
Amit nem hittem... pénzemmel mindenem elment.
Most az ezüst kanalak mentek; most asztalok, abrosz;
Majd paplan, lepedő, vánkos, szék; majd ümeg, óra...
A szélllel bélelt nadrágú kondor Izsáktól
Kérdezd meg, ha talán nem igaznak látszik előtted.
Ő hurezolta szegény, szintén nyöszörögve, mekegve,
A Sasnál csak alig lelt már helyet, annyira meg van
A szoba tömve, pedig nem dibdáb konyhacsepűvel.
Varga, szabó, szűcs, asztalos, ács, a csitri kovácscsal,
Szóval : egész város csaknem rám jár : soha nyugtom
Nincs tőlök; magamat hogy mentsem, néha bezárván
Ajtaimat, valamint az egér meghúzom. Inaskám
A dolgot jól tudja, s nevet; mikor a sereg oztán
Jön, „most nincs itthon“ fennyen lármázza : nyakamról
A vendégeket így lódítja el. Este felé tán
Megjön? „nem szólott, mikor elment, semmit is erről.“
Így egy esztendőt más esztendőre kihúzok,
Míg hat, hét, nyolcz, tíz nem fordul vissza : szokássá
Vált már orroknál megfogva vezetni, csavarni
Másokat : a lengyel medvék tánczára tanítani.

Több ilyent mondott jó Gyarma, s barátja nevette.
 Még egyet : Farkas! tudod azt, hogy nékem egészség
 Kell; ha megént a könyvtengerre bocsátkozom, által
 Látom, gyenge hajóm megsüllyed, félek az álnok
 Síren búbajos lantjától, félek azoktól
 A kőszirteltől, melyeknél árbocozom egyszer
 Megsérült. Ne, ne gyűjtsd szívemnek lángjait, inkább
 A Fertőt öntsd rám fenekestül! így lehet élnem.

MÁSODIK KÖNYV.

KOVÁCS SÁMUELNEK.

Későn válaszolok hangos ⁵³⁾ soraidra, barátom,
 S most is igen röviden; részint hogy sok dolog és gond
 Környékez; részint hogy példát adjak ez által,
 Mert hosszú levelet szoktál küldözni. Ne véljed
 Mégis, hogy magyaros Músád nem kedves előttem :
 Tetszik, s verseinek mértékét nagyra becsülöm.

Így írv! másokat is buzdíts így írni, ha szívből
 (Nem kétlem) szereted fényét a honnyai nyelvnek,
 És koszorút vársz ágáról a delphusi fának.
 A sokaságra ne nézz, s a régi *legényre, szegényre,*
Álljon, mászkáljon : nyúgodjék verve, heverve.

Virgilius, Násó legyenek kalaúzaid, és az
 Akinek érzékeny lantját tisztelte hazája,
 Róma, nagy Augustus s Maecénás embere Flaccus.

PÓKATELEKI KONDÉ JÓZSEF BENEDEKNEK ⁵⁴⁾.

Üdvözlég, kised Músám nagy gyámola, Kondé!
 Örvendett, amit jól tudsz, a római lantos
 A helye-únt fának, mikoron döltére felújult,
 És boldogb érzési között versekre fakadván,

Fanust, a kegyes őrt, tisztelte : hasonlatos érzés
 Támadt énbennem, mihelyesten eszembe jutottak
 E darabok, melyek most itten rendre kijöttek.
 Ah, egy rettenetes tűzvész prédái lehettek
 Volna! Te, Musagetes, te Horátius embere, híve!
 Mint valamely mágnés házadhoz vontad az égés
 Napja előtt azokat; s így élnek, nékem is élnek,
 Nem mint sok jobb óráim szüleményei porrá
 És hamuvá lettek. De hiába panaszkodik a nyelv
 Oly kárvalláson, melyből kisegíteni nem tud.
 Ím hát hálával nyújtom neked újra Horácznak
 Némely válogatott munkáit. Vedd el irántad
 Forró tiszteletem szent zálogit. Érdemeidnek
 Nagyságos voltát csak az, akinek éneki hajdan
 Maecénás szívét zenghették, zengheti méltán.

SZÁLLÁSPATAKI KENDERESI MIHÁLYNAK

KOLOSVÁRON.

Músa, Kolosvárbán fogod azt tisztelni, ki minket
 Még soha nem látott, de sok évtől fogva böcsülni
 Elkezdte csekély munkánkat : azolta barátunk
 Szüntelenül, s leszen is; mert a haza híve. Köszöntsed :
 Kenderesink, öröm és áldás rád! Majd ha felőlem
 Kérd, mondd néki hogy én, minden bút s gondot elűzván
 Túl a tengereken, könyvek közt csendemet élem :
 Könyvek közt, de bizony kevesek közt; mert sokat elvitt
 Mulciber. A híres Phaedrus fő könyvem : ezenből
 Nem régenten imezt kezdém magyarázni : Szabad nép
 Volt a békasereg, de királyt kért : Júpiter egy nagy,
 És vastag tőkét nekik lezuhanta tavokba.
 Akit elért, oda lett; de azért vigadozva fogadták,
 És beneventálták. Egy-két nap múlva hogy aztat
 Mozgani nem látták, elkezdék tiprani hátát.
 A jámbor törzsök nem lelheté kedvet előttök.
 Újra királyt kértek mélyen könyörögve : királyul

A gólyát nyerték : hosszú orrával aliglan
 Ment a tóra, kit ölt, kit falt, kit messzire hordott :
 Amit ugyan máig sem szűnt cselekedni hatalma.
 Ezt neki megmondván, hol légyen Zsombori, kérdezd,
 Zsombori Erdélynek koszorús költője ! be szépen
 Fogta hazájának fiait serkenten, kikre
 Melpomene születésekkor szent csókjait adta
 Kérdezd meg, hol légyen amaz, régolta kiterjedt
 Érdemiről híres, sőt boldog, Aranka barátunk?
 Min fáradnak ezek segyebek? s foganattal-e? tudd meg.
 Mondd (mert példa lehet): Nálunk sok szép nemes ifjak
 A Pallás mezein törekednek nyerni borostyánt.
 Eztet Kenderesink hallván új tűzre kilobban,
 S Dácia magzatait, mint eddig is, inteni fogja.
 A bölcs intésben nagy erő vagyon. Ennekutána
 Mondd : Élj Kenderesink sokat, és legyen életed édes!

VAJKY GYÖRGY KANONOKNAK

VESZPRÉMBE.

Nagy nehezen, sőt nagy késen jött, Vajky, levélkéd;
 Mert hogy az ellenség Tróját megszállta s leverte
 Nagy vérontással, portans mecum omnia, helyről
 Helyre menék. Mi hamar fordúlnak az emberi dolgok!
 Állanak és esnek! Tündöklenek és beborúlnak!
 Augustus folya még mikor én vigadozva közöltem
 A víg dalt teveled! mert tudtam, hogy te, ki lantos
 Hangzatimon kaptál ezelőtt; versemnek örülnél
 Még most is, mikor érdemeid főbb helyre emeltek.
 A dal alig ment el hozzád, s ím! aki szerencsés
 Csendet várt, rút felleg alá juta. Mintha magának
 A lantos készített volna előre poémát.
 Ilyen időben jött leveled, s vele szíved is eljött.
 Állandóságát lelkednek tisztelem, áldom;
 Mert a fény sokkal csak fényt szemléltet, imádtat.
 A haza volt kisded levelednek tárgya, s belőle

Szent szándéknak részét értettem örömmel.
 Barbarus az, kinek a közjó nem örülteti szívét,
 És, ki tehetségét nem szánja fel annak ügyére.

PERECSENYI NAGY LÁSZLÓNAK.

Én, ha talám későn felelek leveledre, s sietve,
 Minden készüllet nélkül, csak „stans pede in uno“;
 Példádat követem, mint abban is : Amikor egy két
 Hónap után küldesz levelet, választ soha még sem
 Küldesz, s így méltán kételkedem, elmegy-e hozzád,
 Amit firkálok, vagy nem. Nagy nemzeti dolgok
 És titkon köztünk nincsennek ugyan, de hiába
 Nem szoktuk terhelni barátunkat. Haszon egy szó,
 S kár neki ha más száj, más fül magyarázza s itéli;
 Inkább a Maros árja legyen vesztője. Ha még élsz,
 Nagy, te Arad munkás s jó szívű lantosa! hosszú,
 És boldog napokat láss, s a bátor Keve nyelvén
 Zengj bátor dalokat. Hirdesd a régi dücsőült,
 S élő embereket, kik példák jóra lehetnek.

VITKOVICS MIHÁLYNAK.

„Horrida tempestas“ az eget búsítja, vizek közt,
 Hó közt jár Jupiter : most a Duna, most amaz erdő,
 A disznófőtől neves erdő, zúg, zajog, ordít;
 Thrácia vad lelkű Boreását szenvedí, s búsong.
 Mint itt mellettünk ez az agg, de böcsületes agg hegy,
 S máskor jó kedvű hegy, igen mély gondolatokban
 (Nagy jele nagy búnak) alig néz s néha fel a nagy
 Mátyás tiszteletes palotája helyére : barátom,
 Vitkovics! Én ámbár gyakrabban lantolok itten,
 Hogy szétverjem ezen sűrű ködöt, és az előbbi
 Víg fényt meghozzam völgyekre, hegyekre, mezőkre;

Még is kis hasznát látom csak gyenge dalomnak.
 Jer, kezd el dalodat, melynek víg bája Pozmáznak,
 (És mi vadon helynek, ha Budára tekintve ítélünk)
 Zordon szikláit s szőlőtövit, itt is, amott is
 Lejtőztette minap. Mint hallom, örökre hevűlvén
 A borzas Faunok s Satirok megszüntenek addig
 A félénk nymphák seregét kergetni dühökben.

HORVÁT ISTVÁNNAK.

Horvát! monddsa miben fáradsz és töltöd üdődöt?
 Mert teneked restül s kényednek nem szabad élned.
 Én gyakran lemegyek, hogy lássam mint viszi hátán
 A Duna ezt a vén s már régen erőtelen évet.
 Ah, vigye s a tenger mély örvényébe temesse!
 Sok szomorúságot nemzett. Mikor eztet elúntig
 Néztém, szállásomra megyek, s vállamra felöltvén
 Tarkált párduczomat leülök; gondolkodom, írok.
 Látod amaz kertészt? Másik századra kinézvén
 Fát ültet s örvend; mert majd leszen aki gyömölcsét
 Szedheti, bár ha csak egy leszen is, megelégszik az
 egygyel,
 Aki reá szívből gondolván, hamvait áldja.
 Az sem öröm nélkül jut eszébe, hogy annak az ágát
 Majd más fába teszik, s kitenyészik üdővel üdőre :
 Így mindég hasznót hajt. Élj, őrizzen egészség!

SZEMERE PÁLNAK.

Mint elijesztettél, mikor a nagy pesti vidékről
 Elmenvén búcsút nem vettél tőlem! ezernyi
 Sőt még több gond közt ide hagyván, jó Palim, engem.
 Így bánták, s méltán, a Músák hajdan Apollót.
 Erről mennyi regét költött a régi világnak

Elméssége! Tudod mind, s azt, amit ha neked nem,
 Másnak (mert ez írott levelem sok kézbe kerülhet),
 Most feljegyzek. Az Admétus legelőire kellett
 Mennie, s farkasokat kergetnie pásztori bottal.
 Ott mint egy bundás Korydon (mert mennyei fénytől
 El volt tiltva) szelíd nyáját ide és oda hajtá :
 A kis Mercurius (mert gyermekkép vala rajta)
 Őt, nem gyáva juhászt, megkésértette, s csalárdúl
 Bárányit s nyilait (mert nem csak bot vala nála),
 Tőle trufálásból elvitte s orozta. Mi történt?
 A bűnt szóval fedte, s legott mint régi barátok
 Úgy nézték egymást, s örök emlékezetnek okáért
 Zengő lantot ajándékban nyert pásztor Apollo
 A ravasz orzótól : ez, amattól egy botot. Ebben
 Olyan ritka s hatalmas erő volt, hogy dühös egy pár
 Sárkányt csendességre hozott. Arkádia most is
 E történetről úgy szól mint mái dologról.
 Hát, amint kezdém már mondani, nem vala nyugtom,
 Mert féltém igen életedet sokféle gonosztól.
 Hah! mely sok lappanghat az emberi képnek alatta.
 Még Plátó sem elég nagy eszével minden esetre.
 Annál kedvesb most hozzánk megjötted az útról.
 Néha nem árt idegen s messzebb földekre kimenni.
 Így tett a nagy hős „captae post tempora Trojae,”
 Sok várást látott s népet, sokféle szokást is.
 Nem kétlem te is ébredten s nyílt szemmel eredvén
 Útnak, sok helyeket látál, sok főre tekintél.
 Már, hami jót hoztál, add köz hasznunkra, ne rejtse el.

TÉLI LEVÉL KONDÉHOZ.

1813. febr. 13. Karvára.

Egy hosszú levelet kedvem jött írni tehozzád,
 Ámbár ismeretes sok munkád s gondod előttem,
 Mert a gazdának küszöbére sereglenek öszve

Csaknem mindenféle bajok : hát még, ha becsúszott
 Egy rossz versfaragó, mely számra nevelkedik a baj
 Ilyen vendéggel, noha csak maga jött, s vele könyve!
 Ezt én gondoltam; de, mivel régolta nem írtam,
 Kérdehetnéd, s igazán : Mi fog abból lenni, ha hallgatsz
 És, a Músáktól magadat megvonva, szunyátán
 Élni akarsz? Sőt mondhatnád nagy jómrá : barátom,
 A henyeség veszedelmes Síren; meg ne szeressed;
 Sok fáradsággal keresett jószágokat elront;
 Ami kivált méltó minden figyelemre, homályt vet
 A jó névre, dücső fényt, mert nagy irigye, bemocskol.
 Íme tehát, amint mondtam, hosszasan írok,
 Hogy sokat olvashass, s bizonyos légy állapotomról.

Még csak messzéről volt nálunk híre, hogy a tél
 Útnak eredt : mindenki magát biztatta, s kegyesnek
 Vélte betérését. Én azt forgattam eszemben,
 Amire készültem : majd (így gondoltam előre)
 Néha Horátiusunk könyvével töltöm üdömet;
 Néha pedig Tacitus, s ennek szívbéli barátja
 Plinius, és egyebek gerjesztik kedvre s dologra
 Lankadt elmémet. Megcsalta reményemet a tél:
 Rettenetes dér, dúr, fagy, hó jött. Sok fa, kemencze,
 S nagy tűz kellett már, nem könyv. Ide párduczom! a vad
 Fergeteg ellen légy most fegyverem! És te, Benyovszkim
 Által adott jóféle liqueur, tégy bátor erőddel
 Engem bátorrá! Igazán megvallom, egyébként
 Győzelemkoszorút nehezen nyert volna poétád.
 Erre bizonyosságul szolgál a tűzhelye mellett
 Költ és Dávidhoz küldött kis verse ⁵⁵); mi tette
 Vígnak s nagy szájú hősnek! láthatod abból.
 Most mikor oszlik hó, s nem erősen fagy; sokan a nyár
 Hévségét mérik; valamint (úgy szólanak) a tél
 Nagy volt, a nyár is forró fog lenni. Kemenczén
 Sül már a fácán, rotyog a káposzta fazékban
 Minden tűz nélkül. Így fog lármázni szakácsné,
 S annál többet iszik. Karvát megmenti hazánknak
 Istene. Virt is azon kártól ment légyen örökké!

Még egyszer. Ha, hasonló mértékű legyen a nyár
E zordon téllal; hát a belgrádi basának
Bő bugyogója tüzet s lángot fog vetni magától :
A Duna s Száva aligha leföcskendezheti. Égjen!
A más várában borzas lófarka szakadjon.
Nem vetek itten még levelemnek véget akármi
Hosszasnak tartod. Nem mindaha száll meg Apollo.
Néha mosolygott már a nap, s kezdette meleggel
Vigasztalni hideg mezeinket; s íme! mi gyorsas
És vidám csevegések közt szaladott le hegyekről
A víz! mint tölték egymást a víg habok itt-ott!
Mint tusakodtak elő, meg elő! mert élni, szabadság
És öröm : ők eddig más durva világnak igáját
Szenvedték, s magokat nem tudták lenni magokban.

Úgy a házföldelek kezdnek tisztulni, lehányván
Terheiket haragos zuhanással. Csak minap egy nagy
Hóhalom a szállásomról puffant le; ijedve
Hallám, mert ágyú sem tud durrantni nagyobb;
Ablakomon szörnyű sebet ejtett; egyes eséssel
Két-három repedést az üvegtáblára lövellett.
Kár, de haszon nélkül nincsen : fris szél (noha jobbat
Várna szobám) fris szél, gyakran mormolva, köszön be.
A Duna meggörbült, csuda! márványának alatta,
És, hacsak ötet többes erő nem fogja emelni
Hirtelenül, amit nem kíván Pest s Buda; nyögtön
Nyög még. A természetnek van gondja reája.
Majd, ha előszárnyal Gergely golyája, vagy a jobb
És öröndetesebb Benedek fecskéje : megújúl
A föld, s a rétnak füve: most fel nőni s kibújni.
Várjuk el azt, kisdéd Músám nagy gyámola, Kondé!
Azt a boldog üdőt békével várjuk el. A tél
Tél, a nyár, nyár : Mindenkor legyen ember az ember.

GYERKÉNYI PYBER BENEDEKHEZ,
AKI VIRGILIUS EKLOGÁIT ÉS AENEISÉT FELSEGÍTETTE.

Jó hazafit tisztelt ekkéig Hunnia benned,
Pyber! most nagyot áld. Oh! hol? hol késel egeknek
Fénye, te tündöklő nap! Jer, s üzd széllel ez éjnek
Sűrűjét és hozz íróttollamra világot:
Úgy ébred fel egész lelkem, s úgy gerjed örömré;
Mert a jóltévőt vígan kell áldani, zengni.

Hát már Virgilius, Rómának mennyei dísze,
Nem csak amaz téren, hol sásos Mincius elfoly,
Fúvja furuglyáját, s tündérként változik; egyszer
Titirus, és nagy urát, Augustust, tiszteli méltó
Hálával; másszor szerelemre, panaszra, haragra
Fellobbant Korydon, vagy más álképnek alatta,
Pásztori dalt mondván kedvelteti nemzeti nyelvét;
A vad, irígy, szilaj erkölcsöt, nem durva tanító
Mester, gyengén fogja s szelíd érzésre vezérli.
E nagy jót, noha már a virti mezőkön egészen
Szittyai öltözetet vett fel, mint híve hazánknek,
Most is közli velünk; mert nyelvünk kedves előtte:
Érzékeny, hajló mint szíved akarja: ha víg vagy,
Víg; ha szomor vagy, bús; ha kemény vagy, rettenetes.

Légy

Nyájas, kellemetes leszen: úgy fog hangzani rajta
Szép Amaryllisnak neve, mint a római nyelven.

Pyber! adass koszorút Dávid sípjára, hogy aztat
Kodrus lássa, s irígy bélit mérgében epeszsze.
Tégedet én, mert Kalliopém ígére segédet,
A magyar égnek örömpalotáiba, hol csak az érdem
Fog helyet, és fénylik mint csillag, vinni akarlak.

Nálatok Aenéás Tiberistől a Duna s Zsitva
Áldott partjaihoz jutván, nyert házi kegyelmet.
Látta nagy Árpádnak villám kardokra s levakra

Szült fiait, s őket meg kezdte szeretni; beszédek
Tetszett néki, s azonra szokott kis üdőnek alatta.
Szárason is, vizen is, mikoron bújdosni kiindúlt
Trójából, történt esetit több századok olta
Hallották eleink; de vitéz létekre sem adtak
Annyi hitelt, mennyit tőlök jó szíve reménylett;
Mert idegen nyelven szólott hozzájuk; azonban
Bal sorsát, amelyet igen szomorogva beszélt el,
Megszánták emlékeztén a régi üdőkre,
Melyekben magok is, bújdosván szerte, hasonló
Inséget tűrtek; míg e szép földre jutottak.
A nyomorúságon csak azoknak szívek esik meg,
Akiket érdeklett immár a csalfa szerencse.
Mely nagy öröm hát most nyelvünkön hallani részént
Őt, részént nagy Virgiliust, ki hazája nevéért
E hősnek történeteit versekbe szorítá.

Hasznos is e költés. Halld amiket ő maga Dídó
Kérésére beszéll szomorún könyveztve. Ne csúfold
Azt, ki hazájának veszedelmét sírva beszél.
„Mí, mikor a görögök, több évnek utána hiába
Víván, látszottak Tróját oda hagyni, letették
A fegyvert : kezdtünk gond nélkül élni, s az eddig
Zárt kapukat kinyitottuk : jártunk nézni gyakorta
Egy fa lovat, melyet Pallásnak tiszteletére
A ravasz ellenség építvén ott hagyta nálunk;
Mint feldomborodott hegyet álmélkodva csudáltuk;
Majd, ki emezt, ki amazt, mondotta felőle : hasonlós
Lón, s a jó jelt sem magyaráztuk jóra. Királyunk,
Egynémelyt, kit egész várasban senki nem ismért,
És ez okért méltán tartottunk tőle, kezünkben
Elvett, és szabadon, könyörülven rajta, bocsátott,
E jövevénynek eszén járt, és hallgatta tanácsát :
A nagy ló ha behúztatná, Trója szerencsés
Lenne. Legott kezdénk falainkat törni; s letörtük,
S víg énekszóval várunk közepére bevontuk
A vesztünkre csinált terhes lovat. Oh haza! hajdan
Híres Trója, vitéz lelkek dajkája! Örültünk

A jeles ünnepnek mind estig; azonban az éj jött.
 Minden polgárok s katonák álomba merültek.
 Ekkor azon görögök, kiket a ló potroha tartott :
 A nagyon álmosodott s részeg városra robantak.
 Tűz, láng már lobogott : kard harsoga, csattoga, vága,
 Lármázás, dühzaj veszedelmet hirdete, vesztünk.“
 A magyar Aenéás felségesb hangon emelte
 Ezt fel, minden igaz hazafit vígýázni tanítván.

Majd mikor a költő hadakat zeng trombita s dobszó
 Elrivadási között; mikor a Mars mennykövez, ordít,
 S a bátor lelkek, szabadon meghalni, vagy élni
 Elszávnán magokat, villognak fegyvereikben :
 A jó vér és szív, mely a köz honnynak ügyéért
 Verni s mozogni szokott, a szép példákra megindúl.
 Oh, mind ezt idegen nyelven bajos érzeni! szívünk,
 (Oly kényes!) csak anyánk ajakin lel mézet. Öröme,
 És méltó hála fákadhat nemzedet, édes
 Pyberem! E munkát te szerezted meg neki, szóval,
 Sőt, noha dúsgazdag nem vagy, költséggel is. Áldunk!
 És zengjük neked : üdvöz légy áldotta hazánknek!

ALMÁSI S GÖDREI SISKOVICS JÓZSEFNEK.

Azt a nagy könyvet, melyet számomra, szerettem
 Helmeczim által, jó szíved küldött is, adott is,
 Siskovics! e kisded levelemmel (most nagyot írnok
 Nincsen üdöm) szépen köszönöm. Már csaknem az
 áment

Elmondtam, mikor ím! a Músa meginte : Nem illik,
 Mondván, a nagy ajándékot hálálni kevéssel,
 Írj neki még többet; s írv verseket; ő, noha mélyebb
 Tárgyakban forog, és lelkét készíti serényen
 Szent hasznára hazájának; meg nem veti dolgos
 Tolladnak vékony folyamit; sőt buzgó szíve kilobban;
 S amire már eddig tört e szorgalmatos ifjú,

Aztat még hevesebb kézzel felfogja, s tetézi;
A jó vég koronáz. E mondást érti. Tudósítsd,
Hogy több szép lelkek nemesen törekednek; Egerben
Többek közt, magyar Athénánk örömére Primóczi,
Most Thémis kedves fia, hű védője üdövel.

Így szólt, és eltűnt; én szent ígéit azonnal,
Hogy megküldhetném teneked, táblámra felírtam.

HELMECZY MIHÁLYNAK ⁵⁶).

1812. Máj. 8.

Nem vágy sokra, de még is akar láttatni világtól
Músám oly csínban, mely néki böcsületet és dísz
Adhasson szem előtt. A lányokak tetszeni szemnek
Kívánnak; ha szemérmletesen, nem vétnek, itélem.
Megkért hát Thaliám, hogy gondom lenne reája,
S tőlem az ártatlant rút-rondán el ne bocsátnám.
Én téged kérlek, légy gondviselője, barátom
Helmeczy! légy szennytól mentője, te, kit Berek és vad
Tigrisek is méltán hirdetnek, s míg Buda mellett
Járni fog a széles hátú Duna, s míg Csepel, Árpád
Lakhelye, fenmaradand, nem szűnnek szólani rólad.
Ennyi sokat Thaliám, kisededke leányka, nem ígér,
Mert nagyokat nagyok ígérhetnek; néha megadják:
Mindazonáltal elég bátor megvallani nyilván,
Hogy jó szíve vagyon, noha nem nagy az érdeme néki.
Majd (ha talám innen messzebb tájakra kivinnék)
A Tisza s a Bodrog mellett nem csalfa tanújok
Lészen vígyázó szemeidnek; hát, ha vagy a Sztrigy,
A Szamos, a Gyöngyös, vagy Rába folyóihoz érne!
Nem tartóztatlak. Vígyázz rá argusi szemmel.

NEMESCSÓI SZTROKAY ANTALNAK.

Mint a gyenge gyepen fáradt embernek az álom,
 És, mint hűs víz szomjúsának nyári melegben,
 Édes : szintén oly édes nekem a te poémád,
 Antal, boldog csillagzat szüleménye! De jersze,
 Sűgd be fülembe, mi csínt tettél, hogy nem lehet üznöd,
 Amire választott s felszentelt téged Apollo?
 Verbőczit, Kitonicst s a többit kell-e Tibullus
 S Násó helyett fel meg fel hánynod, vetned? Azokból
 A zordon pöröket védned, vagy...? Csínt te (hibázva
 Szóltam) nem tettél. Az egek végzése parancsol
 Mindennek : fúsd hát pályádat, melyre kiléptél.
 Majd, ha serénységed sok fundust szerz; ha tanácsát
 Flaccus bátyánknak megelegled : „Rem facias ; rem;“
 A zajos életnek szélvészit hagyd oda másnak,
 S a csendes Músák közt élj hasznára hazádnak.
 Addig is, amikor jobb órád engedi, pengesd
 Lantodat, és ébreszd bennünk a nemzeti lelket.

KISFALUDI KISFALUDY SÁNDORNAK.

Sándor! igen későn jött el leveled. Te novembert
 Írtál abba, s azont én Jánus végire láttam.
 Már csaknem felháborodám, mint a Duna habja
 Néha, mikor Boreás megzúrja, zavarja, de még sem
 Annyira mint Te, kiben Balaton zajgása, ha kényed
 Fordúl, szembetünőbb. Így szólsz. Halljadsza tanácsát
 A te barátodnak : Balatont, ha haragra felindúlt,
 Látni ne menj : oh fuss el messzire tőle, barátom,
 Mint a tűzhányó Aethnától. Nem szabad a rossz
 Példán kapni. Midőn csendes valamint az alutt téj,
 Akkor nézd, és nézd reggeltől kezdve napestig.
 Így teszen az, ki emez dalt általam adta tenéked;
 Mert másé, de kegyes Músám könyvembe leírnom

Azt engedte; talám, mond, meg fog tetszeni soknak;
 Jó szívnek jó érzésit ki ne lássa örömmel?
 Olvasd hát, sőt zengd citarádnak szent szava mellett
 Háromszor; titkos szám ez, s bír bájos erővel.

Hegy, völgy, mező már megpusztúlt,
 Minden kincse földre lehullt:
 Tavasza után rövid nyár volt,
 Ősz jött, szele most is sikolt.

Csak sikoltson! nem gondolok
 Vele; sőt vígan lantolok;
 Annál, amit elragadott,
 Sokkal, sokkal jobbat hagyott.

Kertemnek legszebb virága,
 Emberi szív boldogsága,
 A Nefelejcs zölden áll még,
 S büszke tőle egész térség.

Zephyr! vidd el ezt Chlórisknak,
 S tüzd szegére hárfájának,
 Mondván: Neked e bokréta
 Virít, Antalunk Angyala!

KONDÉ JÓZS. BENEDEKNEK,

AKI RÁJNIS GEORGIKONÁT FELSEGÍTETTE.

Itten, hol koronás Hunyadink nagy lelke Minervát
 Ápolgatta, s hazánkfiát serkentení kezdte
 Szóval példával tudományra, hogy a szilaj erkölcs,
 Vadságát hányván, változnék, s lenne szelíddé;
 Itt zeng Eurydicém neked éneket, oh haza dísze,
 Kondé! Músáink ébresztő atyja s barátja!

Sírján túl Rájnis, hiszem, örvend, s szívedet áldja,
 Mert árvájának szerető s hű gyámola lettél.
 S mely nagy számra menők, kik ezen munkának örülnek!
 Főként tisztelnék, kik előtt a póri majorság
 Méltán lel kedvet. Buta az, ki böcsületes érzés,
 És tudomány nélkül gondolkodik e nemes ágról.

Hajdan amaz nagy római nép, míg meg vala benne
 A munkás élet, míg rút puhasága vitézlő
 Erkölcsét meg nem rontotta s gyalázta : mezőről
 Választott urakat fő kormányára magának.
 Attilius, miüdön szánt s vet vala durva kezével,
 Róma tanácsától nyert s vett Rómára hatalmat ⁵⁷);
 Így Cincinnátus, honnyának kétes ügyében,
 Hívatván, mezejét (négy holdból álla) serényen
 Abban hagyta, s szaladt a köz jót védni, s legyőzván
 Aequiosok seregét haza tért diadalmi szekéren ⁵⁸).
 A te dücsőséged fényét sem tette korommá
 Tűzhelyed, oh Curius! Pyrrhus győzője s aranynak,
 Melylyel az ellenség rád ment kísérteni lelked
 Nagyságát : szépnek, nem kétlem, ítélted azon hírt,
 Fegyverrel nyert hírt; de mivelni meződet egészen
 Élted fogytaig mint példás ember akartad ⁵⁹).

Mind ezek és mások, kikről a régi világnak,
 S úgy a mostaninak fennyen szól nyelve, hazánkra
 Névezve dücső példák. Tudnillik, többen ez áldott,
 És szabad emberhez méltó munkára sietnek;
 Amit elébb a rest puhaság és a puha restség
 Mint igen ízetlent s alacsont festett le bolondúl,
 És ez okért a büszke s tudatlan kalpagos úrfi
 Átallott, nagynak s jónak, mint illik, alajtják.
 Ébred az országnak majd minden része, s letévén
 Sok bal ítéleteket bölcsen fáradni s tanulni
 Kezd; mert a tudomány bizonyosb útakra vezérel
 Ebben is : a lehetetlenség fut, enyészik előtte.
 A köz ügyért (s mi egyéb ez?) mások könyveket írnak,
 S polgártársaikat hasznos leczkékre tanítják,
 Mint te magad, teleked csendes gazdája, cselekszel.
 Hírednek régen szűk már a karvai Tíbur.
 Rejtegeted; de Ceres, kedves hívének örökké
 Tartandó koszorút kötvén, kibeszéli világnak,
 Ami dicsérendőt tettél : hát a piros arczú,
 És szőlőleveles, s mint hordó gömbölveg ifjú,
 Az, kinek a nyelvét Sílen szoktatta beszédre,

Az, kit könyveddel tiszteltél, hallgat-e rólad?
Vajha nemes példád több-több követőkre találjon!

Eddig zenge kis Eurydicém, mikor, íme! Apollo
Intvén, a többit hagyd, úgymond, arra, ki fát, kőt,
Styxet, Cocytust, ha reá kezd, lantja szavával
Megráz, megmozdít : hagyd Kalliopéja fiára.

HORVÁT ISTVÁNNAK.

Mint vagy ez újságkor, Horvát? légy boldog, ohajtom.
Én frisen is vigan is látom támadni napunkat,
Amit imezből is sajdíthatsz nem kis örömmel.
E jeles esztendő másod napjára, szerencsés
Álmomból felkeltem után, Terbócsai, régi
Jurisconsultus (mert e nevet adta magának),
Bétoppant. Kit akar? „Téged,“ mond római módra.
Én is hát csak ezen hangon tituláltam az embert;
Ülj le, s beszéljessünk. A múltról kezdé beszélni;
„Hogy, ki legyek, mi legyek, tudjad, megmondom előre:
Én Fülekit mint mesteremet hallgattam : ezerszer,
Tudd meg, correpetálta velem jura urbis et orbis.
Ötet mint hazafit méltó ismerned : amaz nagy
Bendekuczot képzeld : derekát öv s mente fődözte;
Bal czombján nagy görbe magyar kard lóga; fejében
Fő méltóságú kalpag, mint nemzeti czímer
Ingadozott, mikor útczákon járkála, Budának
És Pestnek nem méltatlan fia. Nemdenem áldott
Században született? Kinek a példája felébreszt
Nemdenem áldott az? Ha tanított, nemdenem a jó
S hív repētens társtól, mástól áldásokat érdeml“?
A sok nemdenem-et míglén predikálta, szememre
Álom jött; hát felrikkantott : „Nemdenem úgy van?
Censúrárt azonegy napon adtunk, s ritka dücsőség
Áradt ránk, minden salapolt örömében, aligság
Birta magát, sőt földre ledőlt kaczagásai közben.
Vox populi diplomá helyett volt“. Erre helyemből

Mozdulván kelvén fejemet neki megbillentém.
 Ő mélyebbre hajolt, mert hátul haslaga minden
 Gombjaitól szabadulván pattoga; s kezdte szabóját
 Szidni. Kicsiny kár ez, mondám; egy replica helyre
 Hozza. „Hogy a kórság nem vitte, ki pörlení kezdett!
 Én, úgymond, ezután magamat nem foglalom abban
 Bár eddig se gyötörtem volna : hiába, hiába“!
 Légy hát versköltő. „Kitaláltad, mennyei Vátes“!
 Örvendek. „Régen, már régen, mint beteg ember
 Jó szert, mint szarvas fris forrást, kecske zanótot,
 Denique mint kíván méhkast éh medve, szerettem
 A verset“. Vannak, nem kétlem, könyveid arra.
 „Vannak; most is, ihol! kebelemből húzhatok egy, két,
 S több darabot : remekek, bizonyommal mondhatom.

Ennek

Authora füstvakaró, új esztendőre szerezte.
 A jobb házakból érette bevette jutalmát;
 Ezt azok osztották, kik majd ide, majd oda lótnak
 A rájuk bizatott levelekkel. Mondva csinálták
 Mind ezeket; hát jól vannak készítve. „De látom,
 Órád délre siet“. Sőt rest ma, s neheztelek érte.
 Meghajtotta magát, s elment Terbócsai tőlem.
 Itten eszembe jutott Flaccus mondása s tanácsa :
 Nyerget ökör, jármat rest ló kér. Tartsa meg, amit
 Tud kiki, s úgy vélném, csak azont folytassa tovább is.

BENYÓI BENYOVSZKY PÉTERNEK.

1814. Jan. 17.

Mintha te Gádisban volnál, én a Duna partján,
 Hol Buda vára magas bércezen ül; (boldog üdőkben
 Székéből mint nemzetek asszonya messze parancsolt!)
 Egymásról semmit nem hallunk. E jeges öblű,
 S a csendes szívet haragos zajgással ijesztő
 Nagy víz bennünket meggátol szembe jövőstől;
 S mint az üdők járnak, nincs lágyabb fényre reményünk.

Vagy, ha van is, gyötör az; mert késő s kétes. Ez okból
Útnak ereszttem ezen levelet. Kedvezetek égi
S tengeri fergetegek, hogy Pestre Benyovszkyhoz érjen!
Ezt s ezeket röviden fogod érteni tőle: barátod
Néha nagy és vastag mélységű könyveket olvas;
Ilyenek es ilyen: Didacus Saavedra: királyát
Oktatgatta ezen bölcs s ritka minister. Itéld meg,
A köz hasznú könyv, hogy bátran jőne világra,
Fráter Pétertől függött ⁶⁰), s így hát szabad élnünk
Most vele: mert nincsen tudtomra kitiltva kezünkől.
Ilyenek és ilyen Struvius, nagy test, teli testtel.

Gondold: aki imezt vagy amaszt felbírja, erős az,
S annak jól, még egyszer jól vagy on oldala, gyomra,
Lábait és kezeit görcs nem görbíti; de fájhat
A foga, s a mindennapiban rettegve harapdál.

Hát teneked mint kedvez az ég, mint töltöd üdődöt
E nagy fársángban? Nagy támadtára herészek
Álmodból nem vernek-e fel? vagy csendesen alszol
Nyolczig? Vitkovicsunk hogy van? hogy van Samu s
Kriska?

Élni siess; az üdő, mint a Duna, senkire nem vár.

HELMECZY MIHÁLYNAK.

A Duna háta varas, s nem kis baj rajta hajózni.
Én ugyan egykönnyen nem merném jární, de mást is
Intek, tartóztassa magát, és ülve vagy állva,
Vagy hogyan, ott ahol van, békével legyen. Akkor,
Akkor, egyem, ha gonosz vagy jó története hívná,
Mozdúlhatna talám ki helyéből. Én nem ijesztlek
Téged Helmezy, sőt inkább bátornak akarlak
Tenni, de gondolom azt, hogy üdőd sincs általevezni.
Így hát nem várlak, levelem fog szólni helyettem.

Amire már régen megkértelek, amire szíves
 Készséged, mint gyenge viasz, meghajla legottan,
 Azt csak eszedbe hozom, nem kérem tőled ez úttal.
 Amit kértem volt, és amit látni szeretnék,
 Versezet az; ha lehet tégy szert rá, s hogyné tehetnél?
 Jó környülállásaidat tudom. Eddig utána
 Várákzó Músám, ha továbbra halasztod, aligha
 Jambusiban lágyan fog bánni fejeddel. Azonban,
 Míg e zordon tél hidegét ki nem önti magából,
 Míg ezen országos folyományt nem ereszti le tisztán,
 Csendes várákzás fog bennünk lenni. Siethetsz
 Lassan. — Siskovicsunk, nem kétlem, nagyra törekszik,
 S ami dücsöséges, mint sasfi, csak arra tekintget.
 Légy neki, mint eddig voltál, jó Mentora, híve.

* * *

Újságúl vedd tőlem imezt : Terbócsai Husztit,
 Verbőczit, Kitonicst, Cynosúrát, mind oda hagyta.
 „Csak Helikon, Helikon kedves helyem énnekem!“ úgy
 mond.

Nem mosdik, megereszti szakállát s körmeit : a borz
 Nem borzasb mint öneki a feje : tántorog, ásít,
 Virraszt; a kakukot készül megkérdni (jövendő
 Mondóját) versköltőséget nyerhet-e, s laurust?
 Ilyent mit bőfögött mint náthás, s elmene tőlem.

CZINKE FERENCZNEK,

a m. nyelv és literatúra tanítójának Pesten, a kir. universitásnál. 1814. Febr. 16.

Azt a kis Helikont, sokféle virágival ékes
 Kis Helikont ⁶¹⁾, melyről már régen szó vala köztünk,
 Hajhászd ki, ha lehet, s küldd hozzám, Czinke barátom!
 Rejteekben vágyon, úgy vélem, s elvetve; ha még él,
 Felleled azt, de nagyon ne dicsérd; a kapsi, megértvén
 Érdemeit, valamely Habakuknak titkon eladja.
 Lásd, mint hordozzák fel-alá a sok nemes órát,

Kalpagot és dolmányt, és mentét, s kardot, ezüsttel,
 S még drágább érczel kirakott szerszámokat, a bő
 Haslagokat s öveket Mózes hú gyermekei : most van
 A szüret és gyűjtés nálok : s nincs sütnivalójok?
 Ellenben ha nem él, lehetetlen visszaszerezni :
 Én sem kérem vissza. Szemes légy minden esetre,
 S add tudtomra, miben legyen a dolog. — Azt is akarnám
 Érteni, mint lobog a szent tűz szívekben azoknak,
 Kik rád hallgatnak, kiket a Helikonra vezérlesz.
 Oh, vidd, mint a sas fiait, napfényre hazánknak
 Kedvesit! Élj, s ha jöhetsz, hozzám kis üdőre tekints be.

KAZINCZY FERENCZNEK.

Nem kell dolgaimat tudakoznod; előre kimondom:
 Egy csont, a melylyel kenyeret húst metszeni szoktam,
 Egy csont a számban, mondok, megkínza; november,
 És amely jár nyomban utána december, elégszer
 Látták, mint hányám magamat hol székre hol ágyra.
 Néha kis álom után nagy fájdalom erre meg arra
 Szédített : eleget tusakodtam, s minden erőmből
 Ellent állottam (mert gyáván tűrni, számárság);
 Minden erőm, érzém, nem sokból áll. Leginkább
 Fájt, hogy sem toll, sem könyv, sem vers, semmi se tet-
 szett,

Mint „vágány“ ⁶²⁾ nélkül e sánta sor. Oh, legyen ilyen
 Vendég házadtól nagy messze, Kazinczy! henyélő
 Thersítést illet, nem mást. Elvégre, hogy a tél
 A sok nedvekből jegeket tett, csendemet élem.
 Ez most legyen elég. A többit majd, ha tavaszra
 Érünk, Eurydicém vígan kibeszéli előtted.

HELMECZYHEZ

1814. mart. 27.

Minthogy tudva vagyon régen jó szíved előttem,
 S szorgos készséged; rád bízni merészlem egészen

Eurydicét ⁶³). Légyen hát gondod rája, barátom
 Helmeczy! Ártatlanságot fogsz benne találni,
 Ami, ha mord kedvű volnál is, örökre hevítne.

Újságúl pedig ezt küldöm : Terbócsai Husztit
 Verbóczit, Kitonicst, Cynosúrá, mind oda hagyta :
 „Csak Helikon, Helikon kedves helyem énekem“ úgy-
 mond.

Nem mosdik, megereszti szakálát s körmeit, a borz
 Nem borzasb mint őneki a feje ⁶⁴), tántorog, ásít,
 Virraszt ⁶⁵), sőt kész a kakukot megkérdni (jövendő-
 Mondóját) : verköltőséget nyerhet-e, s laurust.
 Ilyent mit bőfögött mint náthás, s elmene tőlem.

HORVÁTH JÁNOS

rudinai apátnak s kanonoknak Veszprémbe.

Érzékeny soraid, Horváth! szívemre hatottak :
 Mert kit nem tud imez szózat lobbantani : „Jersze,
 Százados álmából a lassú hunnusi lelket
 Ébresztgetni, s böcsét nyelvének emelni magasbra,
 Míg valamely vad irigy dühösen ki nem irtja tövestől“?
 Szent dolog ez s olyan, melynek védelmire készen
 Állnak több ezerek, kikben jobb elme s hatalmasb
 Érték van mint énennem; de, ha tőlem is erre
 Vársz, amint vársz is, segedelmet, kész vagyok adni,
 S a nagy adósságnak részét lefizetni kevéssel;
 A gazdagb többet vigyen oltárára hazánknak.
 Így felel, egyszersmind örömét kijelenti, barátod,
 Kit Músád nyert meg, kit megtart mennyei Svádád.
 Oh, ennek bízván erejében Hunnia zordon
 Kőszikláiba hozz lelket, hozz emberi szívet,
 S a köz ügyért fognak majd mind érezni s buzogni!

Látd-e kis Eurydicém nagyszáját? Nem maga hasznát
 Sürgeti; jó szándékáért áldásodat add rá.

RUSZEK JÓZSEFNEK

Veszprémbe.

Már, amint régen megizentem Náraim által,
Éles jambusokat kezdtem rád írni; de csendes
Eurydicém nem akart háborgást vinni magával;
Sőt kérlelt, szépen kérlelt, s ezt adta tanácsul :
„A hazafit, magyarom! mint jó testvéredet úgy nézd,
S kíméld meg; mikor egymásnak vesztére rohantok,
Ellenségnek örül“. S meggyőzött gyenge szavával.
Félre tehát jambus, vagy azokra, kik ártani mernek
A jóknak, főként Ruszekemnek, vond ki s ropongtasd
Fegyveredet. De hiszem, kész védeni őtet Apollò;
És maga is képes, mihelyen megpengeti lantját,
Minden Gorgonokat szétűzni s leverni pokolra.
Mindazonáltal az én készségem legyen előtted
Kedves; s mert méltó Músád szeretetre, fogadd el.

Szent a béke, Ruszek, köztünk : ezt tudnia illik
Mindennek; de pörünknek okát más senki (hanemha
Vajky barátságból meg akarná tudni) ne tudja.
Úgy légy, óhajtom, minden léptedre szerencsés :
Amire hágsz, legyen az puha gyep, basarózsa, kakukfű.

PRIMÓCZI SZENTMIKLÓSSY LAJOSNAK

Egerbe.

Édesen és könnyen foly versed. Lolli, ha vídám
Orczával nem mond hálát érette, szagoljon
Rózsa helyett tormát, kebelét piperézze retekkel.
Még sem hagyhatom én azt helyben egészen, az okból,
Hogyszomorú, panaszos, s búsong nagy része. Mit? ifjú
Szívedet a búnak, s nem örömnök szánod-e? Mátra
Árnyékát látod. Nézz a bizonyosra s valóra.

A sokaság kedvét ne keresd : példája se legyen
Útmutatód. Csapj félre, s erős hangokkal, enyelgő
Lantodat elvetvén, Árpád maradékait ébreszd.

Ád Eger, és hajdan bátor védője azonnak,
Szép tárgyat; várán késő már sírni, de szánni
Még szabad, és a jó hazafit biztatni reményre.
Int az üdő. Lajos! ezt akarám leveledre felelni.

HORVÁT ISTVÁNNAK

AJÁNLÁSUL AZ „EURYDICE“ ELŐTT Apr. 1814.

Sok jeles ifjak közt, kiket érdemeikre tekintvén
Tisztel, megszeretett tégedet Eurydicém.
Hogy lássad legalább kis képét, íme lefestem
Két-három versben lelke tulajdonait.
Víg, nyájas, csendes; nem tud haragunni s morogni
Mint Xanthippe : folyó s tiszta beszéde vagyon.
Senkit meg nem szól : kiket ismer, örülteti tréfás
Énekivel; ritkán, vagy soha sem szomorog.
Horvát! ilyen kell teneked most. Vedd el; egyébként
(Oly annyéra szeret!) tégedet ő ragad el.

VITKOVICS JÁNOSHOZ ⁶⁶).

1821.

Az tegnap nálam volt, aki enyimbe s tiedbe
(Érted ezen titkot) tud, sőt kész, önteni lelket,
Még ha orosz lány két izromban jó is el, úgy szólt.
A kegyes ég nyilván kedvez neki : nem hogy az ügyből
Hosszas pört formál, mert ilyen tette haragra
Méltóvá tenné, s a tisztcs czéh is ez által
Rágalmaztatnék. Kedvezzen hát neki ég, föld!
Vitkovics, ím! a kurta nyakút küldd el neki még ma,
A többit tudod. Élj. Várhat postádra barátod.

MIHÁLYKOVICS JÓZSEFNEK

Jászberénybe.

És te, Mihálykovicsom, kinek ékes tolla anyáknak
Szép nyelvén, kimutatta magát, s eltölte örömmel
Minden jó hazáit, (s oh, vannak, hála egeknek !)
És te, Mihálykovicsom, munkádnak részeit illő
Rendbe mikor szeded, és adod oltárára hazáknak ?
Ilyent vár tőlünk, kiket Athénája tanított,
S kellőbb fényre hozott. Mars kardot, könyvet Apollo,
A mindennapinak szerzője parancsol ekéket.

Írd, és add ki derék lakosit Zagyvának, azoknak
Kincsét, amelyet nagy drágán szerze vitézlő
Fegyverek, amelyet méltók fenntartani később
Gyermekik is, mondom, magyarul szedd rendbe s írásba.
Így még a szent is szentebbnek tetszik előttünk,
Mert jobban behat a szívnek mélyére, s erőszak
Nélkül. Mint megörül! mint fog tapsolni magának,
S nektek amaz nagy, régi vitéz, ki hazája mezőin
Kürtét fúttá, Lehel, ki övéibe lelket is öntött;
Most lebeg a felhők tetején, és néz le reátok,
Mert jó tetteiért lett ég fia. Minden enyészik
E földnek színén, de nagy és használatos érdem,
Bár gyakran bús sorsra jut itt, koronáztatik ottan,
Hol nincs semmi halandóság, nincs ördög irigység.

VASS LÁSZLÓ PROFESSORNAK.

Írj történetiről anyaszentegyháznak : ezen nagy
S kösziklás tengert járja ki és be hajód.
Tégy próbát az egek kegyes áldásával, ohajtom ;
Add tudtunkra csak azt lelkesen, ami igaz :
Kedves lesz munkád. De legott (gondold el előre)
A buta buzgóság fog fenekedni reád ;

Mert kimutatni mi rossz s ártalmas, néki bolondság:
 Vass László! légy hát ellene bátor, erős.
 Én mindég hittem, hiszem is míg józan eszemmel
 Élek, ezen mondást, melyet eszedbe hozok:
 Aki igazságot hirdet (szent légyen előttünk
 Ez, mint jó angyal szózata) jóra tanít.

FERENCZY JÁNOSNAK

Aradra.

E kisededke levél gonosz állapotomban eredt el [vem;
 Hozzád. Hadd szóljak magyarul: Nincs semmire ked-
 Búsongok, mint az, ki reménylett százat, azonban
 Tíz, tizenöt csöbröt sem nyert a ménesi sajton;
 Vagy mint az, kinek a Maros árja behányta izsappal
 Vastagon a kertét, melyből konyhája salátát,
 Káposztát s egyebet készített dolgos urának.
 Búmnak okát kérde? Te vagy. Ezt várhattam-e tőled
 Írván, pályádat hogy futnád, s amire nem vagy
 Tompa tehetségű, vennéd tolladra hazánkért?
 Ím, a bécsi sorok! még egyszer szorgosan olvasd,
 S amit ajánl a Músa neked, s kész adni, ne vesd meg.
 Kedves Jánoskám, most kérlek s intlek utolszor.

RESETA JÁNOSNAK,

Wartembergi gr. Waldstein úrfiak nevelőjének.

Óh Resetám, ihol! érzésit lelkemnek előtted
 Kis Músám alacsony verseiben kiteszi:
 Szép s igen is hasznos könyvet nyert a haza tőled;
 Ember, religyió, nyelv nagy öröme fakad;
 S mind hárman teneked háláló verset, imilyent,
 Zengenek: Ez minket tisztel is, és szeret is.
 Az, kiben ember, religyió, nyelv érdemet ismer:
 Boldogságának fő tetejére jutott.

RUSZEK JÓZSEFNEK

Keszthelyre.

Nem régen tűnt fel Músádnak szép dala nálam,
 Mely fennyen, de igen méltóúl zenge vitézlő
 Férfiakat, kiket a köz ügyért viadalra vezérlett
 A haza felséges zászlója. Vitézeim, így szólt,
 Fegyverrel kell azt fenntartani, amit atyáink
 Fegyverrel hajdan szerzének : félelem és bú
 Annak az országnak kebelét nem gyötri s emésztí,
 Mely bátor fiakat tud minden esetre mutatni,
 S olyanokat, kiket állhatatos s hív lélek utolsó
 Vészben sem hagy el; olyanokat, kik, hogyha nehézsé
 Ellent vet, nőnek. S oh! ily erkölcsre nem egyszer
 Van szükség; minden forog : újra meg újra előjő.

Íme! Ruszek, mire vitt Músádnak lesbusi lantja
 Engem; sőt még többre, de most csak néked akartam
 Írni meg azt, hogy kellemetes, hogy kedves előttem
 Versed. Még többet várunk. Példának okáért,
 (Kérlek, ezért ne neheztelj rám) a keszthelyi tengert
 Írd le, vagy a Badacsont. Örs és a zirczi Bakonyság,
 És mi nem? illendő tárgyak tolladra lehetnek.

SIMONYI PÁL NAGYPRÉPOSTNAK

Székesfehérvárra.

Ha bár egészen a csudás Lethét mohón
 Gyomrába venné is Virág :
 Még sem felejtne azt el, amire tégedet
 Megkért, Simonyi, s ébresztgetett.
 Oh, mintha legelőször ma hozzád szólana,
 Hozzád, Minerva bölcs fia!
 Úgy van; ma is tud lenni bátor, mert neki
 Ad vérszemet tekinteted,
 Mely nem kevélyen fénylik a magas helyen;
 Mint nap lenéz és hat porig.

Mit? bátorít szólásra félénk lelket is;
 S indul barátságnak szaván.
 Egy jó hiával van meggyénk, amely kicsiny,
 De sok nagyobbhoz fogható;
 Első királyunk és apostolunk laká,
 S felszentelé fő várasát.
 Üdövel a nagy s bölcs királyasszony neki
 Adott apostolt, püspököt.
 Lőnek tudós és jámbor oktatók, serény
 Vezérek a kis nyáj előtt;
 S vannak, kik itthon és kik ottkүн képesek
 Hazánknak élni hasznosan;
 Majd szent igéket szólanak, s a tévedőn,
 Mint emberen segítenek;
 Majdan, ha széket ülnek, a remegő pöröst
 Szelíd tanácscsal éltetik.
 Méltók ezek mind, kikre visszanézzenek
 Áldással a később üdők.
 Eltűnnek a nagy s fényes érdemek, s örök
 Éjben hiába' bolyganak,
 Ha nincs, ki feljegyezze, és írásiban
 Hirdesse a világ előtt.
 Oh, hánynak (eszméld jól meg) adhatsz életet,
 S porokban is vigasztalást!
 Így éled Ignác, így marad Miklós, s veled,
 Emlékezetben József is.

WALTHER LÁSZLÓNAK

Nagysurányba, 1821.

Hallom, néha kiönt a Nyitra Surányra, s tenéked,
 Waltherr, szomszédod lévén nagy kárt okoz. Ilyen
 Szomszéd jó is, nem jó is. Légy csendesen, és tűrj
 Békével, ha örömmel nem. Bölcs gazda vagy. E víz
 Folyton foly, duzzad, lohad. Ezt természete hozza.
 Arra leginkább légy szemes őr, hogy félni tanuljon

Tőle Gyulád, s bájos tükrenek hinni ne merjen.
 Majd, ha kívánságát kimutatná (megvagyon a kis
 Testben is ez s nagy mértékben sokszorta), te könnyű
 Szerrel mérsékelj. Így tégy, példának okáért,
 Jer, fiam, én szépet mondok neked : Erre meg erre,
 (Ujjal igazgassad) jött Árpád népe : Zoárdot,
 És Kadusát a fő Huba itt intézte Zoborra,
 Akit víni akart, de ezen víz ellenek állott,
 És nyomos árjával megtartóztatta, s ez okból
 Ottan amaz hajdan szép Nyitrát és deli várát,
 S mind ez egész nagy térséget, valamerre szemeddel
 Láthatsz, későbbben nyerték ⁶⁷); s diadalmi örömmel
 Árpádhoz térvén mondák : „Meggyőztük az ellen-
 Pártot; ereszs nagy fejedelem! még győzni való van“.
 Oh fiam, ilyeneket többször fogsz hallani tőlem,
 Amit hallottál mostanság, tartsad eszedben.
 Jer, vár édes anyád : neki ezt örömeire beszélld el.

VUCHETICH MÁTYÁSNAK,

Nagyságos Rectornak, 1821.

Nem sok kérésem s kunyoráló szózatim által
 Vettelek én, Vuchetich, tégedet arra, hogy adj.
 Tőled Mátyásunk képét egy szómra kinyertem,
 Nem fáradt nyelvem, szívem is ép maradott.
 Hát annál tisztább hálát neked adhatok. Imhol
 Tisztellek, s hálát versezetemben adok ⁶⁸).

WAGNER SÁNDORNAK,

Mátyás rajzolójának.

A koronás Hunyadit rajzolván, Sándor, eléggé
 Megmutatád, hogy bírsz szép észszel s boldog ecsettel.
 Amire szült a természet, szent légyen előtted;
 Ilyen ajándékát ritkával közli. Szerencsés

Csillagzat mely rád nézett születésed üdőjén!
 Így zeng fennszóval Músám, s nem irigyli Apellest
 Pella vitézének ⁶⁹). Mit várjon Hunnia tőled
 Még ezután, ebből képzelheti. Vajha reményét
 Ismerné mostan, s jó gondot rája viselne!
 Légy te azonban erős s nagy szívvel, mert neked a köz
 Lelkeknél kell és illik magasabbra tekintned.

MÁJER JÓZSEFNEK,

Székesfejérvárra.

Örvendek, ha egészségben lel téged ez úttal
 Kis levelem, Májer; mert úgy jele hogy te valóban
 Élész, nem csak levegőt szívész. Ah, mely gyakran az
 ember

Balgatag! E kincset, míg bír vele, gondtalan őrzi.

Hallgass rám. Már a kos előjött, s kedte kinyitni
 A jobb esztendőt: Kikelet van, mondtuk, örültünk:
 Senki hidegségtől nem tartott. Én sem. Azonban
 Elfordúlt az üdő, s mint soknak, nekem is ártott;
 Érzettem, de bohó módon halogattam el a jó
 Leczkét: Principiis obsta. Nőtt a gonosz és nőtt.
 Én is hát kezdék őellene házi szerekkal

Víni, soká, jól is víttam: nem akartam az orvos
 Dósisokat hörpölni, pedig már fáztam az égő
 Cserfahasáb mellett is. Az orvost nem vetem én meg,
 Sőt föld isteni közt, mint illik, tisztelem, áldom.
 Mostan azért nem volt kedvem vele szólni, s tanácsát
 Kérni, mivel jól emlékezém egy régre, s arra,
 Amit bölcs esze (nagy s különös hasznára világnak)
 Mondott: „A nobis mortalis turba caveto“.
 E szózat mélyen behatott lelkembe, ki sem hal
 Abból, míg józan fejemet felemelhetem égre.
 Jó, csak jól magyarázd; ezt megcselekedtem: Apollo
 Bölcs fia jött, látott, kisegített. Élek azulta.
 Ezt neked is vigadó Músám hű szíve ohajtja,

MÁSODIK KÖNYV.

Mert kész mindennek jót kérni s kívánni, leginkább
Munkás embernek, ki magának s másnak is élni
Tartozik és tud. Hát áldjon meg téged egészség;
Mert ez az élet ⁷⁰⁾ s boldogság e földi világban :
Ezt fájdalmas irigységből sajnálta parasztban
Egy fő, kit sérült lábának vad husa kínozott.

EGYED ANTALNAK,

bonyhádi plébánosnak.

Versezeted, melyet küldél nem régiben, engem
Hogy megtisztelnél, lelt Buda vára alatt.
Amit ohajtottál, az történt; hála egeknek
Teljes egészségben jött kezeimhez : örülj.
Örvendek magam is, noha későn ért ide hozzám,
Mert nékem vele jó szívedet általadád.
Nimbustól tartál? Jelesek feje fénylik azonnal ;
Músámnak, ha vagyon, más koszorúja vagyon.
Ébreszt s édesget mindent, ki hazája javáért
Kész s köteles, míg él, mozgani szíve szerént.
E részben ha neked használt szolgálatom eddig,
Mint írtad, méltán érzek öröme okot.
Mert kevesen vannak, kiket ilyen lélek azokra,
Amik már múltak, hálaadásra vigyen.
Ez nem mint panaszom mostanság mégyen elődbe;
Nem szoktam, ma kivált, önteni gyáva panaszt.
Aki tanít sokakat (tudod e szent szókat) az égnek,
Holta után, leszen csillaga, s fényleni fog.
Nagy jutalom nagy munkával jár : még is ez itten
Eltig tart csak; amaz nem szünik élni soha.
Antal! nézz ki ezen nagy s boldogságos üdőre,
S amibe fogsz ezután, több örömedre leszen.
Olvass, írj; mert nem szégyen dolgozni : magának
Ember (nagy bölcsnek szép szava) nem születik.
Amit gyűjtöttél jó sáfár, oszd ki, ezer vár
S kér tőled, szeld meg hát neki kenyeredet.

Éhségben beesett orczák kisimúlnak : amaz szem,
 Melyen ül éjnek rút hályoga, fényre derül.
 Nem csak az érz örömet, kivel a jót közlöd, az inkább
 Érez, s édesbet, másokon ami segít.
 Jöllehet a maradék minket ne dicsérjen eszünkért,
 Jó szándékunkat néha talám böcsüli ;
 Mert megtiszteljük, miüdön érette serényen
 Fáradván akaránk hasznosan élni neki ⁷¹).
 Ez forog elmémben s kisztet : nem kétlem, ez ébreszt
 Gyakran tégedet is, s nem hagy alunni soká.
 Írtad : Nem szántasz kül tengeri partot ekéddel :
 Szent szó ! melynek örül, Antalom, angyalod is.
 Oh légy állhatatos például soknak ez által !
 Parlag nagy részént Hunnia földé s ugar.
 Hozzá, tudva vagyon, természet nem vala fősvény ;
 Ah, mint elhagyatott mostoha gyermekitől !
 Édesi vannak ugyan, de erőtlen többnyire minden
 Támasza : nagy s boldog nem lehet ilyen anya.
 Jersze ezen kis számhoz, Egyed ; tud győzni gyakorta
 Kis szám is, s szégyent a sokaságnak okoz.

ILOSVAI ILOSVAY SÁMUELNEK.

E kis dalt, mely eltévedt, régulta kerestem,
 S nem lelvén, azt gondoltam többszörte magamban,
 Hogy valamely obscurus homo (mert néha bejönnek
 Hozzánk ilyenek is) meglátta, s magával akármí
 Okból (mert több ok fér rá) elvitte. Utána,
 Mondék, egy jó Mercuriust bár küldeni tudnék,
 Vagy ki reája vetett kártyával visszaszerezné !
 Ilyen gondolatim közt, ím ! egyszerre kilátszott
 A sokfélekből (mert lá ! sokféle irás van
 Itt-ott asztalimon) ; megörültem, s újra leírván
 E könyvembe rekesztettem számodra. Reményilem
 Ennekutána magát nem könnyen rejtheti úgy el,
 Hogy szememet fáraszsza. Ha tetszik, Ilosvay, vedd el,

És szem előtt tartsad : ha reá únsz, a Duna itt van,
Vagy, ha Latorczának szánnád, hát vidd oda bízvást,
S add neki. Mit fecsegünk? dalodat kezd zengeni Músa :

Mint a magános gerlicze
Kerüli a zöld ágakat,
De tiszta forrást sem keres,
S csörgő patakhoz sem röpül,
Szerelmeit nyögvén :

Úgy jársz te, s olyan vagy, Samu!
Ah, mit fogyasztod éltedet?
Vesd a Dunába, s elviszi
Azt, amitől szived beteg :
Barátaid kérnek.

Im! a tavasznak mint örül
Nem csak pacsirta vagy galamb,
Hanem fa, kő, s fü a mezőn,
Új s új ruhában áll elő,
S e jambusokban int.

EPIGRAMMÁK ÉS GNÓMÁK.

Az anonymus Maecenásnak ⁷²).

1.

Ezt az epigrammát (Valakid hogy lenne magános
Voltodban) Músám szülte neked, hazafi.

2.

Amit jobbod adott, balod azt nem akarja tudatni?
Lássa ; az én Músám hirdeti és köszöni.

3.

Ím e kis könyvet „testem pro teste capesse“.
Szól, bizonyít : él hát, és pedig általad él.

Édes Gergelynek

Litérre.

1.

„Jer szomorú Músám !“ Így kezdéd versedet ismég :
S oh mely gyakran már bús alagyákra fakadsz.
Nagy jele hogy keserű szíved, s hogy csak neved édes.
Engem is általhat Melpomenéd panasza.
Inkább víg Músát szólíts házádba ; magától,
Mint a rossz vendég, bémegyén a szomorú.

2.

Kormos s félrevető kártyára van írva Keserved :
Olyan szín ilyen mostoha sorsra való.

3.

„Házadnál szűk a papiros“. Mint nálam, ez okból
Nem lehetett könyvem termete s teste nagyobb.

Kü r i s z h e z.

Köszönet neked, szép köszönet, oh Kürisz, tőlem;
 Izzadtam, égtem, s a Dunát haszon nélkül
 Ittam; de mihelyest a te versedet kezdém
 Olvasni, forráságom elhagyott mindjárt.

V a l a k i r e.

Ha betegen ágyban nyögsz, ha fáj fejed, gyomrod :
 Oh bár az ég megszánná! mondod. E szóra
 Az örökös ébred, s ő is így sohajt : Oh bár!

H u n y a d i M á t y á s r ó l.

Már több képek alatt nevedet szemléltem, azonban
 Nem téged, Mátyás, láttak az én szemeim.
 A festő kétség nélkül el akarna találni,
 S vajha! de, mint mondtam, csak nevedet leli el.
 Jól : te jelesb voltál hogysem mázolni le tudna;
 Nékem elég ha tudom s zenghetem érdemidet ⁷³).

T h a i s z A n d r á s n a k,

a Tud. Gyűjt. redactorának.

1.

Munkásink kévéi tetőled rendbe szedetnek,
 Thaisz, böcsület ez, s nagy neked.
 Őket is, óhajtom, szedd immár rendbe; s ezerszer
 Ezer böcsületed lesz nagyobb.

2.

Bosszontod, mond Vitkovicsunk, e máí világot,
 Mert ő is bosszont tégedet, és neki mérsz
 Amint ő teneked mér. „Ámde“! Thaisz, te vigyázó
 Légy, mikoron tormát törsz neki orrá alá;
 Mert a nagy szájú bekap : ő tenger, s gonoszabb is
 Sokkal, mint Jónás czethala volt valaha.

3.

Kérdésemre, Thaisz, tudnillik tetszik-e, vagy nem,
 Írt őt Hangzatkám, felelél : „Velek én megelégszem.“
 Hát tőlem mi okért kérten kérsz többet is ötnél?

K u l t s á r h o z.

„Kertemben három Hunyadim lesz“ mondtad : örültünk,
 Mondtuk is : A hazafit tiszteli a hazafi.
 Pictorod eltévedt; minthogy kertedben ugorkát,
 Káposztát, répát láta, s parajt, s egyebet:
 Örzeni kell mind ezt tolvajtól, szóla. S ihol ne!
 Három ijesztő csószta mázola, nem Hunyadit.

Barátságos kérdés.

Kazinczyhoz.

Írta Kovács Samuel, hogy téged bántanak itt-ott;
 Ő hát melléd áll, és verekedni segít ⁷⁴),
 Minthogy nem volnál magadat megmenteni képes;
 Örvendék, hogy ügyed jóakaróra talált.
 E szívességnek, kérdem most, monddsa Kazinczy,
 Vetted-e már hasznát? érzed-e már erejét?

Bártfay Lászlónak és Pongrácz Jánosnak.

Szép próbát a nyelvtudományból, Bártfay, tettél
 Kassán Pongrácznak gondviselése alatt.
 Büszke lehetsz; s méltán, minthogy nagyon érdemed
 arra;

Ily példát csak jó szív s nemes elme mutat.
 Vaj! sok üdőt Músám élhessen: Bártfay, úgy élsz,
 Úgy él Pongrácz is, gondviselőd, sok üdőt ⁷⁵).

Tolnai gr. Festetics Györgynek emlékezete.

György! te nem énekléd (mint a nagy római költő
 Hagyta magáról) ezt : „pascua, rura, boves“.
 Formáltad, nagy okosságú! e szép haza földét,
 És annak, mit amaz verseze, lelket adál.

Puchói Marczibányi Istvánnak emlékezete.

Jó példád, István! méltán szent lészen előttünk
 Mindég, mint neved is, tiszteletes hazafi!
 A tudományoknak nyelvünkön szerze jutalmat
 Bölcs lelked; s ím! nyelv zengi dicséretidet.

Bessenyei Györgynek emlekezete.

Amely tűz bennem még tart, s míg bennem ez élet
Tartand, György, teneked hálaadó köszönöm.
Nem vagy egünknek alatta s közöttünk; mert te halandó
Nem vagy már: élsz, s ezt hirdeti versezetem ⁷⁴).

Zoilushoz ⁷⁵).

Csaknem minden író, de kivált ha poéta, reád ír,
S hogy ne gyalázd őtet, tégedet ő legyaláz.
Így hát a kölcsönt kölcsönnel, néked is úgy, mint
Másnak, Zoilusom, visszafizetni szabad?
Én e régi szokást nem tartom: rágj te, harapj te,
Légy kutya: én ember, mint ezelőtt, maradok.

Egy fohászkodóra, ki 1821. imezt fohászkodta Pannóniához:

„Én anyám ... mit kérek ... két cseppet szemeidből!” ⁷⁶

Hát csak két cseppet, nem többet, kérsz-e anyádtól?
Oh, ki csak ennyit tud sírni, miféle anya!
Oh, ki csak ennyit kér, milyenek érdemei?

Gábor Ferencznek, budai professornak.

Sok szép verset adál, Gábor; mind öszve meg öszve
Olvastam, s ím! mind vissza tenéked adom.
Örvendek hogy azok, kik rád hallgatnak, örömmel
S hálaadó szívvel tisztelik érdemidet.
Jó jel ez! Ébreszd hát magadat; majd, ami virágzik,
Hív kertészének gyenge gyümölcsöket ad.

Zungi.

Zungi, magyar költők nem utolsó dísze te Zungi,
Versed nagyon csudálatos.
A máklév nem tud szemeket bájolni erősben,
Versed bizony csudálatos.
Álmatlan lévén kezdém azt zungani; s engem
Mély álmom ottan elnyomott.

Ú j t a l á l m á n y.

Többek közt neve fennleszen a rumfordi levesnek ;
 De meddig? azt én nem tudom.
 A fel-alá vezető Wallis-scalája tovább lesz
 Hírben ; de jóban ? Nem tudom.

P o l t r o n.

Hogy mindég kaphass pénz nélkül, Poltron, ebédet,
 Költött újsággal járod az udvarokat.
 Mit mivel a szultán, tudod, úgy a Junta tanácsát ;
 Láttad szemfülesen Szent-Domokost, s Ilonát.
 Hány gályás kalmár szállott Tergesztbe, s mi szerrel,
 Jobban megnevezed, mint maga aki vevé.
 Tégedet én örömetst hívnálak ebédre, de fájós
 Jobb fülem ; a bal ugyan hall, de fölötte nagyot.

G o n o s z d i.

Más, nappal, te setét éjjel jársz templomot : abból
 Áldással ismét térsz haza.
 Jóllehet ajtón mégy be azon szent helyre, Gonoszdi,
 Tolvaj valóságos neved.

H o l m i s i.

„Holmi“ nevű kisdéd könyved ⁷⁷⁾, jó Holmisi, Holmi
 Méltán ; abban csak holmi van és valami.

S a l m a i.

Verseimet gonoszúl magyarázod, Salmai, amint
 Másoktól értem : nem vagy-e hát te gonosz ? ⁷⁸⁾
 Vitkovics Mihályhoz, a „Füredi Gondolatok“
 írójához.
 Mégy : élsz, halsz, forrasz, dagadozsz, fogysz, égsz is,
 epedsz is
 A savanyókútnál ; s még is szép verseket irkálsz.
 E nagy, ritka csudát ! (szólok mint Flaccusom én is)
 Jöszte gyerek, szaporán kisdéd könyvembe jegyezd fel.

L a u r a.

Laura! szabadságod vesztén keseregsz-e? De megvan:
Mert azt férjednek két szeme őrzi: ne sírj.

S á n d o r.

Sándor! igen félt a feleséged tégedet. „Eztet
Nem tagadom, mert én öneki kincse vagyok“.

C u p i d o.

Bé van kötve szemed, hát hogy tudsz lőni, Cupido?
„Ön kényén a vad nyílám elejbe szalad.“

Szemere Pálhoz.

Sok jámbor elment neked örülni, s monda is
Reád sok áldást, mint szokás.
Én, megbocsáss, úgy vélekedvén hogy, Palim,
Te nyári légy, nem mentem el.
Ismét, ha véték, megbocsáss, kérlek nagyon:
Most már tudom, hogy téli vagy.

R e s e t á h o z.

A hideget könnyen tudod elkergetni magadtól;
Csak Bécsbe mégy, s az ott marad.
Engemet is hidegem bánt e nagy télben: eredj, vidd
Resetám, s örökre hagyd oda.

Gyászkalapos.

Meghalt édes anyád; kalapodnak gyásza jelenti
S nem más: szívednél a kalapod szomorúbb.

A r a n y k e r e s z t.

Téged, drága, megérdemlett (ó hogy ne! utánad
Nagy fáradsággal jóra sok) aki visel.

B a n d a l i.

Amit ígértél volt, nem adod meg, Bandali. Méltó
Vagy szép dücsre: te megtartod ígéretedet.

F ö s v é n y r e.

Sír fiad, oh fösvény, és mélyen ohajtja hogy élnél :
 Ő nem tud, tudnál még te keresni neki.

Élni siess ⁷⁹).

Ezt egy grammatikus minap röhögte,
 S könyvében gonosz értelemre húzta :
 Én a bölcs Senecát nagyobbra, mint a
 Nem bölcs grammatikust, tudom böcsülni.

Félreértés.

Azt hallom, neked, Andor, a Gazette
 Nem tetszik. „Nem ugyan, mivel gaz-ette“.

Aranycsillag.

Jelesdi! rajtad tisztelet jelét látom,
 Amin nagyon csudálkozom ;
 Ringyrongy ruhádról lóg le egy kopott csillag :
 Mondd meg, miféle? „Bújdoso“.
 Értlek : midőn az, érdemest keresgéle,
 Eltévedett, s terád akadt.

Mentség.

Azt kérded-e, miért nem világos a versem,
 Miért irok homályosan?
 Miért nem akarom, ezt vagy azt hogy érthessed,
 Magyarábban itt kimondani?
 Azért (neked mást szólni nem tudok mostan),
 Mivel barátom vagy, Fidim.

S z á n t a i.

Szántai nem régen lovagok közt nyert helyet, ebbört,
 Vörös pecsétet, zöld mezőt.
 Amit ajándékul nyújtasz neki, elveszi. S örvend
 Görbülve mélyen Szántai.
 Ellenben nem ajándékoz jó Szántai : Mágmás
 Lenni akar-e tehát Szántai? ⁸⁰).

Vitkovics Mihályhoz.

János öcséd mondá, hogy compulsálad erősen ;
 És mit? ha nem compareál?
 Egy várasbélím, hát kell is védenem őtet;
 Nem megy helyéről másová.
 Ilyen nagy napokon mást háborgatsz-e, vagy, oh már!
 Hát csak ez-e dolgod, Vitkovics?
 Hagyd őtet csendességben s békében : egyébként
 Causidice vae, vae, vae tibi!

Szapora versírók.

Pontyi s Rikóti hamar (de magoknak!) verseket öntnek.
 Salánkit iddogálnak-e? ⁸¹).

JELES MONDÁSOK.

1. A vadász, ha könnyeden jut
 Nyúlhoz, azt sem úgy veszi,
 Mint azont, melyért gyakorta
 Járt a hóban a mezőt.
2. Most arany kocsin szerencse
 Csendesen visz tégedet :
 Légy szemes, mert nem sokára
 Elragadhat tátosa;
 S ül rövid vígság helyébe
 Hosszadalmas fájdalom.
3. Gyenge orczán a szemérmet
 A kemény szó felszakasztja :
 Durva feddő hát ne légy.
4. Mint az új bor, új barátság
 Ó leszen, s megédesül.
5. Bátor és erős uralkodik :
 Gyáva hord adót neki.

6. Ember ! ellenséged estén
Büszke, víg ne légy soha.
Csendesülhet Úr haragja,
S lábra áll az a szegény.
7. Drága és szent a barátság :
Meg ne sértsd tréfával is.
8. Jó barátodat, ha vétett,
Titkon intsd négy szem között ;
Több előtt, mint illik, ötet
Szépen emlegesd s dicsérd.
9. Jó nevet siess szerezni,
S két örökséged leszen.
10. Más hibája s kára légyen,
Ha eszed van, oktatód.
11. A gonosznak büntetése
Csak halad, nem marad el.
12. Aki fennyen szól magáról,
Lel legottan csúfolót.
13. Nézzed ! árnyékot vet a haj-
Szál is, e vékony s kicsiny.
14. Megbocsáss másnak gyakorta,
De magadnak soha se.
15. Aki bosszont nagy hatalmút,
Veszni tért, s magát öli.
16. Aki szomszédot haragból
Gyújt fel, ész nélkül vagyon.
17. Még van arról jó reménység,
Aki vétken elpirúl.
18. Illik arról emlekezned,
Aki jót tett teveled.
19. Ami könnyű, túrd ; üdövel
A nehéz eltűrheted.

20. Nyájas orczával Szerencse
Jó : vigyázz : ne fogjon el.
21. Mord s kegyetlen aki dorgál
Mást, midőn sír s búskodik.
22. Bár kicsiny legyen magában
A segítség : hathatós
És erős, ha egyetértés
A felek között nagyon.
23. Minden ami nagy leszen s fő,
Csak kicsinyből származik.
E diófa, mely magasra
Nőtt, előbb kis mag vala.
24. Hol gonosz példát az ifjú
Lát, gonoszságot tanul.
25. Halni — nagy lélek, figyelmezz! —
Szép gyalázat jó ügyért.
26. Nyílt s nemes szívet mutatni
Szemtelenhez, kábaság.
27. Koczka, bor, Venus szegénynyé
Sok legényt tett s fő urat.
28. Akinek boldog parancsol,
Boldog az.
29. Szép dolog hallgatni, hol kell
Szép dolog szólni is.
30. Pajkos élet szép nevet s hírt
Senkinek sem szerze még.
31. Tudd meg, a gonosz keresményt
Kár s gyalázat követi.
32. Azt, kiben van fényes erkölcs,
Nemtelennek ne nevezd.
33. Másnak inkább, mint magadnak,
Igyekezzél tetszeni.
34. Drága kincs a jámbor erkölcs.

35. Ha uradnál több eszed van,
Szolga, kedves nem lehetsz.
36. Ember embert, társaságot
Társaság tart s boldogít.
37. Csaknem ártatlan, ki szívből
Bánkodik vétke miatt.
38. Nagy bikát megtart gyakorta
Nem nagy ebnek a foga.
39. Szűk s szoros gyűrűt viselni
A szabadság nem szokott.
40. Elvetett kis szikra gyakran
Nagy tüzet s kárt okozott.
41. Gazda lába trágya földnek :
Régi mondás és igaz.
42. Ritka dísz az asszonyokban
A szelíd s bölcs hallgatás.
43. Sokszor amit látsz, ne lássad :
Régi mondás és igaz.
44. Nagy tudós s bölcs ember, aki
Tudni mindent nem akar.
45. Most ha jobb szárnyán szerencséd
Hordoz is, ne higgy neki :
Állhatatlan; majdan ott hogy
A faképnél tégedet.
46. Míg szerencsés állapotban
Élsz, barátid számosak,
Kik, ha sorsod balra fordul,
Oszlanak, s magad maradsz.
47. Nem fog a bölcs, a vigyázó,
Minden emberrel kezet.
48. Nem hever lágy váncosok közt
Tisztelendő tudomány ;

- Nem röpít szél sült galambot
Szádba, bár tátsd fel neki.
49. Aki mindég többet óhajt,
Gazdag ember nem lehet.
50. Bízni nem kell e világhoz :
Így tanít bölcS Tullius.
51. A hazug szó, mint hamis pénz,
Kárt okoz s gyalázatot.
52. Tiszteted ha végbe vitted,
Azt magad ne trombitáld ;
Mert elég csak megmutatnod,
Nem dicsérned hangosan.
53. Amit, ámbár óva, súgtál
Más fülébe, nem titok.
54. Ami használ, árthat is,
55. Jó az álom, mert erősít ;
De ha sok, ront és fogyaszt.
56. A beteg szívnek gyakorta
Egy kegyes szó orvosa.
57. Jó vigyázó és erős légy :
Nyughatatlan a titok.
58. Halld : ha más házába mentél,
Légy siket s vak ; régi szó.
59. Akinek sok van ma, holnap
Megszorúlhat mint Irus.
60. Amiért epedsz magadban,
Tartsd titokban más előtt.
61. A haragnak adj kegyes szót,
És keményét megtöröd.
62. Légy erős, ép, légy hatalmas,
De kevély ne légy soha :
Aki áll, eleshetik.

63. Jajgat az, kit birtokától
A szerencse foszta meg,
De reménye van királyba,
Mert megént nyertes lehet:
Jajgat ez, ki nagy bolondúl
Elhenyélte napjait,
Jajgat : ezt ily veszteségben
Senki nem segítheti.
64. Amit tudtál, tartsd csekélynek :
Úgy leszen jótétemény;
Amit ellenben te vettél,
Nagynak azt mondd, és dicsérd.
65. Fúj arany tömlőt, Menalkás,
Mert szeretném hallani.
Fújt, de sok szél jött belőle ^{s²}).
66. A tavaszt első melegben
Látta sok fa, és örült,
És kihajtott, és virágzott,
S oh magát mint biztatá!
Íme dér jött, mely lefosztá,
Ami rajta szép vala.
Várj üdöre, várj üdőtől :
Majd megérik a gyümölcs.
67. Esztelen, ki csillagoktól
A jövőndőt kérdezi.
Bölcs, ki istennek szavára
Hallgat, attól vár, reményl.
68. Nem kevésbjót tesz, ki oltárt
Véd meg ellenségitől,
Mint amaz, ki illatot gyújt
Rája, s bőven füstöli.
69. A reménység is gyakorta
Álmad és csalatkozik.
70. Minden ami ég alatt van,
S él, üdővel eltűnik.

71. Sok nagy, aki jóra nem tud
Adni, rosszra veszteget.
72. A miért szégyen jöhet rád,
Arra rest légy, meg se tedd.
73. E világi életünkre
Nem magunkat szült anyánk,
Mert velünk eljött kívánság,
Bú, öröm, harag, remény,
Félelem, morgó gyűlölség,
Kék irigység, fájdalom,
S több ilyen, néha jámbor,
Néha pártos indulat.
Végre, de nagyon sokára,
Jött az ész és értelem,
Mely azoktól a hatalmat
(Mert birának már vele)
Mint sajátát visszakérte :
Néki volt is igaza.
S ím legottan öszveveszvéen
Nagy csatákra keltének.
Még ma sincsen béke köztök :
Szűnnek, ismét küzdenek.
74. Aki fél tőled, hatalmas!
Nem szerethet tégedet.
Míg ijeszted, életedre
Mérgesíti fegyverét :
Majd, ha megszűnt félni, rád csap,
S öszveszaggat bús dühe.
75. Régi szó, légy rá figyelmes :
Aki mint vet, úgy arat.
76. Minden embernek ne nyisd meg
Házadat : sok a csalárd.
77. Ismeretlent végy magadhoz :
S majd kiforgat mindenedből,
És sajátoddal parancsol.

78. Gyermekednek oktatója
Légy, s öröm lesz lelkedén.
79. Holnapot büszkén ne várjad:
Nem tudod, mit hoz reád.
80. Dolgodat, mely kétes és nagy,
Jó barátoddal közöld :
Ismeretlennek ha mondod
Titkodat, csúffá leszesz.
-

FABULÁK ⁸³).

Kétféle jóval e kis könyv díszeskedik
Nevettet ártatlan beszéddel, és tanít.

RESETA, JÁNOSNAK,

Wartembergi gr. Waldstein úrfiak nevelőjének, egykori tanítványomnak.

Neked, ki magadat nem kicsiny gond s terh alá
Vetvén, hazádnak érdemes fiakat akarsz
Nevelni, Neked e könyvet ajándékul adom,
Reseta! Nincsen erő nélkül; azt a szív s az ész,
Kivált magános csendében, jól érezi.
Kötelességed szent; járj el benne emberül.
(Gyorsnak sem árt a biztatás, s ki ezt teszi,
Dicsér bennünket). De ha elér unatkozás,
Győzedelemre felébresztőd lesz Phaedrus szava :
„Ego, literatae qui sum propior Graeciae,
Cur somno inerti deseram Patriae decus“ ⁸⁴).

1. Tyúk és csirke.

A tyúk fiának, kit mezőre kivitt, imezt
Adá tanácsul : Oldalam mellett maradj
Mindenkor, és amit s mikor mondok, hamar
Megtedd; egyébként veszedelem jöhet reád.
A Kánya felkap, körmös állat, és nekünk
Nagy ellenségünk ; tőle méltán félhetünk.
A Csirke, mint makranczos, anyjának szavát
És jó tanácsát megvetvén, eltávozott

Messzére, maga kénye szerént fel-alá futkozott,
S ím! a csalitról mint sebes nyíl rá röpült,
Elkapta, s vitte a kegyetlen vad madár.

2. Bárány és Farkas.

Minden mező s rét zöld ruhájában vala,
És a nap hevesen inkább, mint melegen sütött,
Midőn Menalkás vidám dudaszóval szeléd
Nyáját, a hús erdőkhöz közel, egy kellemes
Térségre hajtá; tömlőjét a neki
Kedves bárányának nyakára felköté.
Amint legele szép nyája, ő is ballaga,
Már messze, s nem tudta, hogy elmaradott Kedvese,
Kit a pázsitnak selymén mély álom nyomott,
Melyből csak a vad Ordacs ijeszté fel szegényt.
Látván halálos gyilkosát, vég kegyelemül
Kikérte, hogy, minekelőtte kis élete rövid
Pályájának végére jutna, Pásztora
Sípját fujhatná : s fújta azt keservesen.
Az erdő zenge, s a hangot kettőzteté.
Mi lett? a hív vigyázók, a Komondorok,
Hallván, egyszersmind ismervén, a hangokat,
Oda sietének harag ordítások között ;
A Lator elhagyta az ártatlan bárányt, s szaladt.

3. Gondatlan Gazda.

Egy Gazda, a gyümölcsben sok görbe fát
Látván, haragra gerjedt, s a Kertészt, kire
Nem régen bízta a fákat, pirongatá.
A Kertész monda neki : Uram, ez a rút hiba
Megvolt, mikor ide jöttem, az előttem való
Vagy henye volt, vagy tudatlan ; a megerősödött
Fát nem tanácsos hajtogatni : megtörik.
A Gazda maga gondatlanságán elpirúlt.

4. Tyúk és Gyöngy.

Egy Tyúkfi nagy fényességű gyöngyöt talált,
Melyet sokáig ide s meg oda hányt és vetett.

Az anya látta, mint vesződik fia, s reá [ked.
 Kiáltott : Hagyd oda ; jobb biz egy tökmag ne-

5. Szamár és Vadkan.

Útában a Vadkannak egy Szamár köszönt :
 Bátyám, jó napot ! E szóért megharagutt Amaz,
 Még is haragját megtartóztatta, s csak imígy
 Szólt : Bosszút állhatnék terajta, szemtelen ;
 De lomha vérrel magamat el nem mocskolom.

6. Kánya és Galamb.

Félt, s messzebb röppent el Kányától a Galamb,
 El is kerülte számtalanszor a halált.
 A Ragadozó csalárdságot gondola ki, s így
 Szól : Bajjal éltek tí szegények ! engemet
 Köz akaratból Királytoknak válaszszatok ;
 Fogadom, rátok nem támad ellenség soha.
 A gyáva nép hitt, és magát megadá neki.
 Mihent királyságot nyert, őket szaggatá.
 Egy akkor így sohajtott : Méltán szenvedünk !
 Meglásd, kinek higyj ; Gonosztól jót ne várj.

7. Vén oroszlány, Vaddisznó, Bika, Szamár.

A vén, erőtlen, beteg Oroszlány már bizony
 Halált várt, amin régi ellenségei
 Örültek, s hogy bosszújukat kitöltenék,
 Meglátogatták. Első volt az Erdei,
 És hegyes agyarral rajta nagy döfést döfött.
 Jött a Bika, s szegény párán nagy bökést böfött :
 S elment. Messzéről látta mind ezt a Szamár,
 Előjött, és neki bátorodván, homlokát
 Megrúgta. A nagy Vad : midőn, úgymond, imént
 Amaz jelesbek bosszontottak engemet,
 Nehezen szenvedtem ; tőled, természet buta
 Fajzata, hogy túrnöm kell, ezt a bosszús rugást
 Én úgy tekintem, mint a kétszeres halált.

8. Szülő Hegy.

Egy nagy hasú hegy szülni készülvén nyögött;
 S legottan a hír e csudáról számtalan
 Várust s falut bejárván, sokfélét beszélt.
 Hát a nép nyakra-főre tódúlt, gyűlt, rohant;
 Mindenki némán hallgatott. S ihol neked!
 Kis egeret szült. Jó nézők, már tapsoljatok!

9. Sas és Béka.

A Béka látván, mint lebeg fen a magas
 Sas, Ő pedig mocsárban vartycg; vagy hever,
 S nem is tud felemelkedni; rút s gyalázatos
 Szókra fakadt: jól hallotta, de csak botor s irigy
 Retyegésnek vette mind, amit hallott; bevett
 Szokásaként a nagy Sas élt, s fellengezett.

10. Predikáló Farkas.

Abban az időben egy Farkas kihirdeté,
 Hogy ő predikációt akarna tartani,
 Amilyent még soha nem hallott lúd, kácsa, tyúk;
 Ezeket leginkább hívta s kérte meg. Helyet
 Nevezett falu végén egy horhost, melyet körül-
 Állnak sűrűen két részről nagy és kisebb
 Fák; a meleg ellen őket megvédelmezik;
 Tehát felesen jelennének meg délután.
 Nagy számmal öszvegyültek s letelepedtenek;
 Az Ordacs is előttök bojtos farkát alá
 Veté farának, és rátartósan szólala:
 Minthogy mivel ma tiközöttetek vagyon
 Első szerencsém lennem, örvendek igazán.
 Oh, vajha minekutána már ilyen szoros,
 S meghitt barátság támadott köztünk; soha
 Azt a gonoszság nyelve fel ne bontaná!
 Nemdenem itt e lomboknak árnyékán kies
 Hely vagyon, akár nyugvásra készülünk, akár
 Sétálni? S tí még oh szerelmes Hallgatók!

Nemdenem is kóstoltátok, nemdenem is, nem is,
 Nemdenem is, e boldogságot! Sajnálatos
 Előttem ügyetek tí faluk szép állati!
 Jobb állapotra méltó szárnyas állatok!
 Úgy-e tehát szót fogadtok már ezután, mihent
 Én hívlak, avvagy társaim, kik itt velem
 Ülnek, benneteket emberségesen, noha
 Titkon, szólítanak; a büdös s füstös falut,
 Kivált, midőn a rekkenő hévség süti,
 Miért ne váltanátok fel tisztább s kegyesb
 Erdőkkel. Ez, beszédemnek volt és leszen
 Legelső része. Így szólt, mert a Hallgatók
 Szárnyokba dugták orrokat, s elaluttanak.
 Ekkor társaival a Farkas nekik rohant;
 Kit ölt, kit fojtott, kit falt, kit szétszaggatott.

11. Aesópus és Halász.

Aesópus egy nagy tóhoz érvén a Halászt
 Kérdé: Van-e sok hal itten? Egy sincs, mond Amaz.
 Hogyhogy? Nagyok a kicsinyeket felfalták, s mivel
 Nem tudtak élni, magok is eldőglöttek.

12. Holló és Róka.

A Holló egy magas fa gallyán sajtot ett,
 Midőn a Rókától imígy dicsérteték:
 Mely csuda fényességű vagy! Mint tündöklenek
 Hátadra s oldalidra lesimúlt tollaid!
 Bizony, ha szavad is ily ékes s ily kellemes,
 Nincs e világon szebb madár, nem is lehet.
 Üdvözlégys erdőn és mezőn gyönyörű madár!
 Ekkor mutatni akarta szavát, s énekleni
 Kezdett, s legottan sajtja földre pottyana,
 Melyet hamis dicsérője hamar felkapott,
 S elvitt, nevetvén s csúfolván a bohót.

13. Rák és Rákfi.

Egy Rákfi jól felnőtt s elég erős vala;
 A kis folyóban uszkált már fel és alá.

Az apja : jer, mond néki, szárazon mutasd
 Járásodat ; mert nem csak a vízben vagyon
 Nekünk helyünk. S előre mászdogalt maga.
 Ekkor szemébe tűnt, hogy nem jár úgy fia,
 Mint több egyéb állatoké ; megharagutt reá,
 S dorgálni kezdte, hogy visszára jár s mozog.
 Én, mond a Rákfi tisztelettel, tégedet,
 Após, követkelek, hát nem jó fiad vagyok ?

14. Cserfa és Nádszál.

Egy Cserfa, mely legjobb korában áll vala
 Ép és izmos gyökerein, elbízván magát
 Gúnyolta nagy kevélyen a Nádszált : Te lágy,
 Te gyenge, félénk, minden kis szellő előtt
 Remegsz, lehajlasz ; néki csúf játéka vagy.
 Látd, én merészen tartom magamat, és azért
 Hány ágam, annyi győzedelmem is, vagyon.
 A büszke Cser alig mondotta ki ezt, s ím! reá
 Rohant az Észak szele, ki meghányá s veté
 Az engedetlen kérkedőt, végre lacsapá.
 A fergeleg lecsendésedése után örült
 Magának a Nádszál, hogy bölcsen engedett,
 Hogy a hatalmasabbal nem viaskodott.
 Hol az erősségnek nincs helye, mit dühösködöl?

15. Réz korsó és Cserép bögre.

Hajdan réz korsó úszni látott egy cserép
 Bögrét a nagy Dunában, s kedve jött neki
 Úszásra : Várj, kiálta, várj meg engemet ;
 Társad, szomszédod akarok lenni, és leszek.
 De én nem akarok, ezt kiáltá a Cserép,
 Szomszédságodban úszni ; fél az oldalam.

16. Méh és Kágyilló.

Egy szép virágos bokron a szorgalmatos
 Méhecske zúgó szárnyakkal leszállt : s ihol
 A lomha Kágyilló nagy mérgesen reá
 Támad : Te, minden kert, fa, rét, mező pogány

Dúlója, férgek férgé, rút állat, kotorj!
 Oh nem hiába vannak szarvaidd neked,
 Mond a Méh; azt magamról jól tudom, hogy én,
 Ha rút vagyok is, nem mocskolok minden helyet
 Oly igen el, mint te szép, de büszke nyálazó.
 Szégyenletében a Kágyilló hallgatott.

17. Kurrantó Tyúk.

Egy Tyúk, röpösni látván a Kányát, nagyot
 Kurrantott; elijedtében a tollas sereg
 Megdőbbent, és magán kívül volt; a Kakas
 Betyár kevélységgel, mint nem rettenhető,
 Hallgata, s csak álla; a Tyúk ismét egy nagyot
 Kurrantott; a Ragadozó: nem bántlak szegény
 Párák, mond, mostan titeket; s eltávozott.
 Ekkor Kakasának a Tyúk ezt mondá: Nekem
 Köszönd, hogy élsz s itt vagy; nem tudsz kurrantani.

18. Róka és Sas.

Egy Rókakölyket a körmös Sas elragadt,
 Hogy éh fiainak adná. A búsult anya
 Nagy szív-szakadva kérte vissza kisdedét.
 A Sas magasról, hol rossztól nem tarthata,
 Az Esdeklőt úgy nézte, mint valamely bohó
 Állatot, és a szerencsétlent kicsúfolá.
 A Róka fájdalmas haragjában tüzet
 Vitt s a magas fát, melyről felbosszontatott,
 Fenyegette. Ekkor szepegett a kevély madár,
 S kit imént kiröhögött, mint alacsonyít és nemtelent,
 Alázatos reménykedéssel kérlelé,
 S a Rókakölyket sérelem nélkül adá
 Anyjának. A magasságot is érheti veszély.

19. Pontyi és Kakuk.

Derék tavaszkor Pontyi, nagy hírévű nevű
 Poéta, a Kakukmadártól kérdezé:
 Mikor fogynak meg a sok versgyártók? Mikor
 Mond a Kakuk, Budán vagy Pesten a Zsidók.

20. Róka és Álorcza.

A Róka, mikoron még az emberek között
Szabadabban, és veszedelem nélkül, járhatott,
Egy boltban látott álorczát, melyet vevén
Kezébe, bámúlt.

Addig s addig forgatá,

Míg látta, hogy nincs agyveleje, s mint iszonyodék!
Letette, mondván : nem kellesz ; nincs agyvelőd.
A cifra, de üres fő így álorczáskodik.

21. Fecske és Veréb.

Fészkén a Fecske, tél után megtértkor,
Egy Verebet látott, kire nagyon neheztele.
Intette, kérte, hogy belőle menne ki!
De a Veréb az elfoglalt üres helyet
Magáénak mondotta, s nem mozdult; Amaz
Még inkább fecsegett és pörlekedett ellene.
A házi gazda végre lón köztök Biró :
Mit pántolódtok, mond ; világos a dolog ;
Te Fecske rútúl, mert hírem nélkül, hagyál
Ide engemet ; Ez ellenben itt maradt velem,
S kemény hideget és koplalást tűrt, szenvedett ;
Méltó tehát, kit ilyen hívségért szegény
Házamnak árnyékában eltartsak. Neked
Szállást gerendám, míg fenn leszen az, soha nem ad.

22. Kutya és Farkas.

Egy éh s behorpadt oldalú Farkas kövér
Kutyát talált történetből elő, kivel,
Nyájas köszöntése után, így beszélgete :
Látom barátom, hogy jól elhíztál, s alig
Férsz már bőrödben, én pedig sovány vagyok,
Jóllehet erővel felhaladlak tégedet.

A Kutya viszontag : Ily fényes színű, s sima
Szőrű te is lehetnél. Hogyhogy ? kérdezi
A Farkas. Úgy, ha szolgálnál, és érdemet
Tennél. Minémű érdemet teszesz tehát?

Vigyázok, és házát Uramnak őrizem ;
 Ha vagy kicsiny zajt hallok is, nagy jelt adok ;
 Bűnösre, büntelenre morgom mérgemet.
 Valóban ez nem sok ; de bezzeg sok nekem
 Erdőn, mezőn fel és alá bolyongani,
 Fagyat, hevet szenvedni, s hányszor hasztalan !
 Hát légyen eszed, és a kemény élet helyett
 Válassz puhábbat ; hagyd el a vadon s üres
 Ligeteket, és egy jó fődél alatt maradj
 Kényedre. Imhol ! énbennem látod való
 Képét szerencsés sorsodnak. Nosza jer, s kövess.
 A mint menének, a Kutyának megkopott
 Nyakán az öszvetört kemény bőrön szeme
 Fennakadt : csudálkozik, bámúl, nem szól soká.
 Elvégre kérdi : honnan van az, és mit jelent ?
 Semmit. Ne titkold, kérlek a dolgot. Tehát
 Megmondom : Én mérges vagyok, s azért egész
 Nap lánczra kötve tart gazdám ; csak alkonyon
 Enged szabadságot, mint íme ! mostan is.
 Mind semmi ; mert jó asztalom vagyon, velős
 Csontok, tudom, már várnak. „És a láncz“. Igen.
 Maradj magadnak nemtelen szívű Kutya !

23. Herkules.

Herkules, az Égbe felvitetvén nagy s dücső
 Tettei miatt, öröndetes szóval köszönt
 Az Isteneknek, csak Plutusnak nem, kitől
 Elfordította szemeit ; amít Jupiter
 Látván, szelíden kérdezé okát : azért
 Neheztelek, mond, mert ő a Jókhöz gonosz,
 Ellenben a gonosz emberekhez jó barát ;
 S egy kis nyereségért mindent megront, veszteget ⁸⁵).

24. Ibis és Ölyv.

Egy Ölyv kegyetlen dühvel kezdte hajtani
 Ibist ; közel volt már a Ragadó, és örült ;
 Midőn reá kristélyozott Ibis, s szemét
 Száját az Ölyvnek bétölté zsákmány helyett.

25. Hold és Ugatók.

A Hold egész fényében indúlt egykor el;
 Szaladott előtte s bújt a felleg mindenütt;
 Csaknem világgá változott a nagy setét.
 Ily méltósággal és tekintettel vala,
 Midőn kikelt egy nagy Komondor ellene,
 S csaholni kezdte : amit hallván a kisebb
 Kopók nagyobb visítást indítottanak.
 Egész falunak álmát elverték a bohó
 Lármával. Oztán tetszett ki, hogy a Hold jeles
 Képét ugatták oktalanságok szerént.
 A képzelődés csalatik, egyszersmind csal is.

26. S o k r a t e s.

Athéna városában e bölc s férfiút,
 Midőn kis és szűk házat épített vala,
 Sokan csudálták, egy pedig így szólott neki :
 Te, nagy s nevezetes ! ilyen kis házat rakatsz?
 Vajha csak ez lenne jó barátokkal teli!
 Úgymond viszontag csendes hangon Sokrates ⁸⁶).

27. J á n u s.

Jánus, kinek két homlokot s orczát adott
 A régiség, hogy nézné a múlt dolgokat
 És a jövőket; Hazafi, neked példád legyen ⁸⁷).

28. M a r ó K u t y a.

Egy valaki szólítván magához a Kuttyát,
 Jer, mond, megegyenesítem utolsó lábadat.
 Tapogatta már és hajtogatta : a Kutya
 Morogni kezdett, s jót kapott Orvosa kezén.

29. S z ü r e t e l ő.

Höss ! höss ! Kapáltam s vérrel izzadtam napot
 Napestig éhen : úgy szereztem e kevést.
 Akkor te seregély, te babuk, a sűrű liget
 Árnyékai alatt édesen hivalkodál.

S fogyasztod-e te is mustomat dongó darázs?
 Nem elég, ha szabad a böngézés? Nem, mondanak :
 Mi Ég madarai mindenkor szabadok vagyunk.

30. Szamár Jupiternek képével.

Jupiter istennek képét hátán a Szamár
 Hordozván látta, hogy minden, kit elétalált,
 Mély tisztelettel meghajolt s földig borúlt.
 A Füles azt gondolá, hogy Ő tiszteltetik;
 Kevélyen elbízta magát, és többé Szamár
 Nem akara lenni; de nagyon megcsalatkozott :
 A merre járt és kelt képével, mindenütt
 Hallá : Te nem vagy Jupiter, nem, hanem Szamár.

31. Abderai Szamár.

Abdera nevű városban hajdan egy Szamár
 Nagy olajos korsót döntött el. S ihol neked !
 Lármáz a Boltos, igazságért esenkedik.
 Hát a Biróhoz öszvegyül egész Tanács ;
 S minthogy mivel azonnal in actu rajta kapatott
 Volna : halálos sententiát hoz s mond reá,
 Például, hogy ezután a többi eszesb legyen,
 S vigyázóbb, mikor olajos edényeket szagol.

32. Róka és Varju.

A Róka Varjut láta kis fiai körül
 Egy nagy magas fán, s felkiáltozott reá :
 Te kormos állat! fiaidat, ha jót akarsz,
 Hányd le hamar ; egyébként én e fát alattatok
 Levágom, akkor vesznetek kell : és legott
 Farkával a fát vagdalá köröskörül ;
 A Varju neveté s csúfolá azt a bohót.

33. Pille és Bika.

Egy Pille, Bika szarvára szállván, kérdező
 Az Erőstől és Nagytól : Nem vagyok-e nehéz, s ne-
 Terhedre? Ha akarod, mindjárt elröppenek, [ked
 És tégedet megkönnyebbítlek. Nem nekem,

Ki még azt sem tudom s érzem, hogy szarvamon
Vagy, mond a Bika; s a kérkedő elhallgatott.

34. Duna és kis Folyó.

Egy kis Folyónak nagy kevélyen a Duna
Mondá : Te mi vagy ? Egy-két üres csöbört alig
Bírnál el ; én rakott hajókat hordozok.
A kis Folyó : magadban, mond, nem vagy te nagy ;
Nagygyá (ne büszkélkedjél) kicsinyek tettenek.

35. Veréb és Nyúl.

Sok ember a szerencsétlent igen hideg
Vérrel tekinti, sőt belőle csúfot üz,
Nem gondolván, hogy ő is oly nyomorúlt lehet.
Így tett s járt is nem régen egy pajkos Veréb ;
Tudnillik a Nyulat meglepven hirtelen
A Sas, konya orrával keményen vagdalá.
Hah ! lábaid hol voltak ? Elzsibbadtak-e?
Mond a Veréb, s még többet akara mondani,
De felkapá egy Kánya, s elröppene vele.

36. Lúd és Fülemile.

Minap kiszöktél a rekeszből (ezt maga
A Gazdánk mondta), s íme benne vagy megént,
Szegény fogoly Fülemile ! mond a Gágogó,
S kérdezte, hogyan ? Úgy, hogy vigyázatlan valék
Mindenre, csak éneklésre nem, felelt Amaz.
Látszik, mond a Lúd, jobb szavad van, mint eszed.

37. Róka és Kölyke.

Az Oroszlány lebetegedett (mert a legerősbek is
Nyavalyába esnek néha). Fájdalmai nagyok
Lévén ordított, és úgy kért vigasztalót.
A Rókakölyök szánakodásból : jer, mond, apám,
Nézzük meg azt a mély barlangban szenvedőt ;
Lám a Juh is s báránya látogatni ment.
Jól van, fiam. Ha visszajő a gyáva Juh
S báránya onnan, mink is elmegyünk oda.

38. H a l á s z o k.

Alig kelt fel az arany hajú Nap, két Halász
 Nyereség kedvéért a Dunára ment, és belé
 Vetette hálóját; de nem szolgált nekik
 A jó Szerencse; sőt távozni láttatott
 Tőlök, mivel csaknem setétig hasztalan
 Fáradtak, ami fájt nekik, s azért haza
 Készültek. Ilyen szomorú gondolatok között
 Voltak, midőn egy nagy hal botlott a csalárd
 Hállóba; felhúzták a prédát, és vidám
 Énekek nád tanyájokhoz siettenek.
 Kétségbe nem kell esned, ámbátor gonosz
 Kezdeté van munkádnak; mert vége jó lehet.

39. Gazdaasszony és Szolgálói.

Egy gazdaasszony szolgáló leányit
 Napot napestig hajtá kéméllétlenül :
 Ki font, ki foltozott, ki edényeket mosott,
 Ki fejt, ki juhokat nyírt, ki járt ide s oda.
 Alunni későn ereszté; viszont korán,
 Mihent kakasszót halla, felkiáltozá.
 Megharaguvának, s kiszegék a kakas nyakát.
 Az asszony őket még korábban felveré.
 Kisebb bajból nagyobbba ekként estenek.

40. Bénna Farkas és Juh.

Egy bénna Farkas láta messziről Juhot,
 S elkezdte sírni, ríni. Bánatos szavát
 A Gyapjas hallá, és legott közelgete
 A nyomorúlthoz, ki: jer, mond nagy siralmasan,
 Jer áldott állat, és segíts fel engemet!
 A gyáva hitt; s szegénykét a Vad elkapá.
 Hát ellenségnek hinni veszedelmes dolog.

41. Igazság és Költemény.

Jer, mond egykor az Igazság, te ruhás Költemény,
 Födözz be, látod, rongyos, meztelen vagyok :

Szállást hiába keresek, tőlem az emberek
 Irtóznak. Így szólt, s őtet a Költemény
 Jól felruházá; sőt barátjának vevé.
 Azulta szeretik egymást; kedvesek szegény
 És dús előtt; beszélnek és tanítanak
 E nagy világban, mert járnak fel és alá :
 Nem sokra, de jóra minden embert intenek.

42. Éneklő Ptrücsök.

„Szegény legényke vagy Ptrücsök,
 De gyöngy az életed:
 Jársz, kelsz mezőkön, és vigadsz
 Arany szabadságban.
 Erődet a terhes dolog
 Nem rontja, nem töri.
 Ingyen bocsát az Ég reád
 Fris harmatot, s kitart“.

Így énekelgetett magának a Ptrücsök
 Egész nyáran, s gondatlan örömei közt csürét
 Üresen hagyá. Azonban ősz közelgetett,
 Melynek nyomában jött fagy, és hó, és hideg,
 S vastag köd; elhalt már mező, kert, rét, fa, fű;
 Csak a süvöltő Észak élt, s rettegтетett
 Mindent, kivált dologtalanokat, resteket.
 A téli hosszas fergeteg szűnt egy napon,
 És lőn verőfény, melyet a lajhár Ptrücsök
 Látván üregéből, félig elhaltan kijött.
 Körülnéz, és szemébe ötlik ott neki
 A Hangya, ki nyári keresetét forgatgatá.
 E dolgos szomszédhoz kiáltott: Ah! tekints
 Rám, kérlek: éhhez elhalok. „Szegény Bohó!“
 Így szólt a Hangya tréfából; „szegény Bohó!
 Táncz, gajdolás volt életed nyáran: vigan
 Keltél, hevertél; most is úgy tégy, és élélsz;
 Másszor adok, amit adhatok; de akkoron
 Vigabb kedvű légy: egy derék lakzink lesz.“
 A Ptrücsök ilyen vigasztalással ballaga
 Háza felé, melyhez már közel volt, és ihol!

Nagy szégyen és bú inkább, mint éhség miatt,
Kifújta páráját. Fenn állott sírköve
Sokáig e Ptrücsöknek; mert emelt neki
Egy valaki sírkövet; ma csak az emlékezete
Van köztünk, mely (oh vajha foganatosan!) tanít.

43. Puffadó Béka.

Egy Béka látott vastag Ökröt a mezőn,
Annak temérdeksége megtetszett neki,
S felkezdté bőrét fújni, hogy hasonlatos
Lehetne. Bolondoskodol-e, vagy mit cselekeszel,
Így szóla neki egy józanabb itéletű.
Még jobban erőlködött. Mi történt? Megszakadt.
Az emberek közt is így szakadnak meg sokan.

44. G a z d a g f i.

Gazdagfi szomjat szenvedett, noha udvarán
Nem nagy, de tiszta s jó vizű forrás vala.
Bővebb folyóból akarok inni, mond, s kiment
A nagy Dunához, s a partról merítgete,
Jobban-jobban hajolván a mélység felé.
Ne neked! A part leszakada vele, s ő elveszett.

45. Farkas, Róka, Majom.

Te Róka engem megloptál. Így vádolá
A Farkas. Nem igaz. S lőn közöttök a Majom
Biró, ki, hallván ő pöröket, ezt végezé :
Te Farkas, amit kérsz, nem vesztetted el;
Te Róka hogy loptál, tagadod orczátlanúl.
A hazug embernek, mikor igazat mond is, szava
Kétes, s az okosságnál nem érdemel hitelt.

46. Légy és Hangya.

Itt vagy élet, új Tavasz,
Oh soká mulass velünk!
Bár amaz rút Tél helyett
Csak te volnál! E világ
Tégedet mint áldana!

A Légy, mikoron a Hangya mellette megyen el,
 Így donoga, és kérde a szorgalmatos állatot :
 Hová mégý féreg? Hallod? Hogyne hallanám,
 Dologra megyek, a Hangya felele csendesen,
 S kivált, ha majdan a rövid Tavaszt meleg
 Nyár váltja fel, mint mások, én is a jövő
 Télre eledelt magamnak akarok gyűjteni.
 Paraszt paraszt munkával vesztegeti magát,
 Én, mond kevélyen a Légy, úr s király vagyok.
 Szabadon megyek a nagy asztalokhoz, melyeken
 Fris étkek, édes s ritka csemegék állanak.
 Mi vagy te, hozzám képest.

E goromba szó

A Hangya epéjét megfakasztá (e kicsiny
 Állatnak is van epéje), s szóla : Szemtelen !
 Ha úr s király vagy, mért vernek az inasok ; s ide
 Oda mint bolondot hajt s csapdos még gyermek is.
 Én békeségben élek télen is, mely read
 Fagyot hoz, s döglesz. A Légy erre nem tudott
 Szólani. Hát mit mond a dologtalan czimer ?
 A mástól szerzett birtokokkal kérkedő?

47. Zsugori de Csalfa.

Ötszáz aranyt ásott le Zsugori, nagy nevű
 Fösvény. Ezen pénzt a szomszéd hamar ellopá :
 Amit amaz értvén, csendesen hozzá megyen,
 De a lopásról messziről sem szól neki ;
 Hanem azt mondotta, hogy már ő ötszáz aranyt
 Tett el : s még volna sokkal több rejteni való.
 Hát adna neki tanácsot : jó volna-e oda,
 Hol a többi vagyon, tenni : jó, igen bizony,
 Mond a Lopó. Megköszöné Zsugori, és haza
 Ment. Jól vigyázott. Egykor, imhol ! a ravasz
 Az elcsent pénzt helyére viszi, mivel nagyobb
 Prédát reménylett. De Zsugori ravaszabb vala ;
 Az ötszáz aranyt felkaparta hirtelen,
 És, melyre ő is méltatlan volt, eldugá.

48. Udvari Bolond.

Wirzburgban egykor püspökét az udvari
 Bolond felharagította sok vendég előtt.
 Tömlöczre vele, tömlöczre! Vidd el porkoláb!
 Úgy lőn. Ez ajtót nyit hamar; de, mivel csupa
 Földet látott a delinquens, nem méne be.
 A porkoláb, hogy emberét rá hajtaná,
 Maga vitt szalmát, s előre lépett : a Bolond
 Ekkor reája zárta tömlöczajtáját,
 S a kulcsot elvitte urához, mondván : Elég
 Nehezen bezártam. Mit? Te zártad őtet el?
 Hiszem neki kellett oda büntetni tégedet.
 Mi hát nem jól értettük egymásnak szavát,
 Mond a Bolond. Mindenki nevetett; ő pedig
 Hogy büntetéstől felszabadúlhatott, örült.

49. M ó m u s.

E nagy világban sok bohó Mómus vagyon.
 Mert van ki látó szemeket akarna a nyakán,
 Hátul is, van ki oldalán nagy ablakot;
 Vagyon ki lába ikráját inkább elől
 A szárán látná; van ki még a fákon is
 Nem buta disznókat hizlaló makkot, hanem
 Jó cserhajú dinnyéket akarna, s így tovább.

Mómusnak apja Somnus, anyja Nox vala,
 Azaz, Álom és Éj; nem csuda, hogy ilyen derék
 Szülőktől illetén derék fi származott.

50. Hentes és Szelindek.

Sok tehenet, ökröt, sőt bikát is, elfogott
 Ifjú korában a Szelindek, és erős
 Fogaival addig tartott küzdelek között,
 Míg kötelet a bőszült marhára vethetett
 Gazdája; s fáradásiért dicsértetett,
 Tápláltatott a hív állat. Nem volt helye
 Panasznak. Ilyen jól folyt el több Tél, Tavasz.
 A Hentesgazda vele igen megelégedett.

Egykor tinója, melyet le akart sujtani,
 Magát szabaddá tette, s tőle elszaladt.
 A hív Szelindek, mint elébb utána ment
 Gyorsan, s elérvén, haragosan a szilaj fülét
 Megkapta; de mivel fogai már erőtlenek
 Valának a vénség miatt, nem tarthatá
 Az izmos foglyot. Mentegeté szegény magát,
 De a kegyetlen Hentes szidta mérgesen,
 S elűzte s eltiltotta házából. Kinos
 Éhségre jutván, nem sokára elveszett.

E költeményke nem kíván sok főtörést.
 Fel, felkiálthatsz : Irgalmatlan Hentesek !

51. Várasai és mezői Egér.

Egykor kiment mezőre a várasai Egér
 Kit, régi ismeretségből, igen vidám
 Szemmel látott, és jobbnál jobb szívvel fogadt
 A tér mezőnek Egere; hordott is neki
 Azonnal és rakott eleibe ledneket,
 Róz s búzaszemeket, és más ilyen étkeket,
 Diót, mogyorót, külömbféle gyökereket : maga
 Inasként szolgált, udvarlott, kedveskedett,
 Tudván, hogy a várasiai válogatók, s hamar
 Elúnnak egyfélét.

A kis vacsora után,
 Barátom, úgymond a várasai Egér, te jobb
 Állapotot érdemlesz, nem ily alávalót.
 Mit gyötröd itten magadat? Hagyj e vad mezőt
 És pusztaságot a férgeknek, s akinek
 Tetszik. Csak egyszer élünk : érezd ezt tehát,
 De vigan. Ihol! jó módot mutatok és adok,
 Mint kedveltem barátomnak. S én is veled,
 Egy társaságban, mely igen boldog leszek!
 Jer velem, és tedd szerencsésebbé éltemet :
 Jer a várasba lakni.

E mézes beszéd,
 Mint csaptató, a mezei Egeret megfogá.
 Úgy végezék, hogy éjjel esnék a menés.

Már setét volt, s mindenütt
Ember és lúd és kakas
És komondor hallgatott.

Nagy házba, mely a várasinak szállása volt
Régulta, léptenek be. S mint örvendezett
A mezei! Más gőz, más szag csiklándoztatá
Orrát, nem mint kis ürege környékén; vajás
Sütemény, szalonna, kolbász, hús, fehér kenyér,
És minden, amivel nagy ház bír bővesen.
Frisen lakoznak : a mezei kivált örült,
És elgondolván, mely sokat túrt, szenvedett,
Mely nagy baj és gond szerze neki eledelt, s az is
Milyen volt eddig! más világban képzelé
Magát : az órát is, melyben szólíttatott,
Ezerszer áldá; ha pedig eszébe juta neki,
Mely jó napokra virrad ezután fel, magán
Kivül volt, és nem bírt örömeivel.

Kis üdők telék,

Ihol! vendég jó a kastélyba : zörgetik
A kapukat, ajtók nyílnak, lármáz a cseléd ;
A sok komondor, sok pudli, sok agár, kopó,
Tyúk, lúd itt-ott felzajdúl és rútúl visít.
A mezei megijed, és társának biztató
Szavát sem érti jól nagy félelem miatt.
Elvégre kérdé : Sokszor van ez a háború
Itten ? Sokszor, válaszola a Várasí, de már
Csaknem rá szoktam. Én, barátom, mond Amaz,
Kevéssel inkább akarok élni csendesen ;
Azért most a mezőre visszamegyek. Vale.

52. Oroszlány és Kecske.

Minek szerencsétlented ottan az irtóztató
Sziklán magadat, te (szómnak megbocsáss) bohó!
Jer ide le hozzám, itt elég zöld ág vagyon,
Zanót, s amit csak szád szemed szeret, kíván,
Minden terem itten bőven. Így édesgeté
Egykor az Oroszlány a magas bérczek Vadát,
A Kecskét, aki : Szépen köszönöm, mond, neked

Ezt, e barátságnak barátságos jelét,
 E jó tanácsot; de vele most nem élhetek;
 E hely nekem igen tetszik, van jó eledelem,
 Szabad járásom és kelésem, nincs, kitől
 Félhetnék. Erre az Oroszlány nem szólt neki.
 Nagy ígéreték alatt ál tör lappang többnyire.

53. Fülemile és Kakuk.

Derék tavaszkor a Fülemilét egy Kakuk
 Gyalázni kezdé, hogy nem volna szép szava,
 Hogy senki, vagy kevés ember hallgatna rá,
 Noha egy bokorról más bokorra szállana,
 S magát kellettne.

Engem, úgymond a Kakuk,
 Miulta itten énekelgetek, a Kapás,
 A Szántó, az Ihász, a Béres, s egész falu,
 Sőt még a város is nagyobb részént szeret;
 Mert mikoron erre jár-ke, szája-tátva néz
 Felém, s nevet énekekre, s ami több, s nekem
 Tetszik, jövődőről is kérdezősködik;
 Tréfál velem, s nyájaskodik. Nem szép-e ez?
 Nem nagy dücsőségemre válik-e ez nekem?
 Ki tisztel így meg tégedet, Kiáltozó?
 A Fülemile mind ezekre csendesen fülelt;
 Ellenben Amaz: Íme! legyen e Szamár Biró
 Köztünk, mond; s lőn Biró közöttök a Szamár.
 Ordítá: Deliberatum est. Igazod van Kakuk!

54. Rózsabokor.

Igen szerette a kertet s virágokat
 Amália, kivált egy Rózsabokornak nagyon
 Örült; valahányszor nézte, ez volt éneke:

Szép Rózsa, szép
 Légy soká ép!

Örömem.

Mindenem!

Ezt énekelte reggel víg Amália.
 Dellest, midőn anyjának akará kedvesét,

A Rózsát, megmutatni, alig ismert reá;
 A kerti Szép tudnillik már elhervadott,
 Ekkoron anyja neki szóla : Kedves gyermekem!
 A testi szépség gyenge, s nem tarthat soká;
 S Amália anyjának kezét megcsókolá.

55. Nadály és Kalmár.

Egy gazdag Kalmár, tó mellett járván gyalog,
 Látott uszkálni vastag és hosszú Nadályt,
 Akinek így szólott : Teli vagy ismét vérszopó,
 Otromba féreg! Amint akarom, úgy vagyok,
 Mond a Nadály; de te soha nem lehetsz teli;
 Egész világ nem képes a te béledet
 Betölteni; én, ha valaki lábát megkapom,
 Csak egy kis lágy sót hintsen is reám, legott
 Eleresztem; ellenben te mint ravaszkodol!
 A pénzes embert hiteted és tartóztatod,
 S addig gyakorta, míg ki nem szívtad, s örülsz
 Oztán magadnak; neki pedig ebédkort iszol
 Vivat.

Most érté a Kalmár, hogy nyelves és
 Jó köppölyöző szája vagyon, akivel beszél;
 Ügyéhez nem bízhatván, haza ment s hallgatott.

56. Kevély Szajkó.

Egy tarka Szajkó, mert fekete, kék és fejr
 Színnel vala, tarkább lenni kevélységből akart.
 Hát a Páváktól lopogatott, vagy ragadozott,
 S ragasztott is magára fényes tollakat;
 S mely büszkeséggel jára más czifráiban!
 A maga rokonit utálván, ment Pávák közé,
 S a szemtelen még jobban rá tartá magát.

Mi történt? Ezek ismervén tollaikat, neki
 Rohantak : őtet, mint érdemlé, vagdalák,
 És róla mindent, amit tőlök elszedett,
 Csúfúl letépék; csaknem meztelen maradt.
 Ekkor jött észre, s nemzetéhez visszatért;
 De őtet régi társai sem szenvedheték;

Egy közülök így szólt hozzá : E gyalázatos
Harag mostan nem nyomna s üldözne tégedet,
Ha akartad volna megböcsülni sorsodat,
És az szerént rendelted volna éltedet.

57. Róka és Agár.

Üzőbe vett egy Rókát az Agár. Hogy magát
A vad Ravasz megmentené erőszakos
Haláltól, szép beszéddel az Agarat kérlelé :
Te, mond, serény vagy ; a Szél szárnyainál sebesb
Szaladásod.

Míglen így szól, egy Nyúl jó elő,
Melyet az Agárnak megmutat, s ez hirtelen
Utána szökik. A Róka bátran másfelé
Illantott. Sem Nyúlat sem Rókát nem fogott
Az Agár.

Sok kártékony dicsérő száj vagyon :
Nyal nyelve, hogy veszedelembe vihessen. Vigyázz !

58. Szamár és Ló.

Egy Kalmár útra menvén jól megterhelé
Mind Szamarát mind pedig Lovát. Az erőtlenebb
Szamár útközben kérte az erősebb Lovat,
Hogy az ő terhéből valamely részt vállalna fel ;
De kérésének semmi haszna nem vala ;
Tovább is vitte rá szabott terhét szegény
Pára. S ihol ! egy helyen kifáradván lerogy,
Elhal.

Most már a Lónak kellett vinnie
Egész terhet, s még a Szamárbőrt is ; nagyon
Bánta, hogy az igaz kérésre tegnap nem hajolt.

59. Víz, Szél, Böcsület.

Egykor barátságos beszélgetés között
Mulattak a Víz, Szél s Böcsület. Hogy végezek
Beszédeket, s egymástól válni akartanak,
Hol lelhetnék fel egymást, tanakodtak.

Nekem,

Mond a Víz, völgyben van helyem, s ottan reám
Találhatni.

Nekem pedig, úgymond a Szél, magas
Hegyeken vagyon lakásom, s ottan engemet
Találhatni.

Utóbb a Böcsület kérdezteték
Amazoktól : Hát hol léssz Te, ha mostan elhagyunk?
Az egyenes és nyílt szívű erre így felelt :
Ha most elhagytok s vesztetek tí engemet,
Fel nem találtok és találhattok soha.

60. Szamár és Csóka.

Jó kedve duzzant a Szamárnak, és akart
Éneklése miatt érdemleni dicséretet.

Alig kezdette torkából eresztetni
Otromba bögéssel szavát, a hallgató
Állatok iszonyodának, s kiáltozák neki :
Ahá, gyalázatos Szamár, hallgass! Ne sértsd
Füleinket ordításoddal.

Még sem szünék ;
Mert egy Csóka, kinek megtetszett, felbiztatá ;
S követni akará a Szamárt, mint mesterét.

Lel a Bohó mindenkoron nagyobb Bohót.

61. N á d.

A Nád, mivel egy Madár sem keresett s kért helyet
Fészeknek nála, búsul vala. Egykor tehát
Több szárnyast megszólított ; de mindenik
Csak azt mondotta, hogy állhatatlan, változó
Volna ; s reá bízni nem bátorkodnék magát,
S gyermekeit.

Ismerjed az embereket : változó
Elmékre magadat soha ne bíz, se dolgotat.

62. Pók és Kösztvény.

Történt, hogy a Pók és Kösztvény öszvejöttek ;
Beszélgetések inkább bús, mint víg vala.

Én mond a Pók, nagyúri palotából jövők :

Akarék azonban, mert igen tágas vala,
Több hállót szőni; de mihént kezdék, a cseléd
Munkámra támadt; azt rontá, magamat vere,
Kergete.

Én pedig (a Köszvény így panaszkodék):
Alacsony házakhoz jártam, és szegényeket
Akartam ágyba vetni, gondolván hogy ők,
Mivel sokan vannak, kitartnak engemet
Igen sokáig: nem mehettem semmire;
Mert keveset esznek, s ha talám néha töltnek is
Többeckét a garatra, vagy megterhelik
A gyomrot, ottan rajtok a dolog segít.

Tegyünk, barátom, más próbát. Te Pók, szegény
Embernél végy szállást; Én egy friss asztalú
S dologtalan úrhoz szálllok.

S íme! mindenik
Contentuma szerint választott. A Pók egész
Házban sző; a Köszvény gyenge s meleg vánkások
S párnák közt nagyságos gazdájával hever.

63. S a s.

A Sas, madarak királya, kitrombitáltatá,
Hogy születésének napját fogná ülleni:
Tehát a tollas nép jelennék nála meg,
Mivel nagy vacsorát adna hú jobbagyinak.
A madarak hozzá felesen öszvegyűltenek:
Fácán, Pacsirta, Gólya, Gődény, Daru, Rigó,
Holló, Gém, Szarka, Harkály, Szajkó, Pinty, Kakuk
S még többen. A Sas mód nélkül örvendezett,
Azon napon nagy vacsorát adhatott, s adott,
De csak magának; mert előlé vendégeit.

Hasznot magának a Csalárd szép szín alatt
Keres. Gyakorta méreg a mézes beszéd.

64. Morgó Szamár.

Egykor igen elkeseredett sorsán a Szamár,
S morogni kezdett: Én, amaz még boldogabb
Üdőkben, a vitézekből böcsültetém;

Hadakba jártam ; uramat nagy csaták között
 Szolgáltam, a veszélyből kedves életét
 Nem egyszer mentettem ki ; ha visszatért velem
 A szép dücsőség mezejéről diadalmasan,
 A nép örömkialtásokkal tapsola
 Neki; de nekem is lágy kézzel nyakamat s hátamat
 Veregeté, véres sebeimet törölgeté;
 Könnyen felejtém így el a hadi bajokat.
 Jó tartásomról nem szükséges szólanom ;
 Megvölt az a legigazságosb mérték szerént.

Most elvetett, goromba, buta állat vagyok ;
 Szégyen, gyalázat, inség teljes életem.
 A durva pásztor nem csak terhet rak reám,
 Hanem körmön font ostorával, néha meg
 Furkós botával hajt csap irgalmatlanúl.
 Hogy a kólika gyomrozza meg jól a gonoszt !

Az is boszont gyakorta, s neveli mérgemet,
 Hogy akármely szolgáló is, mint gazdám s uram,
 Reám parancsol és pedig nagy-hangosan,
 Ha víz kell neki, há a szántók után viszen
 Ebédet; egy szóval : mikoron tetszik neki.
 Azonban ez a lustoska sodrófát mutat,
 Vagy seprűt, ha megéheztemben közelgetek
 Konyhája felé. Hogy pártáját holtig vigye !

Hát mennyi szénát, árpát, mennyi ab rakot
 Hordok ! S ihol ! ez a nagy dög (gazdámnak lova)
 Emésztí meg mind azt ! Én zabszalmát alig
 Látok.

Hallgatta figyelemmel morgásait
 Azonegy állásban élő Ló, s mind akkorig
 Hallgatta, míglen tőle meg nem sérteték :
 Oztán szóla neki : ha, ha, ha, hé, mért vagy Szamár.

65. Ölyv és Galamb.

Midőn Galambot kerget egy kegyetlen Ölyv,
 Hállóba akada, melyből nem szabadúlhatott.
 Tehát könyörgött nagy alázattal, és magát
 Mentegeté a Madarász előtt, hogy soha neki

Nem vétett.

Legyen úgy, mond Amaz; de tégedet
Sem bántott, kit most dühösen űztél, a Galamb.

Igaz Bíró az, és kötelességét teszi,
Ki a jót védi, a gonoszt megbünteti.

66. Xanthus és Aesópus.

Felesége Xanthust egynehány napig elhagyá,
Kit a philosophus hivata több ízben haza;
De a kevély és mérges asszony nem tudott
Fogadni szót; sőt még inkább durczáskodék:
A jó férj járt, kelt, de sohul kedvét nem lelé.

Látván Aesópus Ura bús aggódásait:
Én, mond, ha akarod, megteszem hogy itt legyen
Holnap; bízd rám e dolgot. Ne gyötörd lelkedet.

Más nap magához pénzt vevén, piacra megy:
Ott összevásárol s szed sok kappant, ludat,
Réczt, sok csirkét, fáczánt, nagy szarvas-tagot,
Vaddisznóból is jó darabot, jár ide s oda;
És még házanként mindent, amit gondola
Szükségesnek nagy lakodalomra, keresgetett.
Asszonya szülei házokhoz mint tévedő,
Noha készakarva, bément, s kérdezősködött,
Volna-e, mit pénzért adni akarnának neki.
Egy szolga kérdé tőle, kinek számára szedsz
Ennyit? Xanthus philosophus, az Uram, így felelt,
Holnap menyegzőt tart: számos vendégei
Lesznek: vaj, özveszedhetnék még többet is!

A szolga nagy sietséggel viasszaladott,
És a durczás asszony előtt a történetet,
Tudnillik amit látott és hallott, elég
Nyersen s bőségesen elbeszélte; a Madám
Halavány viasszként elsárgúlt, majd meg pirúlt.
Mit tenne? haza tért, és urával csendesen
Megbékélt. A nagy vacsorához vígan ültenek.

67. Velencei Halászok.

Két ember a velencei tóba veté minap
Hállóját, amely kihuzáskor nehéz vala:

S a Halászok, minthogy benne sok halat
Gondoltak lenni, kezdének víg éneket.

Amint kihúzták a hállót, kevés halat,
De nagy darab fát benne láttak, amien
Elszomorodtanak. Egy harmadik jöve, ki nekik
Így szólt : Nyugott elmével legyetek, jámborok!
Az Örömmel atyafi a Szomorúság.
Amazok, tanyájokhoz ballagván csendesen,
Egy nádhalomra fektették hállójokat.

68. Tünődő Plútó.

Plútó, az alvilágnak főura, számba vőn
Minden lakost, ki leköltözött hozzá, s örök
Házhelyt nyert tőle : látta, hogy fele sincs teli
Roppant birodalmának. Sokat ugyan, mond, taszít
Setét pusztába a had, mert-számtalan ezért
Öl meg : sokat az Irígység, sokat a vakmerő
Harag; sokat a víz, tűz, kő fojt, éget, üt agyon;
Mint késő őszkor a falevelek, hullanak;
De mind ez nekem igen kevésnek láttatik.

Mikor így tünődék, váratlan vendég jöve
Hozzá a felvilágból, a híres neves
Torokgyártó, ki őtet megvigasztalá.
A dobzódó Öröm, mond, itt veled leszen
Ezered magával nem sokára; már hörög,
Erejét kirázta, ette s itta, társait,
Ámbár, tudnám is, fel nem számlálhatom.
Egy szót se, mond Plútó : amit hallék, elég.

Mértéktelen élet az életet sietteti
Fogytára. Erről írtam e kis költeményt.

69. Ökör és Kutya.

A dolgos Ökör megéhezvén elballaga
Egy nagy kazalszénához, amelynél Kutya
Hevert. Ez ottan a szarvast megtámadá,
S elugatá. Amaz : igen kitetszik, mond, ki légy:
Irígy, gonosz vagy; te nem eszel, nem is ehetsz
Szénát, azontól még is tiltasz engemet.

Hát nem gaz ember az, ki, aminek maga

Hasznát nem veszi, nem veheti, attól mást buta,
Vagy milyen indulatból tilt s gyakran elugat.

70. Gyomor és Tagok.

Nagy meghasonlás támadt a Gyomor s Tagok
Között; Ezek amazt vádolák, hogy csak hever;
Ellenben ők izzadnak, fáradsnak, törnek
Magokat: amit sok bajjal összevgyűjtenek,
Feleszi s emészti egyedül a dologtalan.

En, mond a Szem, jó reggel felnézek s kelek:
Napot napestig, mint valamely ór, nyugtalan
Vigyázok, ami kárt tehetne, messziről
Látom, s előre megmondom, távoztatom.

En is, mond a nyelves Száj, intek szüntelen,
Ez jó, amaz nem, ezt kövesd, amazt kerüld.

A Kéz: kapálok, mőnd, kendert vetek, szövők,
Varrok ruhákat, építék házat, s ha kell,
Fegyvert fogok, s a közjót védem emberől.
Sok effélét nagy-hosszasan számlált elő.

Hát ide s oda mennyit járok, mennyit fáradok
En, kezdi a Láb, rajtam áll egész teher
(Ne legyen szóm senki bántására); még is, ím!
Legalábbvalónak tartatom, megvettetem.
Végezzünk nagy tekintetű dolgos Tagok!
A henye Gyomornak ne legyünk mindég rabjai.
S imezt végezték: „Minthogy heverő a gyomor,
És nem dolgozik, étel ital ne adassék neki“.

A Gyomor ugyan, jól tudván a követkeezést,
Ellent szóla, de hiába. Tőle több napig
A Tagok elvontak minden eledelt és italt.

Azonban a Szem lankad és lankad, s alig
Pislog, nagyot kezd a Fül is hallani, magát
A Kéz nem bírja, a Száj, mint hal, tátogat,
A Láb akarna menni, s nem mozdúlhat el.

Ily állapotban akarák tenni tisztiket,
De már késő volt; a Gyomor, mely őket is
Öntözgeté, mint valamely ér, kiszáradott,
S kinok közt vele fogytak ki a botor Tagok.

71. Oroszlány és Bikák.

Az Oroszlány haragutt a Bikákra, s meg akará
Alázni; de mivel többen voltak, és magok
Között szövetséget kötöttek, nem csapott
Reájok. Ezt az álnokságot gondolá :
Egy tehenet hozzájuk szalasztott s kergetett,
Amely legottan bizonyos okot adott nekik
Nagy meghasonlásra. Dühösen küszködtenek,
Szurdalták, hasogatták egymást kegyetlenül.
Erejeket fogyni látván a Vad, hirtelen
Ott terme, s kéje szerént őket vágá, ölé.

A meghasonlás erejéből az erőseket
Kiveszi, s teszi martalékká a szabad fejet.

72. Sas és Szarka.

A Sast egy Szarka kérte emberségesen,
Azaz szép szóval, hogy venné társának őt ;
Látod, monda neki, természetem nem rút vagyon ;
Látod, miként tündöklöm, a fekete s fejr
Toll ritka madárnak öltözete, tisztán, kevély
Rátartás nélkül, viselem magamat, senkire
Nem hányok mocskot, és még szólani is tudok.

Én társaságunkba fogadnálak tégedet,
Úgymond a Sas; de tartok tőled, hogy miket
Itt köztünk hallanál, kicsörögnéd azt amott.

73. Sárospataki Csóka.

E kék szemű, aranynak, ezüstnek és egyéb
Fényes dolognak kedvelője, e Madár,
Mondom, deák gazdáját megvigasztalá
Sárospatakon. A vár gazdag Urának feles
Aranyát kihordá, s a deáknak adogatá,
Ki derék segédet kapván, külföldre mehetett
Tanulni, s elment; de előbb Csókáját, nemes
Jótévőjet, megölte. Durva cselekedet,
E mai világban mely számos követőd vagyon !
Mert, mint a Pataki Csóka, úgy járnak sokan.

74. Róka és Favágó.

Egy Róka, kit sokáig hajtott a Vadász,
 Elrejté a Favágóhoz közel magát,
 Azon esedezvén, hogy semmit ne szólana.
 Jól van, mond a Favágó, nem szólok neki.
 Jött a Vadász, és keresé a Rókát : Amaz
 Nem szóla, de jelet kézzel ada. Míg a beszéd
 Tart köztök : a Vad lábra kelt és elszaladt.

Utóbb a Vágó, szem közt jöven vele,
 Hogy a jó tettet nem köszöné meg, vádolá.
 Kinek a Róka : Hamis lelkű! cselekedeted minap
 Elárúlt, noha nem szód; hálát nem érdemelsz.

Bár jót ígér is a gonosz, rosszal fizet.

75. Galamb és Sólyom.

Te Sólyom, téged nem hiába tart urunk;
 Kedves madara vagy, de bizony minket is szeret;
 Légy hát jó hozzánk, légy kegyes védelmezőnk
 A macskák ellen. Így szólott a Galamb.

A Sólyom ottan szeme láttára megkapott
 Egy macskafiat, és felgyilkolt. Még jobbadon
 Hítt a Galamb, s az erőssel kezde tartani;
 S neki, mint hatalmas pártfogójának, magát
 Lekötelezé. De mely igen csalatkozott!

Midőn körmölné, vágna, felkiáltozott :
 Én gyáva, hogy kis ellenség ne bántana,
 Nagyhoz folyamtam. Társaim tanuljatok!

76. Szolga és Kutya.

Nem régen állván szolgálatba egy legény,
 Csudálá, hogy ura s asszonya jó falatot kihány
 Az ebnek; és, ha történetből nincs jelen
 Ebédkor, szorgalmasan felkeresteti,
 Noha már a háznál haszna semmi vagy kevés;
 Mert vén, fogatlan, és csaknem világtalan.

Egykoron a Szolga kérdi tőle : Mi az oka
 Hogy úgy szeretnek, és oly kegyesen tartatol?

Uram részéről a jóság cselekeszi azt,
 Részemről pedig a hűség, felele a Kutya.
 Sok megkésértett engemet, sok ijesztgetett,
 De tántoríthatatlan, mint a kő, valék.

A Szolga vigasztalással tőle távozték,
 És gondolá, hogy vannak még jó emberek.

77. Páva és Katona.

Süvegén egy büszke Katona strucztollat viselt;
 Melyet látván a Páva, kezdé tollait
 Dicsérni, s velek kérkedni, a felduzmadott!
 Enyimek, mond, szebbek, és farkát abroncsra feszesen
 Terjeszté.

Megkedvelte a büszke Katona,
 S a nyalka Pávát véletlen körmei közé
 Kerítette: leges-legtündöklőbb tollait
 Kihúzta; s azokban süvege kevélykedett.

Most jött eszére, s oktalanságát hiu
 Torokkal vádolta; jeles kincsét rejteni
 Kellett volna, nem árulni szemnek gőgösen.

Így jár ma, s így járt régenten, sok kérkedő:
 Pénzt, drágaságot a szem mástól elkíván.

78. Gyermek és Fösvény.

Egy Gyermek a kút mellett sírt és jajgatott.
 Mi lelt, a Fösvény kérdi tőle. Oda vagyon,
 Jaj nekem! arany csészém, kútnak mélyire
 Esett.

Ezt értvén nagy hamar kifékezi
 Inát, hasát: magáról öltözetet lehány,
 S égvén heves kívánattól, leereszkedik.
 A Gyermek addig öszveszedte a ruhát,
 A haslagot kantárostúl, és elszaladt.

A kútban csak vizet talált, feljöttekor,
 Semmit, az a Fösvény.

A magáét veszti el
 Gyakorta, ki a másén kap, mond e költemény.

79. Csirke és vén Róka.

Kiment a Csirke későcskén, s asztag körül
 Magot szedegetett : s ímhol! egy vén és sokat
 Próbált Róka reá bukkant véletlen ; szegény,
 Mivel szabadulására módot nem talált,
 Megállta, s nagy ijedtségében szörnyen reszkede.

A Róka : látom, mond, hogy félsz, mert engem is
 Azok közül valónak gondolsz, kik gonosz
 Szándékból titeket lesnek és pusztítanak.
 De hidd el, azon istenteleneket gyűlölöm,
 S vajha kiveszthetném e világból! fáj bizony,
 Fáj szívem, mikor a gyenge és szelíd nemet,
 Amilyenek ti vagytok, oly kegyetlenül
 Őlik, pokol fajtái, nem föld állati!
 Védelveztök voltam eddig, és leszek
 Ezután is, míglen bennem a lélek piheg.
 E tájra most, alkonykor, ilyen gondolat
 Hozott, hogy a csalárdok ellen, kik setét
 Éjjel leginkább háborgatnak bennetek,
 Óltalmazalak. Ólotokon, fogadom, nem teszen
 Erőszakot sem Róka, sem Farkas s egyéb
 Rabló szemem láttára. Élesztő öröm
 Járt el a Csirkét és ragadta magán kívül.
 Az ólba, melyben már társai aluttanak,
 A nagy kegyelmű Védőt vezeté csendesesen ;
 Ott a szárnyasakat mind előlte.

Leggonoszab,
 Gonosztévők közt a próbált hizelkedő.

80. Zsugori de Zsobraák.

Gyümölcsösében Zsugorinak termett baraczk
 Sokféle, valamint alma, körtvély, szilva, meggy,
 Cseresnye ; s mint böcsülte szép gyümölcsseit!
 Míg változtatni nem kezdette rothadás,
 Egy szem cseresnyét (például csak ezt hozom)
 Egy szem cseresnyét a világért meg nem ett ;
 De másnak sem adott.

Fia szégyenlé. Kedvesit

Tehát a kertbe hívta mondván : Csak javát
Egyétek a gyümölcsnek, minthogy azt apám
Nem szereti : mindég rothadott van asztalán.
Az okos vendégek örömet szót fogadtanak.
Zsobrák szájában zabkenyér édes falat.

81. Iván Mester.

Mivel a várastól almafája messze volt,
S ahhoz gyümölcsért mindenkor nem küldhetett,
Nem is akart; mert cseléditől félté, Iván
E gondolatra jött : Kiásom én bizony
Azt még ma, s ide ablakom eleibe ültetem;
Innen, ha varrok vagy szabok, rá nézhetek,
S ha kell, gyümölcsét is frisében szedhetem.
Dictum factum. Napnyugtakor már új helyén
Állott, s ugyanazon, két vagy három reggelig
Élvén, ki is aszott. Oh Iván! Iván! (fejét
Öklözvén maga magának), mond: hol volt eszed!

Iván, mint látod, mód nélkül bölcselkedett:
Kivánságait sem tudta zabolán tartani.

82. Veszekedő Komondorok.

Egymásra régen törtek a Komondorok,
Kiket hiába intett a nyáj Pásztora
Jó békességre; nevededett mérges dühök,
Ki is ütött; marták, rágták kéméletlenül
Egymást; az egész nyáj rajtok elbámászkodott.

A lesben álló s jól vigyázó Farkasok
Elé szaladtak, és őket mind elnyomák;
Azután a Juhnyájt szaggaták, ölék, evék.
Érted, ha akarod érteni, ezen költeményt.

83. H a j ó z ó k.

Sok drága partékákkal megterhelt hajót
Kezdett forgatni s hányni szélvész a Dunán :
Az Evezők, és kik azonon voltak, kész halált
Látván, siralmas panaszokat öntöttek. S ihol,

Egyszerre szűnt szél ereje s fergeteg dühe;
 Nap is reájok kedvező szemet vetett.
 Épen maradván, és új vért s új életet
 Magokban érezvén, nagy gajdolás között
 Kelemtövidére szerencsésen szállottanak.

Itt a Kormányos két leczkét adott nekik :
 „Nem kell hamar panaszra fakadni, atyafiak“.
 Másodszor : „Tartósabb a mértékletes öröm“.

84. Várákózó Szamár.

Túl egy folyón jó legelőt látott a Szamár,
 Megörült; de kedve vízben úszni nem vala;
 Hát arra határozta magát, hogy míg a patak
 El nem fogy, addiglan várákózik ott.
 S várákózik, noha nagy-éhen reggel ment oda.

Alunni készült a Nap, mikor ő ébrede,
 Egyszersmind akara úszni (mert folyton folya
 A patak). Akara, mint mondom, de kiveszett neki
 Ereje; tehát csak bánkodhatott; s bánkodott.

A rest erősnek szól ezen költött beszéd.

85. Állatok és Nap.

Oh Nap! ne süss oly melegen, egyébként elveszek;
 Mert lankaszt és izzaszt a munka terhe is:
 Ígyen kiáltott a Szamár.

Oh csak meleg
 Sugárokat ereszs! ezt kiáltá a kigyó.

A bagoly így kérte: Oh Nap! szemeimet ne sértsd,
 Oda lesznek, ha világítani nem szünöl. Az Egér,
 Elvégre : oh Nap! kérlek, mond, tégy jót velem;
 Érleld melegeddel a mező kalászeit.

A Nap, szokásaként, járását folytatá.

Fertelmes egoismus, sok nemzet ostora!

86. Egér és Béka.

A Békát szépen kérte régenten az Egér,
 Hogy vinné által őtet egy széles folyón.
 Miért ne, csak hozz jó erős czérnát ide,

Ügymond a Béka. S vitt czérnát neki az Egér,
 Kit amaz önnönmagához kötözött, és uszott
 Vele; midőn a folyónak közepén volt, bukott,
 S az Egeret húzta, mert el akará fojtani;
 Az Egér veszedelmet érezvén, nem engedett.
 Míglén vesződnek egymással, rájuk csapott
 A Kánya, és mind a kettővel elröpült.

87. Oroszlány és Egér.

Nyugvék az Oroszlány, mikor egy kicsiny Egér reá
 Ugrott, vagy inkább botlott, és nagy szálát is
 Tiszteletes bajuszából kirántott; a nemes
 És nagy Vad ötet elkapá, de nem veré,
 Nem kízná, hanem elereszté minden sérelem
 És bántás nélkül, csak ezen kis leczkét adá
 Neki : Légy vigyázóbb ezután, mert sok hirtelen
 Haragú, hebehurgya van : ha véletlen találsz
 Reájok szökni, tudd meg, bőróddal fizetsz.

88. Ugyanazok t. i. Oroszlány és Egér.

Az Oroszlány éjjel jártában hallóba dőlt,
 Melyből midőn ki akarná fejteni lábait,
 Még inkább öszveszorítá, s nem menekedheték.
 Haszontalan munkája ordítást s nyögést
 Satolt belőle; hallván a kis Egér, oda
 Sietett : jótévőjére rá ismert, s legott
 Vigasztalá; elrágta lassanként erős
 Köteleit, és megszabadította a Nagyt.

Most érzé mindenik, hogy nincsen édesebb
 Az igaz jótéteménynél, amelyet kicsiny
 Sorsú is adhat Nagynak. Értsd ezt büszkeség!

89. F e c s k é k.

Egy Fecske kedvesével több esztendeig
 Szegény Gazdának házánál tartózkodott :
 Ott rakta fészket, ott nevelte kisdedit.
 Ha új Tavaszkor visszatért, volt kész helye.

A Gazda mihelyest látta, víg szóra fakada :
Ihol, anyjok! itt vannak tavali vendégeink.

Azon szegény Gazdára nagy örökség jutott,
Amelyre számot sem tartott. S immár neki
Nem tetszett a náddal födött ház; rontatá
Azt, s egy kőpalota építéséhez foga.
Egész nap zörgés s lárma közt folyt a dolog;
A Gazda fennyen ezt és azt parancsolá.

A Fecske: jer, mond párjának, másutt vegyünk
Szállást; itt nincsen nyugalom. S költöztenek
Más házhoz, melyet csak szalmafedél őrizze,
S meglegedének.

Nem fény, nem világi jó,
Hanem a magával békes lélek boldogít.

90. Juh Bíró előtt.

Egy Kutya Bíró eleibe idézte a Juhot,
Kinek kölcsön adott volna kenyeret, s ez, hamis
Szájjal tagadná; két bizonytságot hiva,
Farkast és Kányát; ezek előállván: „Igaz,
Úgy van, Bíró Úr, láttuk, bátran esküszünk“.

A Juh, szegényke! vesztett; büntetése volt:
Mivel nincsen egyéb jószága neki: hát egész
Gyapját eladván, tegyen eleget. Tél volt s kemény
Hideg, mikor ezen büntetés hozatott reá,
Elhalt, s húsát felosztották magok között
A Kánya, Farkas, Kutya, hamis ellenségei.

91. Párducz és Sas.

A Sas hallotta, hogy a Párducz jó illatú
Állat, tehát jó volna husa is, gondolá;
Kivánt belőle enni, de magát ellene
Erőtelennek látta, mert elveszteni
Akarta. Szerencséjére egy vén Róka jött,
Kinek így szóla: Te, ha megsegítesz engemet,
Azaz, ha nekem jó s nem nehéz módot mutatsz,
Amely szerint a vad s kegyetlen Párduczot
Elejthetem, nyersz tőlem sok ludat, tikot,

Vad s házi réczét, et cetera : Te, tanult, ravasz,
Szóval, nagy mester vagy ; s azért benned bizom.

A Róka, minekutána megvolt a kötés,
Így tégy, mond : A mely forráshoz jár oltani
Szomját, tégy oda egy nagy sajtár bort ; azt igen
Szereti, s megiszsza, s tőle részeggé leszen :
Ledől lábairól, s mint holt dög földön hever ;
Ez nem nehéz mód, s én könnyebbet nem tudok.

92. Fogolymadár és Vizsla.

Fogolymadárral a csalitban összejött
Egy Vizsla, ki barátságosan kezdé Amazt
Dicsérni, mondván : Szép, bizony szép vagy, Fogoly ;
Ha szemeidet behúnynád, mint illenék
Az neked ! oh sokkal szebb volnál és ékeesebb !
E szónak hitt ; behúnýta szemeit, és legott
A Vizsla ötet elkapá. Sírt, jajgatott,
S csak azért könyörgött neki, hogy míg az ő nevét
Nem mondaná ki, meg ne ölné. A kutya
Alig nyitá fel száját, hogy kimondaná,
Belőle kiröpült a Fogoly.

Jaj énnekem !

Mért kelle szólnom : a Vizsla azon bánkodott ;
Ellenben a Fogoly monda : Jaj énnekem !
Mért kelle alunnom, mikor álom nem jött reám.

Mikor vigyázni kellene, alusznak sokan.
Sokan, mikor nem szükség, akkor szólanak.

93. Paripa és Szamár.

Egy Paripa, ki cifra czafrangban kevélykedék,
A sok dolog alatt eltörődött és fogyott
Szamarat előtalálván, neveté s felrugá ;
De nem sokára nyargalásban megszakadt,
És a mezőre gazt s trágyát hordozgatott.
Neki a Szamárka víg nyerítéssel : Te vagy,
Szóla, te nyalka ! s Amaz elpirulván hallgatott.

Senkit ne vess meg. Senki veszedelmén buta
Szamárként ne kaczagj ; gondold : Emberek vagyunk.

94. Elefánt és Róka.

„Oh, e világban minden állatok között,
Leges-legerősebb, legnagyobb, legokosb, s azért,
Oh, vajha méltán zenghetnélek tégedet“!
Így, ex abrupto, kezdé el dicséretit
Róka az Elefántnak.

A valóban nagy s okos
Barom neheztelt, és a Rókának legott
Szóla : Kotorj innen, szemtelen hizelkedő!
Oroszlányt, Medvét, Farkast, és Tigrist dicsérj.

95. Oroszlány és Majom.

Az Állatok országában, míg nálok király
Nem volt, kegyetlen gyilkosság uralkodék;
Sokszor csekély, vagy semmi okból szaggatá
Erős az Erőtelen : haszontalan panasz
Hegyeken, erdőkön és mezőkön hallatott.

Elvégre többen öszvegyülvén, gondolák,
Hogy egy hatalmasbat Bírónak kellene
Választani, kitől félne nagy és kicsiny lator.
Ekkor az Oroszlányt választották, és neki
Királyi pálczát adtak azon kötés alatt :
Hogy lenne kegyes, irgalmas, jó törvényhozó ;
Hitét s ígéretit szentül megtartaná.

Alig kezdé parancsolni, tett ígéretit
Megbánta; mert előbbi vad természetét
El nem felejté. Hát álnoksághoz fogott :
Majd ezt, majd azt az állatot szép szín alatt
Hívá magához, s kérdezé : Bűdös-e nekem
Szájam, lehelletem? Ha találta mondani :
Bűdös; megölte, s azt is, aki hallgatott.
Így elveszett sok szarvas, őz, nyúl, erdei
Disznó s más állat.

A Majmot utolszor hívá,
Ki, amit tőle kérdezett, arra ravaszúl
Felelt : Uram, királyom! Nem csak nem bűdös,
Hanem ugyan kellemes illatú lehelleted.

Ennek, szégyenből akkoron, megengedett,
Mint nagy dicsérőjének ; de vigyázott reá,
S az ötletek számát vele toldani szándékozott.

Így tett : Mintha beteg volna, tetteté magát.
Ezt hallván, öszvejönnek minden állatok
Látogatására a királynak. Orvosok
Nyelvét nézegetik : majd bal, majd jobb pulsusát
Billegetik ; s azt találák, hogy gyomrát neki
Terheli nyers falat, amely úgy lágyúlhatna meg,
Ha Majombél véresen boríttatnék reá.
A főtanács kiálta : Úgy, úgy, úgy legyen !

96. Róka és Macska.

Én, mond a Róka, ravasz szemmel tégedet,
Macska, megelőzlek, sőt egyéb állatokat is
Felhaladok.

Én ilyennel nem dicsekedhetem,
Mondá viszontag a Macska ; de hogy jó hegyes
Körmökkel áldott a természet, azt neki
Köszönöm.

Mikor így beszélnek, íme! közel Kutyák
Ugatnak : a Macska hamar egy fára szaladott ;
A Róka pedig elfogatott és szaggattatott.

A magahitt embert veszedelem lesi, s dönti le.

97. Farkas és Ebek.

A nyáj védői csonton öszvevesztenek,
Kiket távulról a Farkas nézett. Örült,
Gondolván, hogy könnyebben nyer prédát. Nosza,
Neki bátorította magát, s a nyájnak szaladt :
Egy bárányt kiragadott s vitt.

Azt látván, hamar
Elhagyták a veszekedést, s a Rabló után
Méltó haraggal, s jó foganattal estenek
Az Ebek ; a Farkas, hogy magát szabadítaná,
Prédáját elvetette, s szaladott a gonosz !

A köz veszedelem egy szívet lelket kíván.

98. Daru és Varju.

A Daru és Varju szövetséget kötöttek
 Úgy, hogy más madarak ellen a Daru védené
 A Varjut; Ez pedig jövődöt mondana
 Amannak.

A szövetséges társak gyakran
 Ízben menének egy vetésre, s a magot
 Kiszédék. A Gazda nem szenvedhette teleke
 Pusztítását, kiált szolgájának : Követ
 Hozz ide! Daru, vigyázz, mond a Varju, s a Daru
 Nem történt semmi. Két nap ilyen jól folya.
 A Gazda szemesebb lőn, és nem követ, hanem
 Kenyeret parancsolt szóval, de valóban követ
 Értett, s hozott a szolga. Jó lesből követ
 Parittyájából a Gazda Darura kilövé,
 Ki nehéz sebében alig mentvén meg életét,
 A Varju ellen támadott, hogy hallgatott,
 És nem jelentette meg a veszedelmet neki.
 Kérlek, bocsáss meg; mert én vétkes nem vagyok,
 A Varju mondá, hanem az álnok, a csalárd
 Ember, ki sokkal mást mond, és mást cselekeszik.

99. Vadász Állatok.

Vadászni menvén egykor mint társak, Tehén,
 Juh, Kecske s Oroszlány, egy nagy Szarvast fogtak el.
 Midőn magok közt fel akarák azt osztani,
 Így szólt az Oroszlány : Én, mivel legerősb vagyok,
 Az első részt veszem magamnak; második
 Rész engem illet, mert Oroszlány a nevem;
 A harmadik enyim, mert legtöbbet fáradék;
 A negyediket, meglátom, ki veszi tőlem el,
 S övé lőn az egész.

Társ Hatalmassal ne légy.

100. Gyáva Madarak.

Egy zöld ligetnek szélén a Madarász sipolt,
 Igen is édesdeden sipolt, mert nagy sereg

Szárnyas lakos felindúlt, és ötet közel
Akarta látni, hallani

Egy, ki már sokat
Próbált, intette, hogy ne hinnének; rövid
Örömnék vége hosszas bú, bánat lehet;
Sokan szóhallók voltak, de sokan nem, s Ezek
Egy lábíg lépesvesszők rabjai lettenek.

Sok madárt már törbe ejtett
Csalfa sípnek szép szava.

101. Tamás Deák.

Tamás egy régi társától, kit elétalált,
És kit régen nem látott, kérdé : Élsz-e még?
Mert, mond, azt hallám, és levélből olvasám,
Hogy deszkát árúlsz más világon.

Légyen örök
Hála az Egeknek! még frisen vagyok, felelt
Amaz. Bizony nem hiszek én teneked, visszaszól
Tamás; mert az, ki holtnak mondott, hitelesebb.

102. Falusi ember.

Egy Falusi ember szamarát irgalmatlanúl
Úgy megterhelte, hogy alig léphetett; reá
Kiáltozának mások, szánná a szegényt,
S könnyítne rajta; egyébként kutyaeddel leszen.
A Falusi végre, megszánván az állatot,
Terhét magára vette, s úgy ült fel reá.

103.

Egy Gazda mély gödörbe, melyet a ravasz
Rókának ásatott, lezuhanván kiáltozott :
Szolgák! hamar segítsetek; Mikó, Geczi,
Nem messze állának, de egy sem mozdula.
A Gazda mérgében : nem jönnek, mond, hacsak
A gonoszakat, mint illik, jól meg nem verem.

104.

Vágtatva nyargalt egy Hajdó levelet vivén,
Amelyen látta : Cito, Citius, Citissime;
Hogy a Dunához és a révhez ért, lovát
Hajóba vezeté gyalog, és ott felült reá.
Midőn az Evező tőle kérdené okát,
Ezt felelé : Sietek, mert Úr dolgában vagyok.

105.

Nem félénk-e ezen paripa? Kérdé a Vevő.
Kinek a barom gazdája böcsülettel felelt :
Nem ; mert az istállóban mindenha maga hál.

JEGYZÉSEK.

1) Itt csak azt jegyzem fel 1) hogy ebben a háborúban, mely jobb szerencsével folytatódott, mint kezdődött, híresekké lettek Károlyi, Splényi, Erdődi, Nádasdi, Pálfi, Gyulai, egyszóval minden regementbéli seregek; 2) hogy a magyar Minerva a legbuzgóbb követőkre talált. Ugyan is méltán éneklé Szabó Dávid:

... „Mars ottkinn mennykövez : ittbenn

A Músák kötik a koszorút : aprítja magyar kard

A törököt, s azonegy tájban említi magyar toll

Drága vitézeinek nyelvét.“

A buzgóság, mint a szalmatűz, hamar oda lett. Mert a neki hevültek Pallastól elfelejtettek kérni tükört és paizst. Ez volt tehát az oka, hogy nem lehettek oly szerencsések, mint Perseus.

2) Örök emlékezetet érdemel Pyber Ferencz csak azért is, hogy Szabó Dávidhoz, ki a közjóért, a magyar Minervának, azaz a magyar literatúrának feláldozta életét, igaz szívességgel viseltetett koporsó bezártáig. De poetája sem háladatlan. Olvasd a többi között Pyber halálára írt nemes érzékenységu ódáját, melyet imígy végez : „Pyberemet látom, az égbe hí. — Szeretett Pyberem hí — megyek!“ — A megboldogúltnak fia, Benedek, Dávidnak elébb engedelmes tanítványa, most meghitt barátja.

3) „Theophrastus moriens accusasse naturam dicitur, quod cervis et cornicibus vitam diuturnam, quorum id nihil interesset; hominibus, quorum maxime interfuisset, tam exiguum vitam dedisset.“ Cic. Tusc. III.

4) Mélt. b. Orczy Lőrincz, a magyar Helikonnak valóságos dísze, Pesten 1789. végezte el halandó életét. Régi szokás szerint Alexovics szép halotti predikációt mondott felette. Plin. Ep. L. III. 21. : „Fuit moris antiqui eos, qui vel singulorum laudes, vel urbium scripserunt, aut honoribus, aut pecunia ornare : nostris vero temporibus, ut alia speciosa et egregia, ita hoc inprimis exolevit. Nam, postquam desiimus facere laudanda, laudari quoque ineptum putamus.“ — Orczyról igazán énekelte Révai :

„Pártfogó s író-társ volt nyelvünk ügyében;

Értékkel és tollal fáradt érdemében.“

5) Gr. Berényi Ferencz, Árpádnak hív onokája, 1785. eszt. búcsúzott el tőlünk. Tudott németül, francziául, törökül; de a nemzet nyelvét, öltözetét, szokásait, literatúráját mindenek felett szerette, s híven megtartotta haláláig. Ezek a külső jelek igaz jelei a hazaszeretetnek.

6) Gr. Nádasdi Ferencz, horvátországi bán, 1783-ik eszt. múlt ki a világból. Hív, jámbor, vitéz hazafi volt.

7) E név alatt énekli meg Virág Kazinczy Ferenczet, kinek neve azon időben, midőn az óda, a Munkák első kiadásában 1799. megjelent, átok alatt volt . . . Kiadó.

8) „Él még . . .“ Halhatatlan nevet szerzett magának Nunkovics pécsi nagyprépost, kinek szíve a köz haszonért vert, buzgott. Ismeretesekek levelei, szavai. A haza megfosztatott tőle 1790. nov. 20. — (Az irodalomnak tettel is pártolója volt. Az egykor híres Debreczeni Grammatikára ő adta volt a költséget. Kiadó).

9) Alig juthatott Caesar a Rubiconnak partjára, egy ijesztő idétlenség, ostoba nagyságával jelenik meg előtte. Ez sóhajtó hazájának siralmas képe vala, mely reszkető szívébe öszvevertettnék lenni látszatott. Városoknak tornyaival koronázott homlokáról fejér hajának megtépett fürtjei tagjaira széljel rendetlenül omlottak. Caesar előtt így állván, keserves nyögésétől félbe szakasztott szavakkal : „Hová siettek, így kiált fel, oh rómaiak! ha igaz hazafiak vagytok, álljatok meg! legelső lépéstek, melyet ezen túl tesztek, bűn s örökös átok lesz ellenetek stb“. Bessenyei György Lucánusából.

10) „Magyar Óda“ cím alatt jelent meg röpiratúl h. és év nélkül, 8-r. 4 l., az 1790 $\frac{1}{2}$ -ki buzgóság elmúlására, mely szalmatűznek mutatkozott; a mohón felkapott nemzeti ruha ismét hátrált az idegen elől, a nyelv, a színház ügye abba hagyatott stb. Munkáiban nem jöhetett ki. — Töredéke Kulcsár Hazai Tudós. 1807. II. 16. l. — Kiadó.

11) Értődik a magnetismus által való orvoslásnak neme Bécsben. A pátiens fejére sisak, karjaira, mellére, lábaira stb. láncz tétetik. Hasznáról most is nevetve beszélget Szabó és Pyber Virten.

12) Baróti Szabó David. — Pyber virti birtokos, l. a 2) jegyzést. — Kiadó.

13) Kazinczy Ferenczhez, kit akkor, az obrovici fényítőházban koronként elhagyott lelkének minden ereje. Megtekinthetők 1799-ki levelei „Kazinczy és Kora“ című munkám 187. sk. ll. — Kiadó.

14) Hadd álljon itt is Kazinczy e szép ódácskája, miután Virág azt, az elveszéstől megmentendő, Munkáiba e cím alatt s idéző jelekkel, oly időben felvette, midőn a megnevezhetetlentől — a tán elveszendőtől — nem jelenhetett meg semmi!

15) A nagy emberekről mindenkor tisztelettel kell szóla-

nunk. Így szólott Nagyajtai Cserei Lőrincz Mátyás királyról. Ide írom egynehány sorait, azt kérvén a magyar olvasótól, hogy készítse el szívét a hazafiúi érzésre. — „Ez a vitéz, és bölcs király megvetette, úgymond, hazánk boldogulásának, a tudományok előmozdításának gyökeres alját, de íme! midőn teljes igyekezettel azon iparkodott, hogy kicsinált állandóságát is felerősítse, érkezett egy legkeservesebb, egy legvéletlenebb csapás szegény nemzetünkre: kiszólltatott halál által ez a király életének virágjában legdicsőségesebb munkálkodási, ellenségén vett győzedelmének zengedezési, Európának csudálkozásai közül, és így tőle mint édesatyjától megfosztatván, Magyarország oly árvaságra jutott ismét, melynél keservesebbet, károsabbat ellenségi sem kívánhattak volna; az ő halálával nem csak ellenségit félelembe tartó ereje, szerencséje Magyarországnak, hanem a virágzani kezdett tudományok is siettek romlásokhoz. — Mátyás királylyal együtt eltemetődve látszattak azok az eszközök is, melyekkel veszedelmet megelőzhette volna stb“. A királyi palotáról ezeket jegyezzük ide. Ama felséges ház, amelyet első Lajos épített, Zsigmond megnagyobbította; Mátyás király által a legnagyobb fényességre emeltetett: de idő jártával terhes viszontagságai alatt lerogyván, sokáig nyomorgott töredékei között. Végre b. e. M. Therésia kegyességétől új életet és dicsőséget nyert 1749. eszt. májusnak 13., amely nap az első könek letételére vala rendelve. A hazának ezen ünnepén Bajtay, hasonlíthatatlan ékesszóló, az ország nagyjaihoz tartott deák beszédében megmutatta: „Mái napon nem annyira a királyi háznak, mint a mi közönséges hasznunknak, és dicsőségünknek talpköveit tesszük le.“ Az első részben, a 6-dik lapon. Ha, úgy mond, e királyi ház csak azért építtetnék, hogy itt üresen és pusztán állana mindéig; nem hasznunkra, hanem csúfságunkra lenne, és a hazának a reá fordított közönséges költségek miatt bút és siránkozást okozna inkább, mint örömet és gyönyörűséget. De — inhaeret mentibus nostris, ut inquit Cicero, praeclarum quoddam augurium futurorum. — Olvasd a 7. 8. ll. is, és észre fogod venni, hogy amit Bajtay óhajtott és reménylett, mi örömmel érezzük, és még szerencsésb jövővel is biztathatjuk magunkat!

¹⁶⁾ Qui monet, ut facias, quod iam facis : ille monendo
Laudat et hortatu comprobatur acta suo. Ovid.

¹⁷⁾ A Fejér megyei Paurok közöl való, egyike az elsőeknek, kik az 1810. évi octoberi nagy tűzvész után, mely Virágnak mindenét elhamvasztá, nála segítő készséggel megjelentek. Vitkovics barátja, kinek az Epigrammái I. könyvét ajánlotta. — Kiadó.

¹⁸⁾ Custosának nevezte Virág enyelegve azon hasáb fát, melyet konyhaajtaja mögé szokott volt támasztani, hogy az ajtó-

nyitás zöreje folytán a belépőt, elmerüléseiben is, észre vegye. — Kiadó.

¹⁹⁾ Ajánló sorok, miket Virág „Hunyadi Lászlója“ mellé nyomtatott „Poesia“ című munkácskája elibe tűzött, mely egy kis poetikán kívül verseket tartalmaz. — Kiadó.

²⁰⁾ A költő itt Pyrker László túnisi rabságára s megmenekvésére abból, céloz. — Kiadó.

²¹⁾ Célzás Pyrkernek mint lilienfeldi apátnak német földön laktára. — Kiadó.

²²⁾ Philomela. Itt fülmile helyett áll. — Kiadó.

²³⁾ Régi szó : Jó bort és kincset meghitt emberre kell bízni.

²⁴⁾ Ilyenek valának 1790-ben azok, kiket oszlopra nevenként felírt egy derék poéta :

„Darvas az oszlopnak tetején tündökljön; az égig

Nyúlt márvány ennek tiszteletére kevés *).

Írd fel odább Bójthyt, Feketét, Márjásit, a két Vayt **),

Balogot, Domokost, Almássyt, Bezéredit ...“

Emlékezzünk vissza.

*) D. F. helytartósági tanácsos, a bátor és okos hazafi, a nemzeti ügy egyik előharczósa. **) József és Lajos, ez utóbbi generális (Vay Mikl. cancellár atyja). Kiadó.

²⁵⁾ Midőn Vitkovics „Székhelyi Majláth György Personálisnak halálára lantolt.“ Pest, 1821. — Kiadó.

²⁶⁾ Azaz : „relinquamus aliquid, quo nos vixisse testemur“. Plin. Ep. III. 7.

²⁷⁾ Nézd Vitkovics Epigrammái előtt a mondást :

Az epigramma majd egy nyíl,

Talál hegyével;

Majd egy pallos,

Talál élével;

Néha meg (így kedvelték a görögök)

Egy kis rajzolat, egy sugár,

Mely löveltetik

Nem égetni, csak világítani.

Klopstock után Vitkovics.

²⁸⁾ Petrószai Trattner János Tamás, ki ekkor nyomtatta a „Poetai Munkák“ második kiadását (1822). — Kiadó.

²⁹⁾ Török háborúkor 1789. — Kiadó.

³⁰⁾ Föld alatt, az undok helyeken keresztül mászott Ulysses Trójába, hogy a Palládiumot ellophassa.

³¹⁾ A scythiai követ Nagy Sándort, a világ dúlóját, imígy pirongatta : Si Deus es, tribuere beneficia mortalibus debes, non sua eripere : sin autem homo es, id quod es, semper esse te cogita. Curt. I. 7.

³²⁾ Sed quo sis, Africane, alacrior ad tutandam rempubl., sic habeto : omnibus, qui patriam conservarint, adiuerint, auxe-

rint, certum esse in coelo ac definitum locum, ubi beati aevo sem-piterno fruuntur. Cic. in Somno Scip. — Hallod, mit mond még a pogány is?

³³⁾ Sajátkép egy poetai postscriptum Baróti Szabó Dávid szép ódájához :

Elmentél, szeretett Rádaim, e világ
Zúgó habjaiból, számtalan érdemed
Kísérvén nemesült lelkedet! stb.

melyhez vettetett is a Magyar Muzeum II. köt. 398. l. — Kiadó.

³⁴⁾ Ulysses, Trója veszedelme után, Kalypso szigetébe ve-tődött. A nympa megszerette őtet, s hogy megmaraszthatná, halhatatlansággal kínálgatta s édesgette; de a vitéz és bölcs fér-fiú, nagyobbra becsülván hazáját a halhatatlanságnál, eltávozott a szigettől. Halljad és érezd mit mond Cicero : „Patria nos de-lectat, eiusque rei tanta vis est, ut Ithacam illam in asperrimis saxulis tamquam nidulum adfixam sapientissimus vir immortali-tati anteponeret. I. de Orat.

³⁵⁾ Ezeket Horátius így írja le, Ep. II. l. I.
Sponsi Penelopae, nebulones, Alcinoique
In cute curanda plus aequo operata iuventus;
Cui pulchrum fuit in medios dormire dies, et
Ad strepitum citharae cessantem ducere somnum!

³⁶⁾ „Petrarca és Koplegyi“ költeményhez, 100–2. l. e jegyzést veti a költő — „Petrarca eme könyvét : De remediis utriusque fortunae olvasd, ha többet akarsz.

³⁷⁾ Pers. Sat. I. Berecyntius Attin,
Et qui caeruleum dirimebat Nerea Delphin.

³⁸⁾ Iam diu desidero patroni festa reducis;
Oh salubrem multis bisque quaterque lucem.

Sokat, igen sokat szenved a deák poesis, pedig oly veteránusok-tól is, akik azt profiteálják! — Tetszik Sullának egy cseleke-dete : „Sulla, quem nos in concione vidimus, quum ei libellum malus poeta de populo subiecisset, quod epigramma in eum fuis-set tantummodo alternis versibus longiusculis, statim ex iis rebus, quas tum vendebat, iubere ei praemium tribui, sub ea conditione, nequid postea scriberet. Cic. pro Archia.

³⁹⁾ A „költemény“ és „mese“ között nagy különbség vagyon; mit akarnak tehát azok az emberek, akik p. o. Aesópus-nak „költeményeit“ meséknek nevezik?

⁴⁰⁾ L. a ¹⁸⁾ jegyzést. — Kiadó.

⁴¹⁾ „Negyedik napon tanácsot tartván, és mindnyájoknak esküvéseket bevevén Álmos fejedelem, még élteben, a maga fiát Árpádot fejedelemmé és parancsolóvá rendelte.“ Anon. B. R. Not. cap. XIII.

⁴³⁾ Ixion hitszegő király volt. Pokolban keréken forog szüntelen.

⁴⁴⁾ Tantalus király volt, édesfiát Pelopest kegyetlenül megölte. Pokolban éheznek és szomjuznak szüntelen, noha vizek s almák környékezik ajakait, száját.

⁴⁵⁾ Tityus királyfi, kit gonosz szerelme pokolra vetett. Az ő elfogyhatatlan máját saskeselyű eszi éjjel nappal.

⁴⁶⁾ Boeth. A vigasztaló bölcseségről III. k. 12. v.

⁴⁷⁾ longoque togae tranquillior usu

Dedidicit iam pace ducem. Lucan. I.

⁴⁸⁾ „Érd“ régi nemzetség. L. Magyarország gyökeres régi Nemzetségeiről Horvát Istv. Pest 1820. 53. l.

⁴⁹⁾ Turóci Chron. cap. XL. „De monte Kelenfeld“ stb.

⁵⁰⁾ Anon. B. R. Not. cap. XLIV.

⁵¹⁾ Kelenföld hegyét értem. Krónikánkban vagyon : „De monte Kelenfeld“ stb. Dlugoss XV. században írta : „beatus Gerardus Chanadiensis Episcopus bigis impositus de monte Kerempheludt praecipitatus“. Nem kellett volna elváltotatni.

⁵²⁾ A magyar literatúra történetehez tartoznak effélék is.

⁵³⁾ „Mértékesekeket“ ért itt a szerző, miután Kovács Sámuel csákvári predikátor addig csak rímekben dolgozott vala, melyeknek Virág ez időben ellenségek volt.

Ide vetem még az epistolának a Poetai Munkák második, 1822-ki, kiadásában álló átdolgozatából a következő verseket, melyekben Virág, különösen Kis János és Kisfaludy Sándor műveik által kizárólagosságában megingatva, megalkuszik a rímmel miután a „Hangzatkáiban“ (I. feljebb a 126—9. ll.) már maga is alkalmazta:

„A sokaságra ne nézz, a régi legényre, szegényre,
Ezt valamely rezgő torkú kántorra bocsásd s hagyd,
Vagy, ha neked tetszik, mint soknak tetszik ilyen
Hang, nem is ok nélkül, bízvást zengj rajta, de ritkán
És röviden. Vedd például a soproni kedves

Hangozatú költőt, vagy amazt, ki kesergi leomlott
Várait e hajdan szép honnynak : néha Csobánczra,
Néha ragad Somlóra s neves Badacsonra, s magasról
Nézeti régi dicsőséget e földnek, azokra

Emlékeztetvén, kiknek hálával örökre

Tartozik a maradék; s ó vajha tehetne csudákat!

Így szólok, mert újra teremteni kellene mindent.

Vályogok a mai köszikláink többnyire, s díszesb

Thébát építtetni belőlök nem tud akármely

Amphion is. Nem fárasztlak. Légy boldog, ohajtom“. —

Kiadó jegyz.

⁵⁴⁾ Kondé, az 1810. sept. 5. 6. Buda külvárosait nagy részben megemésztett nagy tűzvész napja előtt elhozván Virágtól ennek akkor kész horátiusi fordításait, az így megmentettek közül né-

hányat „Poemák“ című gyűjteményében (Buda 1811) e levelkével ajánlott neki Virág. A kiadó.

⁵⁵⁾ L. ezt „Újévi“ cím alatt felebb a 62. lapon. — Kiadó.

⁵⁶⁾ Midőn Virágnak „Thalia“ című versfüzetét vette ügye-
lése alá. — „Kit Berek és vad tigrisek is méltán hirdetnek . . .“
Itt Kazinczy Poetai Berkének és Dayka Verseinek akkor készü-
lőben levő kiadására vonatkozik a költő. T. i. a tigrisek alatt
az elvetett krotalonok utóhangjait szelidülve hallgató két tigris
értetik a Dayka címlapján : gyönyörű allegoria Dayka költésze-
tére. Kiadó.

⁵⁷⁾ „qui ad eum accersendum a Senatu missi erant, eum ad
imperium populi Romani suscipiendum, semen spargentem vide-
runt.“ Valer. Max. L. IV.

⁵⁸⁾ Luc. Qu. Cincinnatus szánt vala, midőn a haza szavára
oda hagyta munkáját, és sietett megszabadítására Minucius Con-
sulnak, kit az ellenség már három nap szorongatott. Az aequio-
sokat járom alá hajtotta. Flórusnál : „Triumphalis agricola“ a
neve. A négy hold föld nem igen buzdíthatta, úgy vélem, de an-
nál hatalmasban a hazai szeretet, mely, ha jóra való szívekben
vagyon, csudákat cselekszik.

⁵⁹⁾ Curius tűzhelyén ül vala, midőn a samnitesek nagy da-
rab aranyt vivének neki : Ő azt nem vette el, mert, mond „nem
oly dücsőséges dolog arannyal bírni, mint azoknak, kik azzal
bírnak, parancsolni.“ A római historiát kell tudni!

⁶⁰⁾ Approbatio . . . Fr. Petri de Cuenca et Cardenas Ord.
Min. S. Franc. de Paula, Lectoris Jubilarii, Consilii Inquisitionis
generalis in Hispania Qualificatoris . . . 1642.

⁶¹⁾ Kazinczy „Helikoni Virágait“ kéri vissza, mely köny-
vet Czinkének kölcsön adott volt, s mely már akkor is a ritka
könyvek közé tartozott. — Kiadó.

⁶²⁾ Azaz caesura. Fabchich.

⁶³⁾ Ily cím alatt adott Virág 1814-ben egy füzet epistolát,
sajátot és Horác-féjét. — Kiadó.

⁶⁴⁾ L. Horátius Písókhhoz írt levelét.

⁶⁵⁾ És Maecenáshoz a XIX-et olvasd.

⁶⁶⁾ Budai rácz plébános, a költő Mihály testvér öcsce. —
Kiadó.

⁶⁷⁾ Anon. cap. XXXIII. sequ. Katona chronológiája sze-
rént e dolog történt 893. eszt.

⁶⁸⁾ Hunyadi Mátyás királyunk képét rajzoltatta számomra.

⁶⁹⁾ Nagy Sándor „edicto vetuit, ne quis se praeter Apel-
lem pingeret“ Hor. Epp. II. 1.

⁷⁰⁾ Non est vivere, sed valere, vita. Martial. — Fridrik,
e néven harmadik császár, midőn vadhús miatt lábát elvágatni
akarná, így szóla : „Boldogabb az egészséges paraszt mint a be-
tegeskedő császár.“ Valahányszor pedig elvágott lábára nézett,

ezt mondá : „Wehe dir, Kaiser Friedrich dem Dritten, dass du diesen Zunahmen bei allen Nachkommen erobert hast : hier liegt der Kaiser mit einem Fuesz“.

⁷¹⁾ Posteris an aliqua cura nostri, nescio; nos certe mere-mur, ut sit aliqua; non dico, ingenio (id enim superbum) sed studio, sed labore et reverentia posterorum Plin. Epp. IX. 14.

⁷²⁾ L. Hazai s Külf. Tudósít. 1810. dec. 8. — (T. i. e szám-ban jelentetik, hogy Virág Benedek egy megnevezetlen éltes hazafi 300 ftnyi jutalmára pályázott, melynek tárgya volt : „Mire fordíthatná egy éltes hazafi, kinek sem atyjafiai, sem maradéki nincsenek, legnagyobb haszonnal az ő 100,000 ftig való vagyonját?“ s hogy a jutalom Virág és Fejér György közt osztatott fel, melyet még Pyber Benedek is megtoldott 150 fttal a két pályázó, és 150 fttal a vizsgáló számára. — Kiadó).

⁷³⁾ Gesch. d. Belagerung Wiens durch den Kg. Mathias von Hungarn in d. J. 1484. u. 1485. Herausgeg. v. Anton Reichs-ritter v. Geusau. Wien 1805. Ebben vagyon egy kép imez írással : Mathias Corvinus Rex Hungariae. E kép igen hibás. A sárkányrend czímerét soha sem viselte Hunyadi Mátyás kir., sem oly betyár katonabajszot nem pödört stb. mint e képen látszik.

⁷⁴⁾ Csákvárról júl. 19. 1821.

„Oh be sokan bántnak! De az úgy volt, s leszsz is örökké,

A jeles újíto bére jutalma — kereszt.

Senki se tett jobbat Jézusnál, s nála nagyobbat

Senki se is túrt volt : így fizet a babona“ stb.

⁷⁵⁾ Kijöttek nyomtatásban Kassán : „Állítások, melyeket a m. literatúrának elmélkedő részéből, a kassai kir. akademia palotájában 1813. eszt. kisassz. havában Pongrácz Jánosnak a kassai k. akademiában a m. nyelv és literatúra kir. tanítójának oktatásai szerint, köz megfejtésre kitett ns és tanult Bártfay László úr, a bölcselkedésnek és m. literatúrának második esztendőbeli hallgatója.“ — A tanító is, a tanítvány is tudta kötelességét, és teljesítette. A tanítvány nem csak hallgatott, hanem tanult is; mert a tanító nem csak beszélt, hanem tanított is.

⁷⁶⁾ Bessenyei Györgyöt nem ismertem, de olvastam könyveit, és kezdém jobban-jobban szeretni nyelvünket, kívált minekutána Bessenyei Sándor a kapitány azonokból egyikét darabot küldött, és írta hozzám : „Ki légy, mi légy, nem tudom . . .“ én azt akivel levelezek, tezem mint az istent . . . kell-e veled szuperlatívusban beszélni . . . piszkáld-e szemedet gyűrűs ujjal . . . Báróczyval voltam Bécsben. Barcsait soha sem láttam, de hatalmas verseit, nyomtatáson kívül, olvastam.

Áldás reátok Hunnia magzati!

⁷⁷⁾ Zoilus maga- s cselhányó philosophus volt valaha. Homerust gyalázta. Így törekedék hírre névre :

Ingenium magni livor detractat Homeri;
Quisquis es, ex illo, Zoile, nomen habes.“ Ovid.

⁷⁶⁾ T. i. sírjára.

⁷⁷⁾ Czinke Ferencz „Új Holmi“ című idétlen füzetéről van szó. — Kiadó.

⁷⁸⁾ Improbe facit, qui in alieno libro ingeniosus est. Mart. I. Epigr. Epl.

⁷⁹⁾ Seneca Ep. 101. „Mi Lucili, propera vivere, et singulos dies singulas vitas puta. Qui hoc modo se aptabit, cui vita sua quotidie fuit tota, securus est“ stb..

⁸⁰⁾ Régi szó : Magnates dare parva pudet, dare magna recusant.

⁸¹⁾ Vinum de Salánk, Melytől a hasunk megy alá. Szirmai in Ugocsa.

⁸²⁾ Régi szó : Arany tömlőből is ami kijő, csak szél.

⁸³⁾ Virág a „mese“ szó kikerüléseért, melyet nem helyeslett (l. a 39) jegyzést) „Költemények Phaedrusként“ címen adja, mintha mondaná : költemények Phaedrus módja szerint, mint mondatik : aesópusi mese. Tévedés mellőzéseért inkább a félreérthetetlen idegen „Fabulák“ szót tűztem e könyv homlokára; mert Virág itt nem Phaedrust adja, hanem, mint a legtöbb újabb korimeseköltők, a régi s új világ solidáris mesetökejéből egy századot, sokszor oly szabadon alakítva, hogy szinte újnak és saját-nak vehetők. — Kiadó.

⁸⁴⁾ Libr. III. Prolog.

⁸⁵⁾ Hercules, a régi Görögországnak legnevezetesebb vi-téze, nagy és hasznos tetteiért isteni tiszteletet nyert. Plútus, a pogányoknál volt gazdagság istene, kiről azt költötték, hogy jö-tében sánta, elmentében szárnyas. Világtalannak írták, mivel néha gazdagsággal bővelkednek a legméltatlanabbak. Kezében, amint képén látszik, kulcsot tart, t. i. a pénz hatalmas, erős vá-rakat felnyit stb.

⁸⁶⁾ Sophroniskusnak, ki képmetsző, és Phanaretának, ki bába vala, fia, igen nagy nevű s érdemű philosophus, világi bölcs.

⁸⁷⁾ Jánus, legrégebb királya Itáliának; mivel igen okos és előlátó volt, bifronsnak, két homlokúnak, neveztetett.

⁸⁸⁾ Hoc cur, Philete, scripserim, pulchre vides. Phaedr. Fab. V. 10.

SEP 22 1908

LIBRARY OF CONGRESS

0 027 250 783 1

